

Väkivaltarikokset ja valtion positiiviset toimintavelvoitteet Euroopan ihmisoikeustuomioistuinten oikeuskäytännössä

Noora Niemi

Pro gradu -tutkielma

Valtiosääntöoikeus

Turun yliopisto

Oikeustieteellinen tiedekunta

Tammikuu 2019

NIEMI, NOORA: Väkivaltarikokset ja valtion positiiviset toimintavelvoitteet Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä

Pro gradu –tutkielma, 118 s, 1 liites.

Oikeustiede, valtiosääntöoikeus

Tammikuu 2019

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check –järjestelmällä.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on oikeuskäytännössään Euroopan ihmisoikeussopimusta tulkitsemalla jatkuvasti kehittänyt valtioille perinteisten negatiivisten velvoitteiden lisäksi positiivisia velvoitteita, jotka edellyttävät valtioilta aktiivisia toimenpiteitä yksilöiden oikeuksien tosiasialliseksi turvaamiseksi.

Tutkimuksessani tarkastelen sitä, miten pitkälle EIT:n oikeuskäytännön perusteella valtion tulee positiivisissa toimintavelvoitteissaan mennä estääkseen yksityisiä henkilöitä joutumasta väkivallan kohteeksi yksityisten välisissä suhteissa, ja milloin valtiolle syntyy vastuu yksilöiden välillä tapahtuneisiin loukkauksiin. Koska EIT:n oikeuskäytännöllä on merkitystä myös kansallisella tasolla, tarkastelen työni lopussa EIT:n oikeuskäytännössä syntyneitä kriteerejä Suomen väkivaltarikosten ehkäisykäytännössä ja pohdin sitä, onko Suomessa tarpeen tehdä joitakin muutoksia EIT:n oikeuskäytännön perusteella. Oikeuskäytännön tulkinnassa käytän metodina lainoppia.

Työssäni esitän, että EIT arvioi valtion vastuun syntymistä siten, että se arvioi ensin sen, mahdollistaako kansallinen lainsäädäntö kyseisessä tapauksessa riittävän suojan tason. Tämän jälkeen se arvioi sitä, ovatko viranomaiset tulleet tietoiseksi tai olisiko heidän pitänyt tulla tietoiseksi väkivallan vaarasta yksilölle tai tietoiseksi tietyn rikosentekijän vaarallisuudesta. Jos vastaus edelliseen kysymykseen on kyllä, EIT arvioi tapauskohtaisesti sitä, ovatko viranomaiset tehneet riittävät toimenpiteet estääkseen väkivallan toteutumasta.

Mitä laaja-alaisempaan ryhmään väkivalta kohdistuu ja mitä vakavammasta väkivallasta on kyse, sitä enemmän toimenpiteitä viranomaisilta edellytetään väkivallan ehkäisemiseksi ja estämiseksi. Nämä erilaiset toimet koskevat muun muassa lähestymiskiellon määräämistä, nopeaa ja riittävää rikostutkintaa, rankaisevia ja riittävän pelotevaikutuksen antavia rangaistuksia sekä psykiatrisen hoidon toteuttamista. Työssä selvisi, että Suomen oikeustila ei kaikilta osin ole tällä hetkellä EIT:n oikeuskäytännön edellyttämien vaatimusten mukainen ja sen osalta esitän työssäni muutamia toimenpide-ehdotuksia.

Asiasanat: Valtion positiiviset toimintavelvoitteet, perus- ja ihmisoikeudet, väkivaltarikokset, Euroopan ihmisoikeustuomioistuin, Euroopan ihmisoikeussopimus

SISÄLLYS

SISÄLLYSLUETTELO	III
LÄHDELUETTELO	VI
Kirjallisuus	VI
Virallislähteet	X
Muut lähteet	XII
Oikeustapaukset	XIII
LYHENTEET.....	XVII
1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkimuksen tausta	1
1.2. Tutkimuskysymykset, aiheen rajaus ja rakenne.....	3
2. EUROOPAN IHMISOIKEUSTUOMIOISTUIN JA VALTION POSITIIVISET TOIMINTAVELVOITTEET TEORIASSA	9
2.1. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ja Euroopan ihmisoikeussopimus positiivisten toimintavelvoitteiden kehityksen moottoreina	9
2.2. Valtion positiiviset velvoitteet väkivaltarikosten estämiseksi	12
2.2.1. Yleistä.....	12
2.2.2. Positiivisten velvoitteiden ongelmat.....	15
2.2.3. Valtion velvollisuuksien ulottuvuudet.....	17
2.3. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut kansallisen oikeuden muokkaajana.....	20
2.3.1. EIT:n ratkaisujen sitovuus ja vaikutukset kansallisella tasolla sekä kansallinen harkintavalta	20
2.3.2. EIT:n ratkaisujen tulkintaideologia	24
2.4. Valtion velvollisuuksien rajat ja intressipunninta kilpailevien oikeuksien välillä	27
2.4.1. Rikoksen uhrin oikeudet vs. rikoksentekijän oikeudet.....	27
2.4.2. Valtion yleiset edut vs. yksityisten ihmisten oikeudet	29
3. VÄKIVALTARIKOKSIA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN SOVELTAMISALA JA VALTION LAINSÄÄDÄNNÖLLISET POSITIIVISET VELVOITTEET OIKEUSKÄYTÄNNÖSSÄ	32
3.1. EIS 2 artiklan soveltamisala.....	32

3.2.	EIS 3 artikla ja väkivallan vakavuuden vähimmäistaso.....	34
3.3.	EIS 8 artiklan soveltamisala.....	37
3.4.	Valtion lainsäädännölliset velvoitteet väkivallan ehkäisemiseksi EIT:n oikeuskäytännössä.....	40
3.4.1.	Yleistä.....	40
3.4.2.	Lainsäädännön pelotevaikutus.....	42
3.4.3.	Oikeussuojakeinojen mahdollisuus lainsäädännössä.....	43
3.4.4.	Lain tarjoaman suojan täytäntöönpanon laiminlyönti	48
4.	VIRANOMAISTEN TIETOISUUS OSANA VALTION VASTUUN ARVIOINTIA.....	51
4.1.	Yleistä.....	51
4.2.	Viranomaisten suora ja epäsuora tietämys.....	55
4.3.	Osman –testi osana valtion vastuun arvioinnin kehitystä	57
4.3.1.	Välitön ja todellinen riski	63
4.3.2.	Riski koskien ’tunnistettuja henkilöitä’ ja riski ’yhteiskunnalle yleisellä tasolla’	72
4.4.	Johtopäätökset viranomaisten tietoisuuden arvioinnista.....	75
5.	VIRANOMAISTEN RIITTÄVIEN JA TEHOKKAIDEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	78
5.1.	Johdanto	78
5.2.	Tehokas rikostutkinta ja sen arviointi	80
5.2.1.	Tutkinta-aika ja oikeusprosessin pituus tehokkaan toiminnan indikaattorina.....	83
5.2.2.	Riittävä todistusaineisto.....	86
5.3.	Viranomaisten ehkäisevät toimenpiteet ja rangaistusten pelotevaikutus	87
5.4.	Erityisen haavoittuvassa asemassa olevat uhrit.....	92
6.	JOHTOPÄÄTÖKSET EIT:N OIKEUSKÄYTÄNNÖSTÄ JA SUOMEN KÄYTÄNNÖN TARKASTELU.....	94
6.1.	Viranomaisilta edellytettävät positiiviset toimet ja vastuun arviointi.....	94
6.2.	Valtion vastuun syntyminen ja näyttötaakka	97
6.3.	Suomi ja väkivaltarikokset EIT:n mittapuiden valossa.....	101
6.3.1.	Valtion positiivisten toimintavelvoitteiden huomioiminen Suomen lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä.....	101

6.3.2.	Kauhajoen kouluampumistapaus.....	104
6.3.3.	Ehdolliseen vankeuteen vapauttaminen, vangeille tehtävä riskiarviointi sekä mahdolliset muutostarpeet Suomessa.....	107
7.	LOPUKSI.....	115
	LIITTEET	118

LÄHDELUETTELO

Kirjallisuus

Akandi-Kombi, Jean-François: Positive Obligations under the European Convention on Human Rights: A guide to the Implementation of the European Convention on Human Rights. Human Rights handbooks, No. 7. Council of Europe 2007. (<https://rm.coe.int/168007ff4d>, luettu 22.9.2018) (Akandi-Kombi 2007)

Alexy, Robert: A Theory of Constitutional Rights. Oxford University Press 2002. (Alexy 2002)

Alexy, Robert: On Constitutional Rights to Protection. *Legisprudence* 2009, Vol 3 No 1, s. 1–17. (Alexy 2009)

Aarnio, Aulis: Mitä lainoppi on? Forum-Oikeustiede, Helsinki 1978. (Aarnio 1978)

Aarnio, Aulis: Oikeussäännösten systematisointi ja tulkinta. Teoksessa Häyhä, Juha: Minun metodini. Porvoo 1997, s. 35–56. (Aarnio 1997)

Aarnio Aulis: Luentoja lainopillisen tutkimuksen teoriasta. Helsinki 2011. (Aarnio 2011)

Campbell, A.I. L.: Positive Obligations under the ECHR: Deprivation of Liberty by Private Actors. *Edinburgh Law Review* 2006, Vol 10, s. 399–412. (Campbell 2006)

Cesare, Pitea: Rape as a Human Rights Violation and a Criminal Offence: The European Court's judgement in M.C. v. Bulgaria. *Journal of International Criminal Justice* 3, 2005, s. 447–462. (Cesare 2005)

Christoffersen, J.: Fair Balance: A Study of Proportionality, Subsidiarity and Primarity in the European Convention on Human Rights. Leiden 2009. (Christoffersen 2009)

Costa, Jean-Paul: The European Court of Human Rights: Consistency of its Case-law and Positive Obligations. *Netherlands Quarterly of Human Rights* 2008, Vol 26/3, s. 449–454. (Costa 2008)

Danielsson, Petri – Näsi, Matti: Suomalaiset väkivallan ja omaisuusrikosten kohteena 2017 – Kansallisen rikosuhritutkimuksen tuloksia. *Katsauksia* 31/2018. Helsingin yliopisto 2018. Verkkojulkaisu 2342-7779: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/260559/Katsauksia_31_Danielsson_Näsi_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (Luettu 24.11.2018) (Danielsson–Näsi 2018)

De Than, Claire: Positive Obligations under the European Convention on Human Rights: Towards the Human Rights of Victims and Vulnerable Witnesses. *The Journal of Criminal Law* 67, 2003, s. 165–183. (Than 2003)

Dickson, Brice: Positive obligations and the European Court of Human Rights. *Northern Ireland Legal Quarterly* 61(3), 2010, s. 203–208. (Dickson 2010)

Dröge, Cordula: Positive Verpflichtungen der Staaten in der Europäischen Menschenrechtskonvention. Springer 2003. (Dröge 2003)

Ebert, Franz Christian – Sijniensky, Romina I: Preventing Violations of the Right to Life in the European and the Inter-American Human Rights Systems: From the Osman Test to a Coherent Doctrine on Risk Prevention? *Human Rights Law Review* 15, 2015, s. 343–368. (Ebert – Sijniensky 2015)

Fredman, Sandra: *Human Rights Transformed: Positive Rights and Positive Duties*. Oxford 2009 (internet-versio) (Fredman 2009)

Geer, Steven: *The European Convention on Human Rights: Achievements, Problems and Prospects*. Cambridge University Press 2006. (Geer 2006)

Grans, Lisa: The Concept of due diligence and the positive obligation to prevent honour-related violence: beyond deterrence. *The International Journal of Human Rights* 2018, 22:5, s. 733-755. (Grans 2018)

Güler, Tugba Sarikaya: 'Positive Obligations' Doctrine of the European Court of Human Rights: Is it Cogent or Obscure? *European Journal of Multidisciplinary Studies*, Vol 6, Nr.1, 2017, s. 358–364. (Güler 2017)

Hallberg, Pekka: Perusoikeusjärjestelmä. Teoksessa Hallberg, Pekka – Karapuu, Heikki – Ojanen, Tuomas – Scheinin, Martin – Tuori, Kaarlo – Viljanen, Veli-Pekka: *Perusoikeudet. 2. uudistettu painos*, Helsinki 2011, s. 29–59. (Hallberg 2011)

Hasselbacher, Lee: State Obligations Regarding Domestic Violence: The European Court of Human rights, Due Diligence, And International Legal Minimums of Protection. *Northwestern Journal of International Human Rights*, Vol 3:2, 2010, s. 190–215. (Hasselbacher 2010)

Hirvelä, Päivi – Heikkilä, Satu: *Ihmisoikeudet – käsikirja EIT:n oikeuskäytäntöön*. Edita, Porvoo 2013. (Hirvelä – Heikkilä 2013)

Husa, Jaakko – Mutanen, Anu – Pohjolainen, Teuvo: *Kirjoitetaan juridiikkaa*. Talentum, Helsinki 2010. (Husa – Mutanen – Pohjolainen 2010)

Jyränki, Antero: *Valta ja vapaus*. Talentum, Helsinki 2003. (Jyränki 2003)

Karapuu, Heikki: Perusoikeuksien käsite ja luokittelu. Teoksessa Hallberg, Pekka – Karapuu, Heikki – Ojanen, Tuomas – Scheinin, Martin – Tuori, Kaarlo – Viljanen, Veli-Pekka: *Perusoikeudet. 2. uudistettu painos*, Helsinki 2011, s. 63-87. (Karapuu 2011)

Khrystova, Ganna: State Positive Obligations and Due Diligence in Human Rights and Domestic Violence Perspective. *European Political and Law Discourse*, Vol 1:5, 2014, s. 109–122. (Khrystova 2014)

Klatt, Matthias: Positive Obligations under the European Convention on Human Rights. *ZaöRV* 71, 2011, s. 692–718. (Klatt 2011)

Knox, John H: Horizontal Human Rights Law. *The American Journal of International Law* 102, 2008, s. 1–46. (Knox 2008)

Lavrysen, Laurens: Protection by the Law: The Positive Obligation to Develop a Legal Framework to Adequately Protect ECHR Rights. Teoksessa Haeck, Yves –Brems, Eva: *Human Rights and Civil Liberties in the 21st Century. Ius Gentium – Comparative Perspectives on Law and Justice*, vol 30, 2014, s. 69–130. (Lavrysen 2014)

Lazarus, Liora: Positive Obligations and Criminal Justice: Duties to Protect of Coerce? Teoksessa Roberts, Julian – Zedner, Lucia: *Principled Approaches to Criminal Law and Criminal Justice: Essays in Honour of Professor Andrew Ashworth*. Oxford University Press 2012, Oxford Legal Studies Research Paper No. 41/2013, s. 1–29.

Lehti, Martti: Henkirikoskatsaus 2017. Katsauksia 19/2017, Helsingin yliopisto. Verkkojulkaisu ISSN 2342-7779. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/175210/Katsauksia_19_Lehti_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (Luettu 24.11.2018) (Lehti 2017)

Länsineva, Pekka: Konstitutionalismi, perusoikeudet ja yksityinen valta. *Lakimies* 7-8/2006, s. 1177–1190. (Länsineva 2006)

Maugeri, Anna Maria: Fundamental Rights in the European Legal Order, Both as a Limit on Punitive Power and as a Source of Positive Obligations to Criminalise. *New Journal of European Criminal Law*, Vol 4, Issue 4, 2013, s. 374–408. (Maugeri 2013)

McBride, J.: Proportionality and the European Convention on Human Rights, teoksessa E.Ellis (ed.), *The Principle of Proportionality in the Laws of Europe*. Oxford 1999. (McBride 1999)

McCamphill, Louise: The Right to Life Shall Be Secured to Everyone by Law: The Extent to Which the European Court of Human Rights has Developed the Concept of Positive Obligations in Relation to Article 2. *2 King's Student Law Review* 2010, s. 103–115. (McCamphill 2010)

Merrills, J.G.: *The Development of International Law by the European Court of Human Rights*. 2nd edition. Manchester University Press 1993. (Merrills 1993)

Mowbray, A.R.: *The Development of Positive Obligations under the European Convention on Human Rights by the European Court of Human Rights*. Oxford 2004. (Mowbray 2004)

Nieminen, Liisa: *Perus- ja ihmisoikeudet ja perhe*. Talentum, Helsinki 2013. (Nieminen 2013)

Pellonpää, Matti: *Euroopan ihmisoikeussopimus*. Lakimiesliiton kustannus, Helsinki 2000. (Pellonpää 2000)

Pirjatanniemi, Elina: Haastavatko ihmisoikeudet Suomen kriminaalipolitiikan? *Oikeus* 2011, 40:2, s. 154–174. (Pirjatanniemi 2011)

Pitkänen, Maija: Euroopan ihmisoikeussopimuksen valtion positiiviset toimintavelvoitteet ja suhteellisuusperiaatteen huomioiminen. *Lakimies* 1/2013, s. 55–73. (Pitkänen 2013)

Rogers, Jonathan: Applying the Doctrine of Positive Obligations in the European Convention of Human Rights to Domestic Substantive Law in Domestic Proceedings. *The Criminal Law Review*, October 2003, s. 690–708. (Rogers 2003)

Rosenberg, Sheri P: Responsibility to Protect: A Framework for Prevention. *Global Responsibility to Protect* 1, 2009, s. 442–477. (Rosenberg 2009).

Scheinin, Martin: Characteristics of Human Rights Norms. Teoksessa Krause, Catarina – Scheinin, Martin: *International Protection of Human Rights: A Textbook*. Turku 2009, s. 19–37. (Scheinin 2009)

Shue, Henry: *Basic Rights: Subsistence, Affluence, and US Foreign Policy*. Princeton University Press, 2 ed, 1996. (Shue 1996)

Sicilianos, Linos-Alexander: Preventing Violations of the Right to Life: Positive Obligations under Article 2 of the ECHR. *Cyprus Human Rights Law Review*, Vol 3, No. 2, 2014, s. 117–129. (Sicilianos 2014)

Siltala, Raimo: *Johdatus oikeusteoriaan*. Helsinki 2001. (Siltala 2001)

Singh, Rabinder: Using Positive Obligations in Enforcing Convention Rights. *Hart Judicial Review* 13, 2008, s. 94–100. (Singh 2008)

Starmer, Keir: Positive Obligations Under the Convention. Teoksessa Jowell, Jeffrey QC – Cooper, Jonathan: *Understanding Human Rights Principles*. Oxford, Hart Publishing 2001, s. 139–160. (Starmer 2001)

Stoyanova, Vladislava: Causation between State Omission and Harm within the Framework of Positive Obligations under the European Convention on Human Rights. *Human Rights Law Review* 18, 2018, s. 309–346. (Stoyanova 2018 A)

Stoyanova, Vladislava: The Disjunctive Structure of Positive Rights under the European Convention on Human Rights. *Nordic Journal of International Law* 87, 2018, s. 344–392. (Stoyanova 2018 B)

Sundström, G.O. Zacharias: Oikeudenmukainen tuomio – Tuomarin harkinta rikosasiassa – Kansalliset ja kansainväliset vaikutteet tuomarin harkinnassa. Edita Publishing, Porvoo 2011. (Sundström 2011)

Van der Wilt, Harmen – Lyngdorf, Sandra: Procedural Obligations Under the European Convention on Human Rights: Useful Guidelines for the Assessment of 'Unwillingness' and 'Inability' in the Context of the Complementarity Principle. *International Criminal Law Review* 9 (2009) s.39–75. (Van der Wilt – Lyngdorf 2009)

Viljanen, Jukka: *The European Court of Human Rights as a Developer of the General Doctrines of Human Rights law*. Tampere University Press 2003. (J. Viljanen 2003)

Viljanen, Veli-Pekka: Perusoikeuksien rajoittaminen. Teoksessa Hallberg, Pekka – Karapuu, Heikki – Ojanen, Tuomas – Scheinin, Martin – Tuori, Kaarlo – Viljanen, Veli-Pekka: Perusoikeudet. 2. uudistettu painos, Helsinki 2011, s. 139-170. (Viljanen 2011)

Viljanen, Veli-Pekka: Ulottuuko perusoikeuksien vaikutus yksityisoikeudellisiin oikeussuhteisiin? Teoksessa Allan Huttunen 1928-5/11-1988. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja, A. Juhlajulkaisut N:o 2. Turun yliopisto 1988, s. 273–279. (Viljanen 1988)

White, Robin C.A. – Ovey, Claire: The European Convention on Human Rights. Oxford University Press, 5 ed., 2010. (White–Ovey)

Wright, Jane: The Operational Obligation under Article 2 of the European Convention on Human Rights and Challenges for Coherence – Views from the English Supreme Court and Strasbourg. *Journal of the European Tort Law* 7(1), 2016, s. 58–81. (Wright 2016)

Xenos, Dimitris: The Positive Obligations of the State under the European Convention on Human Rights. Routledge 2012. (Xenos 2012)

Zwaak, Leo: General Survey of the European Convention. Teoksessa van Dijk, Pieter – van Hoof, Fried – van Rijn, Arjen – Zwaak, Leo: Theory and Practice of the European Convention on Human Rights. 4th Edition, Intersentia, 2006. (Zwaak 2006)

Virallislähteet

Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW)

Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse

Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic violence. (Istanbul Convention), 11.5.2011, no.210.

Council of Europe: Recommendation Rec (2002)5 of 30 April 2002 on the Protection of Woman against Violence

Euroopan ihmisoikeussopimus: Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi, SopS 18-19/1990

Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence.

HE 309/1993 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta.

HE 119/2018 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 §:n ja Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta.

HE 120/2018 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain 6 luvun 10 §:n ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta.

KM 1992:3: Perusoikeuskomitean mietintö KM 1992:3.

LaVM 9/2018 vp. Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä laeiksi yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 §:n ja vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta.

LaVM 10/2018 vp. Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä rikoslain 6 luvun 10 §:n ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta.

OM 37/2012: Oikeusministeriön mietintö vakavan väkivallan vähentämisestä.

OM 44/2018: Uhri rikosprosessissa – ehdotus hyvistä menettelytavoista uhrien tarpeiden huomioon ottamiseksi. Oikeusministeriön mietintöä ja lausuntoja.

PeVL 2/1990 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvien lisäpöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä.

PeVL 9/2016 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä laeiksi rikoslain 2 a ja 9 luvun muuttamisesta sekä pysäköinninvalvonnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 1/2016 vp)

PeVL 10/2017 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä yhdistelmä-rangaistusta koskeväksi lainsäädännöksi.

PeVM 25/1994 vp: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksestä perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta.

SM 24.4.2018: Sisäministeriön poliisiosaston lausunto rikoslain viimeaikaista kehitystä ja tulevia kehitystarpeita koskevasta arviomuistiosta. SMDno 2018/672.

United Nations Declaration on the Elimination of Violence against Women. A/RES/48/104, 20.12.1993.

Valtioneuvoston asetus 53/2015 naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta.

Muut lähteet

Aamulehti 31.8.2018: Virpi Butt vapautuu vankilasta: Näin Aamulehti uutisoitu raa'oista paloittelumurhista Pirkkalassa ja Tampereella. <https://www.aamulehti.fi/uutiset/virpi-butt-vapautuu-vankilasta-nain-aamulehti-uutiso-raaoista-paloittelumurhista-pirkkalassa-ja-tampereella-200362426> (Luettu 4.9.2018)

Aamulehti 1.9.2017: Miksi vaarallisena pidettävä elinkautisvanki vapautetaan? – ”Kaikki vapautuvat joskus”. <https://www.aamulehti.fi/uutiset/miksi-vaarallisena-pidettava-elinkautisvanki-vapautetaan-kaikki-vapautuvat-joskus-200366487> (Luettu 4.9.2018)

Council of Europe. The European Convention on Human Rights. <https://www.coe.int/en/web/human-rights-convention/> (Luettu 26.9.2018)
<https://www.coe.int/en/web/impact-convention-human-rights/how-it-works> (Luettu 26.9.2018)

CEDAW-komitea. <https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/CEDAW/Pages/Introduction.aspx> (Luettu 28.9.2018)

Euroopan unioni. https://europa.eu/european-union/topics/human-rights_fi (luettu 1.5.2018)

Helsingin Sanomat 8.5.2018: Vankiloista vapautuu vuosittain muutamia erittäin vaarallisiksi luokiteltuja vankeja – tästä syystä lukuisista rikoksista tuomittu sarjakuristaja oli vapaana. <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005671848.html> (Luettu 8.5.2018)

Helsingin Sanomat 8.5.2018: Sarjakuristajan tapaus lisää painetta muutoksiin – oikeusministeri Häkkänen haluaa vaikeuttaa ehdonalaiseen pääsyä. <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000005672162.html> (Luettu 8.5.2018)

Rikksentorjuntaneuvosto 2005. Kansallinen ohjelma väkivallan vähentämiseksi 2005.

Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2017. ISSN 2242-6957 (verkkojulkaisu). https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-tilastollinenvuosikirja/xD59k9cWF/RISE_Tilastoja_2017.pdf. (Luettu 28.10.2018)

Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto (verkkojulkaisu). ISSN=2342-9151. 2. Vuosineljännes 2018, Liitetaulukko 1. Eräiden rikostyyppien kehitys tammi-kesäkuussa 2014-2018 (ennakkotieto). Helsinki: Tilastokeskus. http://tilastokeskus.fi/til/rpk/2018/02/rpk_2018_02_2018-09-18_tau_001_fi.html (Luettu 28.10.2018).

Tilastokeskus: Syytetyt, tuomitut ja rangaistukset 2016. Helsinki 29.9.2017. Verkkojulkaisu ISSN 1796-0479: https://www.stat.fi/til/syyttr/2016/syyttr_2016_2017-09-29_fi.pdf (Tilastokeskus 2017)

Yhdistyneet kansakunnat, 2016. <http://www.yk.fi>, (luettu 1.5.2018)

Yle-uutinen 8.5.2018: ”Rikosoikeuden professori: Aiemmin vaaralliset rikoksenuusijat voitiin eristää pakkolaitokseen määrittelemättömäksi ajaksi”. <https://yle.fi/uutiset/3-10195663> (Luettu 28.10.2018)

World Health Organization (WHO).

<http://www.who.int/features/factfiles/violence/en/> (luettu 28.10.2018)

http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/en/ (luettu 28.10.2018)

Oikeustapaukset

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin

A. v. Kroatia 14.10.2010, no. 55164/08

A. v. Yhdistynyt kuningaskunta 23.9.1998, no. 25599/94

Agarkova v. Venäjä 15.5.2018, no.29951/09

Airey v. Irlanti 9.10.1979, no. 6289/73

Angelova ja Iliev v. Bulgaria 26.7.2007, no 55523/00

B. v. Moldova 16.7.2013, no. 61382/09

Bălșan v. Romania 23.5.2017, no. 49645/09

Beganovic v. Kroatia 25.6.2009, no 46423/06

Begheluri ja muut v. Georgia 7.10.2014, no. 28490/02

Bevacqua ja S. v. Bulgaria 12.6.2008, no. 71127/01

Bljakaj ja muut v. Kroatia 18.9.2014, no. 74448/12

Botta v. Italia 24.2.1998, no. 153/1996/772/973

Branco Tomašić ja muut v. Kroatia 15.1.2009, no.46598/06

Brecknell v. Yhdistynyt kuningaskunta 27.11.2007, no. 32457/04

C.A.S ja C.S. v. Romania 20.3.2012, no. 26692/05

Choreftakis ja Choreftaki v. Kreikka 17.1.2012, no. 46846/08

Chowdury ja muut v. Kreikka 30.3.2017, no. 21884/15

Civek v. Turkki 23.2.2016, no. 55354/11

Costello-Roberts v. Yhdistynyt kuningaskunta 25.3.1993, A 247-C

Dawn Bromiley v. Yhdistynyt kuningaskunta 23.11.1999, no. 33747/96

D.M.D v. Romania 3.10.2017, no 23022/13

De Wilde, Ooms ja Versyp v. Belgia 18.11.1970, no. 2832/66, 2835/66, 2899/66

Dink v. Turkki 14.9.2010, no. 2668/07.

Dordevic v. Kroatia 24.7.2012, no. 41526/10.

D.P & J.C v. Yhdistynyt kuningaskunta 10.10.2002, no 38719/97

Durdevic v. Kroatia 19.7.2011, no. 52442/09.
Durmaz v. Turkki 13.11.2014, no. 3621/07
E. ja muut v. Yhdistynyt kuningaskunta 26.11.2002, no. 33218/96
E.M v. Romania 30.10.2012, no. 43994/05
Eremia v. Moldovan tasavalta 28.5.2013, no. 3564/11
E.S ja muut v. Slovakia 15.9.2009, no. 8227/04
Evans v. Yhdistynyt kuningaskunta 10.4.2007, no. 6339/05
Gutsanovi v. Bulgaria 15.10.2013, no. 34529/10
Hajduová v. Slovakia 30.11.2010, no. 2660/03
Halime Kiliç v. Turkki 28.6.2016, no. 63034/11
I.C.v. Romania 24.8.2016, no. 36934/08
Identoba ja muut v. Georgia 12.5.2015, no 73235/12
Ilhan v. Turkki 27.6.2000, no. 22277/93
Ilieva ja Gerogieva v. Bulgaria 17.4.2012, no. 9548/07
Irene Wilson v. Yhdistynyt kuningaskunta 23.10.2012, no. 10601/09
Irlanti v. Yhdistynyt kuningaskunta 18.1.1978, no. 5310/71
Jalloh v. Saksa, 11.7.2006, no. 54810/00
Kalucza v. Unkari 24.4.2012, no. 57693/10
Kayak v. Turkki 10.7.2012, no. 60444/08
Keegan v. Ireland 26.5.1994, no. 28867/03
Kharin v. Venäjä 3.2.2011, no. 37345/03
Király ja Dömötör v. Unkari 17.1.2017, no.10851/13
Kontrová v. Slovakia 31.5.2007, no. 7510/04
Kotilainen ja muut v. Suomi, no. 62439/12
Kowal v. Puola 18.9.2012, no. 2912/11
Kurt v. Itävalta, no 62903/15
Labita v. Italia 6.4.2000, no. 26772/95
Lopes de Sousa Fernandes v. Portugali 19.12.2017, no. 56080/13
M.C. ja A.C v. Romania, no. 12060/12
M.C. v. Bulgaria 4.12.2003, no. 39272/98.
M.G v. Turkki 22.3.2016, no.646/10
M. ja C. v. Romania 27.9.2011, no. 29032/04.
M. ja M. v. Kroatia 3.9.2015, no. 10161/13
M.P ja muut v. Bulgaria 15.11.2011, no 22457/08

M.S v. Ukraina 11.10.2017, no. 2091/13
M.T ja S.T v. Slovakia 29.5.2012, no. 59968/09
Maiorano ja muut v. Italia 15.12.2009, no. 28634/06
Makaratzis v. Kreikka 20.12.2004, no. 50385/99
Marckx v. Belgia 13.6.1979, no. 6833/74
Mastromatteo v. Italia 24.10.2002, no. 37703/97
Mazepa ja muut v. Venäjä 17.7.2018, no. 15086/07
Milanovic v. Serbia 14.12.2010 no. 44614/07
Milena Felicia Dumitrescu v. Romania 24.3.2015, no. 28440/07
Milicevic v. Montenegro 6.11.2018, no. 27821/16
Mudric v. Moldova 16.7.2013, no. 74839/10
Munteanu v. Moldova 5.8.2018, no. 63067/12
Mustafa Tunç ja Fecire Tunç v. Turkki 14.4.2015, no. 24014/05
Odièvre v. Ranska 13.2.2003, no. 42326/98
O'Keefe v. Irlanti 28.1.2014, no. 35810/09
Opuz v. Turkki 9.7.2009, no 33401/02
Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta 28.10.1998, no 87/1997/871/1083
Paul ja Audrey Edwards v. Yhdistynyt kuningaskunta 14.3.2002, no. 46477/99
Paulik v. Slovakia 10.10.2006, no. 10699/05
Rantsev v. Kypros ja Venäjä 7.1.2010, no. 25965/04
Ramsahai ja muut v Alankomaat 15.5.2007, no. 52391/99
Rumor v. Italia 27.5.2014, no. 72964/10
Sandra Jankovic v. Kroatia 5.3.2009, no. 38478/05
S.M. v. Kroatia 19.7.2018, no. 60561/14
Shofman v. Venäjä 24.11.2005, no. 74826/01
Svinarenko ja Slyadnev v. Venäjä 17.7.2014, no. 32541/08
Söderman v. Ruotsi 12.11.2013, no. 5786/08
T.M. ja C.M. v. Moldova 28.1.2014, no. 26608/11
Talpis v. Italia 18.9.2017, no. 41237/14
Tkheldize v. Georgia, no. 33056/17
Udalova v. Venäjä, no. 20289/10
Valiuliene v. Liettua 26.3.2013, no. 33234/07
Van Colle v. Yhdistynyt kuningaskunta 13.11.2012, no. 7678/09
Vasil Sashov Petrov v. Bulgaria 10.6.2010, no. 63106/00

Von Hannover v. Saksa 7.2.2012, no. 40660/08 ja 60641/08

W v. Slovenia 23.1.2014, no. 24125/06

Witold Litwa v. Puola 4.4.2000, no. 26629/95

X ja Y v. Alankomaat 26.3.1985, no. 8978/80.

Y. v. Slovenia 28.5.2015, no 41107/10

Z ja muut v. Yhdistynyt kuningaskunta 10.5.2001, no 29392/95

Amerikan ihmisoikeustuomioistuin

Velasquez Rodriguez v. Honduras 29.7.1988, Inter-American Court of Human Rights

CEDAW-komitea

A.T. v. Unkari 26.1.2005. CEDAW/C/36/D/2/2003.

Fatma Yildirim v. Itävalta 1.10.2007. CEDAW/C/39/D/6/2005

Korkein oikeus

KKO 2012:9

KKO 2002:2

Hovioikeus

Vaasan HO 15.4.2011 471, R 10/596

LYHENTEET

EIS	Euroopan ihmisoikeussopimus
EIT	Euroopan ihmisoikeustuomioistuin
EN	Euroopan neuvosto
EU	Euroopan Unioni
HE	Hallituksen esitys eduskunnalle
HO	Hovioikeus
KKO	Korkein oikeus
KO	Käräjäoikeus
KM	Komitean mietintö
LaVM	Lakivaliokunnan mietintö
OM	Oikeusministeriö
PeVL	Perustuslakivaliokunnan lausunto
PeVM	Perustuslakivaliokunnan mietintö
PL	Suomen perustuslaki (11.6.1999/731)
RL	Rikoslaki (19.12.1889/39)
ROL	Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11.7.1997/689
SM	Sisäministeriö
SopS	Suomen säädöskokoelman sopimussarja
vp.	valtiopäivät
YK	Yhdistyneet kansakunnat

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen tausta

Valtioilla voidaan katsoa olevan kahdenlaisia velvoitteita yksilöiden perusoikeuksien suojelemisessa. Ensinnäkin valtioiden tulee kunnioittaa yksilöiden vapausoikeuksia olemalla itse loukkaamatta niitä. Tätä kutsutaan negatiiviseksi velvoitteeksi. Euroopan ihmisoikeussopimus (EIS, SopS 18-19/1990) velvoittaa sopimusvaltioita lähtökohtaisesti tällaisin negatiivisin velvoittein, jolloin on riittävää, että valtio ei itse puutu suojelettaviin oikeuksiin. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on oikeuskäytännössään kuitenkin useaan kertaan katsonut, että ihmisoikeussopimuksessa turvattujen oikeuksien toteutuminen edellyttää valtioilta myös aktiivisia eli positiivisia toimenpiteitä, jotta yksilöiden oikeudet pystytään tosiasiallisesti turvaamaan.¹ Tämä on julkisen vallan toinen velvoite, joka edellyttää nimenomaan sitä, että viranomaiset aktiivisesti edistävät yksilöiden ihmisoikeuksien toteutumista.

Valtion positiiviset toimintavelvoitteet herättävät aiheena myös Suomessa aika ajoin keskustelua niin kansalaisten kuin viranomaistenkin keskuudessa siitä, olisiko jokin väkivaltarikos voitu estää viranomaisten puuttumisella rikoksentehtäjän toimintaan aikaisemmin. Varsinkin aihetta sivutaan silloin, kun uutisoidaan sellaisten elinkautisvankien vapauttamisesta, joita asiantuntija-arvioiden mukaan ei tulisi vapauttaa sen vuoksi, että on olemassa suuri riski siitä, että he hyvin todennäköisesti uusivat tekonsa. Aihetta sivuaa esimerkiksi niin kutsuttu sarjakuristajatapaus, jonka osalta on mietitty, olisiko tekijän viimeisin tappo voitu estää, jos tekijää ei olisi päästetty vapaaksi, kun monet asiantuntijat olivat lähes varmoja, että tekijä uusisi rikokset.² Myös Pirkanmaan paloittelumurhasta elinkautiseen tuomittu tekijä vapautetaan vuonna 2019 ehdonalaiseen, vaikka oikeuspsy-

---

¹ *Campbell* 2006, s. 399–400.

² *Helsingin Sanomat* 8.5.2018: Vankiloista vapautuu vuosittain muutamia erittäin vaarallisiksi luokiteltuja vankeja – tästä syystä lukuisista rikoksista tuomittu sarjakuristaja oli vapaana.

kiatrisen kokonaisarvioinnin mukaan tekijällä on suuri riski syyllistyä uuteen väkivaltarikokseen ja vapauttaminen on myös vastoin Rikosseuraamuslaitoksen lausuntoa.³ Aihetta on lisäksi pohdittu Suomessa tapahtuneiden kouluampumistapausten kohdalla ja edelleenkin EIT:ssä on vireillä Kauhajoen kouluampumista koskeva tapaus, jossa tullaan aikanaan EIT:n käsittelyssä arvioimaan EIS 2 artiklan valtion positiivisten toimenpidevelvoitteiden valossa sitä, tekivätkö Suomen viranomaiset kaikki riittävät toimenpiteet suojellakseen kouluampumisen uhreja.⁴

Suomen oikeusministeri Antti Häkkänen kommentoi Helsingin Sanomissa 8.5.2018, että ehdonalaan pääsemistä tulisi vaikeuttaa ja väkivaltarikollisille teetettäviä vaarallisuusarvioita lisätä. Sisäministeri Kai Mykkänen oli Häkkäsen kanssa samaa mieltä ja katsoo, että vankiloissa tulisi panostaa enemmän henkirikoksista tuomittujen terapiaan ja varmistua siitä, että henkilö ei olisi enää vapauduttuaan vaarallinen.⁵ Oikeusministeriö on selvittänyt väkivaltarikollisten riskiarviointia ja rikoslainsäädännön muutostarpeita, ja hallitus esitti sen perusteella 13.9.2018, että vapautuvien vankien väkivaltariskin arviointia ja valvontaa laajennettaisiin⁶ sekä ehdollisen vankeusrangaistuksen oheisseuraamukseksi lisättäisiin mahdollisuus tuomita henkilö vankeuden tehosteena viranomaisten valvontaan⁷. Eduskunta hyväksyi kyseiset lakiehdotukset 4.12.2018.⁸

Vaikka yllä mainittujen kaltaisissa tilanteissa kansalaisten keskuudessa saatetaan puhua siitä, että valtion olisi pitänyt puuttua aikaisemmin sekä syyllistetään viranomaisia vastuunsa laiminlyönnistä, on asialla kuitenkin myös kääntöpuolensa. Kun valtio pyrkii suojelemaan yksityisiä henkilöitä väkivaltarikoksilta tekemällä erilaisia aktiivisia toimenpiteitä, puututaan samalla epäiltyjen rikoksentekijöiden oikeuksiin. Positiiviset toimenpidevelvoitteet voivat avata myös valtioille mahdollisuuden oikeuttaa yksityishenkilöiden yksityiselämää puuttumisensa positiivisilla toimenpidevelvoitteillaan. Toisaalta valtiotakaan ei voida edellyttää liian pitkälle meneviä ehkäiseviä toimenpiteitä muun muassa

---

³ *Aamulehti* 31.8.2018: Virpi Butt vapautuu vankilasta: Näin Aamulehti uutisoi raa'oisista paloittelumurhista Pirkkalassa ja Tampereella, sekä *Aamulehti* 1.9.2017: Miksi vaarallisena pidettävä elinkautisvanki vapautetaan? – ”Kaikki vapautuvat joskus”.

⁴ *Kotilainen ja muut v. Suomi*, no. 62439/12.

⁵ *Helsingin Sanomat* 8.5.2018: Sarjakuristajan tapaus lisää painetta muutoksiin – oikeusministeri Häkkänen haluaa vaikeuttaa ehdonalaan pääsyä.

⁶ *HE 119/2018 vp.*

⁷ *HE 120/2018 vp.*

⁸ *EV 154/2018 vp; PKT 125/2018/29 vp ja PKT 125/2018/30 vp.* Lakimuutoksesta tarkemmin työn luvussa 6.3.

taloudellisten syiden ja resurssipulan vuoksi. EIT:n oikeuskäytännössä luodut positiiviset toimintavelvoitteet ovatkin herättäneet myös kritiikkiä erityisesti koskien niiden kohtuuttomuutta. Positiivisten toimintavelvoitteiden on katsottu vievän valtion toimintavelvoitteet ajoittain liian pitkälle ja jopa edellyttävän lähes mahdottomia resursseja.

Valtion tulee siten olla puuttumatta liikaa yksityisten ihmisten perusoikeuksiin, mutta samalla valtion tulee kuitenkin turvata, että yksityisten välisissä suhteissa ei loukata perusoikeuksia. Positiivisilla toimintavelvoitteilla on yhä kasvava merkitys EIT:n oikeuskäytännössä⁹ ja sen kautta positiivisten velvoitteiden merkitys kasvaa myös kansallisissa viranomaisissa. Rajanveto positiivisten ja negatiivisten velvoitteiden välillä on ajoittain vaikeaa ja positiivisten velvoitteiden laajuuden voidaan katsoa olevan myös epäselvä. Positiivisten velvoitteiden laajuus vaatii tarkempaa selvitystä ja huomioimista myös Suomen valtiolta, jotta kansallisella tasolla pystytään takaamaan perus- ja ihmisoikeuksien mahdollisimman ajantasainen toteutuminen. EIT:n oikeuskäytännön myötä kehitetyistä velvoitteista on viranomaisten perusteltua olla tietoisia varsinkin, kun Suomen voidaan tilastojen valossa katsoa olevan korkean väkivaltarikollisuuden maa¹⁰ ja vankiloissa olevista vangeista noin 40 % suorittaa rangaistusta väkivaltarikoksesta.¹¹ Tilastojen mukaan pahoinpitelyrikoksesta tuomituista yli 40 % uusii jonkun rikoksen vapauduttuaan ja henkirikosten osalta uusijoiden osuus on jo 60 %.¹² Uusijat olivat syyllistyneet rikokseen keskimääräisesti 10 kuukauden kuluttua edellisestä tuomiosta.¹³ Yleisimmin väkivaltaa esiintyy Suomessa 15-24-vuotiaiden keskuudessa. *Danielssonin ja Näsin* rikosuhritutkimuskatsauksen mukaan 15-24-vuotiaista fyysistä väkivaltaa olivat kokeneet vuonna 2017 tutkimukseen vastanneista henkilöistä 24,7 % ja esimerkiksi seksuaalisen väkivallan tai sen yrityksen kohteeksi samasta ikäryhmästä oli joutunut 33,9 % tutkimukseen vastanneista.¹⁴ Lukuja voidaan pitää korkeana.

1.2. Tutkimuskysymykset, aiheen rajausta ja rakenne

---

⁹ Klatt 2011, s. 691; Mowbray 2004,

¹⁰ OM 37/2012, s. 13. Myös *Suomen virallinen tilasto (SVT): Rikos- ja pakkokeinotilasto*.

¹¹ Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2017, s. 15.

¹² *Tilastokeskus* 2017, s.7. Kuitenkin vastaavanlaisen rikoksen uusijoiden osuudeksi on arvioitu noin 20 %. Ks. lisää *HE 119/2018 vp*, s. 7.

¹³ *Tilastokeskus* 2017, s. 7.

¹⁴ *Danielsson–Näsi* 2018, s. 6.

Tutkimuksessani tarkastelen sitä, miten pitkälle valtion tulisi mennä positiivisissa toimintavelvoitteissaan estääkseen yksityisiä henkilöitä joutumasta väkivallan kohteeksi yksityisten välisissä suhteissa. EIT:n oikeuskäytäntöä tarkastelemalla pyrin selvittämään, onko oikeuskäytännön perusteella muodostunut tai muodostumassa jonkinlaiset kriteerit sille, kuinka pitkälle valtion tulee positiivisissa toimintavelvoitteissaan mennä estääkseen väkivaltarikokset. Etsin työssäni sitä mahdollista rajaa, milloin valtio on omalta osaltaan tehnyt tarpeelliset toimet pyrkiessään estämään väkivaltarikoksen tapahtumista. Lähestyn tätä puuttumisvelvollisuuden rajaa ja puuttumisvelvollisuuden kynnyistä kahdesta suunnasta siten, että pohdin, kuinka pitkälle yksityisten henkilöiden perusoikeusintressit tulee suojata ja toisaalta, missä vaiheessa valtion yleiset edut ylittävät yksityistä henkilöä suojaavat oikeudet. Missä vaiheessa ei siis enää ole valtion ja/tai yksityisten henkilöidenkään kannalta EIT:n oikeuskäytännön mukaan perusteltua edellyttää valtiolta aktiivisia toimintavelvoitteita yksityisten suojaamiseksi.

Koska EIT:n oikeuskäytännöllä on merkitystä myös kansallisella tasolla, arvioin työn lopussa Suomen väkivaltarikosten ehkäisykäytäntöä EIT:n oikeuskäytännössä syntyneiden kriteerien valossa sekä tarkastelen Suomessa olleita aihetta sivuavia tapauksia. Pohdin lopuksi sitä, onko Suomessa tarpeen tehdä joitakin mahdollisia lainsäädännöllisiä tai muita muutoksia EIT:n oikeuskäytännön perusteella.

Tutkimuksen pääkysymys on siten, että *kuinka pitkälle valtioiden tulee positiivisia toimintavelvoitteita toteuttaen EIT:n oikeuskäytännön perusteella mennä, ehkäistäkseen ja estääkseen väkivaltarikokset yksityisten ihmisten välillä*. Tarkemmat kysymykset pääkysymyksen ja aiheen tarkastelulle ovat seuraavat:

- Milloin valtiolle syntyy yksittäisessä tapauksessa puuttumisvelvollisuus väkivaltarikoksen estämiseksi?
- Mitä toimenpiteitä valtion tulee tehdä yleisellä tasolla sekä yksittäisissä tapauksissa estääkseen väkivaltarikokset?
- Milloin valtio on rikkonut positiiviset toimintavelvoitteet Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) 2, 3 ja 8 artikloiden edellyttämällä tavoilla väkivaltarikosten ehkäisemisessä?
- Miten mahdollista rikkomista arvioidaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) oikeuskäytännössä? (Mitkä ovat mahdolliset arvioimiskriteerit?)

- Toteutetaanko Suomessa väkivaltarikosten ehkäisyä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön kriteerien edellyttämällä tavalla?

Rajaan työn tarkastelun ulkopuolelle viranomaisten väkivallankäytön kansalaisia kohtaan ja tarkastelen ainoastaan tapauksia, joissa väkivaltaa on aiheuttanut yksityinen henkilö yksityisten välisessä suhteessa.¹⁵ Työssä tarkastelen ihmisoikeussopimuksen artikloja ja oikeustapauksia ainoastaan siltä osin kuin ne koskevat yksityisten henkilöiden välisiä suhteita ja valtion velvollisuuksia väkivaltatapausten ehkäisyssä. Käsitteellisenä huomiona nostan esiin, että yksityisellä henkilöllä tarkoitan työssäni luonnollista henkilöä eli ihmistä, jolla on subjektiivisia oikeuksia ja velvollisuuksia. Täten yksityisistä suhteista puhuttaessa tarkoitetaan kahden tai useamman ihmisen (jotka eivät ole viranomaisia), välistä suhdetta. Viranomaisista työssä puhuttaessa tarkoitan julkisyhteisön elimiä ja toimijoita, jotka käyttävät julkista valtaa. Työn kannalta tällaisia merkityksellisiä toimijoita ovat esimerkiksi erilaiset valtion ja kunnan viranomaiset, kuten lainsäätäjät, tuomioistuimet, syyttäjät, poliisit ja sosiaaliviranomaiset. Valtio on vastuussa myös sellaisten yksityisten toimijoiden toiminnasta, jotka käyttävät julkista valtaa, ikään kuin he olisivat viranomaisia.

Tarkastelen väkivaltatapauksia EIS:n 2, 3 ja 8 artiklojen alla, jotka kattavat henkeen- ja terveyteen kohdistuvat rikokset. EIT:n tapausten suuren määrän ja tämän työn sivumäärän rajallisuuden vuoksi rajaan tarkastelun ulkopuolelle 4 artiklan tapaukset koskien orjuutta ja pakkotyötä, joiden alla myös tapahtuu väkivaltarikoksia ja joiden alla EIT on katsonut valtiolla olleen positiivisia toimenpidevelvoitteita.¹⁶ Olen pyrkinyt löytämään työhöni EIT:n käsittelemät aiheen kannalta olennaiset tapaukset. Käsiteltyjä EIT:n tapauksia, jotka koskevat yksityisten välillä tapahtuneita väkivaltarikoksia ja valtion vastuuta on käsitelty työssäni yhteensä 72 kappaletta.¹⁷ Tapauksia on etsitty EIT:n internet-sivustolla olevasta tietokannasta 29.12.2019 asti.¹⁸ Olen käyttänyt erilaisia hakusanoja ja

---

¹⁵ EIT:ssa on ollut käsillä useita tapauksia, joissa valtion viranomaisen on käyttänyt liiallista väkivaltaa tai liiallisia voimankeinoja, jonka seurauksena yksityinen henkilö on kuollut/loukkaantunut, ja tämän vuoksi valtion on katsottu rikkoneen 2, 3 tai 8 artiklan positiivisia velvoitteitaan. Näitä tapauksia ei kuitenkaan käsitellä tässä työssä.

¹⁶ Ks. lisää esim. *S.M. v. Kroatia* 19.7.2018 sekä *Chowdury ja muut v. Kreikka* 30.3.2017.

¹⁷ Ks. työn liite.

¹⁸ EIT:n tietokanta: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#>.

niiden yhdistelmiä pyrkimyksenä löytää mahdollisimman paljon tutkimusaiheittani koskevia tapauksia. Hakusanoina on käytetty myös aiheen kannalta olennaisia tapauksia, jotta löytäisin myös sellaiset tapaukset, joissa EIT on niihin viitannut.¹⁹ Lisäksi olen tarkistanut kaikki tapaukset, joihin EIT on viitannut käsittelemissäni tapauksissani.

En perehdy tutkimuksessa syvällisesti valtion negatiivisiin velvoitteisiin, kun valtion viranomaiset puuttuvat rikoksenteijän oikeuksiin toteuttaessaan positiivisia velvoitteitaan yksityisen henkilön suojelemiseksi, vaikkakin positiiviset ja negatiiviset velvoitteet ovat hyvin tiiviissä yhteydessä ja osittain päällekkäisiä. Tähän liittyen onkin tärkeää muistaa myös asian kääntöpuoli eli se, että positiiviset velvoitteet mahdollistavat viranomaisten yksilöiden oikeuksiin ja vapauten puuttumisen turvallisuusargumentteihin vedoten. Tällaisen puuttumisen estämiseksi Euroopan ihmisoikeussopimus alun perin laadittiin. Vaikka aiheen kokonaisuuden kannalta tämän näkökulman syvempi pohdinta ja huomiointaminen olisi tärkeää, se jää työssäni vähemmälle huomiolle työn rajallisuuden vuoksi.

Tutkimus pohjautuu EIT:n oikeuskäytäntöön. Tapausten arvioinnin tukena sekä erityisesti teoreettisen pohjan luomisessa käytän myös oikeuskirjallisuutta ja erityisesti alan asiantuntija-artikkeleita. Työni sivumäärän rajallisuuden vuoksi positiivisten velvoitteiden historiallisen kehityksen kuvaamiseen sekä teoreettisen viitekehityksen luomiseen en tässä työssä mene niin pitkälle kuin se olisi mahdollista. Edellä kuvatuista syistä johtuen pyrin työssäni keskittymään oikeuskäytännön tarkasteluun ja siitä syntyneisiin positiivisiin velvoitteisiin. Jätän tarkastelun ulkopuolelle myös erilaisten kansainvälisten sopimusten käsittelyn, joilla valtioille on luotu suojelevelvoitteita esimerkiksi naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan osalta.²⁰ Näitä sivuan työssäni ainoastaan sen verran, kuin niihin on viitattu EIT:n oikeuskäytännössä.

---

¹⁹ Haut rajasin artikloihin 2,3 ja 8. Hakusanoina hakukentässä käytin muun muassa 'positive obligation', 'violence', 'protect', 'abuse', 'Osman', 'Opuz', 'Talpis' sekä näiden eri yhdistelmiä.

²⁰ Esim. *Council of Europe Convention on the Protection of Children against Sexual Exploitation and Sexual Abuse*, *Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic violence*. (Istanbul Convention), *Council of Europe: Recommendation Rec (2002)5 of 30 April 2002 on the Protection of Woman against Violence*, *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW)* ja *Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*.

Valtion positiivisista toimintavelvoitteista on kansainvälisesti kirjoitettu melko paljon, mutta kirjoituksia tai tutkimuksia, jotka koskisivat positiivisia velvoitteita pelkästään yksityisten välillä tapahtuvissa väkivaltarikoksissa, on rajatumminkin. Useimmat kirjoitukset käsittelevät yksityisten välillä sattuneita tapauksia melko suppeasti, mutta sen sijaan viranomaisten tekemien rikosten osalta aihetta on käsitelty jonkun verran. Vuonna 2014 on Suomessa tehty yksi pro gradu –tutkielma, jossa on tarkasteltu naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja valtion positiivisia toimintavelvoitteita EIS:n valossa, mutta oikeustapauksia on kyseisessä tutkimuksessa käsitelty melko kapea-alaisesti.²¹ Positiivisista velvoitteista väkivaltaan liittyen on yleisesti ottaen kirjoitettu Suomessa suhteellisen vähän ja jos niitä on käsitelty, niitä on käsitelty laajan teoksen yhteydessä ainoastaan lyhyesti.

Katsonkin, että suomenkieliselle tutkimukselle aiheesta on olemassa tarvetta. Varsinkin, koska EIT on jatkanut positiivisten velvoitteiden laajentamista ja velvoitteilla on vaikutusta laajasti eri oikeudenaloilla. Esimerkiksi positiivisia velvoitteita koskevat kanteet voivat muokata rikoslakia ja sen täytäntöönpanoa ja tapaukset ovat myös tuoneet valtiolle pakottavia velvoitteita kriminalisoida, ehkäistä, valvoa sekä nostaa syyte väkivaltateoista.²² Esimerkiksi EIT:n tapaus *M.C v. Bulgaria* voitaisiin tulkita siten, että se tuo vaatimuksia myös kansallisille raiskauskriminalisoinneille, koska tapauksessa annetussa ratkaisussa katsottiin, että valtion 3 ja 8 artikloiden velvoitteet edellyttävät suostumuksettoman seksuaalisen teon rankaisemisesta ja tehokasta syyttämistä, sisältäen uhrin fyysisen vastustamisen puuttumisen.²³ Oikeuskirjallisuudessa on esitetty, että kyseinen tapaus merkitsee kansainvälisen oikeuden raiskauskäsitelmän sekä seksuaalirikosten yleisesti kehittyvän suuntaan, jossa käsitelmän keskiössä on uhrin suostumuksen puute.²⁴

Positiivisten velvoitteiden kehittymisellä on vaikutusta myös muihin, kuin perus- ja ihmisoikeuksien aloille. Esimerkiksi *Lazarus* on katsonut, että ihmisoikeuksilla on vaikutusta rikosoikeuden normatiiviseen kattavuuteen ja sen vuoksi myös rikosoikeuden puolella tulee olla tarkkana siitä, mihin suuntaan positiiviset velvoitteet, jotka edellyttävät

---

²¹ Ks. *Jaana Aaltonen*: Naisiin kohdistuva väkivalta ja valtion positiiviset toimintavelvoitteet Euroopan ihmisoikeussopimuksen valossa. Pro Gradu –tutkielma, Tampereen yliopisto 2014.

²² *Lazarus* 2012, s. 2-3.

²³ *M.C v. Bulgaria* 4.12.2003, kohta 166.

²⁴ *Cesare* 2005, s. 457–458; ja *Stoyanova* 2018 B, s. 366.

valtiolta pakottavia toimia, menevät.²⁵ Perus- ja ihmisoikeuksilla on vaikutus myös kriminaalipolitiikkaan, muun muassa siten, että niistä voidaan ensinnäkin johtaa rajat rikosoikeudelle ja kriminalisoinnille sekä ne vaikuttavat rikosoikeuteen myös perusoikeuksien rajoitusedellytysten kautta.²⁶ *Pirjatanniemen* mukaan voidaan väittää, että perus- ja ihmisoikeuksista voidaan johtaa valtion velvollisuus säätää ja ylläpitää oikeuksien ylläpitämiseksi välttämättömiä kriminalisointeja ja tämä välttämättömyys avaa perus- ja ihmisoikeuksiin nojautuvan argumentaation kriminalisointiperiaatteille. Hän toteaa, että tärkeinkään intressi ei oikeuta rikosoikeuden käyttöä, jos siihen tukeutuminen ei ole välttämätöntä.²⁷ Positiiviset velvoitteet väkivaltaan liittyen vaikuttavatkin laaja-alaisesti viranomaisiin ja velvoitteiden kehityksestä on hyvä olla tietoinen niin lainsäädännön valmistelu- ja säätämisen- kuin täytäntöönpanopuolellakin.

Työni rakentuu siten, että sen toisessa luvussa käsitelen valtiolle asetettuja positiivisia velvoitteita ensin teoreettisesta näkökulmasta. Sen lisäksi tarkastelen EIT:n oikeustapausten merkitystä kansallisella tasolla ja pohjustan EIT:n tulkintaideologiaa oikeustapausten ymmärtämiseksi. Kolmannessa luvussa käsittelen EIT:n oikeuskäytännön valossa väkivaltarikoksia koskevien artikloiden soveltamisalaa ja artikloiden välistä rajanvetoa sekä oikeuskäytännössä syntyneitä aineellisoikeudellisia positiivisia velvoitteita. Neljännessä luvussa käsitelen sitä, miten EIT on arvioinut viranomaisten väkivallan uhan tietoisuuden merkitystä viranomaisten vastuun syntymisessä. Viidennessä luvussa tutkin viranomaisten riittäviä toimenpiteitä väkivallan estämiseksi. Kuudennessa luvussa koosan kolmannen, neljännen ja viidennen luvun yhteen sekä peilaan EIT:n oikeuskäytännöstä syntyneitä johtopäätöksiä Suomen oikeustilaan. Kuudes ja viimeinen luku sisältää koko työn johtopäätökset. Tutkimukseni etenee EIT:n oikeuskäytännössä toteuttaman valtion vastuun arvioinnin kannalta kronologisesti, sillä EIT:n arvioidessa valtion vastuuta, se tutkii ensin artiklan soveltamisalan, tämän jälkeen aineellisoikeudellisten velvoitteiden toteutumisen, sitten viranomaisten tietoisuuden ja viimeiseksi tarvittaessa viranomaisten toimenpiteiden riittävyyden.

---

²⁵ *Lazarus* 2012, s. 3, 8 ja 27.

²⁶ *Pirjatanniemi* 2011, s. 158.

²⁷ *Pirjatanniemi* 2011, s. 158.

Tutkimuksen metodina on lainoppi eli oikeusdogmatiikka. Perinteisesti lainopin tehtävänä katsotaan olevan oikeussäännösten tulkinta ja säännösten systematisointi.²⁸ Lainopin keskeisimmäksi tutkimusongelmaksi voidaan siten katsoa voimassa olevan oikeuden sisällön selvittäminen kulloinkin käsiteltävässä oikeusongelmassa ja vastaukseksi kysymykseen pyritään antamaan, miten jossakin aktuaalisessa tilanteessa tulisi toimia voimassa olevan oikeuden mukaan.²⁹ Työssäni tarkastelenkin lainopin avulla EIT:n oikeuskäytäntöä ja pyrin selvittämään tuomioistuimen ratkaisulinjaa koskien valtion positiivisia velvoitteita yksityisten välisissä väkivaltarikoksissa.

2. EUROOPAN IHMISOIKEUSTUOMIOISTUIN JA VALTION POSITIIVISET TOIMINTAVELVOITTEET TEORIASSA

2.1. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ja Euroopan ihmisoikeussopimus positiivisten toimintavelvoitteiden kehityksen moottoreina

Euroopan ihmisoikeussopimus (EIS) on Euroopan neuvoston (EN) alainen sopimus ja se astui voimaan 3.9.1953. Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 1990³⁰ ja nykyään sopimuksen on hyväksynyt suurin osa Euroopan maista.³¹ Ihmisoikeussopimuksen säännöstö on vaikutuksiltaan ensisijainen kansalliseen lainsäädäntöön nähden.³² Sopimus määrittää ensikädessä negatiiviset velvoitteet eli sen, mitä valtioiden ei tule tehdä.³³ Ainoastaan poikkeuksellisesti muutamassa sopimuksen kohdassa valtiolla on suoraan myös positiivisia velvoitteita, kuten esimerkiksi 6(3)(c) artiklan velvoite tarjota oikeusapua.³⁴ Sopimusta laadittaessa toisen maailman sodan jälkeen ihmisoikeudet ajateltiin siitä lähtökohdasta, että valtion ei tule puuttua ihmisoikeuksiin ja täten sopimus laadittiin negatiivisten velvoitteiden näkökulmasta.³⁵ Tuona aikana riitti, että valtio pidättäytyy itse puuttumasta

---

²⁸ Aarnio 1978, s. 52. Myös Siltala 2001, s. 8, 17 ja 22, ja Aarnio 2011, s. 1.

²⁹ Husa – Mutanen – Pohjolainen 2010, s. 20.

³⁰ Suomi noudattaa kansainvälisten sopimusten ja valtion sisäisen oikeuden osalta dualistista mallia, jolloin Suomessa ihmisoikeussopimus on saatettu lailla voimaan, ja ihmisoikeussopimuksesta on tullut osa Suomen sisäistä oikeutta.

³¹ EIS:n sopimusosapuolina ovat kaikki Euroopan neuvoston 47 valtiota ja näistä 28 on Euroopan Unionin jäseniä. Ks. lisää https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/eu_human_rights_convention.html?locale=fi.

³² Sundström, s. 157.

³³ Merrills 1993, s. 103. Nieminen 2013, s. 124–125; Rogers 2003, s. 692.

³⁴ Merrills 1993, s. 102–103; Singh 2008, s. 94.

³⁵ Pitkänen 2013, s. 57.

yksilöiden oikeuksiin. Siten sopimuksen artiklat on muotoiltu siten, että ensin kerrotaan suojattu oikeus ja sen jälkeen edellytykset sen rajoittamiselle.

EIT on kuitenkin hiljalleen oikeuskäytäntönsä myötä kehittänyt valtioille positiivisia velvoitteita myös ensisijaisesti negatiivisen velvoitteen muotoon kirjoitetuille oikeuksille ja siten laajentanut yksilöiden oikeusturvaa.³⁶ Oikeuskäytännön myötä valtioille on syntynyt erilaisia positiivisia velvoitteita ihmisoikeuksien tosialliseksi toteuttamiseksi³⁷ ja niitä käytetään turvaamaan eri oikeuksien tehokas toteutuminen.³⁸ Juuri oikeuksien tehokkaan toteutumisen vuoksi EIT on soveltanut tehokkuusperiaatetta³⁹ luodessaan valtioille positiivisia velvoitteita.⁴⁰ Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että kaikki perusoikeudet sisältävät lähtökohtaisesti negatiivisten velvoitteiden lisäksi myös joitakin positiivisia velvoitteita eli velvoitteet sisältävät aina sekoituksen positiivisia ja negatiivisia velvoitteita⁴¹, vaikka tasapaino negatiivisten ja positiivisten velvoitteiden välillä vaihtelee⁴². Myös EIT on oikeuskäytännössään todennut, että tarkan määritelmän antaminen valtion positiivisten ja negatiivisten velvoitteiden rajoista on hankalaa.⁴³

Sitovat positiiviset velvoitteet on johdettu valtioille EIS:n 1 artiklasta⁴⁴, jonka mukaan sopimusosapuolten tulee taata jokaiselle lainkäyttövaltaansa kuuluvalla yleissopimuksen I osassa määritellyt oikeudet ja vapaudet. Voidaan myös katsoa, että positiiviset velvoitteet turvaavat lisäksi käytännössä EIS 1 artiklan oikeuden toteutumisen.⁴⁵ Positiivisten velvoitteiden on kirjallisuudessa myös katsottu johdetun välillisesti EIS:n negatiivisista velvoitteista.⁴⁶

---

³⁶ Dickson 2010, s. 203; Güler 2017, s. 363.

³⁷ Ks. *Marckx v. Belgia* 13.6.1979; ja *Airey v. Irlanti* 9.10.1979, joissa valtion positiiviset velvoitteet tunnustettiin luonnolliseksi osaksi Euroopan ihmisoikeussopimusta. Artiklan 2 osalta *L.C.B v. Yhdistynyt kuningaskunta* 9.6.1998, kohta 36; artiklan 8 osalta *X ja Y v. Alankomaat* 26.3.1985, kohta 23.

³⁸ *Costa* 2008, s. 453.

³⁹ Tehokkuusperiaate tarkoittaa sitä, että EIT:n mukaan ihmisoikeussopimuksella turvattujen oikeuksien tulee olla tehokkaita ja niiden tulee toteutua myös käytännössä. EIT:n on useaan kertaan todennut, että Euroopan ihmisoikeussopimusta ei ole tarkoitettu turvaamaan oikeuksia, jotka olisivat 'teoreettisia tai illusorisia, vaan oikeuksia, jotka ovat käytännöllisiä ja tehokkaita'. ks. lisää esim. *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 165; *Hajduová v. Slovakia* 30.11.2010, kohta 41.

⁴⁰ Ks. esim. *Merrills* 1993, s.102-103 ja 106-107; ja *Mowbray* 2004, s. 3-5.

⁴¹ *Shue* 1996, s. 16; *Lavrysen* 2014, s. 75;

⁴² *Mowbray* 2004, s. 224.

⁴³ Näin 8 artiklan kontekstissa tapauksessa *Milicevic v. Montenegro* 6.11.2018, kohta 55.

⁴⁴ *Xenos* 2012, s. 69 ja 205; *Costa* 2008, s. 454; *Akandji-Kombi* 2007, s. 9; *Than* 2003, s. 169.

⁴⁵ *Xenos* 2012, s. 75 ja 91.

⁴⁶ *Hasselbacher* 2010, s. 192; *Pitkänen* 2013, s. 58.

Nykyään valtion positiiviset velvoitteet ovat olennainen osa modernia ihmisoikeuksien teoriaa⁴⁷ huolimatta siitä, että olemassa on jonkun verran erimielisyyttä siitä, onko positiivisten velvoitteiden doktriini tehokas ja vakiintunut doktriini vai ei.⁴⁸ EIT ei ole ollut halukas kehittämään 'yleistä teoriaa' positiivisille velvoitteille,⁴⁹ vaikkakin aineellisoikeudellinen positiivisten velvoitteiden käsite on suuressa määrin EIT:n kehittämää, kun se on tulkinnut ja soveltanut Euroopan ihmisoikeussopimusta oikeuksien suojelemiseksi⁵⁰. Pitkänen on katsonut, että positiivisten toimintavelvoitteiden kehitys on täysin EIT:n varassa, sillä ihmisoikeussopimuksesta ei ilmene mitään positiivisia velvoitteita valtioilla on.⁵¹ On myös esitetty, että EIS olisi vanhanaikainen ilman positiivisten velvoitteiden doktriinia.⁵² Merkittävä panos positiivisten velvoitteiden doktriinille on syntynyt myös eurooppalaisten tutkijoiden⁵³ keskuudessa, jotka ovat luoneet vakaan teoreettisen taustan velvoitteille.⁵⁴

Positiiviset velvoitteet on myös esitetty olevan osa kansainvälistä tapaoikeutta ja siten kaikkia velvoittavaa. Esimerkiksi tapauksessa *Valiuliene v. Liettua* samaa mieltä enemmistön tuomiolauselman kanssa oleva tuomari *Pinto De Albuquerque* totesi tapauksen perusteluissa, että valtioilla on positiivinen velvollisuus tuoda rikoksenteijät oikeuden eteen sekä antaa perheväkivallan uhrille aktiivinen rooli rikosprosessissa. Lisäksi viranomaisilla on velvollisuus estää yksityisiä henkilöitä tekemästä ja toistamasta rikoksia sekä tarjota sosiaalista tukea uhreille, kuten post-traumaattista hoitoa ja turvapaikka. Hän katsookin, että tuo edellä mainittu kansainvälinen positiivinen velvoite tulee ymmärtää kansainvälisen tapaoikeuden periaatteeksi, joka on velvoittava kaikissa valtioissa johtuen tämän näkökulman laajasta ja pitkäaikaisesta yhteisymmärryksestä.⁵⁵

Negatiivisten ja positiivisten velvoitteiden lisäksi valtion ja kansalaisten suhteita kuvataan vertikaali- ja horisontaalivaikutusten kautta. Perus- ja ihmisoikeuksien ajatellaan vaikuttavan ensi sijassa yksilön ja julkisyhteisöjen suhteissa (vertikaalivaikutus), mutta

---

⁴⁷ *Khrystova* 2014, s. 110; *Güler* 2017, s. 358; *Stoyanova* 2018 A, s. 309-310.

⁴⁸ *Güler* 2017, s. 358.

⁴⁹ *Starmer* 2011, s. 139.

⁵⁰ *Khrystova* 2014, s. 110.

⁵¹ *Pitkänen* 2013, s. 58.

⁵² *Güler* 2017, s. 358.

⁵³ Esim. *Akandi-Kombe J.-F., Droge C., Feldman D., Mowbray A.R., Starmer K., Sudre F., Xenos D.* jne.

⁵⁴ *Khrystova* 2014, s. 110.

⁵⁵ *Valiuliene v. Liettua* 26.3.2013, tuomari *Pinto De Albuquerque*, s. 28-29.

niillä katsotaan olevan merkitystä myös yksityisten henkilöiden välisissä, horisontaalisissa suhteissa (Drittwirkung, horizontal effect).⁵⁶ Horisontaalivaikutuksesta voidaan erottaa välitön ja välillinen vaikutus, joista välilliseen vaikutukseen liittyvät myös valtion positiiviset velvoitteet.⁵⁷ Välitön vaikutus liittyy yksilön mahdollisuuteen vedota perusoikeuteensa toista yksilöä vastaan viime kädessä tuomioistuimessa. Välillinen horisontaalivaikutus puolestaan merkitsee sitä, että lainsäädännön tulee taata, että perusoikeudet toteutuvat myös yksityisten välisissä suhteissa.⁵⁸ Valtion voidaan katsoa rikkoneen jossain määrin positiivisia toimintavelvoitteitaan, jos tämä horisontaalivaikutus ei riittävällä tavalla toteudu yksityisten välillä. Siten EIT onkin oikeuskäytännössään tehokkuusperiaatteen avulla laajentanut perinteistä vertikaalista perusoikeuksien suhdetta.⁵⁹ Nykyisen oikeuskäytännön perusteella on mahdollista sanoa, että ihmisoikeussopimuksen horisontaalivaikutuksen muodostaminen ja kehittäminen, johtuu positiivisista velvoitteista.⁶⁰

2.2. Valtion positiiviset velvoitteet väkivaltarikosten estämiseksi

2.2.1. Yleistä

EIT on jakanut valtion velvoitteet kahteen kategoriaan, jotka ovat joko negatiivisia tai positiivisia.⁶¹ Positiiviset velvoitteet on edelleen jaettu joko oikeudellisiin ja käytännöllisiin, taikka aineellisoikeudellisiin ja prosessioikeudellisiin. Nykyään oikeuskäytännössä kahtiajako näyttäisi olevan tehty prosessioikeudellisten ja aineellisoikeudellisten välillä.⁶² Valtion positiiviset toimintavelvoitteet, jotka ovat usein päällekkäisiä, koostuvat valtion a) *aineellisoikeudellisesta velvollisuudesta* ryhtyä kohtuullisiin toimenpiteisiin estääkseen pahoinpitely, josta viranomaiset tiesivät tai heidän olisi pitänyt tietää ja b) *prosessioikeudellisesta velvoitteesta* suorittaa tehokas virallinen tutkinta, kun yksilö nostaa perustellun kanteen pahoinpitelystä.⁶³

---

⁵⁶ *Viljanen* 1988, s. 273-279; *Jyränki* 2003, s. 479; *Zwaak* 2006, s. 28-30; *Knox* 2008, s. 1.

⁵⁷ *Viljanen* 1999, s. 154.

⁵⁸ *Viljanen* 1999, s. 154.

⁵⁹ *J. Viljanen* 2003, s. 85; *Akandji-Kombi* 2007, s. 14; *Güler* 2017, s. 361.

⁶⁰ *Akandji-Kombi* 2007, s. 14-15; *Güler* 2017, s. 361.

⁶¹ *Akandji-Kombi* 2007, s. 5.

⁶² Myös *Akandji-Kombi* 2007, s. 7-8 ja 16; *Singh* 2008, s. 96-97.

⁶³ Ks. esim. *Dordevic v. Kroatia* 24.7.2012, kohta 138-139; *M ja M v. Kroatia* 3.9.2015, kohta 136; ja *Bălșan v. Romania* 23.5.2017, kohta 57.

Aineellisoikeudelliset velvoitteet edellyttävät toimenpiteitä, joita tarvitaan ihmisoikeuksien takaamiseksi, kuten esimerkiksi asiaankuuluvien lakien ja säännösten säätäminen, joilla ohjataan poliisien väliintuloa, kielletään väkivalta, toteutetaan vankilat sekä sisällytetään EIS:n säännöt osaksi menetelmiä ja lakeja.⁶⁴ Aineellisoikeudelliset velvoitteet koostuvat siten lainsäädännöllisistä ja hallinnollisista velvoitteista. Lainsäädännölliset sekä hallinnolliset toimet ovat EIS:n 1 artiklan positiivisten velvoitteiden keskiössä. Hallinnolliset toimet ovat niitä oikeudellisia turvaamistoimia, joita lainsäädännön tulee kuvata ennustettavalla ja varmalla tavalla ja jotka tulee panna täytäntöön käytännössä.⁶⁵ Prosessioikeudellisia velvoitteita ovat erilaisten kansallisten menettelyiden järjestäminen siten, että varmistetaan yksilöiden suojele ja riittävät oikeussuojakeinot loukkauksille, kuten esimerkiksi tehokkaan rikostutkinnan takaaminen ja laajemmassa kontekstissa valtion velvollisuus toteuttaa rikoslaki, joka on varoittava ja tehokas.⁶⁶ Käytännössä aineellisoikeudellisten ja prosessioikeudellisten velvoitteiden vuorovaikutus on monimutkaista ja usein päällekkäistä.

EIT arvioi yleensä ensin valtion aineellisoikeudellisten velvoitteiden toteutumisen kansallisella tasolla ja vasta sen jälkeen prosessioikeudelliset velvoitteet eli ensin arvioidaan velvoitteet yleisellä tasolla ja vasta sen jälkeen siirrytään erityisten velvoitteiden toteutumisen arviointiin, jos yleiset velvoitteet toteutuvat.⁶⁷ Prosessioikeudelliset ihmisoikeuksien suojelelun näkökulmat koskevat prosessioikeudellista järjestelmää, jolla pannaan täytäntöön aineellinen oikeus⁶⁸ eli esimerkiksi Suomen osalta arvioinnin keskiössä voivat olla muun muassa rikoslaki (RL, 39/1889) ja laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (ROL, 689/1997). Valtion vastuuta arvioidessaan EIT katsookin ensin, että tarjoaako rikoslaki riittävän suojelelun ja jos tarjoaa, onko velvoitteet pantu täytäntöön tehokkaasti. Näin siksi, että lainsäädännön tulee olla olemassa sekä olla selkeä jo ensi kädessä. EIT on useaan kertaan oikeuskäytännössään viitannut siihen, että ihmisoikeussopimuksen tarkoituksena on taata oikeudet, jotka ovat käytännöllisiä ja tehokkaita - ei oikeuksia, jotka ovat illusorisia tai teoreettisia.⁶⁹

---

⁶⁴ *Akandji-Kombi* 2007, s. 16.

⁶⁵ *Xenos* 2012, s. 124 ja 140.

⁶⁶ *Akandji-Kombi* 2007, s. 16.

⁶⁷ *Xenos* 2012, s. 56.

⁶⁸ *Xenos* 2012, s. 174.

⁶⁹ *Hajduová v Slovakia* 30.11.2010, kohta 41-42.

Tilanteessa, jossa valtio ei voi taata ihmisoikeuksien suojaa, positiivisia velvoitteita ei voi syntyä. Kuitenkin, jos jonkinlainen suojelu on mahdollista, syntyy valtiolle positiivinen velvoite. Vaikka suojelutoimien laajuus vaihtelee riippuen kontekstista ja tapauksen olosuhteista, on tärkeää selvittää suojelutoimien vähimmäisisältö, jotta positiivisia velvoitteita voidaan käsitellä käytännöllisellä tavalla.⁷⁰ Xenos on katsonut, että ihmisoikeuksien aktiivinen suojelu eri toimenpiteillä missä tahansa tilanteessa voidaan havainnollistaa seuraavalla tavalla⁷¹:

$$\text{Suojelun laajuus} = \text{Toimenpide}_1 + \text{Toimenpide}_2 + \dots + \text{Toimenpide}_n$$

Vaikka valtio katsoisi, ettei se voi toteuttaa kaikkia näitä toimia, se ei tarkoita, etteikö positiivisia velvoitteita voitaisi määrätä. Siten, jos ainut mahdollinen toimenpide tilanteessa on Toimenpide_1 , silloin positiiviset velvoitteet voivat syntyä ja sen mukaisesti voidaan määrätä tätä kyseistä toimea edellyttäen, että suojelutoimen tehokkuus taataan. Esimerkkinä on tilanne, jossa suurella todennäköisyydellä väkivaltaa tulisi tapahtumaan jalkapallo-ottelussa ja jota ei voida kontrolloida kohtuullisilla poliisitoimilla (Toimenpide_1), tehokas suojelu tällöin voidaan taata peruuttamalla tai siirtämällä kyseinen ottelu (Toimenpide_2). Täten, koska siirtämällä tai peruuttamalla ottelu siihen asti, kunnes turvallisuus on toteutettu, johtaa tehokkaaseen suojeluun ja joka ei aseta epärealistista taakkaa valtiolle, positiiviset velvoitteet voivat oikeutetusti syntyä koskien Toimenpide_2 .⁷² Urheilutapahtumat, kuten muutkin tapahtumat ja tilat, jotka ovat avoimia kaikille, edellyttävät enemmän suojelutoimia. Siten esimerkiksi yleinen urheilutapahtuma tai kauppakeskus edellyttävät esimerkiksi ensihoidon (Toimenpide_3), hätäuloskäynnit (Toimenpide_4) ja niin edelleen.⁷³ Vaikka kyseiset tapahtumat ja paikat ovat usein yksityisten toimijoiden ylläpitämiä, valtion tulee edellyttää toimijoilta tiettyjä yleisön turvaamistoimia asettamalla sääntöjä ja valvomalla sääntöjen noudattamista käytännössä.

Starmer on jakanut valtion positiiviset velvoitteet viiteen kategoriaan, joita ovat:

---

⁷⁰ Xenos 2012, s. 106.

⁷¹ Xenos 2012, s. 106.

⁷² Xenos 2012, s. 106-107.

⁷³ Xenos 2012, s. 107.

1. velvollisuus luoda kansalliset oikeudelliset puitteet, jotka antavat tehokasta suojaa EIS:n oikeuksille,
2. velvollisuus tuottaa tietoa ja neuvoa relevanteista EIS:n oikeuksien loukkauksista,
3. velvollisuus reagoida oikeuksien loukkauksiin, esim. suorittamalla tehokas tutkiminta,
4. velvollisuus tarjota keinoja yksilöille EIS:n oikeuksien rikkomusten ehkäisemiseksi; ja
5. velvollisuus estää EIS:n oikeuksien rikkomus yksityisten henkilöiden välillä (nk. EIS:n 'horisontaalivaikutus').⁷⁴

Positiivisia velvoitteita tarkastelen työssäni periaatteessa ainoastaan Starmerin jaottelun kohdan 5 osalta, mutta oikeuskäytännössä tähän estämisvelvollisuuteen on katsottu kuuluvan myös kohdat 1-4, minkä vuoksi myös ne esiintyvät tarkastelussani. Täten työni ei täysin noudata oikeuskirjallisuudessa tehtyjä positiivisten velvoitteiden jaotteluita, koska käsittelen työssäni valtion velvoitteita pelkästään yksityisten henkilöiden välillä tapahtuneiden väkivaltarikosten osalta. Oikeuskirjallisuudessa erilaiset pyrkimykset luoda positiivisista velvoitteista tehtyjä jaotteluita ja teorioita ottavat yleensä huomioon kaikenlaisia velvoitteita erilaisissa konteksteissa. Väkivaltatapausten osalta on huomioitu erityisesti viranomaisten väkivalta yksilöä ja/tai ryhmää kohtaan, joten tämän vuoksi tässä on tuotava esiin, että työssä noudatettu velvoitteiden käsittely poikkeaa ajoittain oikeuskirjallisuudessa esitetystä, koska seuraan työssäni EIT:n oikeuskäytännössään toteuttamaa arviointijärjestystä.

2.2.2. Positiivisten velvoitteiden ongelmat

Tulkinnalla johdetut valtion positiiviset velvoitteet ovat herättäneet myös kritiikkiä. Niiden ongelmana pidetään muun muassa sitä, että velvoitteiden laajuudella ei näytä olevan rajoja⁷⁵, ne aliarvioivat valtion harkintamarginaalin ja kasvattavat valtioiden taakkaa sekä velvoitteet ovat epävarmoja⁷⁶ ja epäyhtenäisiä, mikä vaikuttaa doktriinin vakuuttavuuteen.⁷⁷ On myös esitetty ongelmallisena se, että valtio on vastuussa yksityisten suhteista,

---

⁷⁴ Starmer 2001, s. 159.

⁷⁵ Xenos 2012, s. 4; Costa 2008, s. 453; Jacobs – White – Ovey 2010, s. 100-102.

⁷⁶ Stoyanova 2018 A, s. 312 ja 345; Dickson 2010, s. 203, 206 ja 208.

⁷⁷ Güler 2017, s. 358 ja 363.

kun valtio ei tosiasiallisesti pysty kontrolloimaan niitä.⁷⁸ *Pitkänen* on katsonut, että tällaiset tulkinnalla johdetut oikeudet ovat pulmallisia muun muassa oikeusvarmuuden kannalta, koska niistä ei ole säännelty suoraan sopimuksessa.⁷⁹ Myös *Christoffersen* on huomauttanut, että tulkinnalla luodut positiiviset velvoitteet koskevat melko herkkäluonteista aluetta, sillä aihe koskee samalla EIT:n legitimiisyyttä ja sen roolia suhteessa sopimusvaltioihin.⁸⁰

Positiivisten velvoitteiden yhdeksi mahdolliseksi ongelmaksi voidaan myös katsoa niiden antama mahdollisuus viranomaisille puuttua yksilöiden oikeuksiin, joiden suojaksi Euroopan ihmisoikeussopimus on aikanaan laadittu. Täten viranomaiset voivat myös käyttää hyödyksi positiivisia velvoitteita puolustamalla puuttumistaan yksilöiden oikeuksiin suojele- ja turvallisuusargumentteihin vedoten. Voidaankin sanoa, että positiiviset velvoitteet liikaa laajentuessaan samalla kaventavat negatiivisten velvoitteiden piiriä. Tämä tarkoittaa myös sitä, että kun EIS on laadittu ensisijaisesti negatiivisten velvoitteiden lähtökohdista estämään valtioita puuttumasta mielivaltaisesti yksilöiden oikeuksiin, horjuttavat positiiviset velvoitteet erityisesti epäillyn rikoksentehtäjän näkökulmasta tätä suojaa, vaikkakin ne osaltaan pyrkivät parantamaan mahdollisen uhrin oikeuksien toteutumista. Varsinkin korruptoituneissa valtioissa positiivisilla velvoitteilla voidaan pyrkiä oikeuttamaan yksilön oikeuksiin ja vapauksiin puuttuminen. Positiivisten velvoitteiden laajentaminen liialti voikin kääntyä ihmisoikeussopimuksen alkuperäisen tarkoituksen vastaiseksi.

Alexy on jakanut positiivisiin velvoitteisiin liittyvät ongelmat kolmeen ryhmään, jotka koskevat positiivisten velvoitteiden 1. oikeuttamisperustetta, 2. sisältöä ja 3. niiden rakennetta.⁸¹ Oikeuttamisperusteen ongelma liittyy kysymykseen siitä, että tulisiko positiivisia velvoitteita sisällyttää lainkaan perusoikeuksien listaan ja missä laajuudessa ne tulisi sisällyttää, ja kuinka niiden sisällyttäminen voidaan järkevästi oikeuttaa. Oikeuttamisperusteena on esitetty, että positiivisten velvoitteiden tarkoituksena on turvata ihmisoikeuksien toteutuminen myös käytännössä ja tehokkaasti.⁸² Positiivisten velvoitteiden sisällön

---

⁷⁸ *Campbell* 2006, s. 411–412.

⁷⁹ *Pitkänen* 2013, s. 58.

⁸⁰ *Christoffersen* 2009, s. 95-96.

⁸¹ Ks. esim. *Alexy* 2009, s. 3; *Klatt* 2011, s. 693;

⁸² *Starmer* 2001, s. 139; *Mowbray* 2004, s. 221; *Akandji-Kombi* 2007, s. 5, 9 ja 14; *Singh* 2008, s. 100.

laajuuteen liittyy puolestaan ongelma⁸³, sillä positiivisten velvoitteiden laajuus on avoin ja näyttää rajoittamattomalta. Alexyn mukaan velvoitteiden laajuudesta on tärkeää varmistua, sillä niillä on vaikutusta niin valtion taloudellisiin kuluihin kuin myös perustavanlaatuisen ristiriitaan yksilöiden vapauden ja turvallisuuden välillä.⁸⁴ Kolmas ongelma ja käytännöllisestä näkökulmasta merkittävin, liittyy positiivisten velvoitteiden rakenteeseen. Tämä ongelma kytkeytyy olennaisesti myös kahteen edellä mainittuun muuhun ongelmaan, sillä positiivisten velvoitteiden oikeusperuste ja laajuus voidaan ratkaista riittävällä tavalla vasta sen jälkeen, kun velvoitteiden rakenne on selvä.⁸⁵ Positiivisten velvoitteiden rakenteeseen liittyy olennaisesti lisäksi kaksi muuta perustavanlaatuista kysymystä, nimittäin suhteellisuustestin soveltaminen positiivisiin velvoitteisiin sekä valtion harkintamarginaalidoktriinin toimiminen sen kontekstissa.⁸⁶

Xenos toteaa lisäksi, että positiivisia velvoitteita käytetään usein niin sanottuna muotisanana kaikkien ihmisoikeusnormien noudattamisessa ja se johtaa hänen näkemyksensä mukaan hiljalleen positiivisten velvoitteiden heikentymiseen. Tämän vuoksi positiivisten velvoitteiden teknisen asiantuntemuksen tuleekin ensin varmistaa niiden ominaisluonne, jolla mikä tahansa merkityksellinen sisältö voidaan jälkeempään selvittää. Hän katsookin, että positiiviset velvoitteet voidaan ottaa vakavissaan, jos oikeudellista asiantuntemusta kehitetään niiden avoimuuden hallitsemiseksi.⁸⁷

2.2.3. Valtion velvollisuuksien ulottuvuudet

Oikeuskirjallisuudessa perusoikeuksien velvoitteet on usein jaoteltu kolmenlaisiin velvoitteisiin, joiden tarkempi nimeäminen riippuu niitä käsittelevän tekstin kirjoittajasta, mutta pääasiassa velvoitteiden sisältö kuvaillaan eri teksteissä samalla tavalla. Jako näiden velvoitteiden välillä ei aina ole selvä ja niiden välillä voi olla päällekkäisyyksiä.⁸⁸ *Shue* on katsonut valtioilla olevan velvollisuus oikeuden riistämisen välttämiseen (avoid

---

⁸³ Laajuuden kritiikistä esim. *Jacobs – White – Ovey* 2010, s. 100-102.

⁸⁴ *Alexy* 2009, s. 3; *Klatt* 2011, s. 693;

⁸⁵ *Alexy* 2009, s. 3-4 ja *Klatt* 2011, s. 693.

⁸⁶ *Alexy* 2009, s. 3-4 ja *Klatt* 2011, s. 693.

⁸⁷ *Xenos* 2012, s. 205.

⁸⁸ *Lavrysen* 2014, s. 73

depriving), velvollisuus riistämiseltä suojaamiseen (protect from deprivation) ja velvollisuus riistettyjen auttamiseen (aid the deprived).⁸⁹ *Akandji-Kombi* on puolestaan jakanut velvoitteet ”kunnioittamisvelvollisuuteen” (obligation to respect), jonka mukaisesti viranomaisten tulee pidättäytyä itse rikkomasta kansalaisten oikeuksia; ”suojaamisvelvollisuuteen” (obligation to protect), joka edellyttää valtiota suojaamaan yksilöiden oikeuksia muiden osapuolten tekemiltä loukkauksilta; ja ”toteuttamisvelvollisuuteen” (obligation to implement)⁹⁰, jonka mukaisesti valtiolta edellytetään erityisiä positiivisia toimia oikeuksien täyden toteutumisen varmistamiseksi.⁹¹

Suomessa *Karapuu* on jakanut velvoitteet kunnioittamisvelvollisuuteen, suojaamisvelvollisuuteen ja toteuttamisvelvollisuuteen.⁹² *Kunnioittamisvelvollisuus* on negatiivinen velvoite ja se koskee julkisen vallan velvollisuutta olla itse rajoittamatta perusoikeuksien toteutumista ja se on täten passiivisluonteinen velvollisuus. *Suojaamisvelvollisuus* on taas selvästi positiivinen velvoite ja se koskee valtion velvollisuutta suojata yksilöitä muiden yksilöiden pyrkimyksiltä rajoittaa perusoikeuksia sekä julkisen vallan velvoitetta estää yksilöiden tekemät loukkaukset.⁹³ *Rosenberg* katsoo, että suojaamisvelvollisuus⁹⁴ edellyttää rikoksen tutkimista ja silloin kuin tarkoituksenmukaista, niin myös rikoksentekeijöiden rankaisemista ja hyvityksen antamista uhreille sekä ehkäisevien toimenpiteiden toteuttamista.⁹⁵ Suojaamisvelvollisuus tulee EIT:n tehokkuusperiaatteesta, jonka mukaisesti ihmisoikeussopimuksessa suojeltujen oikeuksien tulee olla käytännöllisiä ja tehokkaita, ei teoreettisia ja näennäisiä.⁹⁶ Väkivaltarikosten osalta tämä tarkoittaa esimerkiksi rikoslainsäädännön säätämistä sekä tuomioistuini- ja poliisilaitosten ylläpitämistä ja väkivaltarikoksien estämistä.

---

⁸⁹ *Shue* 1996, s. 52-53 ja 60.

⁹⁰ Vrt. *Lavrysen* 2014, s. 73 ja *Scheinin* 2009, s. 27; ja *Fredman* 2009, s. 73-77, jotka käyttävät suojaamisvelvoitteesta käsitettä ’obligation to fulfill’, jolla tarkoitetaan sisällöllisesti kuitenkin samaa.

⁹¹ *Akandji-Kombi* 2007, s. 5.

⁹² *Karapuu* 2011, s. 83.

⁹³ *Karapuu* 2011, s. 84.

⁹⁴ *Rosenberg* käyttää suojaamisvelvollisuudesta käsitettä ’duty to protect’, joka viittaa samaan kuin *Akandji-Kombin* käyttämä ’obligation to protect’.

⁹⁵ *Rosenberg* 2009, s. 442, 452-453.

⁹⁶ *Rosenberg* 2009, s. 453

Toteuttamisvelvollisuus velvoittaa valtiota toimimaan aktiivisesti perusoikeuksien toteuttamiseksi käytännössä ja tosiasiaassa.⁹⁷ Väkivaltarikosten osalta näiden aktiivisten toimien toteuttamisvelvollisuus voi olla muun muassa velvollisuus ylläpitää turvakoteja ja järjestää erilaisia kursseja, kuten vihanhallintakursseja väkivaltaan syyllistyneille. Suojaamisvelvoitteesta ja toteuttamisvelvollisuudesta käytetään yhteisnimitystä turvaamisvelvollisuus.⁹⁸ Täten voidaan katsoa, että kunnioittamisvelvollisuus on negatiivinen velvoite ja positiivisia velvoitteita ovat suojaamis- ja toteuttamisvelvollisuus.

Valtioilla voidaan katsoa olevan myös *huolellisuusvelvoite* (due diligence)⁹⁹, jonka mukaisesti valtioiden tulee toimia huolellisesti suojataksaan yksilöitä väkivallalta. Velvoitteen voidaan katsoa olevan läheisessä yhteydessä valtion positiivisiin velvoitteisiin.¹⁰⁰ Huolellisuusvelvoite edellyttää valtioita tekemään sellaisia kohtuullisia ehkäisytöimenpiteitä, joita valtioiden voitaisiin edellyttää tekevän kyseisen kaltaisissa olosuhteissa¹⁰¹, mutta ennaltaehkäisyn lisäksi huolellisuusvelvoitteen on katsottu sisältävän valtion velvollisuuden estää, selvittää ja ratkaista oikeuksien loukkauksia.¹⁰² On katsottu, että rikosteko, joka johtaa henkilön ihmisoikeuksien loukkaukseen ja joka ei ole suoraan valtion syyksiluettavissa, voi kuitenkin johtaa valtion vastuuseen valtion *huolellisuusvelvollisuuden puutteen* vuoksi, sillä valtiolla on velvollisuus toimia riittävällä huolellisuudella varmistaa ihmisoikeuksien toteutuminen. Jos valtio on tehnyt toimivaltansa puitteissa kaikki kohtuulliset toimenpiteet estääkseen ihmisoikeusloukkauksen tapahtumasta, sen ei katsoa olevan vastuussa loukkauksesta.¹⁰³

Valtioilla todetaan olevan huolellisuusvelvoite, jollainen sisältyy muun muassa Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehtyyn yleissopimukseen (Istanbul Convention).¹⁰⁴ Sen 5 artiklan mukaan valtiot

---

⁹⁷ Karapuu 2011, s. 84.

⁹⁸ Karapuu 2011, s. 84.

⁹⁹ Due diligence kehitettiin ensimmäisen kerran Amerikan ihmisoikeustuomioistuimen tapauksessa *Velasquez Rodriguez v. Honduras* (1988), kohdat 170-172. EIT on sittemmin viitannut tapaukseen oikeuskäytännössään. Ks. esim. *Bevaqua ja S. v. Bulgaria* 12.6.2008, kohta 53; *Opuz v. Turkki* 9.9.2009, kohta 83.

⁹⁹ Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic violence, 11.5.2011, no. 210. Suomi on saattanut sopimuksen 10.4.2015 lailla 375/2015 voimaan.

¹⁰⁰ *Khrystova* 2014, s. 118-119 ja 122.

¹⁰¹ *Rosenberg* 2009, s. 453-454 ja 458.

¹⁰² *Dröge* 2003, s. 289.

¹⁰³ *Rosenberg* 2009, s. 453-454.

¹⁰⁴ Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic violence, 11.5.2011, no.210. Suomi on saattanut sopimuksen 10.4.2015 lailla 375/2015 voimaan.

sitoutuvat toteuttamaan tarvittavat lainsäädäntö- ja muut toimet, joilla varmistetaan huolellisuusvelvoitteen noudattaminen tarkoituksena ehkäistä, tutkia, rangaista ja hyvittää valtiosta riippumattomien toimijoiden tekemät sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat väkivaltateot.¹⁰⁵ EIT on ratkaisuisaan useaan otteeseen viitannut melko yksityiskohtaisestikin tähän Istanbulin sopimukseen ja siten sillä voidaan katsoa olevan merkitystä myös EIT:n oikeuskäytännössä.¹⁰⁶ Myös Yhdistyneiden kansakuntien (YK) CEDAW-komitea¹⁰⁷ on antanut ratkaisuja, joissa valtion on katsottu rikkoneen huolellisuusvelvoitettaan laiminlyömällä tarjota riittävää suojelua perheväkivallan uhreille,¹⁰⁸ ja EIT on ottanut ajoittain ratkaisuisaan nämä päätökset huomioon.¹⁰⁹ Positiivisten velvoitteiden laiminlyöntien on katsottu myös EIT oikeuskäytännössä johtuvan huolellisuusvelvoitteen puutteesta.¹¹⁰ Huolellisuusvelvoitteeseen on alettu kiinnittää erityisesti huomiota silloin, kun kyse on ollut naisiin kohdistuvasta väkivallasta¹¹¹, mutta sen laajuus on yhä epäselvä ja sen tehokkaassa toteuttamisessa on kehitettävää.¹¹²

2.3. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut kansallisen oikeuden muokkaajana

2.3.1. EIT:n ratkaisujen sitovuus ja vaikutukset kansallisella tasolla sekä kansallinen harkintavalta

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut sitovat asianomaisia maita ja Euroopan neuvoston ministerikomitea valvoo, että tuomiot pannaan täytäntöön käytännössä (EIS 45 artikla). Valtion, jonka katsotaan loukanneen ihmisoikeuksia, tulee mahdollistaa loukatulle henkilölle mahdollisesti korvausta ja valtio voi myös joutua tekemään toimia sen eteen, ettei samanlaista loukkausta tapahdu enää uudestaan.¹¹³ EIT:n tuomioilla ei ole

---

¹⁰⁵ Ensimmäisen kerran tämä velvoite todettiin jo YK:n julistuksessa naisiin kohdistuvan väkivallan lopettamiseksi (1993). Ks. United Nations Declaration on the Elimination of Violence against Women, 4 artiklan c-kohta.

¹⁰⁶ ks. esim. *Bevaqua ja S. v. Bulgaria* 12.6.2008, kohta 52; *Talpis v. Italia* 2.3.2017, kohdat 58-59.

¹⁰⁷ CEDAW-komitea on YK:n naisten syrjinnän poistamista käsittelevä komitea, joka valvoo naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen tuomien velvoitteiden toteutumista kansallisella tasolla.

¹⁰⁸ *A.T. v. Unkari* 26.1.2005, s. 11-13 kohdat 9.2-9.3 ja 9.6; ja *Fatma Yildirim v. Itävalta* 1.10.2007, s. 19, kohta 12.1.5.

¹⁰⁹ ks. esim. *Bevaqua ja S. v. Bulgaria* 12.6.2008, kohta 53; *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohdat 76-77 ja 127.

¹¹⁰ *Bevaqua ja S. v. Bulgaria* 12.6.2008, kohta 73; *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 125, 131, 146 ja 149.

¹¹¹ *Khrystova* 2014, s. 119.

¹¹² *Grans* 2018, s. 733-735.

¹¹³ Ks. *Council of Europe*: <https://www.coe.int/en/web/impact-convention-human-rights/how-it-works>.

kuitenkaan sopimuksen nojalla välittömiä vaikutuksia kansallisen oikeuden tasolla¹¹⁴, eivätkä ratkaisut ole sitovia *erga omnes*, vaikkakin ratkaisun sitovuus ulottuu yksittäistä tapausta pidemmälle.¹¹⁵ Ratkaisut kuitenkin antavat muille valtioille osviittaa siitä, millaisissa tilanteissa EIT katsoo ihmisoikeusloukkauksen tapahtuneen ja samanlainen loukkaus voi tulla todetuksi heidän osaltaan.¹¹⁶

EIT ei ole mikään ylimääräinen muutoksenhakuaste, eikä ylimääräinen muutoksenhakukeino siinä mielessä, että se voisi julistaa kansallisen lainvoimaisen päätöksen kumotuksi ja palauttaa asian uudelleen käsiteltäväksi.¹¹⁷ Tuomioistuimen ensisijainen tehtävä on valvoa sitä, että EIS:ssa määriteltyjen oikeuksien vähimmäistasoa ei aliteta.¹¹⁸ EIT voi kuitenkin EIS 41 artiklan nojalla määrätä valtion maksamaan uhrille vahingonkorvausta.

EIT on todennut oikeuskäytännössään useaan kertaan, ettei sen tehtävänä ole ottaa toimivaltaisen kansallisen viranomaisen asemaa arvioidessaan sopivinta keinoa yksilöiden väkivallalta suojelussa, vaan ennemminkin se arvioi Euroopan ihmisoikeussopimuksen pohjalta kansallisten viranomaisten tekemiä päätöksiä heidän harjoittaessaan harkintavaltaansa kuuluvaa valtaansa.¹¹⁹ Siten sen tehtävänä ei ole tutkia kansallisten tuomioistuinten ratkaisuja uudestaan tai arvioida niiden tekemiä päätöksiä kansallisen lainsäädännön valossa, vaan sen sijaan se tarkastelee kansallista lainsäädäntöä ja ratkaisuja Euroopan ihmisoikeussopimuksen valossa. Kansainvälisen oikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti valtioiden harkinnassa on määritellä ne tavat, joilla kukin valtio täyttää kansainväliset velvoitteensa ja turvaako valtionsisäinen oikeus ihmisoikeussopimuksen minimivaatimukset vai vielä enemmän.¹²⁰

Siten väkivaltarikoksissa EIT:n tehtävänä ei ole tarkistaa, ovatko kansalliset tuomioistuint met asianmukaisesti soveltaneet kansallista rikoslakia, eikä täten kysymys koske yksittäistä rikosoikeudellista vastuuta, vaan nimenomaan valtion vastuuta Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisesti. EIT:n on huomattavassa määrin kunnioitettava kansallisten

---

¹¹⁴ Pellonpää 2000, s. 42.

¹¹⁵ Hirvelä – Heikkilä 2013, s. 28.

¹¹⁶ Hirvelä – Heikkilä 2013, s. 28.

¹¹⁷ Pellonpää – Gullans – Pölönen – Tapanila 2012, s. 261.

¹¹⁸ Pellonpää – Gullans – Pölönen – Tapanila 2012, s. 261.

¹¹⁹ *Kowal v. Puola* 18.9.2012, kohta 48; *Sandra Jankovic v. Kroatia* 5.3.2009, kohta 46; *Hajduová v. Slovakia* 30.11.2010, kohta 47; *Irene Wilson v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.10.2012, kohta 37.

¹²⁰ Pellonpää 2000, s. 41-43.

tuomioistuinten asianmukaisten toimenpiteiden valintaa ja samalla sen tulee säilyttää tietty valvontavalta tarkastella ja puuttua asiaan tapauksissa, joissa on tapahtunut ilmeinen epäsuhta teon vakavuuden ja saavutettujen tulosten välillä kansallisella tasolla.¹²¹ EIT:llä on siten valvova rooli ja se puuttuu ainoastaan sopimusvaltioiden käytäntöön, jos katsoo olevan siihen perusteita EIS:n nojalla.¹²²

Valtiolla on siten *harkintavaltaa (Margin of Appreciation)* niistä keinoista, miten he toteuttavat Euroopan ihmisoikeussopimuksen velvoitteiden noudattamisen, olivatpa velvoitteet sitten positiivisia tai negatiivisia.¹²³ Harkintamarginaali antaa valtioille mahdollisuuden huomioida tiettyyn rajaan asti kansallisen lainsäädännön ja ihmisoikeussopimuksen eroavaisuuksia, kuitenkin niin, etteivät ihmisoikeussopimuksen periaatteet tule loukatuksi.¹²⁴ Valtioilla on olemassa eri tapoja, joilla ne voivat turvata EIS:n tuomat velvoitteet ja nämä toteuttamistavat riippuvat yksittäisestä tapauksesta. Esimerkiksi 8 artiklan mukainen yksityiselämän suojan edellyttämän valtion velvoitteen luonne riippuu kyseisessä tapauksessa olevan yksityiselämän näkökulmasta.¹²⁵ Kun on kyse erityisen tärkeästä yksityiselämän tai identiteetin alueesta tai joissa valtioiden aktiiviset toimet koskevat intiimeintä yksityiselämän aluetta, valtioille myönnetyn harkintavallan marginaali vastaavasti kapenee.¹²⁶ Mitä syvemmälle yksityiselämää lähestytään, sitä pienempi harkintavalta valtiolla on suojelutoimien suhteen.

Oikeuskirjallisuudessa usein todetaan, että valtiolla ei ole harkintavaltaa EIS 2 ja 3 artikloiden tapauksissa tai se on ainakin tehty mahdottomaksi.¹²⁷ Myös suomenkielisessä kirjallisuudessa *Hirvelä ja Heikkilä* ovat todenneet, että harkintavaltaan ei viitata 2 artiklan (oikeus elämään) ja 3 artiklan tapauksissa (kidutuksen kielto) tapauksissa, sillä nämä oikeudet eivät kuulu valtion harkintamarginaaliin.¹²⁸ EIT on todennut oikeuskäytännössään, että valtioilla on laaja harkintavalta suojelutoimenpidekeinojen suhteen myös joidenkin vakavien rikosten osalta asianmukaisen suojelun varmistamiseksi 8 artiklan

---

¹²¹ *A v. Kroatia* 14.10.2010, kohta 66; ja *Kowal v. Puola* 18.9.2012, kohta 48.

¹²² *Von Hannover v. Saksa* 7.2.2012, kohdat 105-107

¹²³ Esim. *X ja Y v. Alankomaat* 26.3.1985, kohta 24.

¹²⁴ *Sundström* 2011, s. 164.

¹²⁵ *M.S. v. Ukraina* 11.10.2017, kohta 59.

¹²⁶ *M.S. v. Ukraina* 11.10.2017, kohta 59 ja *Söderman v. Ruotsi* 12.11.2013, kohta 79.

¹²⁷ Ks. esim. *Xenos* 2012, s. 147.

¹²⁸ *Hirvelä – Heikkilä* 2013, s. 25-26.

osalta, kuten alaikäisen raiskaustapauksessa.¹²⁹ EIT on katsonut harkintavallan olevan tärkeää erityisesti sen vuoksi, jotta valtiot voivat ottaa huomioon kulttuurinsa luonteen, paikalliset olosuhteet ja perinteet lähestyessään tapauksia. Tässäkin valtioiden harkintavaltaa kuitenkin rajoittavat Euroopan ihmisoikeussopimuksen säännökset.¹³⁰

Valtiolla on täten laaja harkintavalta, mutta se ei ole rajoittamaton ja se, kuinka laajalle harkintavalta milloinkin ulottuu, on viime kädessä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kontrollin alla.¹³¹ Kun kansallisen tuomioistuimen päätös on yhdenmukainen EIT:n oikeuskäytännön kanssa, EIT:n puuttuminen edellyttää vahvoja syitä muuttaa ratkaisua.¹³² Viimekäteisenä valvontamekanismina Euroopan ihmisoikeussopimuksen noudattamisen takeena on Euroopan neuvoston ministerikomitean suorittama EIT:n tuomioiden täytäntöönpanon valvonta, johon EIT:n tuomiot toimitetaan valvonnan toteuttamiseksi. Kutakin ratkaisua pidetään asialistalla niin pitkään, kunnes saadun selvityksen perusteella voidaan katsoa, että tarvittavat täytäntöönpanotoimet on suoritettu.¹³³

Tilanteissa, joissa EIT on todennut valtion ihmisoikeusloukkauksen johtuneen joko puutteellisesta tai ongelmallisesta lainsäädännöstä, lainsäädännön muutokset ovat varmin tapa estää uudet vastaavat loukkaukset, mutta käytännössä on kuitenkin tavallisempaa, että EIT:n oikeustapaus antaa kipinän muuttaa kansallista oikeuskäytäntöä.¹³⁴ *Hirvelä ja Heikkilä* katsovat, että EIT:n oikeuskäytännön soveltaminen kaikilla lainkäytön tasoilla päätöksentekoa ohjaavana ja rikastavana oikeuslähteenä on kaikkein tehokkain ja helpoin tapa panna täytäntöön ihmisoikeusveloitteet.¹³⁵ Valtioiden on katsottu olevan vastuussa suorasti tai epäsuorasti yksityisten välillä tapahtuneisiin ihmisoikeusloukkauksiin johtuen valtioiden itsenäisestä kyvystä säätää lakeja ja rangaista tekijöitä lainkäyttövaltansa rajoissa ja ennen kaikkea asettaa tehokas järjestelmä ehkäisemään ihmisoikeusloukkauksia.¹³⁶

---

¹²⁹ *M.C. v. Bulgaria* 4.12.2003, kohta 154.

¹³⁰ *M.C. v. Bulgaria* 4.12.2003, kohdat 154-155.

¹³¹ *Hirvelä – Heikkilä* 2013, s. 25.

¹³² *Von Hannover v. Saksa* 7.2.2012, kohta 107.

¹³³ *Hirvelä – Heikkilä* 2013, s. 28-29.

¹³⁴ *Hirvelä – Heikkilä* 2013, s. 30.

¹³⁵ *Hirvelä – Heikkilä* 2013, s. 30.

¹³⁶ *Xenos* 2012, s. 142-143.

2.3.2. EIT:n ratkaisujen tulkintaideologia

EIT:n oikeuskäytännön ymmärtäminen edellyttää, että tietää, miten EIT tulkitsee sen käsitteeseen tulleita tapauksia. Euroopan ihmisoikeussopimuksen periaatteet ovat melko yleisluonteisia, joten niiden tulkinnan lähtökohtana kansainvälisenä sopimuksena ovat kansainvälisten sopimusten yleiset tulkintaperiaatteet. Nämä periaatteet on tärkeimmiltä osin kodifioitu valtiosopimusoikeutta koskevassa Wienin yleissopimuksessa (SopS 33/80).¹³⁷ Kansainvälisten sopimusten yleisten tulkintaperiaatteiden lisäksi EIT soveltaa ratkaisunteossaan itse oikeuskäytännössään kehittämiään tulkintaperiaatteita.¹³⁸ EIT on katsonut, että punnittaessa valtion negatiivisia ja positiivisia velvollisuuksia, noudatettavat periaatteet ovat samoja ja molemmissa olennaista on löytää oikeudenmukainen tasapaino valtion yleisten etujen ja yksilön etujen välillä¹³⁹ sekä molemmissa konteksteissa valtioilla on myös tietty harkintamarginaali.¹⁴⁰ Euroopan ihmisoikeussopimuksen tulkinnassa voidaan loppujen lopuksi katsoa olevan kyse eri oikeuksien, velvollisuuksien ja intressien välisen tasapainon löytämisestä.¹⁴¹

EIT:n tulkintaperiaatteiksi voidaan katsoa ainakin subsidiariteettiperiaate, tehokkuusperiaate, autonomisen tulkinnan periaate sekä evolutiivisen tulkinnan periaate. Periaatteena voidaan nähdä myös ihmisoikeussopimusten erityisen luonteen tiedostaminen, jolloin ihmisoikeussopimuksia tulkitaan ihmisoikeusystävällisesti¹⁴² sekä tähän liittyen ihmisoikeussopimuksen tavoitteiden ja tarkoituksen huomioon ottaminen (teleologinen tulkinta).¹⁴³ Periaatteisiin liittyen on tärkeää muistaa, että ne poikkeavat säännöistä siten, että periaatteita voidaan soveltaa enemmän tai vähemmän, kun taas sääntöjä joko sovelletaan tai ei sovelleta.¹⁴⁴

---

¹³⁷ Pellonpää 2000, s. 184; ja Pellonpää – Gullans – Pölönen – Tapanila 2012, s. 284.

¹³⁸ Hirvelä – Heikkilä 2013, s. 25; Pellonpää 2000, s. 184.

¹³⁹ Ks. esim. *Milicevic v. Montenegro* 6.11.2018, kohta 55; *Odièvre v. Ranska* 13.2.2003, kohta 40 ja *Evans v. Yhdistynyt kuningaskunta* 10.4.2007, kohta 75.

¹⁴⁰ *Shofman v. Venäjä* 24.11.2005, kohta 34; *Paulik v. Slovakia* 10.10.2006, kohta 43; *Keegan v. Ireland* 26.5.1994, kohta 49.

¹⁴¹ *Pitkänen 2013*, s. 62; Christoffersen 2009, s. 44, 66-69; McBride: 1999, s. 23-35.

¹⁴² *J. Viljanen 2003*, s. 78-79.

¹⁴³ *Merrills 1993*, s. 76; *White – Ovey 2010*, s. 81; *Sundström 2011*, s. 164.

¹⁴⁴ *Alexy 2002*, s. 47-48; *Klatt 2011*, s. 697 ja 713; *Scheinin 2009*, s. 32.

Subsidiariteettiperiaatteen eli toissijaisuusperiaatteen mukaisesti EIT valvoo, toteutuvatko ihmisoikeudet kansallisella tasolla, jolloin se tarkastelee kansallista lakia ja oikeuskäytäntöä suhteessa Euroopan ihmisoikeussopimuksessa asetettuihin normeihin.¹⁴⁵ *Autonomisen tulkintaperiaatteen* mukaan puolestaan Euroopan ihmisoikeussopimuksessa käytetyillä käsitteillä ei välttämättä tarkoiteta samoja asioita, kuin vastaavilla kansallisilla käsitteillä, joten niiden oma itsenäinen merkitys tulee ottaa huomioon.¹⁴⁶ Autonominen tulkinta tulee kyseeseen silloin, jos sanamuodonmukaisen tai kansallisen tulkinnan lopputulos ei olisi yhdenmukainen EIS:n kanssa.¹⁴⁷ Ristiriitatilanteessa ihmisoikeustuomioistuimen tulkinnat ovat ensisijaisia kansalliseen lainsäädäntöön nähden, jonka vuoksi kansallisissa tuomioistuimissa on otettava huomioon EIT:n tulkinnat.¹⁴⁸

Tehokkuusperiaate merkitsee sitä, että ihmisoikeussopimuksella turvattujen oikeuksien tulee olla tehokkaita ja niiden tulee toteutua myös käytännössä. EIT:n mukaan Euroopan ihmisoikeussopimusta ei ole tarkoitettu turvaamaan oikeuksia, jotka olisivat teoreettisia tai illusorisia, vaan oikeuksia, jotka ovat käytännöllisiä ja tehokkaita.¹⁴⁹ Täten vaikka sopimuksessa ei suoranaisesti ilmaista positiivista velvoitetta, valtiolla voi silti olla velvollisuus toimia jollakin tavalla aktiivisesti, jotta oikeudet toteutuvat myös käytännössä.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin soveltaa *suhteellisuusperiaatetta*, kun se punnitsee valtion negatiivisia velvoitteita suhteessa yksityisten oikeuksiin eli kysymystä siitä, onko valtion puuttuminen Euroopan ihmisoikeussopimuksessa turvattuun oikeuteen ollut välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa.¹⁵⁰ Suhteellisuusperiaatteen katsotaan koostuvan neljästä osasta, joita tarkastellaan punnittaessa sitä, onko jokin toimi ollut suhteellisuusperiaatteen mukainen. Suhteellisuusperiaatteen osat koostuvat seuraavista kriteereistä: 1. toimella tulee olla oikeutettu tarkoitus, 2. toimen tulee olla oikeassa suhteessa tavoiteltavaan päämäärään nähden, 3. toimen tulee olla välttämätön kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi, eikä ole olemassa vähemmän oikeuteen puuttuvaa keinoa ja 4. toimen

---

¹⁴⁵ Nieminen 2013, s. 132.

¹⁴⁶ Sundström 2011, s. 163.

¹⁴⁷ Hirvelä – Heikkilä 2013, s. 26.

¹⁴⁸ Sundström 2011, s. 163-164.

¹⁴⁹ Esim. *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 165; *Hajduová v. Slovakia* 30.11.2010, kohta 41.

¹⁵⁰ *Xenos* 2012, s. 61-62, 120.

tulee olla kohtuullinen, kun otetaan huomioon vastakkain olevat edut.¹⁵¹ EIT ottaa suhteellisuusperiaatteen huomioon pohtiessaan niin yksityisten kuin koko yhteiskunnankin kilpailevia etuja ja samalla se huomioi valtion harkintavallan marginaalin.¹⁵²

Evolutiivisen (tai dynaamisen) tulkinnan periaatteen mukaan ihmisoikeussopimuksen tulkinta ei pysy aina samana, eikä se ole muodollisesti sidottu aikaisempaan oikeuskäytäntöön, vaan se kehittyy ja muuttuu ajan sekä tarpeiden mukaisesti. Vaikka oikeusvarmuus, ennustettavuus ja oikeuskäytännön yhtenäisyys edellyttävät EIT:n ratkaisujen yhdenmukaisuutta, on tuomioistuimen voitava tulkinnallaan reagoida esimerkiksi muuttuviin arvoihin ja yhteiskunnan tilanteisiin.¹⁵³ EIT on useaan kertaan oikeuskäytännössä painottanut, että Euroopan ihmisoikeussopimus on 'elävä asiakirja', jota tulee tulkita nykypäivän olosuhteiden valossa.¹⁵⁴ Koska Euroopan ihmisoikeussopimus on ennen kaikkea ihmisoikeuksien suojelua varten, tulee EIT:n ottaa EIS:n säännöksiä tulkitessaan huomioon muuttuvat olosuhteet sopimusvaltioiden sisällä ja reagoida yhdenmukaisuuden säilyttämiseksi.¹⁵⁵ Siten voidaan myös ajatella niin, että vaikka positiiviset toimintavelvoitteet eivät suoraan tule ilmi itse EIS:n sopimustekstistä, on evolutiivisen tulkinnan periaate edellyttänyt positiivisten velvoitteiden luomista myös oikeuskäytännössä. Voi olla, että jos Euroopan ihmisoikeussopimus kirjoitettaisiin tänä päivänä, artikkelit saatettaisiin kirjoittaa hieman erilaiseen muotoon, jolloin ne myös ottaisivat paremmin huomioon positiiviset velvoitteet. Silloin kuin sopimus aikanaan tehtiin, yhteiskunnallinen tilanne oli erilainen ja tuolloin ensisijaisen tärkeänä nähtiin sopimuksella kansalaisten suojaaminen valtion mielivaltaisilta toimilta.

EIT on oikeuskäytännössään todennut myös, että kun se arvioi Euroopan ihmisoikeussopimusta ja valtion velvoitteita tietyssä tapauksessa, se katsoo myös yhdenmukaisuutta ja yhteisiä arvoja, jotka tulevat Euroopan valtioiden käytännöstä ja erityisistä kansainvälistä asiakirjoista, kuten naisten syrjinnän poistamista koskevasta yleissopimuksesta, sekä lisäksi se huomioi kansainvälisten säännösten ja periaatteiden kehittymisen, kuten Belém

---

¹⁵¹ Ks. esim. *Alexy* 2002, s. 66 ja *Klatt* 2011, s. 697.

¹⁵² Ks. esim. *Botta v. Italia* 24.2.1998, kohta 33. Kirjallisuudessa *Geer* 2006, s. 222-230; *Xenos* 2012, s. 146-147.

¹⁵³ *Hirvelä – Heikkilä* 2013, s. 27.

¹⁵⁴ *A v. Kroatia* 14.10.2010, kohta 67; *Sandra Jancovic v. Kroatia* 5.3.2009, kohta 47.

¹⁵⁵ *M.C. v. Bulgaria* 4.12.2003, kohta 155.

do Pará sopimuksen, joka erityisesti asettaa valtiolle velvoitteita koskien naisiin kohdistuvan väkivallan hävittämistä.¹⁵⁶ Siten myös useilla eri kansainvälisillä sopimuksilla koskien väkivallan ehkäisyä on merkitystä EIT:n ratkaisujen tulkinnassa.

2.4. Valtion velvollisuuksien rajat ja intressipunninta kilpailevien oikeuksien välillä

2.4.1. Rikoksen uhrin oikeudet vs. rikosentekijän oikeudet

Perus- ja ihmisoikeuksien merkitys yksityisten henkilöiden välillä ilmenee usein oikeuksien kollisio- eli ristiriitatilanteena. Perusoikeuksien osalta kahden yksilön välinen suhde eroaa yksilön ja julkisen vallan välisestä suhteesta siten, että ensimmäisessä kumpikin voi olla samaan aikaan perusoikeuksien subjektina. Tällainen mahdollinen kollisio joudutaan ratkaisemaan intressipunninnalla, jossa tavoitteena on molempien osapuolten oikeuksien mahdollisimman täysimääräinen samanaikainen toteutuminen.¹⁵⁷ Intressipunninta väkivaltatapauksissa tapahtuu potentiaalisen uhrin ja epäillyn rikosentekijän perus- ja ihmisoikeuksien välillä. Intressipunninta tulee erityisesti esiin mietittäessä suojelutoimien laajuutta ja sitä, kuinka pitkälle mahdollisen rikosentekijän oikeuksia voidaan rajoittaa, jotta toteutetaan potentiaalisen uhrin suojeleminen.

Onkin muistettava, että samalla, kun valtiot toteuttavat positiivisia velvoitteitaan suojelukseen jotakin henkilöä väkivallalta, samanaikaisesti tulevat kyseeseen negatiiviset velvoitteet valtioiden puuttuessa mahdollisen rikosentekijän oikeuksiin ja vapauksiin. Siten positiiviset velvoitteet, joita viranomaiset ovat velvoitettuja ottamaan huomioon taatakseen toisen henkilön ihmisoikeudet, johtavat toisen henkilön ihmisoikeuksien puuttumiseen. Täten positiivisilla oikeuksilla on myös rajansa, jolloin viranomaisten tulee mahdollisuuksien mukaan optimoida molempien oikeuksien yhtäaikainen toteutuminen. Tämä edellyttää sellaisen toimenpiteen valitsemista, joka mahdollisimman vähän rajoittaa muiden yksilöiden oikeuksia. Lisäksi potentiaalisen uhrin eteen tehtävien viranomaisten suojelutoimien tulee olla myös oikeassa suhteessa väkivallan vakavuuteen nähden. Tekijän oikeuksiin puuttuminen tulisikin olla kohtuullista suhteessa uhrin oikeuksiin. EIT

---

¹⁵⁶ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohdat 164-165.

¹⁵⁷ *Viljanen* 2011, s. 139.

on oikeuskäytännössään tuonut myös esiin, että rikoksentehtäjän oikeudet eivät voi ylittää uhrin oikeuksia.¹⁵⁸

Oikeuskirjallisuudessa olennainen keskustelu liittyy tasapainon saavuttamiseen negatiivisten ja positiivisten velvoitteiden välillä.¹⁵⁹ Yksi perusoikeuksien suojelun ongelmista liittyy juuri siihen, että toisen suojelu voi oikeuttaa toisen oikeuksien häirintään.¹⁶⁰ Kyseeseen tulee aina suojeltavat oikeudet ja puolustettavat oikeudet ja ne molemmat tulisi optimoida suhteellisuusperiaatteen mukaisesti, jolloin oikea ratkaisu olisi suunnilleen se ideaalikohta tai korkein piste, jossa molempien oikeudet voitaisiin toteuttaa yhtäaikaista.¹⁶¹ Kuitenkin tällaisen oikeuksien 'korkeimman kohdan' tavoite on *Alexyn* mukaan ongelmallinen, koska se johtaa ylimäärittämiseen ja sitä myötä ylikonstitutionalisoitumiseen, mikä ei ole hyväksyttävää.¹⁶² Ylimäärittämisellä viitataan siihen ongelmaan, mikä voi syntyä, jos valtiolla on liikaa määriteltyjä positiivisia ja negatiivisia velvoitteita yhtäaikaista, jolloin tilanne voi johtaa siihen, että valtiolle ei jää yhtään harkintavaltaa.¹⁶³

Alexy katsoo tähän liittyen, että on olemassa kolme ratkaisua koskien tasapainoa suojeltavien ja puolustettavien oikeuksien välillä: 1. suojeltavien oikeuksien unohtaminen, 2. suhteellisuusperiaatteesta luopuminen tai 3. suojeltavien oikeuksien ja suhteellisuusperiaatteen yhdistelmä. Suojeltavien oikeuksien unohtamisen osalta *Alexy* toteaa, että on vahvoja perusteita sille, miksi suojeltavia oikeuksia tulisi olla, sillä jos valtio esimerkiksi kumoaisi tapon rangaistavuuden, se rikkoisi EIS 2 artiklan oikeutta elämään, joten tämän vuoksi tämä vaihtoehto ei ole sopiva. Suhteellisuusperiaatteen luopumisen kannattajat puolestaan katsovat, että sen tilalla tulisi käyttää ajatusta suojelun vähimmäistasosta. *Alexyn* mukaan vähimmäistason määrittäminen on kuitenkin hankalaa ja jos taso määriteltäisiin suhteellisuusperiaatteen kautta, ei olisi olemassa rationaalista määrittämiskriteeriä. Täten kolmas vaihtoehto on *Alexyn* mukaan järkevin, sillä sen kautta pyritään näyttämään, että kun sovelletaan suojeltavien oikeuksien ja suhteellisuusperiaatteen yhdistel-

---

¹⁵⁸ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 147; *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohta 123.

¹⁵⁹ Ks. esim. *Klatt* 2011, s. 692.

¹⁶⁰ *Alexy* 2009, s. 1 ja 4.

¹⁶¹ *Alexy* 2009, s. 4.

¹⁶² *Alexy* 2009, s. 4.

¹⁶³ *Klatt* 2011, s. 712.

mää, ei jouduta ylimäärittämisen lopputulokseen. Kolmas vaihtoehto on yhteensopiva lisäksi sen idean kanssa, että jätetään tilaa myös parlamentaarisen lainsäädännön autonomialle.¹⁶⁴

Tasapainon löytäminen positiivisten ja negatiivisten velvoitteiden välillä ei ole yksinkertaista. EIT punnitsee velvoitteita aina yksittäisen tapauksen olosuhteiden valossa. Epäillyn rikoksentehtäjän oikeuksiin ja vapauksiin puuttumiselle on kuitenkin ehdottomat rajat ihmisoikeussopimuksessa, jolloin puuttuminen on oikeutettua ainoastaan sopimuksessa säädettyjen rajoituslausekkeiden perusteella. Väkivaltatapauksissa viranomaisten puuttuminen rikoksentehtäjien oikeuksiin on siten EIS 2, 5 ja 8 artikloiden rajoituslausekkeiden mukaan sallittua ainoastaan artikloissa luetelluissa tapauksissa ja lain määräämässä järjestyksessä. EIS 5 artiklan mukaan vapauteen puuttuminen on sallittua muun muassa rikostuomion vankeuden toteuttamiseksi (a-kohta) tai tuomioistuimen laillisen määräyksen noudattamattomuuden vuoksi, (b-kohta) taikka rikostutkinnan suorittamiseksi henkilöä kohtaan tai on välttämätöntä estää häntä tekemästä rikosta (c-kohta). Henkilön vapautta voidaan myös rajoittaa esimerkiksi hänen heikon mielenterveytensä tai alkoholisminsa vuoksi (e-kohta). Viranomaisten puuttuminen väkivallalta suojaamiseksi on lisäksi sallittua 8 artiklan 2 momentin ”-- silloin kun laki sen sallii ja se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä kansallisen ja yleisen turvallisuuden tai maan taloudellisen hyvinvoinnin vuoksi tai epäjärjestyksen ja rikollisuuden estämiseksi, terveyden tai moraalin suojelemiseksi, tai muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi.”

EIT on oikeuskäytännössään useaan kertaan todennut tärkeäksi asiaksi tarpeen varmistaa sen, että poliisit harjoittavat toimivaltuuksiaan rikosten kontrolloimisessa ja estämisessä tavalla, joka täysin kunnioittaa oikeusturvaa ja muita takeita, jotka asettavat rajoja heidän toimivallan laajuuteen tutkia rikoksia ja tuoda rikolliset oikeuden eteen. Nämä sisältävät nimenomaan yllä mainittujen EIS 5 ja 8 artiklojen turvaamien takeiden huomioonottamisen.¹⁶⁵ Siten EIT:n tulkitsessa valtion vastuuta eri väkivaltatapauksissa, se suorittaa intressipunnintaa epäillyn rikoksentehtäjän ja mahdollisen uhrin oikeuksien välillä.

2.4.2. Valtion yleiset edut vs. yksityisten ihmisten oikeudet

---

¹⁶⁴ Alexy 2009, s. 4-5.

¹⁶⁵ *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohta 116.

Positiivisia toimintavelvoitteita punnittaessa pohditaan myös kysymystä yleisten etujen ja yksilön oikeuksien välillä.¹⁶⁶ EIT:n tasapainoillessa eri yksilöiden ja yhteiskunnan yleisten etujen välillä, se pyrkii löytämään oikeudenmukaisen tasapainon näiden kilpailevien etujen välillä.¹⁶⁷ EIT on useaan kertaan todennut arvioidessaan valtioiden vastuuta, että mielessä tulee pitää modernien yhteiskuntien valvonnan vaikeus ihmiskäytöksen ennakoinnissa sekä toimenpidevalinnat, jotka tulee tehdä prioriteettien ja resurssien puitteissa, jolloin positiivisia velvoitteita tulee tulkita tavalla, jolla ei aseteta mahdotonta tai kohtuutonta taakkaa viranomaisille. Täten ei jokainen väitetty elämään kohdistuva riski voi edellyttää viranomaista EIS:n perusteella tekemään aktiivisia toimenpiteitä ehkäistäkseen riskin toteutumisen.¹⁶⁸

Pitkäsen on esittänyt, että suhteellisuusperiaate tulisi huomioida punnittaessa valtion yleisiä intressejä suhteessa yksityisten etuihin, jotta viranomaisille ei aseteta kohtuutonta taakkaa yksityisten henkilöiden suojelussa. Hän katsoo, että kun negatiivisten velvoitteiden kohdalla tarkastellaan sitä, onko valtion puuttuminen Euroopan ihmisoikeussopimuksessa turvattuihin oikeuksiin ollut 'välttämätöntä demokraattisessa yhteiskunnassa', tulisi positiivisten velvoitteiden kohdalla kysyä, ovatko valtiolle osoitetut velvoitteet 'kohtuullisia ja järkeviä' (fair and balanced) ja kysyä "luoko negatiivisesta toimintavelvoitteesta tehokkuusperiaatteen kautta johdettu positiivinen toimintavelvollisuus suhteetoman tai liian suuren taakan valtiolle?". Pitkäsen mukaan suhteellisuusperiaate on ainoa oikea tapa ratkaista se, onko valtiolla ollut positiivisia toimintavelvoitteita ja jos on, mikä on niiden sisältö ja laajuus sekä se, onko sopimusvaltio noudattanut kyseessä olevia positiivisia toimintavelvoitteita.¹⁶⁹ Pitkäsen lisäksi huomauttaa, että EIT:n tulisi tarkkaan harkita positiivisten toimintavelvoitteiden tulkintatapaansa ennen kuin se jatkaa niiden laajentamista 2 artiklan alla ilman suhteellisuusperiaatteen huomioon ottamista, sillä jos periaatetta ei oteta huomioon ja EIT laajentaa velvoitteita, se voi vaarantaa valtioiden kyvyn sekä halun täyttää sopimusvelvoitteet, ja lopulta se voi vaarantaa koko sopimuksen alaisen järjestelmän toimivuuden.¹⁷⁰

---

¹⁶⁶ *Hirvelä – Heikkilä* 2013, s. 361.

¹⁶⁷ *Costa* 2008, s. 453.

¹⁶⁸ *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohta 116; *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 129.

¹⁶⁹ *Pitkänen* 2013, s. 73.

¹⁷⁰ *Pitkänen* 2013, s. 72.

Valtion kannalta kohtuusnäkökulman arvioiminen on tärkeää positiivisia velvoitteita laajennettaessa, mutta on kuitenkin muistettava, että valtion ja yksilön välillä suhteellisuusperiaatteen soveltaminen on ongelmallista siinä mielessä, että valtiolla ei ole yksilön tavoin ihmisoikeussopimuksen suojaamia oikeuksia. Perinteisesti ajatellun suhteellisuusperiaatteen soveltaminen samalla tavalla yksilön ja valtion intressien välisessä punninnassa voisi johtaa ihmisoikeussopimuksen alkuperäisen tarkoituksen kannalta jopa ristiriitaisiin lopputuloksiin. Esimerkiksi *Klatt* 2011 on tulkinnut, että suhteellisuusperiaatteen soveltaminen on erilaista positiivisten ja negatiivisten velvoitteiden välillä johtuen velvoitteiden sisäisistä eroista, jonka vuoksi EIT:n tulisi seurata erilaista suhteellisuustestin rakennetta määritellessään oikeudenmukaista tasapainoa kilpailevien etujen välillä.¹⁷¹

Joka tapauksessa yksilön ja valtion yleisten etujen välisessä punninnassa on välttämätöntä huomioida positiivisten velvoitteiden vaikutus myös valtioihin, sillä jos viranomaisten positiivisia toimintavelvoitteita viedään liian pitkälle, on se rajallisten resurssien vuoksi aina pois jostakin muusta yksilön perusoikeudesta ajan myötä. Kun valtio joutuu kohdentamaan enemmän resursseja yksilöiden turvaamiseen, vie se resursseja pois jostakin muusta ja myös tämä on perusoikeuksien kannalta ongelmallista. Vaikkakin perustavanlaatuisiksi oikeuksiksi katsotaan ihmisen elämä sekä fyysinen ja psyykinen koskemattomuus, olisi suojaamisvelvoitteiden vieminen kohtuuttoman pitkälle haitallista myös muiden oikeuksien kannalta johtuen valtioiden rajallisista resursseista. Väkivallan ehkäisyä voidaan välillisesti suorittaa esimerkiksi koulutuksen ja muiden taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien (TSS-oikeudet) kautta sekä erilaisilla ohjelmilla, jotka tähtäävät esimerkiksi alkoholin vähentämiseen, eikä ainoastaan valvontaviranomaisten resurssien lisäämisellä.¹⁷² Varhaisessa vaiheessa mahdollisiin ongelmiin puuttuminen voi vähentää resurssien tarvetta aktiivisen väkivallan suojelvelvoitteiden tasolla. Huomioon tulee ottaa myös positiivisia velvoitteita asetettaessa se, että täyttä turvallisuuden tilaa ei kuitenkaan voida luoda.

Väkivaltarikosten positiivisten velvoitteiden tulkinnassa tulee pitää mielessä myös se, että väkivaltarikostenkin ehkäisy lähtee lopulta pääsääntöisesti ruohonjuuritasolta ihmisten hyvinvoinnista, koulutuksesta ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ongelmiin

---

¹⁷¹ *Klatt* 2011, s. 694–695.

¹⁷² *World Health Organization (WHO)* ja *Rikoksantorjuntaneuvosto* 2005. Ks. lähdeluettelo.

puuttumisella, eikä velvoitteita tulisi kohtuuttomasti laajentaa edellyttämällä turvallisuusviranomaisilta liiallisiksi katsottavia toimia. Se, että rikoksia pyrittäisiin ehkäisemään esimerkiksi aselupien saantia tiukentamalla tai muilla vastaavilla viime käden toimilla, ei ongelmia kuitenkaan ratkaistaisi isossa mittakaavassa, vaikka myös aseisiin pääsyn vaikeuttamisen on katsottu estävän väkivaltaa¹⁷³. Henkilö, joka on aggressiivinen ja kokee tarvetta väkivaltaan, voi hankkia tekovälineen tarvittaessa muualta. Siten väkivaltarikosten ehkäisyn resursseja tulisi kohdentaa ongelmien syntytaustalle ja varhaiseen puuttumiseen, kuten esimerkiksi mielenterveyspalveluiden saatavuuteen. Kestävin ratkaisu ei välttämättä ole positiivisten toimintavelvoitteiden vastuun laajentamisen myötä lisätä pelkäämistään turvallisuusviranomaisten resursseja. Toisaalta kiinnijäämisriskin voidaan katsoa ehkäisevän rikoksia, jolloin valvontaviranomaisten määrääkään ei saa kohtuuttomasti vähentää. Kuten huomataan, valtioiden tulee jatkuvasti tasapainoilla resurssien kohdentamisen kanssa, jotta jokainen perus- ja ihmisoikeus saadaan turvattua.

Toisaalta tässä tulee pitää mielessä myös se olennainen näkökulma, että positiiviset velvoitteet voivat liikaa laajentuessaan lisäksi mahdollistaa valtioille puuttumisen kohtuuttomastikin yksilöiden oikeuksiin ja tässä tapauksessa erityisesti epäillyn rikoksentekijän oikeuksiin. Ihmisoikeuksilla on tuplafunktio, sillä samalla, kun ne rajoittavat rangaistusvallan käyttöä, ne myös ovat positiivisen velvoitteen kautta lähde kriminalisoinnille.¹⁷⁴ Ihmisoikeudet suojaavat kansalaisia viranomaisten harjoittamalta rangaistusvallan väärinkäytöltä, joten tekojen kriminalisointivelvoitetta ihmisoikeuksien tehokkaaksi suojaamiseksi tulee toimeenpanna varovaisesti ultima ratio periaatteen mukaisesti ja siten rikoslain tulee olla viimesijainen keino, jotta positiivisia velvoitteita ei käytetä väärin.¹⁷⁵

3. VÄKIVALTARIKOKSIA KOSKEVIEN SÄÄNNÖSTEN SOVELTAMISALA JA VALTION LAINSÄÄDÄNNÖLLISET POSITIIVISET VELVOITTEET OIKEUSKÄYTÄNNÖSSÄ

3.1. EIS 2 artiklan soveltamisala

---

¹⁷³ *World Health Organization (WHO). Ks. lähdeluettelo.*

¹⁷⁴ *Maugeri 2013, s.374 ja 407-408.*

¹⁷⁵ *Maugeri 2013, s. 407-408.*

Väkivaltarikoksiin liittyen oikeus elämään on turvattu EIS:n 2 artiklan 1 momentissa ja sen mukaisesti:

”1. Jokaisen oikeus elämään on suojattava laissa. Keneltäkään ei saa riistää hänen elämänsä tahallisesti, paitsi tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanemiseksi silloin, kun hänet on tuomittu rikoksesta, josta laissa määrätään tällainen rangaistus.”

Oikeuskäytännössä EIS 2 artiklan on katsottu tulevan sovellettavaksi tilanteissa, joissa ihminen on *kuollut*, mutta se soveltuu tietyissä tapauksissa myös tilanteeseen, jossa kyseessä on ollut *henkeä uhkaava tilanne*, kuten puukotus- tai ampumistapaus, jossa puukoniskut tai ampumahaavat ovat olleet henkeä vaarantavia, vaikka henkilö ei olisi niihin kuollut.¹⁷⁶ Vaikka tässä työssä en käsittele viranomaisten tekemää väkivaltaa tai voimankäyttöä, on tässä tuotava esiin viranomaisten positiivisia suojeluvelvoitteita ajatellen, että EIT on katsonut oikeuskäytännössään, että artiklan 2 momentti¹⁷⁷ mahdollistaa viranomaisten kuolettavan voimankäytön tilanteessa, joissa henkilöitä puolustetaan laittomalta väkivallalta, kuten esimerkiksi terrorismitapauksissa. Täten esimerkiksi henkilön ampuminen voi olla oikeutettua suuremman henkiä uhkaavan vahingon estämiseksi. On olennaista pitää mielessä, että tilanteessa, jossa on kyse valtion positiivisesta velvoitteesta suojella oikeutta elämään, se voi edellyttää kuolettavaa voimankäyttöä poliisilta tai lainmlyöntiä viranomaisilta tehdä suojelutoimia välttääkseen riski kolmannen henkilön elämälle.¹⁷⁸

EIT on todennut oikeuskäytännössään, että kun arvioidaan 2 artiklan positiivisten velvoitteiden laajuutta, huomioon tulee ottaa artiklassa 1 asetettu velvoite valtioille turvata käytännöllinen ja tehokas oikeuksien ja vapauksien suojele.¹⁷⁹ Artiklan ensimmäinen lause ei edellytä valtiota ainoastaan itse pidättäytymästä tarkoitukselliselta ja laittomalta

---

¹⁷⁶ Ks. esim. *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohdat 107-110; *Ilhan v. Turkki* 27.6.2000, kohdat 76-78; *Makaratzis v. Kreikka* 20.12.2004, kohta 54-55; ja *Vasil Sashov Petrov v. Bulgaria* 10.6.2010, kohdat 39-41.

¹⁷⁷ ”Elämän riistämistä ei voida katsoa tämän artiklan vastaiseksi teoksi silloin, kun se seuraa voimankäytöstä, joka on ehdottoman välttämätöntä a. kenen hyvänsä puolustamiseksi laittomalta väkivallalta; b. Lailisen pidätyksen suorittamiseksi tai lailisen vapaudenriiston kohteeksi joutuneen henkilön paon estämiseksi; c. Mellakan tai kapinan kukistamiseksi laillisin toimin.”

¹⁷⁸ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohta 109.

¹⁷⁹ *Kontrová v. Slovakia* 24.9.2007, kohta 51. EIS 1 artikla asettaa valtioille velvollisuuden kunnioittaa ihmisoikeuksia: ”Korkeat sopimuspuolet takaavat jokaiselle lainkäyttövaltaansa kuuluvalla tämän yleissopimuksen I osassa määritellyt oikeudet ja vapaudet”.

hengen riistämistä, mutta myös tekemään asiaankuuluvat toimet turvataksaan lainkäyttövaltaansa kuuluvien henkilöiden elämää.¹⁸⁰ Tämä edellyttää valtion ensisijaista velvollisuutta turvata oikeus elämään ottamalla käyttöön tehokkaat rikoslain säännökset estääkseen rikosten tekeminen ihmistä kohtaan sekä sitä tukevat lainvalvontajärjestelmät säännösten rikkomisen ehkäisemiseksi, rajoittamiseksi ja rankaisemiseksi.¹⁸¹ Tämä laajentuu myös tietyissä olosuhteissa viranomaisten positiivisiin velvoitteisiin tehdä ehkäiseviä aktiivisia toimenpiteitä suojellakseen yksilöä, jonka henki on vaarassa toisen yksilön rikoksesta.¹⁸² Näihin velvoitteisiin mennään tarkemmin työn luvussa 5.

3.2. EIS 3 artikla ja väkivallan vakavuuden vähimmäistaso

EIT on oikeuskäytännössään katsonut, että EIS 1 artikla yhdessä EIS 3 artiklan kanssa asettaa valtioille positiiviset velvoitteet varmistua, että heidän lainkäyttöpiiriinsä kuuluvat yksilöt ovat suojeltuja kaikelta väkivallalta, joka on kielletty 3 artiklan mukaisesti, sisältäen tilanteet, joissa kyseinen pahoinpitely on yksityishenkilön toteuttamaa.¹⁸³ EIS 3 artiklan sisältämän kidutuskiellon mukaan:

”Ketään ei saa kiduttaa, eikä kohdella tai rangaista epäinhimillisellä tai halventavalla tavalla.”

EIS 3 artiklaa on sovellettu EIT:n oikeuskäytännössä useissa yksityisten välillä tapahtuneissa väkivaltatapauksissa. Kun EIS 1 artikla edellyttää valtioita takaamaan jokaiselle lainkäyttövaltaansa kuuluvalla sopimuksen ensimmäisessä osassa määritellyt oikeudet ja vapaudet, yhdessä 3 artiklan kanssa artikla 1 edellyttää valtioita tekemään toimenpiteet, joilla varmistetaan, että yksilöihin ei kohdistu kidutusta tai epäinhimillistä taikka halventavaa kohtelua.¹⁸⁴ Toisaalta EIT on myös huomauttanut, että EIS 1 artiklan velvoitetta ei voi tulkita siten, että se edellyttäisi valtioita takaamaan sellaisen oikeusjärjestelmän,

---

¹⁸⁰ *Kontrová v. Slovakia* 24.9.2007, kohta 49; *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohta 115; *L.C.B. v. Yhdistynyt kuningaskunta* 9.6.1998, kohta 36.

¹⁸¹ *Kontrová v. Slovakia* 24.9.2007, kohta 49; *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohta 49; *Nachova ja muut v. Bulgaria*, kohta 160; *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohta 115.

¹⁸² *Kontrová v. Slovakia* 24.9.2007, kohta 49; *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohta 115.

¹⁸³ Ks. esim. *Opuz v. Turkki* 9.9.2009, kohta 159; *A v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.9.1998, kohta 22; ja *D.M.D. v. Romania* 3.10.2017, kohta 41; *Valiuliene v. Liettua* 26.3.2013, kohta 74.

¹⁸⁴ *A v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.9.1998, kohta 22; *Valiuliene v. Liettua* 26.3.2013, kohta 74.

jonka avulla epäinhimillistä ja halventavaa kohtelua ei koskaan tapahtuisi yksityishenkilöiden välillä tai että rikosprosessien pitäisi johtaa aina erityiseen rangaistukseen. Jotta valtio olisi vastuussa, täytyy osoittaa, että kansallinen oikeusjärjestelmä ja erityisesti tapaukseen sovellettava rikoslaki epäonnistui tarjoamaan käytännöllisen ja tehokkaan EIS 3 artiklan oikeuksien suojelun.¹⁸⁵

Artiklassa 3 kielletään kolme eri kohtelun muotoa: kidutus, epäinhimillinen sekä halventava kohtelu. EIT:n oikeuskäytännössä näiden välillä on todettu olevan eroja, mutta usein sama teko sisältää näiden kaikkien elementtejä.¹⁸⁶ Pahoinpitelyn täytyy saavuttaa kuitenkin *tiety vakavuuden vähimmäistaso*, jotta se tulee 3 artiklan soveltamisalan piiriin. Minimitalon arviointi on suhteellista: se riippuu kaikista tapauksen asianhaaroista, kuten kohtelun luonteesta ja kontekstista, väkivallan kestosta, sen fyysisistä ja psyykkisistä vaikutuksista ja joissakin tapauksissa sukupuolesta, iästä ja uhrin terveydentilasta.¹⁸⁷ Esimerkiksi *Opuz v. Turkki* –tapauksessa EIT otti huomioon uhrin kokeman väkivallan menneisyydessä, tekijän kohdistamat uhkaukset uhuriin, tekijän vapautumisen vankilasta ja siitä aiheutuneen pelon väkivallan jatkumisesta, sekä uhrin sosiaalisen taustan, joka tässä tapauksessa koski naisten haavoittuvaa asemaa Kaakkois-Turkissa.¹⁸⁸ Perheväkivaltatapauksissa uhrin jatkuva pelko väkivallasta on usein johtanut yhtenä seikkana siihen, että väkivalta ylittää 3 artiklan edellyttämän vähimmäistason.¹⁸⁹ Tapaus, jossa lapsi oli joutunut suoran väkivallan kohteeksi sekä nähnyt äitinsä tulleen pahoinpidellyksi oli riittävää 3 artiklan vähimmäistason ylittämiseksi, kun otettiin huomioon lapsen nuori ikä (8-vuotias) ja psykologin raportti.¹⁹⁰

Kidutus eroaa ”halventavasta ja epäinhimillisestä” kohtelusta siten, että kidutukselle ominaista on sen tarkoitus aiheuttaa hyvin vakavaa ja raakaa kärsimystä.¹⁹¹ Kohtelun on puolestaan katsottu oikeuskäytännössä olevan ”halventavaa”, jos se aiheuttaa uhrille pelon

---

¹⁸⁵ *Beganovic v. Kroatia* 25.6.2009, kohta 71; *Valiulieni v. Liettua* 26.3.2013, kohta 75;

¹⁸⁶ *Pellonpää* 2000, s. 214.

¹⁸⁷ Ks. esim. *M.C. ja A.C. v. Romania* 12.4.2016, kohta 107; *M. ja M v. Kroatia* 3.9.2015, kohta 131; *E.M. v. Romania* 30.10.2012, kohta 57; *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 158; *A v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.9.1998, kohta 20; *Costello-Roberts v. Yhdistynyt kuningaskunta* 25.3.1993, kohta 30.

¹⁸⁸ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohdat 160-161.

¹⁸⁹ Esim. *Mudric v. Moldovan tasavalta* 16.7.2013, kohta 45.

¹⁹⁰ *T.M. ja C.M. v. Moldovan tasavalta* 28.1.2014, kohdat 41-42. Myös *M. ja M v. Kroatia* 3.9.2015, kohta 134.

¹⁹¹ *Irlanti v. Yhdistynyt kuningaskunta* 18.1.1978, kohta 167.

tunteita, ahdistusta ja alemmuudentunnetta¹⁹², jos se nöyryyttää tai alentaa yksilöä¹⁹³ ja oli epäinhimillinen tai halventava kohtelu sitten tavoitteena tai ei¹⁹⁴. Kohtelu on myös halventavaa, jos se murtaa henkilön fyysisen tai moraalisen vastarinnan¹⁹⁵ tai ajaa hänet toimimaan vastoin hänen tahtoaan tai tietoisuuttaan¹⁹⁶, taikka osoittaa kunnioituksen puutetta ihmisarvoa kohtaan tai vähentää sitä¹⁹⁷.

Kohtelu on ”epäinhimillistä” muun muassa, jos teot ovat olleet harkittuja, kestäneet tunteja ja aiheuttaneet joko tosiasiallisia ruumiinvammoja tai voimakasta fyysisistä tai psyykkistä kärsimystä¹⁹⁸. EIT on katsonut, että rikosteot, jotka aiheuttavat fyysisistä ja psyykkistä painetta, ovat riittävän vakavia ja kuuluvat EIS 3 artiklan tarkoittamaan epäinhimilliseen kohteluun.¹⁹⁹

EIT on myös todennut *tekojen vakavuuden* johtavan 3 artiklan soveltamisalan piiriin. Tekojen on katsottu olleen vakavia muun muassa tilanteessa, jossa henkilön kimppuun on hyökännyt useita henkilöitä potkien ja lyöden, jonka vuoksi hän on menettänyt tajuntansa ja lisäksi teot ovat tapahtuneet illalla eristetyssä paikassa, jossa avun huutaminen oli hyödyttöä.²⁰⁰ Tapauksessa *Bălșan v. Romania* valittajaan kohdistunut pahoinpitely, joka kolmella kerralla aiheutti sairaalahoitoa vaativia fyysisiä vammoja sekä ottaen huomioon naisen kokemat pelontunteet ja avuttomuus, katsottiin väkivallan olevan riittävän vakavaa 3 artiklan tarkoittamalla tavalla.²⁰¹ *Valiuliene v. Kroatia* –tapauksessa oli viisi pahoinpitelyä, jotka sisälsivät muun muassa potkimista, lyömistä ja kuristamista aiheuttaen lieviä vammoja, kuten mustelmia ympäri kehoa. Yhdessä tapauksen aiheuttaman psyykkisen paineen, pelon ja avuttomuuden sekä pahoinpitelykertojen määrän lyhyen ajan sisällä (viisi pahoinpitelyä kahden kuukauden välillä), teot ylittivät 3 artiklan minimivaatimuksen. Erimieltä ollut tuomari *Jociene* katsoi tässä tapauksessa, etteivät vammat olleet

---

¹⁹² *Irlanti v. Yhdistynyt kuningaskunta* 18.1.1978, kohta 167; ja *Dordevic v. Kroatia* 24.7.2012, kohdat 95-96.

¹⁹³ *Gutsanovi v. Bulgaria* 15.10.2013, kohta 136;

¹⁹⁴ *Labita v. Italia* 6.4.2000, kohta 120.

¹⁹⁵ *Beganovic v. Kroatia* 25.6.2009, kohta 65.

¹⁹⁶ *Jalloh v. Saksa*, 11.7.2006, kohta 68

¹⁹⁷ *Svinarenko ja Slyadnev v. Venäjä* 17.7.2014, kohdat 118 ja 138.

¹⁹⁸ *Labita v. Italia* 6.4.2000, kohta 120; *Beganovic v. Kroatia* 25.6.2009, kohta 65; *Dordevic v. Kroatia* 24.7.2012, kohta 95.

¹⁹⁹ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohta 126.

²⁰⁰ *Beganovic v. Kroatia* 25.6.2009, kohta 66-67.

²⁰¹ *Bălșan v. Romania* 23.5.2017, kohdat 59-60. Ks. myös *E.M. v. Romania*, kohta 57; ja *Milena Felicia Dumitrescu v. Romania* 24.3.2015, kohta 54.

sen laatuista, että ne olisivat ylittäneet vakavuuden vähimmäistason 3 artiklan mukaisesti, koska teot olivat aiheuttaneet ainoastaan pientä haittaa, eikä niistä aiheutunut mitään lyhytaikaista terveydellistä ongelmaa, eivätkä ne estäneet töihin menoa²⁰². Jociene viittasi *Iljina ja Saruliene v. Liettua* -tapaukseen, jossa EIT otti erityisesti huomioon sen, ettei uhri voinut mennä vammojen vuoksi töihin 9 päivään.²⁰³ Sen sijaan Jociene katsoi, että *Valiuliene v. Kroatia* -tapaukselta EIT:n olisi tullut tarkastella EIS 8 artiklan alla, kuten aiemmassa oikeuskäytännössään.

EIS 3 artiklan soveltamisalaan ja tarpeeksi vakavaksi ei puolestaan katsottu tapausta, jossa henkilö sai eri kertoina tapahtuneista pahoinpitelyistä vammoja muun muassa päähän sekä ympäri kehoa vammoja, joiden parantumisajaksi arvioitiin lääkärinraportissa 8-10 päivää sekä pahoinpitely, jossa sormi oli murtunut ja parantumisajaksi arvioitiin 6-8 viikkoa.²⁰⁴

Kuten yllä mainitusta eriävän tuomarin näkemyksestä käy ilmi, usein tulkintakysymyksenä on juuri se, onko väkivalta ylittänyt 3 artiklan vaatiman vähimmäistason. Vähimmäistason vaatimus arvioidaan aina tapauskohtaisesti. EIT:n arviointi tämän osalta on ollut hieman vaihtelevaa, vaikka tiettyjä toistuvia seikkoja arvioinnissa huomioidaankin. Kuitenkin hieman vaikeasti arvioitavissa on se, milloin väkivalta on ollut 3 artiklan tarkoittamalla tavalla riittävän vakavaa. Väkivalta, joka on johtanut lieviin vammoihin voi johtaa siihen, että 3 artikla tulee sovellettavaksi, jos tilanteesta löytyy paljon muita halventavan ja epäinhimillisen kohtelun yllä mainittuja seikkoja, jotka puoltavat artiklan soveltamista. Mikäli väkivalta ei täytä 3 artiklan vähimmäistason, arvioidaan tapausta tällöin usein 8 artiklan alla. Jos väkivallan katsotaan kuuluvan 3 artiklan soveltamisalan piiriin, sen jälkeen EIT arvioi, tekivätkö viranomaiset kaikki kohtuulliset toimet väkivallan uusiutumisen ehkäisemiseksi²⁰⁵ ja tyydyttivätkö toimet 3 artiklan vaatimukset.²⁰⁶ Näitä toimia käsitellään tämän työn luvuissa 4 ja 5.

3.3. EIS 8 artiklan soveltamisala

---

²⁰² *Valiuliene v. Kroatia* 26.3.2013, tuomari Jociene s. 49, kohdat 10-12 ja 14.

²⁰³ *Iljina ja Saruliene v. Liettua* 15.3.2011 kohta 11 ja 47.

²⁰⁴ *Kaluzca v. Unkari* 24.4.2012, jossa katsottiin 8 artiklaa rikotun.

²⁰⁵ *Bălşan v. Romania* 23.5.2017, kohdat 60-61.

²⁰⁶ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohta 126; *Eremia v. Moldova* 23.5.2013, kohta 55.

EIS 8 artiklan 1 momentin mukaan:

”1. Jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta.”

Artiklan yksityiselämän käsite sisältää sekä henkilön fyysisen että psyykkisen koskemattomuuden²⁰⁷ ja velvoittaa siten valtioita suojelemaan yksilöiden fyysistä ja psyykkistä koskemattomuutta muiden yksilöiden toimilta.²⁰⁸ EIT totesi tapauksessa *Hajduová v. Slovakia*, että vaikka tekijän toistuvat uhkaukset eivät johtaneet konkreettiseen fyysiseen väkivaltaan, voitiin katsoa, että huomioon ottaen tekijän fyysisen väkivallankäytön historia ja uhkaava käytös tekojen kohteena ollutta naista kohtaan, jokainen tekijän uhkaus uhria kohtaan herätti uhrissa pelkoa, että tekijä voisi toteuttaa uhkauksensa. Oikeuden mukaan tämä on tarpeeksi vaikuttamaan uhrin psyykkiseen koskemattomuuteen ja hyvinvointiin, jonka perusteella valtioiden tulee arvioida sen ryhtymistään toimenpiteisiin artiklan 8 positiivisten velvoitteiden toteuttamiseksi.²⁰⁹

Tapauksessa *Eremia v. Moldova* EIT katsoi valtion rikkoneen 8 artiklan positiivisia toimintavelvoitteitaan, kun lapset olivat jatkuvasti joutuneet näkemään heidän isänsä pahoinpitelevän heidän äitiään kotona, eivätkä viranomaiset olleet tehneet juuri mitään toimenpiteitä estääkseen väkivallan jatkumisen.²¹⁰ Siten EIT:n mukaan se, että lapset joutuvat näkemään väkivaltaa kotona, rikkoo jo lasten psyykkistä koskemattomuutta. Viranomaisten tulee suojella lapsia siltä, etteivät he joudu näkemään väkivaltaa kotona sekä tekemään toimia sen eteen, ettei väkivalta kotona jatkuisi.

Tässäkin EIS 8 artiklan ensisijaisena tavoite on viranomaisille asetettu negatiivinen velvoite olla puuttumatta mielivaltaisesti yksilöiden yksityis- ja perhe-elämään. EIT on kuitenkin todennut useaan kertaan oikeuskäytännössään, että vaikka ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan pääasiallinen tavoite on suojella yksilöitä julkisen vallan mielivaltaisilta toi-

---

²⁰⁷ *Hajduová v. Slovakia* 30.11.2010, kohta 46; *Bevacqua ja S v. Bulgaria* 12.6.2008, kohta 65.

²⁰⁸ *A v. Kroatia* 14.10.2010, kohta 60; *Irene Wilson v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.10.2012, kohta 37.

²⁰⁹ *Hajduová v. Slovakia*, 30.11.2010, kohta 49.

²¹⁰ *Eremia v. Moldova* 23.5.2013, kohdat 74-75 ja 78-79.

milta, valtiolla on artiklan perusteella myös positiivisia velvoitteita yksilöiden *tosiasiallisen* yksityis- ja perhe-elämänsuojan varmistamiseksi yksityisten välisissä suhteissa.²¹¹ Erityisesti lapset ja muut erityisen haavoittuvaiset yksilöt ovat oikeutettuja tehokkaaseen suojeleluun ja se edellyttää valtiolta aktiivista osallistumista heidän suojeleluunsa.²¹² Velvollisuus voi edellyttää niin lainsäädännöllisiä, hallinnollisia kuin ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä yksityis- ja perhe-elämän suojan turvaamiseksi.²¹³ Suojaamisvelvoite edellyttää, että valtiot pitävät yllä ja soveltavat asianmukaista oikeudellista järjestelmää, jolla tarjotaan suojeleluun yksityisten väkivaltatekoja vastaan.²¹⁴

Kuten yllä jo mainitsin, se milloin 8 artiklan rikkomus on tapahtunut ja milloin väkivallan vakavuus on ylittänyt 3 artiklan kynnyksen ei ole aina selvää. Pääsääntöisesti perheväkivaltatapaukset ovat olleet 8 artiklan rikkomuksia, mutta silloin, kun kyseessä on ollut raiskauksia, törkeitä pahoinpitelyitä tai murhan yritys, on 3 artiklan kynnys ylittynyt.²¹⁵ EIT on katsonut 'vakavan' perheväkivallan johtaneen 3 artiklan soveltamisalaan, mutta se mitä voidaan katsoa vakavaksi, on tulkinnanvaraista. Vakavaksi väkivallaksi EIT on katsonut ainakin lasten seksuaaliset hyväksikäyttö- ja raiskaustapaukset ja ne kuuluvat siten 3 artiklan soveltamisalaan.²¹⁶

Tilannetta ei kuitenkaan selvennä EIT:n tulkintalinja tapauksessa *A v. Kroatia*, jossa se katsoi seuraavaa:

”--koska hakija oli tehnyt uskottavia väitteitä B:n väkivallasta ja uhkailuista--,
EIT katsoo, että valtion viranomaisilla on ollut positiivinen velvoite suojella hakijaa miehensä väkivaltaiselta käytökseltä. Tämä velvoite voi syntyä kaikkien

---

²¹¹ *M.S. v. Ukraina* 11.10.2017, kohta 59; *Söderman v. Ruotsi* 12.11.2013, kohta 78; *Hajduová v Slovakia* 30.11.2010, kohta 45; *A v. Kroatia* 14.10.2010, kohta 59; *Sandra Jankovic v. Kroatia* 5.3.2009, kohta 44; *Irene Wilson v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.10.2012, kohta 37.

²¹² *Hajduová v Slovakia* 30.11.2010, kohta 45; *X ja Y v. Alankomaat* 26.3.1985, kohta 23-27; *Bevacqua ja S v. Bulgaria* 12.6.2008, kohta 64; *Kalucza v. Unkari* 24.4.2012, kohta 58; *Irene Wilson v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.10.2012, kohta 37.

²¹³ *X ja Y v. Alankomaat* 26.3.1985, kohdat 22-23 ja 30; *M.C. v. Bulgaria* 4.12.2003, kohdat 182-185; ja *Marckx v. Belgia* 13.6.1979, kohta 27.

²¹⁴ *X ja Y v. Yhdistynyt kuningaskunta*, kohdat 22-23; *Costello-Roberts v. Yhdistynyt kuningaskunta* 25.3.1993, kohta 36; *M.C v. Bevacqua ja S v. Bulgaria* 12.6.2008, kohta 65; *A v. Kroatia* 14.10.2010, kohta 60.

²¹⁵ Esim. *Opuz v. Turkki* 9.6.2009; *E.S ja muut v. Slovakia* 15.9.2009; *B v. Moldovan tasavalta* 16.7.2013; *C.A.S. ja C.S v. Romania* 20.3.2012; *E ja muut v. Yhdistynyt kuningaskunta* 26.11.2002; *Z ja muut v. Yhdistynyt kuningaskunta* 10.5.2001.

²¹⁶ *O'Keefe v. Irlanti* 28.1.2014, kohta 146.

kolmen (2, 3, 8) artiklan alla. Kuitenkin, jotta välttyään pidemmältä analyysiltä siitä, mikäli tappouhkaukset valittajaa kohtaan edellyttävät valtion positiivisia velvoitteita 2 artiklan mukaan, kuten myös kynnyksen arvioiminen artiklan 3 välillä, EIT analysoi tapauksen tosiseikkoja 8 artiklan lähtökohdista.”²¹⁷

Yllä olevassa tapauksessa valittaja vetosi kaikkiin kolmeen artiklaan, mutta EIT päätti tutkia tapausta 8 artiklan valossa, sillä 2 ja 3 artiklan arviointi olisi edellyttänyt pidemmälle menevää analyysiä, siitä täyttääkö väkivallan vakavuudeltaan näiden artikloiden väkivallan kynnyksen. EIT näyttäisi tiedostavan artikloiden soveltamisalojen rajanvedon vaikeuden ja onkin pyrkinyt välttämään varsinaisten soveltamisalakriteereiden luomista. Tämä jättää tapausten ennakoitavuuden osalta tilanteen avoimeksi ja hieman epäselväksi. Toisaalta 8 artiklan soveltamisalakynnyksen täyttyminen on matalin, joten sen osalta tulkinta-analyysin tekeminen on yksinkertaisempaa.

3.4. Valtion lainsäädännölliset velvoitteet väkivallan ehkäisemiseksi EIT:n oikeuskäytännössä

3.4.1. Yleistä

Kun EIT on arvioinut tapaukseen soveltuvan artiklan, se arvioi valtion aineellisoikeudellisten velvoitteiden toteutumista. EIT siten arvioi, onko kansallinen lainsäädäntö tarjonnut riittävää suojaa yksilöille. Valtion aineellisoikeudelliset positiiviset velvoitteet edellyttävät ensinnäkin sellaisen lainsäädännöllisen järjestelmän asettamisen, jolla estetään ja ehkäistään yksityishenkilöiden tekemä väkivalta ja toisaalta, kun ollaan tietoisia tietyn henkilön aiheuttamasta välittömästä väkivallan vaarasta tai jos väkivalta on jo tapahtunut, edellytetään asiaankuuluvien lakien soveltamista käytännössä, jonka avulla tarjotaan suojelua uhreille ja rangaistaan tekijöitä.²¹⁸ Sopimus edellyttää, että valtio säätää tehokkaan

---

²¹⁷ *A v. Kroatia* 14.10.2010, kohta 57. Väkivalta sisälsi lähes kolmen vuoden ajan potkimista ja lyömistä puolisoa mm. päähän ja kasvoihin ja muutamalla kerralla myös lapseen.

²¹⁸ *Talpis v. Italia* 13.7.2017, kohta 100; *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.10.1998, kohdat 128-130; *Bevacqua ja S v. Bulgaria* 12.6.2008, kohta 65; *Sandra Jankovic v. Kroatia* 5.3.2009, kohta 45; *A v. Kroatia* 14.10.2010, kohta 60; *Eremia v. Moldova* 23.5.2013, kohdat 48-52 ja 56.

rikoslain, jolla kielletään väkivaltateot henkilön koskemattomuutta kohtaan ja jolla säädetään laintäytäntöönpanokoneisto rikosten ehkäisemiseksi, estämiseksi ja rikkomusten rankaisemiseksi.²¹⁹

Positiiviset toimintavelvoitteet edellyttävät osoitusta siitä, että valtiolla on tehokas ja riippumaton oikeusjärjestelmä, jolla henkeen kohdistuvat rikokset saadaan paljastettua ja syylliset rangaistua.²²⁰ Olennainen tarkoitus kyseisellä tutkinnalla on varmistaa tehokas kansallisten lakien toimeenpano, jolla suojellaan oikeutta elämään ja varmistetaan tekijöiden vastuu kuolemiin.²²¹ Tapauksessa *Talpis v. Italia* EIT arvioikin, mahdollistiko valtion lainsäädäntö suojelutoimenpiteet uhreille ja tekijän rankaisemisen teoista ja jos se mahdollisti, sovellettiinko lakia käytännössä tehokkaasti.

EIT on useaan kertaan viitannut Euroopan neuvoston suosituksessa naisiin kohdistuneen väkivallan vähentämiseksi listattuihin toimenpiteisiin, joita valtion tulisi tehdä väkivallalta suojaamiseksi²²² ja tämän vuoksi sillä voidaan katsoa olevan merkitystä viranomaisien toimenpiteiden asianmukaisuutta arvioitaessa. Listalla on sekä aineellisoikeudellisia että prosessioikeudellisia velvoitteita. Tarpeellisina toimina on mainittu muun muassa:

- Uhrien mahdollisuus aloittaa rikosprosessi,
- Säännökset, jotka varmistavat virallisen syyttäjän syytteen ajamisen,
- Syyttäjien kannustaminen huomioimaan naisiin kohdistuva väkivalta vakavana tai ratkaisevana tekijänä päätettäessä syytteen ajamista julkisen intressin vuoksi,
- Varmistaa tarvittaessa, että toimenpiteet uhrin suojelemiseksi väkivallan uhkia ja koston tekoja vastaan ovat tehokkaita,
- Tehdä erityisiä toimia sen varmistamiseksi, että lasten oikeudet on turvattu oikeudenkäyntien aikana,
- Kaikkien perheväkivallan muotojen kriminalisointi,
- Mahdollistaa toimenpiteet muun muassa oikeudellisten suojelutoimien tekemiseen, kielittää rikoksentehtäjiä ottamasta yhteyttä tai lähestymästä uhria,

---

²¹⁹ Ks. esim. *Valiuliene v. Liettua* 26.3.2013, kohta 75.

²²⁰ *Talpis v. Italia* 13.7.2017, kohta 99.

²²¹ *Talpis v. Italia* 13.7.2017, kohta 99.

²²² Ks. esim. *Bevaqua ja S v. Bulgaria* 12.6.2008, kohdat 50-51. Oikeuskirjallisuudessa naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisytoimista ks. *Grans* 2018, s. 739-740. Tässä työssä otettu huomioon ainoastaan toimet, jotka ovat nousseet EIT:n oikeuskäytännössä.

- Tehdä pakollinen menettelyohje poliisien sekä sosiaali- ja sairaanhoidon palveluiden toimenpiteille.

Seuraavaksi käyn läpi oikeuskäytännössä esiintyviä aineellisoikeudellisia velvoitteita, jotka olen EIT:n oikeuskäytännön perusteella jakanut kahteen osaan, lainsäädännön pelotevaikutuksen luomiseen ja lainsäädännön tarjoamien oikeussuojakeinojen mahdollisuuden. Näiden lisäksi valtiolla voidaan katsoa olevan myös muita aineellisoikeudellisia velvoitteita, mutta näitä käsitellään vasta luvussa 5 arvioitaessa EIT:n tulkintaprosessin viimeistä vaihetta eli harkintaa siitä, olivatko viranomaisten toimenpiteet tehokkaita. Nämä velvoitteet ovat loogisinta käsitellä vasta tuossa vaiheessa, koska ne myös sekoittuvat valtion prosessioikeudellisten velvoitteiden kanssa, joita EIT arvioi vasta viimeisenä. Kuten alussa toin ilmi, työni noudattaa EIT:n tulkintaprosessin järjestystä.

3.4.2. Lainsäädännön pelotevaikutus

Valtiolla on ensinnäkin velvoite toteuttaa väkivaltarikoksia koskeva kattava rikoslainsäädäntö, jossa säädetyillä rangaistuksilla luodaan pelotevaikutus, jonka avulla pyritään ehkäisemään henkilöiden väkivaltaa toisia kohtaan, sekä lisäksi luodaan järjestelmä tapauksen selvittämiseksi, syytteeseen panemiseksi ja niihin tuomitsemiseksi ja rangaistusten täytäntöön panemiseksi.²²³ Jotta kansallinen lainsäädäntö katsotaan tehokkaaksi, tulee sen sisältää pelotevaikutus yleisellä tasolla sekä pelotevaikutus potentiaalisille rikosten tekijöille. Esimerkiksi *Opuz v. Turkki* –tapauksessa EIT totesi, että Turkin rikoslakijärjestelmä ei sisältänyt asianmukaista pelotevaikutusta, joka olisi varmistanut laittomien tekojen ehkäisyn, koska muun muassa kansallisten viranomaisten määräämä rangaistus ei ollut tarpeeksi ankara tekojen vakavuuteen nähden ja viranomaiset eivät olleet tehokkaasti estäneet perheväkivaltaa.²²⁴

Rogers on katsonut positiivisten velvoitteiden edellyttämällä rikoslain pelotevaikutuksella olevan kaksi ongelmaa: kausaaliyhteyden osoituksen ongelma sekä arviointion-

---

²²³ Ks esim. *Osman v. Yhdistyneet kansakunnat* 23.10.1998, kohta 115; ja *Maiorano ja muut v. Italia* 15.12.2009, kohdat 108 ja 112.

²²⁴ *Opuz v. Turkki*, 9.9.2009, kohta 153.

gelma sen osalta, että mitkä ovat ne kohtuulliset toimet, joilla varmistetaan haluttu suo-
jelu.²²⁵ Rogers katsoo, että positiivisissa velvoitteissa on kyse lain *yleisen* tason pelote-
vaikutuksesta ennemmin kuin *erityisestä* pelotevaikutuksesta, kun arvioidaan sitä, tuli-
siko valtion muuttaa sen rikoslakia koskien tietyn tyyppistä ihmisoikeusloukkausta.²²⁶
Syy-seuraus -yhteyttä koskeva kysymys on, estäkö yksilön oikeudenkäynnissä sama
rangaistus muita potentiaalisia rikoksentekejiä tekemästä saman rikoksen samanlaisissa
olosuhteissa.²²⁷ Rogers toteaa, että ihmisoikeussopimus ei yritä tehdä kaikkien valtioiden
rikoslaista niin tehokasta kuin mahdollista, vaan se ainoastaan edellyttää valtioita saavut-
tamaan tehokkuuden vähimmäistason tiettyjen rikosten estämisessä samalla tavalla, kuin
se edellyttää poliiseja ainoastaan tekemään kohtuulliset toimet estääkseen tietyt rikok-
set.²²⁸

3.4.3. Oikeussuojakeinojen mahdollisuus lainsäädännössä

Lainsäädännön tulee mahdollistaa tehokas oikeussuoja. Lainsäädännön tulee sekä mah-
dollistaa oikeussuoja, mutta myös käytännössä tehokkaasti toteuttaa suoja. Oikeussuojan
tarjoamisen velvoite tulee jo suoraan EIS 13 artiklasta, jonka mukaan valtion tulee taata
jokaiselle lainkäyttöpiirissään olevalle tehokas oikeussuojakeino, kun heidän oikeuksiaan
on loukattu. EIT on oikeuskäytännössään katsonut kuitenkin myös aineellisoikeudellisia
velvoitteita rikotun 2, 3 ja 8 artikloiden mukaisesti, jos lainsäädäntö ei ole tarjonnut riit-
tävää suojaa ja se on täten mahdollistanut väkivallan. Valtiolla on todistustaakka saata-
villa olevista kotimaisista oikeussuojakeinoista, jolloin sen tulee näyttää, että henkilöllä
on ollut mahdollisuus suojeluun, ei ainoastaan teoriassa mutta myös käytännössä, ja että
suojakeinot tarjoavat vähintäänkin kohtuullisen menestymisen mahdollisuuden.²²⁹ Val-
tion tuleekin ylläpitää ja soveltaa myös käytännössä asianmukaista oikeudellista järjes-
telmää tarjotakseen suojelua yksilöiden väkivaltatekoja vastaan.²³⁰

---

²²⁵ Rogers 2003, s. 694-695.

²²⁶ Rogers 2003, s. 694-695 ja 702.

²²⁷ Rogers 2003, s. 694-695.

²²⁸ Rogers 2003, s. 703.

²²⁹ *Hajduová v Slovakia* 30.11.2010, kohdat 36-37,

²³⁰ ks. *X ja Y v. Alankomaat* 26.3.1985, kohdat 22-23; *Costello-Roberts v. Yhdistynyt kuningaskunta* 25.3.1993, kohta 36; *D.P. ja J.C. v. Yhdistynyt kuningaskunta* 10.10.2002, kohta 118; *M.C. v Bulgaria* 4.12.2003, kohdat 150 ja 152; *A v. Croatia* 14.10.2010, kohta 60; *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 128.

Oikeuskäytännön perusteella henkilön erityisen haavoittuva asema, kuten perheväkivallan uhrin, lapset ja kehitysvammaiset, vaativat valtiolta pidemmälle meneviä toimia oikeussuojakeinojen saatavuuden varmistamisessa.²³¹ Esimerkiksi tapauksessa *Hajduová v. Slovakia* valtio ei pystynyt oikeuskäytäntöönsä nojautumalla näyttämään, että oikeussuojakeinot olisivat olleet riittävällä varmuudella saatavilla, erityisesti kun otetaan huomioon valittajan henkilökohtaiset olosuhteet ja perheväkivallanuhrien erityinen tarve valtion aktiivisiin suojelutoimiin.²³²

Mielenkiintoinen ratkaisu oikeussuojaan liittyen on *E.S. ja muut v. Slovakia* –tapaus, jossa valtio rikkoi 3 ja 8 artikloja, koska uhrin saatavilla ei ollut tehokasta oikeussuojakeinoa, joka olisi mahdollistanut kansalliselle tuomioistuimelle väkivaltaisen isän määräämisen muuttamaan pois perheen yhteisestä vuokra-asunnosta. Tapauksessa naisella ei ollut mahdollisuutta hakea vuokrasopimuksen purkamista ennen kuin hänen ja miehen avioero oli astunut lopullisesti voimaan (eli vuosi ensimmäisestä kanteesta), eikä mahdollisuutta hakea määräystä, joka olisi kieltänyt miehen pääsyn asuntoon ennen kuin lakimuutos astui voimaan (eli noin kaksi vuotta ensimmäisestä kanteesta). Ottaen huomioon syytösten luonne ja vakavuus, nainen ja lapset olisivat tarvinneet EIT:n mukaan välittömästi suojelua, eikä vasta vuosi tai kaksi sen jälkeen, kun väitteet väkivallasta ensimmäisen kerran tuotiin viranomaisten tietoon. Tuona aikana EIT katsoi, ettei naiselle ollut olemassa tehokasta oikeussuojakeinoa, jonka avulla olisi varmistettu väkivallalta suojelu hänelle ja lapsille.²³³

Hieman aukinaisen ratkaisusta tekee se, että ennen kuin viranomaisille oli tuotu tietoon miehen väkivaltaisuus, nainen oli muuttanut yhteisestä asunnosta muualle lasten kanssa. Tapaus oli huonosti avattu ja perusteltu, koska siitä ei ilmennyt se, jatkuiko väkivalta poismuuton jälkeen. Nyt tapauksesta saa nimittäin vaikutelman, että väkivalta ei ole jatkunut poismuuton jälkeen ja viranomaiset olivat rikkoneet 3 ja 8 artiklan mukaisia positiivisia toimintavelvoitteitaan, koska kantajalla ei ollut kunnollista oikeussuojakeinoa käytettävissään, jonka avulla mies olisi voitu määrätä pois yhteisestä asunnosta. Peruste-

---

²³¹ ks. esim. *X ja Y v. Alankomaat* 26.3.1985, kohdat 23-24; *Hajduová v. Slovakia* 30.11.2010, kohta 45; *Opuz v. Turkki* 9.9.2009, kohta 145; *Bevacqua*, kohdat 64-65; *Sandra Jankovic v. Kroatia*, kohdat 44-45.

²³² *Hajduová v. Slovakia* 30.11.2010, kohta 41.

²³³ *E.S. ja muut v. Slovakia* 15.9.2009, kohdat 43-44.

luissa ei käyty kovin tarkasti läpi sitä, miksi tapaus täytti sekä 3 että 8 artikloiden rikkomukset, eikä käyty myöskään läpi sitä, täyttikö kohtelu 3 artiklan minimitasoa tai kerrottu jatkuiko väkivalta sen jälkeen, kun kantaja ja lapset olivat muuttaneet pois pariskunnan yhteisestä vuokra-asunnosta.

Yllä oleva ratkaisu olisi helpompi hahmottaa, jos väkivalta olisi jatkunut kanteen nostamisen jälkeen sen vuoksi, että kantaja ja lapset eivät olisi kyenneet muuttamaan asunnosta pois ja oikeus ei olisi pystynyt määräämään miehen poismuuttamista yhteisestä asunnosta. Nyt kuitenkin kantaja lapsineen oli itse ensin muuttanut muualle ja he olivat sen jälkeen nostaneet kanteen miestä vastaan, eikä ilmene, että väkivalta olisi jatkunut tämän jälkeen. Siten voidaankin pohtia tapauksen perusteella, että onko EIT:lle positiivisten toimintavelvoitteiden rikkomiseksi riittävää, että lainsäädäntö ei ollut mahdollistanut väkivaltaisen henkilön välittömän poismuuttamisen määräämistä ja väkivallan uhrien jäämistä perheen yhteiseen kotiin, vaikka väkivalta ei olisi jatkunut ja uhrin asuisivat jo muualla. Positiivisten velvoitteiden rikkomukseen näyttäisi siten riittävän se, että valtio on rikkonut aineellisoikeudellista velvoitetta eli lainsäädäntö ei ole mahdollistanut riittävää suojaa, vaikka väkivalta ei olisikaan enää jatkunut.

Samoin voidaan yllä olevan perusteella pohtia, onko 3 ja 8 artikloiden rikkomuksiin riittävää, että viranomaisille on ilmoitettu väkivallasta ja uhkauksista, eikä toimenpiteisiin ole ryhdytty, vaikkakaan väkivalta ei olisi enää jatkunut. Riittääkö rikkomukseen siis mahdollisesti olemassa oleva vaaran riski, vaikka väkivalta ei olisi enää jatkunut väkivaltauhan tullessa viranomaisten tietoon? EIT:n aiemman oikeuskäytännön perusteella on selvää, että viranomaisten tulee ryhtyä toimenpiteisiin suojellakseen lainkäyttöpiirissään olevia henkilöitä väkivallalta, jos viranomaisten tietoon tulee vakavat syytteet väkivallasta ja uhkauksista. Kuitenkin pääsääntöisesti näissä muissa tapauksissa väkivalta tai uhkaukset ovat jatkuneet sen jälkeen, kun uhkaukset ja väkivalta on tullut viranomaisten tietoon. Tässä kyseisessä tapauksessa ei kuitenkaan arvioitu viranomaisten tekemiä toimenpiteitä, joten lukijalle jää avoimeksi, mitä muita mahdollisia toimenpiteitä viranomaiset tekivät suojellakseen uhreja väkivallalta vai tekivätkö mitään ja jatkuiko väkivalta. Näyttäisi siten siltä, että prosessioikeudellisia toimenpiteitä ei ryhdytä aina laajemmin arvioimaan, jos on selvää, että valtio on rikkonut aineellisoikeudellista velvoitettaan. Toisaalta voi olla myös niin, että tapauksessa on ollut selvää, ettei väkivalta enää jatkunut, joten EIT ei kokenut tarpeelliseksi arvioida muuta kuin lainsäädäntöä.

Tapauksesta nousee esiin lisäksi se, että jos väkivalta ei ole jatkunut sen jälkeen, kun perhe on muuttanut omasta aloitteestaan pois yhteisestä asunnosta, tulisiko tapausta mahdollisesti arvioida EIS 13 artiklan rikkomuksena eli oikeuden tehokkaaseen oikeussuojakeinoon, kun henkilöllä ei ollut mahdollisuutta saada määräystä pikaisesti miehen häätämiseksi. Tähän aiheeseen liittyen myös *Harmen van der Wilt ja Lyngdorf* ovat pohtineet sitä, miten laiminlyönti artikloiden 2 ja 3 prosessioikeudellisen velvoitteen osalta suorittaa 'tehokas rikostutkinta' johtaa samanaikaisesti artiklan 13 rikkomukseen noiden artikloiden ohella. Tästä näkökohdasta näyttäisi epäoleennaiselta se, valittaako henkilö tällöin 2 tai 3 artiklan prosessioikeudellisen velvoitteen rikkomuksena vaiko artiklan 13 rikkomuksen kautta. Kuitenkin he toteavat, että sanavalinta 'vähimmäistoimenpiteistä' 2 ja 3 artikloiden osalta viittaisi siihen, että 13 artikla vaatii enemmän kuin 2 ja 3 artikloiden prosessioikeudelliset velvoitteet puolestaan edellyttävät, jolloin 2 ja 3 artikloiden rikkomukset täyttyvät helpommin.²³⁴ Toisaalta EIT on myös katsonut, että 13 artiklan vaatimukset 13 artiklan ovat laajemmat kuin 2 artiklan velvoite suorittaa tehokas rikostutkinta.²³⁵ Tästä siten voi seurata se, että vaikka valtio täyttäisi 2 tai 3 artiklan prosessuaaliset velvoitteet, se voi silti rikkoa 13 artiklan velvollisuutta tehokkaan oikeussuojakeinon tarjoamisesta.²³⁶

Yllä olevien lisäksi, lainsäädännön tulee myös vakavien tekojen osalta mahdollistaa oikeus vahingonkorvaukseen. Koskien vakavia tekoja, kuten raiskaus ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, valtion 3 ja 8 artikloiden positiivinen velvoite turvata yksilön fyysinen koskemattomuus voi myös laajentua kysymykseen koskien mahdollisuutta hankkia vahingonkorvausta ja oikaisua²³⁷, vaikkakaan henkilöllä ei ole olemassa ehdotonta oikeutta saada tiettyä henkilöä syytteeseen tai tuomituksi tilanteessa, jossa viranomaiset eivät ole laiminlyöneet pyrkimystään saada rikoksenteijä vastuuseen²³⁸. Raiskausta koskeneessa tapauksessa *M.C. v. Bulgaria* valtio oli rikkonut 3 ja 8 artikloiden mukaisia positiivisia toimintavelvoitteitaan, kun lainsäädäntö ja käytäntö eivät tarjonneet tehokasta suojelua raiskauksilta, kun raiskaus oli edellyttänyt uhrin aktiivista vastustamista, eikä väitettyjä

---

²³⁴ *Van der Wilt – Lyngdorf* 2009, s. 49.

²³⁵ Ks. esim. *Kiliç v. Turkki* 28.3.2000, kohta 93; *Kaya v. Turkki* 19.2.1998i, kohta 107.

²³⁶ *Van der Wilt – Lyngdorf* 2009, s. 49; *Akandji-Kombi* 2007, s. 17 ja 60-61.

²³⁷ *C.A.S. ja C.S. v. Romania* 20.3.2012, kohta 72; ja *Söderman v. Ruotsi* 12.11.2013, kohta 83.

²³⁸ *Brecknell v. Yhdistynyt kuningaskunta* 27.11.2007, kohta 64.

raiskauksia oltu riittävän tehokkaasti tutkittu²³⁹. Enemmistön kanssa samaa mieltä ollut tuomari *Tulkens* tarkensi tapauksessa, että on tärkeää ja merkityksellistä, että raiskausta tutkittiin sekä 3 että 8 artikloiden rikkomuksena, koska raiskaus ei ainoastaan loukkaa 3 artiklan mukaista oikeutta henkilökohtaiseen koskemattomuuteen, vaan myös oikeutta itsemääräämisoikeuteen, joka on yksi 8 artiklan yksityiselämän osa-alueista.²⁴⁰ Tapauksen perusteella voidaan tulkita, että EIT:n mukaan lainsäädäntö ei voi edellyttää raiskaustapauksissa uhrilta aktiivista vastustamista.

EIT on lisäksi katsonut, että lainsäädännön tulee mahdollistaa virallinen syyte huolimatta siitä, että uhri peruuttaisi vaatimuksensa tekijää kohtaan, jos väkivalta on vakavaa ja jatkuva väkivallan uhka on olemassa.²⁴¹ Varsinkin perheväkivaltatapauksissa syyttäjien tulee pystyä jatkamaan syyttämistä, vaikka asianomistaja peruuttaisikin vaatimuksensa.²⁴² *Irene Wilson v. Yhdistynyt kuningaskunta* -tapauksessa EIT piti tärkeänä, että syyttäjä oli ajanut syytettä, vaikka uhri oli pyytänyt, ettei syytettä nostettaisi²⁴³, sillä aiemmin EIT on nimenomaan kritisoinut sellaisia kansallisia lainsäädäntöjä, joissa syyttäjä ei ole voinut jatkaa syyttämistä, jos uhri on peruuttanut valituksen perheväkivaltatapauksissa.²⁴⁴ EIT on nimenomaan todennut, että perheväkivallan tapauksissa uhreja usein uhkaillaan tai pakotetaan peruuttamaan rikoskanteet tai rikosilmoitukset, joten velvollisuus varmistaa tekijän rankaiseminen on valtiolla eikä uhrilla. Sen vuoksi, jos tapauksessa on riittävästi todisteita ja sen katsotaan olevan julkisen vallan intressissä, syyttämistä tulisi jatkaa, vaikka uhri peruuttaisi rangaistusvaatimuksen.²⁴⁵

Tapauksessa *Opuz v. Turkki* EIT huomioi, että on tiettyjä tekijöitä, joita voidaan ottaa huomioon, päätettäessä kansallisella tasolla, että nostetaanko syyte:²⁴⁶

- Rikoksen vakavuus
- Ovatko uhrin vammat fyysisiä vai psyykkisiä
- Käyttikö tekijä asetta

---

²³⁹ *M.C. v. Bulgaria* 4.12.2003, kohdat 181-187.

²⁴⁰ *M.C. v. Bulgaria* 4.12.2003, tuomari *Tulkens*, s. 38, kohta 1.

²⁴¹ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohdat 166-170.

²⁴² *Bevacqua ja Bulgaria* 12.6.2008, kohta 83; *B v. Moldovan tasavalta* 16.7.2013, kohta 54.

²⁴³ *Irene Wilson v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.10.2012, kohta 49.

²⁴⁴ Ks. esim. *Bevacqua ja S v. Bulgaria* 12.6.2008, kohta 82; ja *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohdat 139 ja 145.

²⁴⁵ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 126.

²⁴⁶ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 138.

- Onko tekijä uhkaillut
- Suunnitteliko tekijä hyökkäystä
- Vaikutus taloudessa asuviin lapsiin (sis. psykologinen vaikutus).
- Tekijän mahdollisuus uusia rikos
- Jatkuva terveyden ja turvallisuuden uhka uhreille tai kenelle tahansa, joka oli tai olisi voinut olla paikalla.
- Uhrin tämän hetkinen suhde tekijään ja vaikutus suhteen jatkumiselle syytettäessä vastoin uhrin toiveita
- Suhteen historia, erityisesti aiempi väkivalta

Mitä vakavampi väkivalta tai suurempi riski rikoksille on, sitä todennäköisemmin syyttäjän tulisi jatkaa prosessia julkisen intressin valossa, vaikka uhrit peräyttäisivät heidän vaatimuksensa.²⁴⁷ *Opuz v. Turkki* -tapauksessa EIT katsoi, että ottaen huomioon tekijän väkivaltainen käytös, aiemmat teot, jatkuvat uhkaukset ja väkivaltainen historia parisuhteessa, ei ollut ainoastaan mahdollista, mutta myös ennalta arvattavissa, että väkivalta jatkuu. EIT:n mielestä paikalliset viranomaiset eivät harkinneet tehokkaasti yllä olevia lueteltuja seikkoja, kun he jatkuvasti päättivät olla jatkamatta rikosprosesseja tekijää vastaan, eikä myöskään näyttänyt siltä, että viranomaiset olisivat tutkineet syytä kanteiden peruuttamisen taustalla, toisin sanoen tekijän uhkailuja peruuttamisen syynä.²⁴⁸

3.4.4. Lain tarjoaman suojan täytäntöönpanon laiminlyönti

Kansallisen lainsäädännön tarjoaman mahdollisen suojan täytäntöönpanon laiminlyönnin on katsottu johtavan rikkomukseen. Tapauksessa *Hajduová v. Slovakia* EIT katsoi, että puutteet tehdyissä suojelutoimenpiteissä ja nimenomaan epäonnistuminen noudattaa lainsäädännöllistä velvoitetta määrätä väkivaltainen henkilö pidettäväksi psykiatrisessa hoidossa tuomitsemisen jälkeen johti 8 artiklan rikkomiseen.²⁴⁹ Tapauksessa *A v. Kroatia* kansallinen tuomioistuin oli määrännyt erilaisia sanktioita ja toimenpiteitä mielenterveysongelmista kärsivälle tekijälle, mutta niitä ei oltu toimeenpantu käytännössä.²⁵⁰ Kansal-

---

²⁴⁷ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 139.

²⁴⁸ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohdat 142-143

²⁴⁹ *Hajduová v. Slovakia*, 30.11.2010, kohta 58.

²⁵⁰ *A v. Kroatia* 14.10.2010, kohdat 62-66.

liset viranomaiset laiminlöivät toimeenpanna kansallisten tuomioistuimien toimenpide- määräykset, joiden tavoitteena oli yhtäältä toteuttaa tekijän psykiatrinen hoito ja toisaalta tarjota hakijalle suojelua väkivaltateoilta.²⁵¹

EIT on myös katsonut, että kansallinen lainsäädäntö tai määräykset rikoksen tekijän psykiatrisesta hoidosta eivät saisi olla liian yleisluontoisia, jotta toimien täytäntöönpano ei jäisi täysin viranomaisen harkintaan. Aihetta koskevassa tapauksessa *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* oli tiivistetysti kyse seuraavasta:

A oli uhkaillut vakavalla väkivallalla perhettään, kuten esimerkiksi räjäyttävänsä pommin tyttärensä syntymäpäiväjuhliissa sekä uhannut myös muilla aseilla. A oli kertonut haluavansa tappaa tyttärensä ja puolisonsa. Mielentilatutkimuksen mukaan A sairasti vakavaa persoonallisuushäiriötä ja hän tarvitsi pakollista psykiatrista hoitoa kehittääkseen kykyään hallita vaikeita tilanteita elämässään rakentavammalla tavalla. Mielentilatutkimuksessa katsottiin, että oli olemassa vaara, että A toistaisi samat tai samankaltaiset rikokset. Hänet tuomittiin uhkauksista 5 kuukauden pituiseen vankeuteen. Hän vapautui vankilasta heinäkuussa 2006 ja ampui tyttärensä sekä puolisonsa elokuussa 2006.

EIT katsoi tapauksessa, että asianmukaisia toimenpiteitä ei tehty, jotta olisi vähennetty sitä todennäköisyyttä, että tekijä pääsisi toteuttamaan uhkauksiaan vapauduttuaan vankilasta.²⁵² Ensinnäkin kansalliset säännökset pakollisen psykiatrisen hoidon toimeenpanosta olivat hyvin yleisluontoisia ja tapaus osoitti, että yleistason säännökset eivät asianmukaisesti käsittele pakollisen psykiatrisen hoidon kysymystä turvallisuustoimena, jolloin se, miten kyseisenlaisissa tilanteissa toimitaan, jäi kokonaan vankilan viranomaisten harkintaan. EIT:n mukaan kyseisten säännösten tulisi olla tehokkaita, jotta varmistetaan, että rangaistusten tarkoitus riittävällä tavalla toteutuu. Kansallisten säännösten ja/tai tuomioistuimen määräysten tulisi olla riittävän yksityiskohtaisia psykiatrisen hoidon toteuttamisesta.²⁵³

---

²⁵¹ *A v. Kroatia* 14.10.2010, kohdat 71 ja 78-79.

²⁵² *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohdat 60-61.

²⁵³ *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohdat 56-57.

EIT myös katsoi, että kansallinen tuomioistuin oli määrännyt psykiatrisen hoidon pituudeksi ainoastaan vankilassaoloajan, sillä Kroatian lain mukaan ei ollut mahdollista pidentää pakollista psykiatrista hoitoa vankeuden ylimeneväksi ajaksi. Koska psykiatrinen hoito oli määrätty ainoastaan vankeuden ajaksi ja kun päätös hoidosta tuli siinä vaiheessa, kun mies oli ollut vankeudessa jo melkein kolme kuukautta, jolloin hoitoa voitiin toteuttaa vain reilut kaksi kuukautta. EIT katsoi, että niin lyhyessä ajassa tekijän mielenterveysongelmien vakavuus huomioon ottaen ongelmiin ei hoidon aikana ehdittäisi juurikaan puuttua.²⁵⁴ Lisäksi, koska asianmukaista psykiatrista hoitoa ei oltu tarjottu rikoksentekeijälle vankilassa, ei ollut myöskään olemassa asiantuntija-arviota, jossa oltaisiin arvioitu uudelleen myös se riski, voisiko tekijä toteuttaa aiemmat uhkauksensa tyttärensä ja puolisonsa tappamisesta. Kyseinen laiminlyönti katsottiin erityisen silmiinpistäväksi ottaen huomioon se, että miehen uhkaukset oli otettu vakavasti tuomioistuimissa ja että mielenlilatutkimus nimenomaan toi esiin sen, että oli olemassa vahva todennäköisyys siitä, että mies toistaisi samat tai samankaltaiset rikokset.²⁵⁵

EIT löysi useita puutteita kansallisten viranomaisten toiminnasta, kuten se, että vaikka mielenlilatutkimus osoitti, että tekijä tarvitsisi jatkuvaa psykiatrista hoitoa, valtio ei pystynyt osoittamaan, että kyseistä hoitoa oli tosiasiasa ja kunnolla annettu. Asiakirjat osoittivat, että vankilassa oli suoritettu vain keskustelutuokioita vankilan henkilökunnan kanssa, joista kukaan ei ollut psykiatri. Lisäksi asiaa koskevat kansalliset säännökset tai tuomioistuimen päätös ei määritellyt tarkempia yksityiskohtia siitä, kuinka psykiatrinen hoito tulisi toteuttaa. Ei myöskään toteutettu mitään arviota ennen miehen vapauttamista vankilasta sen osalta, että oliko mies edelleen riski tyttärensä ja puolisonsa hengelle.

Yllä käsitellyn tapauksen mukaan kansallisen lainsäädännön tulisi psykiatrisen hoidon tehokkaan toteutumisen vuoksi sisältää jonkinlaiset linjat hoidon täytäntöönpanon toteuttamisesta. Kansallisen lainsäädännön tulisi yleisen tason sääntelyn sijaan tuoda esiin se, miten pakollinen psykiatrinen hoito vankilassa tosiasiasa toteutetaan, jotta toteutus ei jää pelkästään vankilan henkilökunnan harkintaan. Jos lainsäädäntö ei määrittele hoidon yksityiskohtia, tulisi tuomioistuimen ottaa tämä päätöksessään huomioon. Tapaukset, joissa

---

²⁵⁴ *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohta 55.

²⁵⁵ *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohta 58.

henkilö sairastaa persoonallisuushäiriötä tai erityisesti, jos mielentilatutkimuksessa tekijän on arvioitu suurella todennäköisyydellä toteuttavan samanlaiset rikokset uudelleen, tulisi hänen saada tehokasta psykiatrista hoitoa ja lisäksi tulisi arvioida mahdollisuus tekojen uusimiseen ennen vankilasta vapauttamista. EIT:n päätöksessä ei suoraan ole kuitenkaan pääteltävissä, tulisiko lainsäädännön mahdollistaa psykiatrisen hoidon tarpeessa olevan rikoksentekijän psykiatrisen hoidon jatkuminen myös vankilassa olon jälkeen silloin kun katsotaan, että tekijä on sen tarpeessa.

Tapauksessa tuomareiden enemmistön kanssa samaa mieltä ollut tuomari *Nicolauou*n mukaan uhrin olisivat olleet ensisijaisesti ja kiireellisesti tehokkaan poliisisuojelun tarpeessa miehen vapauduttua vankilasta. Hän totesi, että jos vastuussa olleet viranomaiset olisivat huolellisesti arvioineet tilannetta, olisi pitänyt olla ilmeistä, että rikoksentekijän vapauduttua vankilasta uhrin olivat välttämättömän poliisisuojelun tarpeessa ja jos suojelua ei annettaisi, he olisivat hengenvaarassa.²⁵⁶ Vaikka kansallinen lainsäädäntö ei mahdollistanut psykiatrisen hoidon jatkamista vankilassa olon jälkeen, olisi viranomaisten tullut *Nicolauou*n mukaan ryhtyä muihin toimenpiteisiin vaarassa olleiden henkilöiden suojaamiseksi.

Vaikka *Nicolauou*n ajatus on ymmärrettävä, on otettava huomioon se, että jos poliisien tulisi automaattisesti suojata väkivaltaisia uhkauksia saaneita henkilöitä heidän uhkaajansa päästyään vankilasta, vaatisi tämä valtavia resursseja. Lisäksi EIT on oikeuskäytännössään huomauttanut, että Euroopan ihmisoikeussopimusta ei voida tulkita siten, että sillä asetettaisiin yleinen velvollisuus valtioille ilmoittaa uhrille tekijää koskevista rikosprosesseista, mahdollisesta ehdonalaisesta vapauttamisesta tai tekijän siirtämisestä valvontarangaistukseen.²⁵⁷

4. VIRANOMAISTEN TIETOISUUS OSANA VALTION VASTUUN ARVIOINTIA

4.1. Yleistä

---

²⁵⁶ *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, tuomari *Nicolauou*, s. 26–27,

²⁵⁷ *Rumor v. Italia* 27.5.2014, kohta 72.

Oikeuskäytännössä valtion vastuuta on arvioitu sen mukaan, ovatko viranomaiset tulleet tietoiseksi tai olisiko heidän pitänyt tulla tietoiseksi jossakin tilanteessa välittömästä ja todellisesta väkivallan vaarasta. Jos ei ole osoitettavissa sellaista vaihetta, jossa viranomaisten voidaan katsoa saaneen tiedon vaarasta tai heidän olisi pitänyt se saada, ei viranomaisilla ole katsottu olleen velvollisuutta toimia, eikä siten heidän ole katsottu rikkoneen ihmisoikeussopimuksen velvoitteita.²⁵⁸ Viranomaisten velvollisuus positiivisiin toimintavelvoitteisiin edellyttää siten näyttöä siitä, että viranomaiset tiesivät tai heidän olisi pitänyt tietää tiettyyn aikaan tietyn yksilön henkeä uhanneesta todellisesta ja välittömästä vaarasta. Esimerkiksi poliisin toimenpidevelvollisuuden syntymiseksi poliisin tietoon tulee toimittaa tieto väkivallan vaarasta. Tämä tarkoittaa velvoitteen arvioinnin tilanteessa sitä, että jos poliisille on kerrottu vaarasta, mutta toimenpiteisiin ei ole ryhdytty, voi arvioinnin lopputulemana kyseeseen tulla Euroopan ihmisoikeussopimuksen positiivisten toimenpidevelvoitteiden rikkominen.²⁵⁹ Sen sijaan, jos tietoa ei ole toimitettu poliisille, heille ei synny velvollisuutta toimenpiteisiin.²⁶⁰ Perheväkivaltatapauksissa, joissa poliisille on ilmoitettu väkivallan uhasta, mutta toimenpiteisiin ei ole ryhdytty, on viranomaisille kuuluvan velvoitteen edellyttämiin toimenpiteisiin ryhtymättömyyden todettu johtaneen loukkaukseen.²⁶¹ Viranomaisten tietoisuutta voidaan arvioida perheväkivallan tapauksissa myös esimerkiksi sosiaaliviranomaisten tietoisuuden kautta.²⁶²

Oikeuskirjallisuudessa *Xenos* katsoo, että tietoisuus koostuu viranomaisten *nimenomaisesta tiedosta* ('express knowledge') eli tieto väkivallasta tai sen uhasta on tuotu suoraan viranomaisten tietoon sekä niin kutsutusta *konkludenttisesta tiedosta* ('implied knowledge'), joka viranomaisten tulisi havaita tapaukseen liittyvistä seikoista, kuten osapuolten välillä aikaisemmin tapahtuneesta väkivallasta tai samanlaisista vertaistapauksista.²⁶³

---

²⁵⁸ Esim. *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohdat 115-122; *Van Colle v. Yhdistynyt kuningaskunta* 13.11.2012, kohta 103; *Choreftakis ja Choreftaki v. Kreikka* 17.1.2012, kohdat 50-61; ja *Dawn Bromiley v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.11.1999, s. 10.

²⁵⁹ *Kontrová v. Slovakia* 24.9.2007, kohdat 52-55.

²⁶⁰ *Mastromatteo v. Italia* 24.10.2002, kohta 68.

²⁶¹ *Kontrova v. Slovakia* 31.5.2007, kohdat 52-55; ja *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohdat 147-149.

²⁶² Esim. *Z ja muut v. Yhdistynyt kuningaskunta* 10.5.2001, kohta 74; *E ja muut v. Yhdistynyt kuningaskunta* 26.11.2002, kohta 92-97.

²⁶³ *Xenos* 2012, s. 80-90.

Edelleen oikeuskirjallisuudessa *Xenos* on jaotellut viranomaisten tietoisuuden arvioinnin kahteen eri osaan, joiden hän katsoo olevan kriittisiä arvioitaessa valtion vastuuta:

- a) Sen yksilön (yksilöiden) tunnistaminen, jo(t)ka on ihmisoikeuksien suojelun tarpeessa (ensimmäinen läheisyyden edellytys); ja/tai
- b) Ihmisoikeutta uhkaava erityinen syy (toinen läheisyyden edellytys).²⁶⁴

Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että *Xenosin* mukaan viranomaisten vastuun synty-miseksi väkivallan vaarassa oleva yksilö/yksilöt tulee olla viranomaisten tiedossa ja/tai yksilön ihmisoikeutetta uhkaava erityinen syy eli toisin sanoen väkivaltavaaran aiheutta-jan on oltava viranomaisten tiedossa. Hän katsookin, että viranomaisten vastuu edellyttää jompaa kumpaa läheisyyskriteeriä viranomaisiin. Tämän voidaan katsoa olevan lähei- sessä yhteydessä syy-yhteyden arvioimiseen, jota käsitellään jäljempänä.

EIT:n oikeuskäytännössä viranomaisten tietoisuutta arvioidaan melko vakiintuneesti *Os- man v. Yhdistynyt kuningaskunta* –tapauksessa syntyneiden arviointikriteereiden valossa, joihin oikeuskäytännössä ja kirjallisuudessa viitataan niin kutsuttuna *Osman –testinä*. Testin mukaan tilanteessa, jossa on väite, että viranomaiset ovat rikkoneet positiivisia velvoitteitaan suojella henkilön oikeutta elämään tai ehkäistä ja estää rikoksia ihmisiä kohtaan, täytyy näyttää tyydyttävällä tavalla toteen, että viranomaiset tiesivät tai heidän olisi pitänyt tietää kyseisenä aikana todellisen ja välittömän riskin tietyn ihmisen tai ih- misten elämälle olevan olemassa kolmannen osapuolen toimesta, ja viranomaiset laimin- löivät velvollisuutensa tehdä toimivaltuuksiensa puitteissa riittävät toimet, jotka kohtuu- della arvioiden heidän olisi odotettu tekevän välttääkseen kyseisen riskin.²⁶⁵

Osman -testin perusteella arvioidaan ensinnäkin, *olivatko viranomaiset tietoisia tai oli- siko heidän tullut olla tietoisia* kantajaan kohdistuvasta väkivallasta sekä riskistä väkival- lan jatkumisesta ja jos he olivat tietoisia tai heidän olisi tullut olla tietoisia, *tekivätkö vi- ranomaiset kohtuulliset toimet* suojellakseen uhria ja rangaistakseen tekijää.²⁶⁶ Siten ar- vioidaan ensin, a) tiesivätkö viranomaiset väkivallasta tai olisiko heidän pitänyt tietää siitä ja jos vastaus on kyllä, b) tekivätkö viranomaiset tarvittavat toimet, jotka heidän olisi

---

²⁶⁴ *Xenos* 2012, 75-76, 86

²⁶⁵ *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohta 116. Sitemmin mm. *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 130; *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohta 51.

²⁶⁶ *Eremia v. Moldova* 23.5.2013, kohdat 57-58.

kohtuudella arvioiden voitu odottaa tekevän. Jotta valtiolle syntyy vastuu, täytyy näyttää toteen, että viranomaiset tiesivät tai heidän olisi tullut tietää kyseisenä aikana todellisesta ja välittömästä väkivallan uhasta juuri kyseiselle henkilölle kolmannen osapuolen rikollisesta toiminnasta ja viranomaiset eivät tehneet toimivaltansa rajoissa toimenpiteitä, jotka kohtuudella arvioiden heidän olisi odotettu tekevän riskin välttämiseksi.²⁶⁷ EIT on useaan kertaan muistuttanut, että sen tehtävänä ei ole päättää kansallisten viranomaisten puolesta, mitkä ovat ne tietyt toimenpiteet, joilla uhria tulee suojata.²⁶⁸

Täten Osman –testin sisältö voidaan jaotella osatekijöihin, joiden kaikkien tulee olla yhtä aikaa olemassa vastuun syntymiseksi. Testistä on esitetty hieman erilaisia jaotteluita, mutta sisällöltään ne ovat yleisesti ottaen melko samanlaisia.²⁶⁹ Pilkon työssä nämä eri testin osat neljään eri osaan seuraavalla tavalla²⁷⁰:

1. *Tiesivätkö viranomaiset tai olisiko heidän pitänyt tietää*, (viranomaisten tietoisuus)
2. kyseisenä aikana olevan olemassa *todellinen ja välitön* riski, (todellinen ja välitön riski)
3. *tietylle tiedossa olevalle* henkilölle tai henkilöille tietyn kolmannen henkilön toimesta; (tunnistettu henkilö/henkilöt) ja
4. viranomaiset *laiminlöivät tehdä riittävät toimet* toimivaltuuksiensa puitteissa, jotka kohtuudella arvioiden olisi odotettu heidän tekevän välttääkseen kyseisen riskin. (riittävien toimien laiminlyönti)²⁷¹

On muistettava, että jos viranomaiset eivät ole tiedneet, eikä heidän olisikaan pitänyt tietää vaarasta kyseiselle henkilölle, ei positiivisten toimintavelvoitteiden rikkomusta

---

²⁶⁷ Ks. esim. *Bălșan v. Romania* 23.5.2017, kohta 57; *Dordevic v. Kroatia*, kohta 138-139; *M ja M v. Kroatia* 3.9.2015, kohta 136.

²⁶⁸ Esim. *A.v. Kroatia*, kohta 61; *Sandra Jankovic v. Kroatia* 5.3.2009, kohta 46; *Eremia v. Moldova* 23.5.2013, kohta 58.

²⁶⁹ Esim. *Ebert ja Sijniesky* jakavat testin kolmeen osaan, joka koostuu 1. Sen todentamisesta, oliko valtiolla velvollisuus ehkäiseviin toimiin (tämä kysymys sisältää seuraavien seikkojen todentamisen: a) riskin olemassaolo, jonka tulee olla b) todellinen ja c) välitön, riskin tulee koskea d) tiedossa olevan henkilön/henkilöiden elämää ja e) valtiolla oli tieto riskistä tai olisi voitu kyseissä olosuhteissa odottaa olevan tieto kyseisestä riskistä; 2. Valtion ehkäisytoimien laajuuden ja sisällön määrittäminen eli mitä toimia valtion olisi tullut tehdä; ja 3) tekikö ja toimeenpaniko valtio heidän velvollisuutena olevat toimet. Ks. lisää *Ebert ja Sijniesky* 2015, s. 347-348.

²⁷⁰ Näin myös *Sicilianos* 2014, s. 119.

²⁷¹ *Sicilianos* katsoo toimien laiminlyönnin arvioinnin käsittelevän kausaaliyhteyden olemassaoloa valtion passiivisuuden ja tapahtuneen vahingon välillä. Ks. *Sicilianos* 2014, s. 119.

synny. Rikkomusta ei tietenkään synny myöskään siinäkin tapauksessa, jos kolme ensimmäistä kohtaa täyttyisivät eli viranomaiset tiesivät välittömän ja todellisen vaaran olemassaolosta tietylle henkilölle, mutta he tekivät riittävät toimet ehkäistäkseen tai estääkseen väkivallan jatkumisen. Kaikkien kriteereiden tulee täytyä, jotta viranomaisten katsottaisiin Osman –testin mukaan rikkoneen velvoitteitaan. Kuten työssäni tulee jäljempänä ilmi, EIT on oikeuskäytännössään kehittänyt kyseistä testiä siten, että se ei aina edellytä todellisen ja välittömän riskin olemassaoloa tai tietystä henkilöön kohdistuvasta riskistä.

Joka tapauksessa Osman -testi tuo esiin periaatteessa kolme tulkinnallista seikkaa, jotka esitän seuraavien kysymysten muodossa tarkastellessani niitä tarkemmin:

- Miten arvioidaan sitä, milloin viranomaisten voidaan katsoa tienneen tai heidän olisi pitänyt tietää vaarasta?
- Milloin vaaran katsotaan olevan todellinen ja välitön?
- Mitkä ovat ne riittävät toimet, jotka viranomaisten voidaan pääsääntöisesti edellyttää tekevän riskin välttämiseksi?

4.2. Viranomaisten suora ja epäsuora tietämys

Viranomaisten katsotaan tulleen tietoiseksi väkivallan uhasta ensinnäkin silloin, kun *tieto väkivallasta tuodaan nimenomaisesti viranomaisten tietoon*.²⁷² Tapauksessa *Kontrová v. Slovakia* poliisin katsottiin olleen tietoinen perheen tilanteesta kantajan ja hänen sukulaisten tekemien useiden yhteydenottojen vuoksi. Yhteydenotot olivat koostuneet rikosilmoituksista ja hätäpuheluista, jotka koskivat vakavia syytöksiä pitkäaikaisesta fyysisestä ja psyykkisestä väkivallasta.²⁷³ Myös tapauksessa *Bâlsan v. Romania* EIT katsoi, että viranomaiset olivat tulleet hyvin tietoisiksi tekijänä olleen miehen väkivaltaisesta käytöksestä, koska kantaja oli melkein yhden vuoden ajanjakson aikana kysynyt viranomaisten apua soittamalla hätäpuheluita poliisille, tehnyt kanteita ja tehnyt jopa hake-

---

²⁷² *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohta 116; *Mastromatteo v. Italia* 24.10.2002, kohta 68; *Milicevic v. Montenegro* 6.11.2018, kohta 60. Kirjallisuudessa ks. *Xenos* 2012, s. 81 ja 103.

²⁷³ *Kontrová v. Slovakia* 24.9.2007, kohdat 52-55.

muksen poliisijohtajalle. Valitusten liitteinä oli aina lääkärinraportit, joista ilmeni väkivallan laajuus kantajaa kohtaan. Viranomaisilla olisi ollut velvollisuus toimia uhrin kanteluiden johdosta.²⁷⁴

Viranomaisten tietoisuutta arvioitaessa on otettu huomioon asiaan liittyvät viranomaisten päätökset ja määräykset, joiden sisällön on katsottu osoittavan viranomaisten tietoisuutta tekijän väkivaltaisuudesta. Esimerkiksi *Eremia v. Moldova* –tapauksessa katsottiin lähestymiskiellon osoittaneen sen, että viranomaiset olivat tietoisia tekijän väkivaltaisesta käytöksestä.²⁷⁵ Tapauksessa *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* EIT katsoi, että kansallisten tuomioistuimien päätökset sekä rikoksentekijän mielentilatutkimus osoittivat sen, että viranomaiset olivat olleet tietoisia väkivallan uhasta.²⁷⁶

Viranomaisten voidaan katsoa tulleen tietoiseksi väkivallan vakavuudesta myös epäsuorasti. EIT:n oikeuskäytännössä tähän epäsuoraan tietoon viitataan viranomaisten *tulkinnallisella tietämyksellä* ('constructive knowledge').²⁷⁷ Tulkintani mukaan 'constructive knowledge' on viranomaisten tulkinnallista tietämystä eli tietoa, joka viranomaisella olisi ollut tosiseikoista, jos viranomainen olisi tutkinut asiaa asianmukaisesti tai toiminut kohtuullisella huolellisuudella.²⁷⁸ Myös oikeuskirjallisuudessa näyttäisi Xenos viittaavan tulkinnalliseen tietoon puhuessaan epäsuorasta/konkludenttisesta tiedosta ('implied knowledge').

EIT:n tulkittaessa sitä, olisivatko kansalliset viranomaiset voineet ennustaa tapon tapauksessa *Opuz v. Turkki*, se otti huomioon sen, että uhrilla ja tekijällä oli ollut *ongelmallinen parisuhde* alusta alkaen ja useiden eri tapahtumien johdosta oli nähtävissä, että väkivalta oli ollut eskaloituvaa. Mies oli *uhkaillut* tappavansa, ollut useaan kertaan väkivaltainen, uhrin olivat pyytäneet ehkäiseviä toimia koskien tappouhkauksia ja teoista oli tehty ilmoituksia, vaikkakin uhrin olivat peruuttaneet kantelut. Tekijän *rikokset olivat myös riittävän vakavia* edellyttääkseen ehkäiseviä toimenpiteitä ja oli olemassa jatkuva uhka uhrien terveyttä ja turvallisuutta kohtaan. EIT katsoikin, että kun arvioidaan *suhteen historiaa*, on

---

²⁷⁴ *Bâlsan v. Romania* 23.5.2017, kohta 62.

²⁷⁵ *Eremia v. Moldova* 23.5.2013, kohta 59.

²⁷⁶ *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohta 53.

²⁷⁷ Esim. *Talpis v. Italia* 18.9.2017, tuomari Spano, s. 39.

²⁷⁸ ks. esim. *Farlex legal dictionary* tai *Business dictionary*.

ilmeistä, että tekijä oli väkivaltainen ja sen vuoksi olemassa oli merkittävä riski pidemälle menevään väkivaltaan, joten viranomaiset olisivat voineet ennakoida tekijän kuolettavan teon.²⁷⁹ Viranomaisten tietoisuuden voidaankin katsoa rakentuvan epäsuorasti siten, että heidän tulisi ammattitaitonsa puolesta pystyä arvioimaan esimerkiksi perheväkivaltatapauksissa suojelutoimien tarve, jos väkivalta puolisoitten välillä on ollut jatkuvaa.

Viranomaisten katsottiin tulleen epäsuorasti tietoiseksi myös tapauksessa *Hajduová v. Slovakia*, jossa katsottiin *tekijän aiemman väkivaltatuomion ja aiemman rikostaustan* sekä kansallisen oikeuden oman arvion siitä, että mies on psykiatrisen hoidon tarpeessa olleen riittäviä tekijöitä tekemään kansalliset viranomaiset tietoiseksi väkivallan ja uhkauksien jatkumisen mahdollisuudesta kantajaa kohtaan.²⁸⁰ Ja kun kyseisessä tapauksessa oli perheväkivallalle *haavoittuvassa asemassa oleva henkilö*, kansallisten viranomaisten olisi pitänyt olla yhä enemmän valveilla.²⁸¹

4.3. Osman –testi osana valtion vastuun arvioinnin kehitystä

Viranomaisten tietoisuuden arviointi on hankalaa ja *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* –tapaus osoittaa hyvin viranomaisten tietoisuuden arvioimisen vaikeuden. *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* –tapauksessa EIT kehitti niin kutsutun Osman –testin, jota EIT on useaan kertaan soveltanut myöhemmässä oikeuskäytännössään arvioidessaan valtion vastuun syntymistä. Sittemmin EIT on oikeuskäytännössään muokannut testiä. Joka tapauksessa tapauksen tarkempi käsittely on tarpeen valtion vastuun arvioinnin syntymisen ja kehittymisen ymmärtämiseksi. *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* -tapauksessa oli kyse seuraavasta:

Opettaja A oli kiintynyt oppilaaseensa B:hen ja oli mm. antanut tälle lahjoja ja rahaa, ottanut valokuvia tästä sekä myöhemmin vaihtanut saman sukunimen kuin B:llä. A oli myös aiemmin muuttanut sukunimensä oppilaansa mukaan. Psykiatri oli suosi-

---

²⁷⁹ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohdat 133-136.

²⁸⁰ *Hajduová v Slovakia*, 30.11.2010, kohta 50.

²⁸¹ *Hajduová v Slovakia*, 30.11.2010, kohta 50.

tellut psykoterapiaa A:lle, mutta katsoi, ettei A kuitenkaan ole virallisesti sairas, joten A sai jatkaa töitä opettajana. A:ta oli kuulusteltu ja hän myönsi seuranneensa toista oppilasta kotiin tämän yrittäessään häiritä hänen suhdettaan B:hen. B:n perheen kotia ja omaisuutta kohtaan oli tehty useita ilkkivaltatekoja, kuten mm. heitetty tiili talon ikkunasta sisälle ja auto tuhottu. A oli myös nähty B:n talon lähetyvillä A:n ollessa etsintäkuulutettu muista rikoksistaan (A oli mm. murtautunut erääseen autoon ja varastanut aseiden sekä ollut osallisena useissa liikenneonnettomuuksissa) jotka eivät liittyneet B:hen ja siitä oli soitettu poliisille. Myöhemmin A oli mennyt B:n kotiin ja ampunut kuoliaaksi B:n isän sekä haavoittanut vakavasti B:tä. Tämän jälkeen A oli mennyt vielä toiseen paikkaan ja ampunut yhden sekä haavoittanut vakavasti toista henkilöä. B ja hänen äitinsä katsoivat, että valtio ei ollut suojellut heitä tarpeeksi A:lta, vaikka olemassa oli ollut useita hälytysmerkkejä ja tapahtumia, joista oli ilmoitettu myös poliisille useiden eri henkilöiden toimesta.

EIT katsoi tapauksessa, etteivät viranomaiset olleet rikkoneet positiivisia toimintavelvoitteitaan, koska poliisin tietoon ilmoitetuista tapahtumista mikään ei ollut henkeä vaarantava, eikä ollut todisteita, että tekijänä olisi ollut opettaja tai uhkauksien kohteena olisi ollut B:n perhe. *Kantajat eivät pystyneet osoittamaan mitään ratkaisevaa kohtaa tapahtumaketjussa, josta oltaisiin voitu sanoa, että poliisi tiesi tai sen olisi pitänyt tietää, että B:n perhe oli todellisessa ja välittömässä vaarassa tekijän vuoksi.*

Tapauksessa viranomaisten tietoon oli tuotu seikkoja koskien opettajan toimintaa, mutta EIT katsoi, etteivät mitkään niistä olleet sellaisia, jotka olisivat osoittaneet juuri Osmanin perheen olevan hengenvaarassa. Tässä tapauksessa EIT näytti painottavan tekijän syyttömyysolettamaa uhrin suojelutoimien sijaan. Toisaalta *Osman* –tapauksessa osa tuomareista oli enemmistön kanssa eri mieltä ja he katsoivat, että viranomaiset olivat rikkoneet 2 ja 8 artikloiden mukaisia velvoitteitaan laiminlyödessään suojelovelvoitteensa. Eri mieltä olevat katsoivat olleen riittäviä todisteita siitä, että viranomaiset olivat olleet tietoisia opettajan oudosta ja huolestuttavasta käytöksestä sekä siitä, että opettaja häiritäisi Osmanin ja toisen oppilaan perhettä.

Tuomari *De Mayer*, jonka lausuntoon myös tuomarit *Lopes Rocha ja Casadevall* yhtyivät, katsoi, että poliisien olisi tullut ottaa opettaja kiinni ennen kuin se oli liian myöhäistä,

jotta häntä olisi hoidettu asianmukaisesti.²⁸² Kun poliisille oli kerrottu opettajan käytöksestä oppilasta kohtaan, viranomaiset olivat katsoneet, ettei asiassa ole seksuaalisia viitteitä ja asia voitaisiin käsitellä koulun toimesta sisäisesti. De Maeyrin mukaan tekijä oli antanut varoitusmerkkejä.²⁸³ Tuomareiden enemmistön kanssa myös erimieltä ollut *Lopes Rocha* katsoi, että poliisit aliarvioivat vaaran, jonka opettaja kohdisti Osmaniin ja suurella todennäköisyydellä myös Osmanin läheisiin. Hänen mielestään ei voida sanoa toisin kuin valtio väitti, että ei olisi kausaaliyhteyttä tapahtumien ja ehkäisevien toimenpiteiden laiminlyönnin välillä. Tähän liittyen Lopes Rocha toteaa, että vaaditaan hieman erilainen lähestymistapa arvioidessa laiminlyönnin vastuuta kuin arvioidessa vastuuta toimia aktiivisesti. Laiminlyönnin vastuuta tulee hänen mukaansa arvioida yleisten sääntöjen mukaisesti, ja mikäli pahoinpitely johtui laiminlyönnistä tehdä tietty toimi tai toimet tilanteessa, jossa tekijän aiempi käyttäytyminen teki todennäköiseksi, että hän voisi toimia aggressiivisesti jotakin henkilöä kohtaan, tulee katsoa, kehen hän on erityisen kiintynyt. Tässä tapauksessa oli vanhoja todisteita tekijän aggressiivisesta käytöksestä, mikä osoittaa sen, että ensimmäisen mahdollisuuden tullen hän voisi toimia väkivaltaisesti, eikä olisi tullut unohtaa, että hänellä oli outoja persoonallisuuspiirteitä, sekä sitä, että hän oli poliisin tuntema henkilö.²⁸⁴ Aiemmin EIT on katsonut, että valtion vastuuta arvioidessa kysymykseen tulevat niin valtion aktiiviset teot kuin laiminlyönnit.²⁸⁵

Osman –testin ’tiedossa olevan henkilön kriteeri’, voi olla tietyissä tapauksissa pulmallinen kriteeri, sillä ei kaikilla henkilöillä, jotka haluavat toimia väkivaltaisesti, ole tiettyä yksittäistä henkilöä kohteena, kuten esimerkiksi kouluampumistapauksissa tai terrorismiteoissa. Siten, jos Osman –testiä tulkitaan liian tiukasti, ei tietyn henkilön vaatimus kaikissa tapauksissa täyty, vaikkakin tiedossa olisi ollut, että jollakin henkilöllä on taipumusta väkivaltaisuuteen ja on olemassa useita hälytysmerkkejä. Osman –testi voisikin sopia paremmin perheväkivaltatapauksiin eli sellaisiin väkivallantekijöihin, jotka kohdistavat väkivallan ainoastaan tiettyihin henkilöihin eli usein kotona perheen sisällä.²⁸⁶ Täl-

---

²⁸² *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, tuomari De Mayer, s. 56-57.

²⁸³ *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, tuomari De Mayer, s. 56-57.

²⁸⁴ *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, tuomari Lopes Rocha, s. 59.

²⁸⁵ *De Wilde, Ooms ja Versyp v. Belgia* 18.11.1970, kohta 22.

²⁸⁶ Vrt. *Valiulienė v. Liettua* 26.3.2013, tuomari Pinto De Albuquerque, s. 30-31, joka katsoo Osman –testin soveltuvan huonosti perheväkivallan tapauksiin, koska välittömän kriteerin vaatimuksen soveltaminen johtaa siihen, että viranomaisten puuttuminen väkivaltaan on liian myöhäistä.

laisesta väkivallasta viranomaiset saavat tiedon yleensä uhrien kautta ja jos kotona tapahtuvasta väkivallasta ei kerrota viranomaisille, olisi kohtuutonta edellyttääkään viranomaisilta toimia.

Kuitenkin tietyntyyppiset henkilöt, jotka saattavat kohdistaa väkivallan sattumanvaraisesti, edellyttävät hieman erilaista tarkkailua ja riskiarviointia. Otetaan esimerkiksi Osman –tapaus, jossa EIT katsoi, ettei valtio ollut vastuussa, koska EIT:n mukaan mikään ei konkreettisesti osoittanut sitä, että tekijä olisi ollut nimenomaisesti vaaraksi uhrin perheelle. Tekijällä oli kuitenkin pakkomieltainen suhtautuminen uhuriin ja hänen käyttäytymisensä oli osoittanut hyvin epänormaaliksi ja hieman hälyttäväksi opettajana toimivalle henkilölle, vaikkakaan psykiatri ei ollut todennut miestä sairaaksi. Nostankin esiin seuraavia mielestäni tapaukseen liittyviä erikoisia seikkoja:

- Opettaja oli todennut kuulusteluissa hänellä ja hänen oppilaalla Osmanilla olleen erityisen suhde.
- Opettaja oli kertonut, että eräs oppilas oli yrittänyt häiritä tätä suhdetta, jonka vuoksi hän oli *seurannut tätä kyseistä oppilasta kerran kotiin*, odottanut siellä 45 minuuttia ja sanonut hänelle, että ”tulen erittäin vihaiseksi”, jos jotain sattuisi hänen ja Osmanin suhteelle. Seuratun oppilaan äiti oli ilmoittanut seuraamisesta koululle sekä väittänyt, että opettaja oli levittänyt sellaista huhua hänen pojastaan, että poika olisi osallistunut poikkeavaan seksuaaliseen toimintaan ja että opettaja vastusti tämän kyseisen oppilaan ystävyyttä Osmanin kanssa.
- Opettaja oli *myöntänyt levittäneensä huhuja kostoksi* siitä, että toinen oppilas oli levittänyt huhuja hänestä ja hänen suhteestaan Osmanin kanssa. Tästä kyseisestä oppilaasta oli tehty halventava graffiti myöhemmin, jonka opettaja kuitenkin kiisti tehneensä.
- Opettaja *oli antanut Osmanille rahaa ja lahjoja sekä ottanut tästä valokuvia ”tunnusystistä”*.
- Osman oli kertonut koulunrehtorille, että kyseinen opettaja oli kertonut hänelle, että hän (opettaja) löytäisi Osmanin, jos tämä lähtisi koulusta ja että hän oli löytänyt Osmanin aiemman osoitteen sekä käynyt puhumassa entisille naapureille. Myöhemmin selvisi, että Osmanin kansio oli hävinnyt koulusta, ja koulussa epäiltiin opettajaa kansion hävittämisestä.
- *Opettaja vaihtoi sukunimensä myöhemmin Osmaniksi*. Selvisi, että opettajan siihenastisenkaan sukunimi ei ollut alun perin hänen omansa, koska tuokin sukunimi oli eräältä toiselta oppilaalta, jota hän oli aiemmin opettanut toisessa koulussa.

- Psykiatrin mukaan opettajasta tuli olla huolissaan ja opettajan suhde oppilaan kanssa oli väärin. Hän suositteli opettajalle psykoterapiaa, mutta katsoi opettajan voivan jatkaa opettamista. Psykiatri haastatteli opettajaa myöhemmin uudelleen ja kertoi opettajalla olevan voimakas *jatkuva tarve puhua Osmanin kanssa ja opettajan olevan vihainen siitä, että Osman vaikutti olevan tyytyväinen siitä, etteivät he ole yhteydessä.*
- Osmanin kotiin ja omaisuuteen kohdistettiin ilkivaltaa useaan kertaan, kuten ikkunasta heitettiin sisään tiili ja auton lasit rikottiin.
- Opettaja oli koulusta erottamisen jälkeen vuokrannut ympäri Englantia autoja uudella Osman-sukunimellään ja ollut osallisena useassa liikenneonnettomuudessa. Opettaja oli myös *varastanut yhdestä autosta aseiden.*
- Opettaja *oli nähty kolmena päivänä Osmanin perheen lähetyvillä* ja näistä havainnoista oli ilmoitettu kantajien mukaan poliisille. Viimeisin näköhavainto Osmanien talon lähetyvillä oli *vain kaksi päivää ennen ampumista.*

Ottaen huomioon yllä olevat seikat, voidaan pitää melko erikoisena käytöksenä esimerkiksi opettajan mustasukkaisuutta toista oppilasta kohtaan sekä tämän oppilaan seuraamista kotiin. Myös sukunimen vaihtaminen samaksi kuin oppilaalla sekä valokuvien ottaminen ja lahjojen ostaminen tietylle oppilaalle eivät ole normaaliksi katsottavaa opettajalle tai aikuiselle henkilölle kuuluvaa käyttäytymistä. Opettajan käytöstä oli kuvattu pakkomielleiseksi ja epävakaaaksi, vaikkakaan psykiatri ei todennut opettajaa sairaaksi. Onkin mielenkiintoinen kysymys, että miten viranomaisien tulisi toimia tilanteessa, jossa henkilön käytöksestä selvästi ilmenee epätavalliseksi toimiksi ja erikoisiksi merkeiksi yleisesti pääteltäviä asioita ja käytöksessä on aggressiivisuutta, vaikka henkilö ei aiemmin olisikaan osoittanut väkivaltaa ketään kohtaan. Osmanin tapauksessa opettaja oli sanonut kotiin saakka seuraamalleen oppilaalle tulevansa hyvin vihaiseksi, jos jotain sattuisi hänen (opettajan) ja Osmanin väliselle suhteelle. Tämä mielestäni antaa viitteitä epävakaaasta persoonasta samoin kuin kostohalukkuus oppilaalle. Enemmistö tuomareista kuitenkin päätyi ratkaisuun, ettei viranomaisilla ollut riittäviä todisteita vaarasta Osmanin hengelle tai ollut todisteita siitä, että viranomaisien olisi tullut tietää vaarasta, eikä siten viranomaisille ollut syntynyt toimintavelvoitteita Osmanin perheen suojelemiseksi. Tapaus on kuitenkin melko vanha, ja EIT:n nykyinen oikeuskäytäntö antaa viitteitä siitä, että tapausten arviointi on muuttunut tiukemmaksi, jolloin valtioiden vastuu on täyttynyt herkemmin.

Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta -tapaukseen liittyen voidaan todeta, että henkilöt, jotka sairastavat jotakin persoonallisuushäiriötä tai heillä on muita mielenterveydellisiä ongelmia tai silmiin pistäviä käytöksen poikkeamia, ovat viranomaisille hankalia tapauksia määriteltäessä, mitkä olisivat niitä tarpeellisia toimia, joihin viranomaisen olisi ryhdyttävä. Viranomaisten on vaikea arvioida tällaisten henkilöiden käyttäytymistä juuri käyttäytymisen arvaamattomuuden vuoksi. EIT on oikeuskäytännössään usein muistuttanut, että viranomaisille ei voida asettaa kohtuuttomia velvoitteita juuri muun muassa ihmisen käytöksen ennustamattomuuden vuoksi. *Osman* -tapauksessa EIT nimenomaan totesi, että modernien yhteiskuntien järjestyksenvalvonnassa tulee pitää mielessä ihmiskäytöksen ennakoimattomuuden vaikeus sekä se, että viranomaisten tulee tehdä toimenpidevalinnat prioriteettien ja resurssien puitteissa.²⁸⁷

Toisaalta voidaan pohtia myös sitä, mitä toimia viranomaiset olisivat käytännössä voineet kohtuudella ottaen tehdä estääkseen *Osmanissa* väkivallan tapahtumisen tässä esimerkkitapauksessa? Olisiko tosiseikkojen valossa ollut riittäviä perusteita määrätä lähestymiskieltoa? Oltaisiinko voitu vähintään sijoittaa *Osmanin* perhe toistaiseksi johonkin turvapaikkaan? Olisiko opettajalle voitu määrätä psykiatrista hoitoa? Toisaalta tapauksessa tehtiin osittain näin, sillä opettaja tapasi kolme kertaa psykologia sekä erotettiin myöhemmin koulusta. Kuitenkin tulee muistaa tässäkin yhteydessä se, että myös mahdollisen epäillyn tekijän oikeuksia tulee kunnioittaa, eikä mitä tahansa toimia voida kohdistaa epäiltyyn, jos ei ole olemassa konkreettisia todisteita tai perusteita. Tällaisessa tilanteessa riskin kohteena olevien henkilöiden suojaamista voitaisiin toteuttaa tarjoamalla heille esimerkiksi väliaikainen turvapaikka tai lisäämällä heidän kotinsa turvallisuutta esimerkiksi hälytysjärjestelmällä tai valvonnalla. Tällaisilla toimilla ei puututtaisi mahdollisen tekijän 8 artiklan mukaisiin oikeuksiin, mutta lisättäisiin epäillyssä riskiryhmässä olevien turvallisuutta.

Osman -tapauksessa ei ollut tekijän aiempaa väkivaltaa uhria kohtaan tekijältä, ainoastaan pakkomielleisyyttä ja erikoista käytöstä sekä epäilyjä siitä, että tekijä oli ollut uhrin kotia ja omaisuutta vastaan kohdistuneiden tekojen takana. Täten voidaan pohtia myös sitä, että pitääkö viranomaisten vastuun syntymisen taustalla olla väkivallalla uhkaamista tai aiempia tekoja. Mielenkiintoinen tapaus EIT:n tulkintalinjasta tuleekin olemaan *Kauhajoen*

---

²⁸⁷ *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohta 116.

kouluampumistapaus, joka tulee hieman avaamaan EIT:n tulkintaa edellä kuvatuissa tapauksissa. Tässä kouluampumistapauksessa tekijä ei nimittäin ollut tehnyt aiemmin väkivaltaa, mutta oli tekoa edeltävinä päivinä ladannut internetiin materiaalia, josta poliisi oli pyytänyt hänet kuulusteluihin. Hieman tämän jälkeen tekijä oli ampuen surmannut useita henkilöitä kauhajokelaisella koululla.

4.3.1. Välitön ja todellinen riski

Osman –testin mukaan riskin tulee olla todellinen ja välitön, jotta viranomaisten velvollisuus toimenpiteisiin syntyy. Se, miten riskin välittömyyttä ja todellisuutta arvioidaan, ei aina ole selvä ja sen arviointi onkin jäänyt tapauskohtaisesti arvioitavaksi. Oikeuskirjallisuudessa on esitetty, että *'todellinen riski'* voidaan ymmärtää riskiksi, joka on objektiivinen eikä pelkästään spekulatiivinen.²⁸⁸ Käsite todellinen riski voi viitata todennäköisyyteen siitä, että tällainen riski tulee toteutumaan,²⁸⁹ jos ehkäiseviä toimia ei toteuteta.²⁹⁰ *'Välitön riski'* voidaan ymmärtää riskinä, joka on parhaillaan läsnä ja jatkuu.²⁹¹ On myös esitetty, että välittömyys viittaa haittaan, jonka voidaan olettaa toteutuvan minä hetkenä hyvänsä.²⁹²

Oikeuskäytännössä EIT ei kuitenkaan sovelle *'todellisen ja välittömän'* riskin kriteeriä aina, vaikka se noudattaisi muutoin Osman –testin arviointikriteereitä. EIT on katsonut, että todellisen ja välittömän uhan riskin arvioinnissa tulee ottaa huomioon erityinen perheväkivallan konteksti. Viranomaisen tulee olla erityisen hyvin valveilla, jos suojan tarpeessa oleva henkilö on lapsi tai muu perheväkivallalle haavoittuvassa asemassa oleva henkilö. Sellaisessa tilanteessa ei ole ainoastaan kysymys velvoitteesta tarjota yleistä suojelua yhteiskunnalle, vaan ennen kaikkea velvoitteesta huomioida perättäisten väkivalta-
tapauksien toistuminen perheen sisällä.²⁹³ Riskin välittömyyden arvioinnissa näytettäisiin otettavan huomioon myös se, miten tekijä on noudattanut aiempia viranomaisten määräyksiä. Esimerkiksi lähestymiskiellon rikkominen on katsottu yhdeksi tekijäksi, joka

---

²⁸⁸ Stoyanova 2018 A, s. 339-340.

²⁸⁹ Stoyanova 2018 A, s. 340.

²⁹⁰ Ebert – Sijiniensky 2015, s. 358.

²⁹¹ Wright 2016, s. 67.

²⁹² Ebert – Sijiniensky 2015, s. 359

²⁹³ Talpis v. Italia 18.9.2017, kohta 122.

osoittaa viranomaisille sen, että väkivallan uusiutumisessa on kohonnut riski.²⁹⁴ Arvioitaessa puolestaan mielenterveysongelmaisen henkilön kohdalla oikean ja välittömän riskin olemassaoloa, huomioon näytettäisiin otettavan muun muassa tekijän aiempi rikostausta ja käyttäytyminen, aiempien viranomaismääräysten noudattaminen sekä tekijän nykyinen käyttäytyminen ja viranomaisten omat arviot, päätökset ja tuomiot henkilön hoidon tarpeesta.²⁹⁵

Poliisien tietoisuuden sekä riskin välittömyyden ja todellisuuden arviointi oli melko uudessa *Talpis v. Italia* –tapauksessa tuomareiden näkemyserojen keskiössä. EIT:n enemmistö katsoi tapauksessa, että poliisit eivät olleet toimineet riittävällä huolellisuudella ja se oli mahdollistanut sen, että valittajan poika oli puukotettu kuoliaaksi. Surmaa edelsivät seuraavat tapahtumat:

Tapauksessa mies oli ollut väkivaltainen vaimoaan kohtaan ja nainen oli ilmoittanut tästä poliisille, minkä vuoksi miestä kohtaan oli vireillä syyte törkeästä pahoinpitelystä. Varsinaisena surmapäivänä poliisit olivat olleet miehen kanssa tekemisissä kahteen kertaan. Ensimmäisellä kerralla nainen soitti poliisit, jotka kävivät asunnolla ja he näkivät silloin, että makuuhuoneen ovi oli rikottu ja lattialla lojui alkoholipulloja. Valittaja kertoi tällöin poliiseille, että hänen miehensä on juonut ja hän päätti soittaa heidät paikalle, koska ajatteli miehen tarvitsevan lääkäriä. Hän kertoi, että hän oli aiemmin tehnyt rikosilmoituksen miehestään, mutta oli myöhemmin muuttanut lausuntoaan. Pariskunnan poika kertoi poliiseille, että isä ei ole ollut väkivaltainen häntä kohtaan. Valittajassa ja hänen pojassaan ei myöskään näkynyt väkivallanmerkkejä. Mies vietiin siten päihtymyksen vuoksi sairaalaan, josta hän lähti myöhemmin pois.

Toisen kerran poliisit puuttuivat tilanteeseen samana iltana, kun he pysäyttivät miehen humaltuneena kadulla ja antoivat sakot. Poliisiraportin mukaan mies oli ollut päihtynyt ja hänen oli vaikea kontrolloida tasapainoaan. Poliisi oli antanut miehen kuitenkin jatkaa matkaa sakottamisen jälkeen. Mies oli palannut yöllä kotiin ja yrittänyt puukottaa vaimoaan, mutta heidän poikansa oli tullut väliin, jolloin mies oli puukottanut poikansa kuoliaaksi. Tämän jälkeen mies juoksi vielä naisen perään ja puukotti tätä rintaan. Nainen kuitenkin selviytyi hengissä.

---

²⁹⁴ *Eremia v. Moldova* 23.5.2013, kohta 59.

²⁹⁵ *Hajduová v Slovakia* 30.11.2010; ja *Milicevic v. Montenegro* 6.11.2018.

EIT katsoi, että kummassakaan tapauksessa viranomaiset eivät tehneet erityisiä toimenpiteitä tarjotakseen naiselle asianmukaista suojelua tilanteen vakavuuden edellyttämällä tavalla, vaikka poliisien tiedossa oli miehen vireillä oleva syyte törkeästä pahoinpitelystä. EIT huomautti, että se ei voi spekuloida kuinka tapahtumat olisivat menneet, jos viranomaiset olisivat toimineet tilanteessa eri tavalla. EIT toisti kuitenkin, että laiminlyönti tehdä kohtuullisia toimenpiteitä, jotka realistisesti ottaen olisivat voineet muuttaa lopputulosta tai lieventäneet haittaa, on riittävää valtion vastuun syntymiseen.²⁹⁶ EIT huomautti, että perheväkivaltatapauksissa rikoksenteijän oikeudet eivät voi ylittää uhrin ihmisoikeuksista oikeuksia elämään ja fyysiseen sekä psyykkiseen koskemattomuuteen.²⁹⁷ EIT päätyikin lopputulokseen, että viranomaiset eivät toimineet asianmukaisella huolellisuudella ja rikkoivat positiivisia velvoitteitaan suojella kantajaa ja hänen poikaansa EIS 2 artiklan tarkoittamalla tavalla.²⁹⁸

Tuomareiden enemmistö totesi *Talpis v. Italia* –tapauksen perusteluissaan, että viranomaiset laiminlöivät asianmukaisen riskiarvioinnin sekä surmayönä että surmayötä edeltävien kuukausien aikana, jolloin tämä puuttumattomuus lopulta kulminoitui kuoletta-vaan hyökkäykseen. Enemmistön mukaan tekojen luonne elokuussa 2012 ja vireillä oleva tutkinta marraskuussa 2013 traagisen illan tosiseikkojen ohella, olivat riittäviä osoittamaan viranomaisten tulkinnallisen tietämyksen todellisesta ja välittömästä riskistä uhreille. Enemmistön perusteluita voidaan tulkita siten, että he katsoivat poliiseilla olleen riittävässä määrin tulkinnallista tietoa surmayönä siitä, että tekijä olisi humalassa riski perheelle. He ottivat huomioon tulkinnallisen tiedon muodostumisessa aiemman väkivalta tuomion, vireillä olevan väkivaltasyytteen sekä kotikäynnin, jolloin poliisit olivat perheen kotona nähneet rikotun oven ja lattialla olleet alkoholipullot. Enemmistön kanssa samaa mieltä oleva Eicke totesi lisäksi, että viranomaisilla olisi tullut olla tietoa aikaisempien väkivaltatekojen sytykkeestä eli tässä tapauksessa alkoholista, jolloin pysäyttäessään illalla humalassa olevan tekijän, heidän olisi tulkinnallisen tietämyksen kautta tul- lut todeta, että mies on humalassa väkivaltainen, joten häntä ei tulisi päästää kotiin.

---

²⁹⁶ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohdat 120-121.

²⁹⁷ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 147; *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohta 123.

²⁹⁸ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohdat 124.

Tuomari *Eicken* mukaan tapauksen arvioinnin kannalta tärkeät kysymykset ovatkin, että tiesivätkö tai olisiko poliisien pitänyt tulla tietoiseksi tapauksen tosiseikoista ja olosuhteista siinä vaiheessa, kun he pysäyttivät miehen henkilöllisyystarkastusta varten puoli kolmelta yöllä ennen surmaa huomattessaan miehen olevan taas humalassa ja vaikeuksissa ylläpitää tasapainonsa, sekä olisiko poliisien pitänyt tulla siinä vaiheessa suullisen varoituksen sijaan siihen lopputulokseen, että mies voisi siinä tilassa olla välitön ja todellinen riski valittajan fyysiselle koskemattomuudelle ja hengelle, jos mies palaisi kotiin kyseisessä tilassa.²⁹⁹ Eicken mielestä poliisien olisi pitänyt tietää todellisen ja välittömän riskin olemassaolo ja heidän olisi pitänyt toimivaltansa puitteissa toimia siten, että kohtuudella arvioiden riski olisi vältetty. Hän kertoo huomioineensa arvioinnissaan *Osman* –tapauksessa esiin tuodun huomion siitä, ettei viranomaisille voida asettaa kuitenkaan kohtuutonta taakkaa positiivisissa toimintavelvoitteissaan, mutta hän kuitenkin otti huomioon, että tämä tapaus eroaa *Osman* –tapauksesta, koska tässä tapauksessa rikoksenteijä oli ollut poliisin hallussa 2,5 tuntia ennen kuolettavaa tekoa. Lisäksi poliiseilla oli ollut tiedossa tekijän edelliset väkivaltateot sekä kaikkien edellisten tekojen yhteinen vaikutin (miehen alkoholin väärinkäyttö) ja kun poliisit olivat tarkastaneet miehen henkilöllisyyden, heillä oli tai olisi pitänyt olla pääsy miestä koskeviin tietoihin ja hänen aiheuttamaansa olennaiseen väkivallan riskiin, erityisesti kun mies oli humalassa.³⁰⁰ Koska poliisit olivat havainneet, että miehellä on vaikeuksia säilyttää tasapainoaan, Eicke katsoi, ettei ollut mitään ilmeistä syytä sille, miksi poliisien mikään lyhytaikainen ehkäisevä toimenpide, esimerkiksi miehen vieminen takaisin sairaalaan siksi aikaa, kunnes mies on selvä tai joku muu samankaltainen toimenpide, olisi loukannut miehen oikeuksia EIS 5 tai 8 artiklan nojalla.³⁰¹

Eicke toteaa, että EIT on aikaisemmassa oikeuskäytännössään katsonut, että EIS 5 § 1 e –kohdan mukaan on laillista pidättää henkilöt, joiden käytös alkoholin vaikutuksen alaisena uhkaa yleistä järjestystä tai heitä itseään, jotta voidaan suojella julkista tai tekijän omaa etua, kuten heidän terveyttään tai henkilökohtaista turvallisuuttaan.³⁰² Tällainen vä-

---

²⁹⁹ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, tuomari *Eicke* s. 31, kohta 7.

³⁰⁰ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, tuomari *Eicke* s. 31, kohdat 8-9. Myös tapauksessa *Irene Wilson v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.10.2012, kohdat 50 ja 52 väkivallan syytykseenä oli alkoholi, joka viranomaisten tuli havaita.

³⁰¹ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, tuomari *Eicke* s. 31-32, kohta 11.

³⁰² *Kharin v. Venäjä* 3.2.2011, kohta 34; *Witold Litwa v. Puola* 4.4.2000, kohta 62.

liintulo olisi hyväksyttävää erityisesti silloin, kun vähemmän rajoittava väliintulon vaihtoehto on päästä henkilö palaamaan kotiinsa eli paikkaan, jossa edelliset väkivallanteot ovat tapahtuneet ja missä myös uhrin ovat, mikä tässä tapauksessa oli poliisilla tiedossa, sillä he olivat käyneet perheen kotona aiemmin päivällä.³⁰³

Enemmistön kanssa eri mieltä olleen *Spanon* mielestä puolestaan poliisilla ei ollut sellaista tietoa, jonka perusteella oltaisiin voitu katsoa olevan olemassa todellinen ja välitön riski kantajan ja lapsen elämälle. Ei ollut olemassa mitään ilmoituksia, uhkauksia tai muita käytöksellisiä merkkejä, jotka olisivat oikeuttaneet poliisin käyttämään tilanteessa aktiivisia toimenpiteitä miehen kiinniottamiseksi, kun poliisit surmayönä pysäyttivät miehen. Tosiasiassa poliisi teki kaiken mitä pystyi viedessään miehen päivällä sairaalaan, jossa miestä ei voitu pitää pakolla.³⁰⁴

Tuomari *Spano* aloitti ja päätti arviointinsa kommentoimalla, että ”oikeudella on rajansa, jopa ihmisoikeudella”. Hän katsookin, että tilanteessa, jossa tehdään kanne siitä, että valtio ei ole ryhtynyt kohtuullisiin toimiin estääkseen yksilön hengenriistoa, kasvavat samalla jännitteet uhrin sukulaisten oikeudenmukaisuusvaatimusten sekä laillisuusperiaatteen piirissä olevien lain täytäntöönpanokoneistoille asetetun epärealistisen taakan välillä. Hänen mukaansa kyseisten kaltaisten riitojen oikeudelliset ratkaisut edellyttävät tämän vuoksi herkkää tasapainoa näiden vastakkaisten etujen välillä pohjautuen selvien ja ennakoitavissa olevien oikeudellisten normien objektiiviseen ja maltilliseen soveltamiseen. *Spano* toteaa, että tapauksessa enemmistötuomareiden artiklan 2 periaatteiden soveltaminen tapauksen tosiseikkoihin vie kohtuuttomasti tätä tasapainoa uhrin omaisten eduksi ottamatta riittävästi huomioon valtion täytäntöönpanokoneiston etuja, minkä vuoksi hän oli eri mieltä enemmistön kanssa siitä, että 2 artiklaa olisi rikottu.³⁰⁵

Spano viittaa perusteluissaan *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* ja *Opuz v. Turkki* tapauksiin ja katsoo niistä seuraavan, että jotta voitaisiin näyttää tässä tapauksessa asianmukaisesti toteen EIS 2 artiklan rikkomus, *Osman*-testin kriteerien tulisi täytyä. Tämä tuo tapauksen arvioimiseen seuraavan kysymyksen: tiesivätkö kansalliset viranomaiset

---

³⁰³ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, tuomari *Eicke* s. 32, kohta 11.

³⁰⁴ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, tuomari *Spano* s. 42, kohta 14.

³⁰⁵ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, tuomari *Spano* s. 38, kohta 1.

tai olisiko heidän pitänyt tietää, että valittaja ja hänen poikansa olivat todellisessa ja välittömässä vaarassa surmayönä? Vastaus tähän kysymykseen edellyttää Spanon mukaan tosiseikkojen herkkää analyysiä Osman-testin kahdesta haarasta eli toisin sanoen *välittömästä ja todellisesta* riskistä, joka on kohtuudella valtion viranomaisten ennakoitavissa.³⁰⁶

Arvioidessaan *riskin välittömyyttä* *Talpis v. Italia* -tapauksessa, Spano katsoo, että on hyvin tärkeää huomata *ajan kuluminen* poliisin väliintulon kesäkuussa 2012, elokuun 2012 tapauksen, kanteen noston syyskuussa 2012 ja lokakuussa 2013 tapahtuneen surman välillä. Spano huomauttaa, että aikaa oli kulunut yli 14 kuukautta, ja kun verrataan tätä väkivallan ajallista ja säännöllistä yhteyttä *Opuz v. Turkki* -tapaukseen, jossa EIT katsoi tulkinnallisen tietämyksen (constructive knowledge) eli sen, että viranomaisten olisi pitänyt tietää todellisen ja välittömän riskin olemassaolo Osman-testin perusteella, on selvää, että edellytetty aikaväli, jota välittömyys edellyttää, puuttuu tässä tapauksessa.³⁰⁷ Spano viittaa myös *Bljakaj ja muut v. Kroatia* -tapaukseen, jossa oli myös esillä tämä vastakohta nyt kyseessä olevaan tapaukseen ja mikä demonstroi vaaditun välittömyyden laajuutta. Kyseisessä tapauksessa tekijä uhkaili uhria päivää ennen tapahtumaa, tapahtuma-aamuna sekä tunti ennen kuolettavaa tekoa.³⁰⁸ Lisäksi Spanon mukaan on tärkeää huomata, että EIT:n oikeuskäytäntö on tältä osin linjassa Istanbulin sopimuksen³⁰⁹ selvitysraportin kanssa, jonka mukaan ”välitön vaara” (‘immediate danger’) viittaa mihin tahansa perheväkivalta tilanteeseen, jossa vahinko on välitön tai se on jo toteutunut ja voi todennäköisesti tapahtua uudelleen³¹⁰. Kyseinen ajanjakso kyseenalaistaa selvästi tässä tapauksessa välittömyyden riskin.³¹¹

Kun Spano tarkastelee puolestaan *todellista riskiä* hän viittaa *Opuz v. Turkki* sekä *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* -tapauksiin, joista hän huomauttaa, että todellisen riskin ja

---

³⁰⁶ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, tuomari Spano s. 38-39, kohdat 2-3.

³⁰⁷ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, tuomari Spano s. 39, kohdat 4-5.

³⁰⁸ *Bljakaj ja muut v. Kroatia* 18.9.2014, kohdat 114-119.

³⁰⁹ ks. *Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*

³¹⁰ *Explanatory Report to the Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*, kohta 265: ”The term ‘immediate danger’ refers to any situation of domestic violence in which harm is imminent or has already materialised and is likely to happen again.”

³¹¹ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, tuomari Spano s. 39, kohta 5.

ajallisen yhteyden ohella myös *väkivaltatekojen laajuus ja säännöllisyys sekä viranomaisten suora tieto* niistä muodostivat perustan tuomioistuimen päätöksessä *tulkinnallisen tietämyksen* olemassaolon osalta. Spano katsookin, että nyt käsillä olleessa tapauksessa ei voida katsoa tapahtumaa viranomaisten syyksi, koska heillä ei ollut hallussaan tietoa väkivaltaisista hyökkäyksistä ja tappouhkauksista samassa laajuudessa kuin *Opuz*-tapauksessa, nimittäin siinä tekoa edelsivät kahdeksan vakavaa väkivaltatekoa, jotka sisälsivät toistuvia tappouhkauksia ja johtivat muutamalla kerralla hengenvaarallisiin vammoihin. Hän katsoo tuollaisten tekojen väistämättä nostavan esiin tulkinnallista tietoa viranomaisille, eikä tietoa ollut esillä samassa laajuudessa tässä tapauksessa.³¹²

Spano huomauttaa olevan epäselvää, mitä EIS:n mukaisia toimenpiteitä poliisit olisivat voineet surmayönä tehdä, jotta traaginen lopputulos olisi vältetty. Todisteiden ja väkivaltasyytösten puuttuessa poliisilta puuttui tarvittavat perusteet vangita mies. Hän toteaa miehen tappavan hyökkäyksen olleen epävakaa ja arvaamatonta ihmisen käytöstä enemmän kuin meneillään olevaa sekä toistuvaa suoria tai epäsuoria tappouhkauksia, eikä teon siten voinut kohtuudella arvioiden olla poliisin ennustettavissa.³¹³ Spano katsookin, että enemmistön perusteluissa ei ole riittävästi otettu huomioon modernien yhteiskuntien järjestyksen ylläpidon vaikeutta, ihmisen käytöksen arvaamattomuutta sekä toiminnallisia valintoja, jotka viranomaisten täytyy tehdä prioriteettien ja resurssien puitteissa.

Eriävän mielipiteensä lopuksi Spano vastoin enemmistön mielipidettä tiivistää, että positiivisten toimintavelvoitteiden doktriini ei voi korjata kaikkia ihmisoikeusloukkauksia yksityisoikeuden alueella, jos edelleen otetaan huomioon EIS:n nojalla suojeltu oikeus turva. Hän toteaa olevan totta, että valtioiden tulee EIS:n positiivisten toimintavelvoitteiden pohjalta kamppailla tehokkaasti perheväkivaltaa vastaan, mutta tämä kamppailu, kuten mitkä tahansa valtion toimet kansalaisten elämän ja fyysisen koskemattomuuden suojaamiseksi, tulee tehdä lain rajojen sisällä, eikä sen ulkopuolella. Onkin olemassa raja sille, kuinka pitkälle positiiviset toimintavelvoitteet 2 artiklan alla voivat mennä uhrien suojaamiseksi arvaamattomilta hyökkäyksiltä ilman, että asetetaan epärealistisia velvoitteita poliisille kyetä tarkasti ennustaa ihmiskäyttäytymistä ja toimia niiden ennusteiden mukaisesti kohtuuttomasti rajoittamatta muita EIS:n oikeuksia. Spano toteaa, että vaikka

---

³¹² *Talpis v. Italia* 18.9.2017, tuomari *Spano* s. 39, kohta 6.

³¹³ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, tuomari *Spano* s. 41, kohta 11.

olisikin houkuttavaa alentaa valtioiden vastuun kynnystä esimerkiksi *Osman* –tapauksen kaltaisissa traagisissa tapauksissa ja antaa lohtua yksilöille tilanteissa, joissa teko on joutanut kuolemaan, on kuitenkin olemassa syyt sille, miksi valtioiden vastuun kynnys EIS:ssa on asetettu korkealle ja kynnyksen pysyminen korkealla tulisi Spanon mukaan jatkuakin.³¹⁴ Eriävän mielipiteen antanut tuomari Spano tuokin hyvin esiin myös sen, ettei viranomaisille voida asettaa liiallista taakkaa väkivaltaisuuksien ehkäisyssä ja lisäksi on huomioitava ihmisten oikeusturva, mikä myös on sopimuksen nojalla suojeltava oikeus. Riskinä on, että liian pitkälle menevillä positiivisilla velvoitteilla oikeutetaan puuttuminen ihmisten yksityiselämään ja koskemattomuuteen sekä rikotaan heidän oikeusturvaansa.

Tiivistetysti voidaankin todeta, että välitöntä ja todellista riskiä arvioitiin tässä tarkemmin tarkastelemassani tapauksessa kahdella tavalla. *Spano* näyttäisi todellisen tiedon arvioinnissa huomioivan väkivaltatekojen laajuuden, säännöllisyyden ja viranomaisten suoran tiedon väkivallasta tai sen riskistä. Välittömän tiedon hän katsoo pohjautuvan erityisesti eri tapahtumien ajan kulumisen huomioimiseen eli sen aikavälin pituuteen, joka muodostuu esimerkiksi mahdollisen tekijän viimeisimmän väkivaltateon, syytteen tai viranomaisille tehdyn rikosilmoituksen ja uhrin kuoleman välille. Tuomareiden enemmistö näyttää puolestaan arvioineen välittömyyteen liittyvää aikaväliä sen perusteella, milloin poliisit ovat olleet viimeksi tekemisissä tekijän kanssa ennen lopullista kuolettavaa väkivaltatekoa ja mikä heidän tietonsa olisi silloin tullut olla, mikä tässä tapauksessa oli surmaa edeltävänä iltana.

Yllä oleva ratkaisu havainnollistaa hyvin viranomaisten epäsuoran tiedon merkitystä viranomaisten päätöksentekoon ja ratkaisuihin vaikuttaneen tiedon arvioinnissa. EIT:n ratkaisun perusteella voidaan kysyä, että pitäisikö perheväkivaltatapauksessa, jossa rikosentekijällä on aiempia syytteitä ja/tai tuomioita pahoinpitelystä ja niistä on havaittavissa, että ne ovat tapahtuneet aina humalassa, poliisien esimerkiksi pysäyttää kadulla oleva henkilö ja viedä putkaan tai sairaalaan siksi aikaa, että henkilö on selvä, jotta mahdollinen rikosentekijä ei voi palata humalassa paikkaan, jossa uhrin ovat, ja joita hän on aiemmin humalassa pahoinpidellyt, sekä tällä mahdollisteta sitä, että hän pääsisi uudistamaan rikoksiaan? Se tosin jää avoimeksi kysymykseksi, että olisiko ratkaisun lopputulos ollut

---

³¹⁴ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, tuomari *Spano* s. 42, kohdat 15-16.

samanlainen, jos poliisit eivät olisi törmänneet mieheen kadulla ja pysäyttäneet häntä. Olisiko EIT:n ratkaisuun riittänyt se, että poliisit olivat kerran aikaisemmin päivällä käyneet asunnolla, vaikka mitään pahoinpitelyn jälkiä ei ollut olemassa?

Ratkaisu on kieltämättä hieman kyseenalainen, sillä tekijällä ei ollut kuin yksi aiempi törkeä pahoinpitely ja surmapäivänä tekijän vaimo ja poika olivat kertoneet poliiseille, ettei tekijä ole väkivaltainen, eivätkä poliisit olleet myöskään huomanneet väkivallanmerkkejä, ellei rikottua ovea ja alkoholipulloja talon sisällä oteta huomioon. Toisaalta rikottu ovi antaa viitteitä aggressiivisuudesta. Lisäksi ottaen huomioon vireillä ollut törkeän pahoinpitelyn syyte, voidaan pohtia, että rajoittaako humaltuneen, väkivaltarikoksesta syytetyn henkilön, vieminen yöksi putkaan liikaa hänen vapauttaan, kun otetaan huomioon toisessa vaakakupissa olevien uhrien mahdollinen turvallisuus? Erityisesti, kun Suomessa tilastojen valossa tiedetään, että noin 75 % Suomessa tehdyistä henkiriikoksista tapahtuu alkoholin vaikutuksen alaisena.³¹⁵ Kuitenkin on muistettava myös se, että jos jokainen humaltunut väkivaltarikoksesta syytetty henkilö tulisi ottaa poliisien toimesta kiinni, kasvaisi myös niin kutsuttujen väriin positiivisten tulosten osuus. Tämä tarkoittaa sitä, että kiinni otettaisiin väistämättä myös henkilöitä, jotka eivät olisi todellisuudessa vaarallisia. Tämä taas on ongelmallista yksilöiden perus- ja ihmisoikeuksien kannalta.

Tähän liittyen Osman -testin riskin välittömyyden vaatimus on saanut myös kritiikkiä perheväkivallan kontekstissa. Oikeuskirjallisuudessa *Styanova* katsoo Osman -testin todellisen ja välittömyyden kriteerin soveltuvan huonosti tapauksiin, joissa on kyse yhteiskunnan suojelusta yleisellä tasolla.³¹⁶ Myös *Ebert ja Sijiniensky* toteavat, että Osman -testiä tulisi hieman muokata tapausten mukaan, sillä riskin välittömyys voi olla joissakin tapauksissa hankala näyttää todeksi.³¹⁷

Valiuliene v. Liettua -tapauksessa tuomari *Pinto De Albuquerque* puolestaan katsoo, että Osman -testi sopii sellaisenaan huonosti perheväkivallan tapauksiin, koska uhreihin kohdistuvan ”välittömän” riskin aikana valtion on usein liian myöhäistä tulla väliin. Hän to-

---

³¹⁵ *Lehti* 2017, s. 19.

³¹⁶ *Styanova* 2018, s. 341.

³¹⁷ *Ebert – Sijiniensky* 2015, s. 366.

teaa, että perheväkivaltatapauksille on luontaista väkivaltatekojen uusiutuminen ja pahentuminen, jolloin nämä seikat johtavat siihen, että riskin välittömyyden edellyttäminen Osmanin -testin mukaisesti tekee välittömyyden kriteeristä jollakin tapaa keinotekoisena ja haitallisen. Vaikka riski ei olisi välitön, se on jo vakava riski, kun se on olemassa. Edelleen hän toteaa, että tarkempi huolellisuuden vaatimustaso on erityisen tarpeen tietyissä yhteiskunnissa, joissa perheväkivalta on vakava, pitkään kestänyt ja laaja-alainen ongelma. Näin ollen huolellisuusvelvoitteen standardi perheväkivaltatapauksissa on tiukempi kuin muutoin klassisessa Osman –testissä, koska perheväkivallan tapauksissa riittää se, että riski on jo olemassa, vaikkakaan se ei olisikaan välitön.³¹⁸ Pinto De Albuquerque toteaa, että kun valtio tietää tai sen olisi pitänyt tietää, että osaan sen väestöstä, kuten naisiin, kohdistetaan jatkuvaa väkivaltaa, ja valtio epäonnistuu estämään haitan kohdistumisen tuohon väestöön, kun riski on olemassa (mutta ei vielä välitön), valtio voitaisiin katsoa laiminlyönnillään olevan vastuussa ihmisoikeuksien rikkomuksesta.³¹⁹

EIT:n uusimmassa aiheen kannalta olennaisessa tapauksessa *Milicevic v. Montenegro* katsottiin väkivallan riskin olleen todellinen ja välitön 8 artiklan kontekstissa, kun mielenterveydellisesti epävakaa henkilö oli sairaalasta lähtiessään kuuden päivän kuluttua puukottanut sivullista sekä tämän jälkeen hän oli uhkaillut toista henkilöä, joka oli tehnyt asiasta ilmoituksen poliisille. Viranomaiset eivät olleet reagoineet ilmoitukseen ja parin päivän kuluttua uhkauksista ilmoittanut henkilö oli tullut kyseisen henkilön pahoinpitelmäksi.³²⁰ EIT katsoi valtion rikkoneen 8 artiklan mukaisia positiivisia suojeluvelvoitteita.

4.3.2. Riski koskien ’tunnistettuja henkilöitä’ ja riski ’yhteiskunnalle yleisellä tasolla’

Alkuperäisen Osman –testin mukaisesti riskin uhan alla olevien henkilöiden tulee olla ’tunnistettuja’ (’identified’) eli toisin sanoen viranomaisten tulee tietää, että juuri kyseinen henkilö tai henkilöryhmä on väkivallan riskin uhan alla.³²¹ Sitten EIT on Osman

---

³¹⁸ *Hajduova*, kohta 50: Kansallisten viranomaisten tulisi olla yhä enemmän valveilla erityisen haavoittuvassa asemassa olevien perheväkivaltauhrien kohdalla.

³¹⁹ *Valiuliene v. Liettua* 26.3.2013, tuomari *Pinto De Albuquerque*, s. 30-31.

³²⁰ *Milicevic v. Montenegro* 6.11.2018, kohta 61.

³²¹ *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohta 116; *Mastromatteo v. Italia* 24.10.2002, kohta 69.

–testiä mukaillemalla katsonut valtion voivan olevan vastuussa myös sellaisissa tapauksissa, joissa vaarassa oleva henkilö ei ollut viranomaisten tiedossa, vaan viranomaisten olisi tullut tarjota *suojelua yhteiskunnalle yleisellä tasolla* potentiaalisten rikoksenteijöiden väkivaltatekoja vastaan.³²² Esimerkiksi Turkissa tapahtuneessa koulupuukotustapauksessa viranomaisilla, nimenomaisesti koulun henkilökunnalla, katsottiin olleen velvollisuus turvata koulunsa oppilaiden turvallisuus ja hyvinvointi odottamattomalta koulupuukotukselta.³²³ Tapauksessa *Bljakaj ja muut v. Kroatia* EIT katsoi viranomaisilla olleen yleisellä tasolla velvollisuus suojella yhteiskuntaa mielenterveydellisesti epävaakaaksi tiedetyn henkilön sattumanvaraiselta väkivallalta.³²⁴

Tapauksessa *Mastromatteo v. Italia* vankilassa olleet rikoksenteijät olivat päässeet koevapauteen ja tänä aikana surmanneet ohikulkeneen henkilön, mutta viranomaiset eivät olleet rikkoneet velvoitteitaan, koska viranomaisten saatavilla olleessa materiaalissa ei ollut mitään, mikä olisi voinut varoittaa heitä siitä, että tekijät olisivat todellinen ja välitön riski jonkun elämälle. EIT katsoi, että viranomaiset olivat valvoneet koevapaudessa olleita henkilöitä, kuten normaalistikin käytäntönä Italiassa oli ollut vapautettujen vankien kohdalla. EIT viittasi materiaalin osalta muun muassa siihen, että tekijät olivat aiemminkin vapautuskerroilla toimineet asianmukaisesti, eivätkä olleet vaarantaneet kenenkään elämää, eikä ollut viitteitä siitä, että viranomaisten olisi tullut tällä kertaa ajatella toisin. Tapauksessa EIT totesi myös tiedostavansa sen tärkeyden, että vankilassa olevia henkilöitä sopeutetaan progressiivisesti yhteiskuntaan, minkä vuoksi se ymmärtää vankien väliaikaisen vapauttamisen mahdollistavan esimerkiksi sosiaalisen integraation, vaikka he olisivatkin tuomittuina väkivaltaisista rikoksista.³²⁵ Tapauksessa EIT:n mukaan Italian vankien sopeuttamisjärjestelmä tarjosi tuona aikana riittävää suojaa yhteiskunnalle, eikä järjestelmän itsessään voitu katsoa rikkovan 2 artiklaa, jolloin EIT arvioikin, mikäli kyseisen systeemin soveltaminen kyseisessä tapauksessa rikkoi 2 artiklaa.

Myös tapauksessa *Bromiley v. Yhdistynyt kuningaskunta* vaarallinen rikollinen oli koevapaudessa vankilasta ja hän tappoi tuona aikana tytön, mutta valtion vastuuta arvioidessa

---

³²² *Mastromatteo v. Italia* 24.10.2002, kohta 69; *Maiorano v. Italia* 15.12.2009, kohdat 107, 109, 111 ja 122; *Choreftakis ja Choreftaki v. Kreikka* 17.1.2012, kohdat 48 ja 50; *Bljakaj ja muut v. Kroatia* 18.9.2014, kohta 108.

³²³ *Kayak v. Turkki* 10.6.2012, kohdat 56, 59 ja 66.

³²⁴ *Bljakaj ja muut v. Kroatia* 18.9.2014, kohdat 119-121.

³²⁵ *Mastromatteo v. Italia* 24.10.2002, kohta 72. Myös *Choreftakis ja Choreftaki v. Kreikka* 17.1.2012.

EIT arvioi rikoksen ennustettavuutta juuri kyseiselle henkilölle sen sijaan, että olisi arvioinut tekijän aiheuttamaa uhkaa yleisellä tasolla.³²⁶ EIT on kuitenkin sittemmin nimenomaisesti laajentanut *Mastromatteo ja Bromiley* -tapauksien tulkintaa siten, että viranomaisilla on yleisellä tasolla velvollisuus suojella yhteiskuntaa mielentilaltaan häiriintyneiltä, jotka viranomaiset tietävät tai heidän tulisi tietää vaarallisiksi.³²⁷

Tapauksessa *Maiorano ja muut v. Italia* valtion katsottiin rikkoneen EIS 2 artiklaa päässänsä vaarallinen vanki koevapauteen ja mahdollistaessaan tällöin kahden henkilön murhaamisen.³²⁸ Myös tapauksessa *Mahmut Kaya v. Turkki* EIT katsoi viranomaisilla olleen velvollisuus suojella tietyllä Turkin alueella ollutta lääkäriä, vaikka nimenomaista pyyntöä suojeluun ei oltu tehty, kun viranomaisten tiedossa oli vaara, joka kyseisellä alueella kohdistui heihin, jotka olivat tukeneet kurdivähemmistöä ja lääkäri oli tunnettu vahvasta vähemmistön tukemisesta.³²⁹

Osman –testiä sovelletaan siten myös tapauksiin, joissa väkivallan riski koskee yhteiskuntaa yleisellä tasolla, eikä pelkästään tiettyä tunnistettua henkilöä. Täten potentiaalista väkivallan riskiä arvioidaan sekä uhrin että rikoksentekijän kautta. Kun on kysymys yhteiskunnan yleisestä turvallisuudesta, väkivallan tapahtumisen riskiä arvioidaan tietyn (potentiaalisen) rikoksentekijän kautta. Tässä suojeluvollisuus perustuu siihen, että kyseinen henkilö on vaaraksi kenelle tahansa yhteiskunnassa, minkä vuoksi viranomaisten tulee tehdä toimenpiteitä estääkseen riskin konkretisoitumasta. Kun taas viranomaisten tiedossa on tietty henkilö, johon kohdistuu väkivallan, heidän tulee tehdä toimenpiteitä tuon kyseisen henkilön koskemattomuuden ja hengen suojaamiseksi.

EIT ei myöskään kaikissa tapauksissa edes arvioi tunnistetun henkilön kriteeriä. Tämä viittaa siihen, että Osman –testi on joustava ja sitä sovelletaan hieman eri tavalla tapauksesta riippuen. Myös *Ebert* ja *Sijiniensky* katsovat, että yllä mainittu *Mastromatteo v. Italia* -tapaus ilmentää, että Osman –testiä voidaan mukauttaa tapauksen erityistarpeiden

---

³²⁶ *Bromiley v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.11.1999, s.10. Myös *Mastromatteo v. Italia* 24.10.2002, kohdat 92-97.

³²⁷ *Bljakaj ja muut v. Kroatia* 18.9.2014, kohdat 119-121 sekä tuomarit *Lazarova Trajkovska ja Pinto De Albuquerque*, s. 38-43.

³²⁸ *Maiorano ja muut v. Italia* 15.12.2009, kohdat 110-122.

³²⁹ *Mahmut Kaya v. Turkki* 28.3.2000, kohdat 85-101.

mukaan ja heidän mielestään sitä nimenomaan tulisikin hieman muokata aina tapauskohtaisesti.³³⁰ *Ebert ja Sijiniensky* ovat todenneet, että Osman –testin ’henkilön tunnistettavuus’ –kriteerin muuttaminen oikeuskäytännössä voi selittyä sillä, että kriteerin tiukka soveltaminen voisi tietyissä tapauksissa johtaa ristiriitaan oikeudenmukaisen harkinnan kanssa.³³¹ He myös huomauttavat, että tämä synnyttää samalla oikeudellista epäselvyyttä ja oikeuskäytännön ennustettavuus kärsii.³³²

Kaiken kaikkiaan voidaan todeta, että oikeuskäytäntöä kehittämällä EIT on katsonut olevan olemassa myös tilanteita, joissa viranomaisten tietämys erityisestä uhasta itsessään edellyttää viranomaisilta positiivisia toimintavelvoitteita sellaisten henkilöiden suojelemiseksi, jotka eivät ole viranomaisten tiedossa. Esimerkiksi tilanne, jossa vaarallisen henkilön on katsottu syyllistyneen väkivaltarikokseen, valtiolle syntyy *automaattisesti* positiivinen velvoite suojella muita ihmisiä tekijän rankaisemisella ja vangitsemisella. Samalla tavalla voidaan olettaa, että kun vaarallinen rikoksenteijä päästetään vankilasta koevapauteen, viranomaisten positiivinen velvoite edellyttää muiden ihmisten suojelua tiedettyä uhkaa vastaan (tunnistettu vaarallinen henkilö).³³³ Kun viranomaisten tietoon on tuotu väkivallan uhka, se ei voi selittää ehkäiseviin toimenpiteisiin ryhtymättömyyttään uhrin asenteella esimerkiksi uhrin peruuttaessa vaatimuksensa.³³⁴

4.4. Johtopäätökset viranomaisten tietoisuuden arvioinnista

Viranomaisten tietoisuuden sekä välittömän ja todellisen riskin arviointi on päällekkäistä ja niiden arvioinnissa otetaan huomioon samoja seikkoja. Se milloin viranomaisten katsotaan tulleen tietoiseksi välittömän ja todellisen väkivallan riskistä riippuu tilanteesta ja tapauksen olosuhteista. Mitään tyhjentävää listaa arviointikriteereistä on vaikea tehdä, sillä viranomaisten tietoisuus arvioidaan jokaisessa tapauksessa erikseen. Lisäksi mikään yksittäinen tekijä ei ole välttämättä ratkaiseva ja huomioon otetaan useita tekijöitä ja tapauksen kokonaisuus. Kuitenkin joitakin tiettyjä toistuvia seikkoja näytettäisiin EIT:n arvioinnissa otettavan huomioon, joita ovat esimerkiksi seuraavat tekijät:

---

³³⁰ *Ebert – Sijiniensky* 2015, s. 366.

³³¹ *Ebert – Sijiniensky* 2015, s. 362.

³³² *Ebert – Sijiniensky* 2015, s. 362.

³³³ *Xenos* 2012, s. 80.

³³⁴ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohdat 147 ja 173.

- Kansallisten tuomioistuinten päätökset ja määräykset (esim. lähestymiskiellon määrääminen),
- Rikoksentehtävän mielentilatutkimus,
- Lääkärinlausunnot,
- Hätäpuhelut,
- Poliisille tehdyt rikosilmoitukset,
- Aiemmat syytteet,
- Uhrin suojelupyynnöt,
- Tekijän ja uhrin suhteen historia tai parisuhteen ongelmat,
- Väkivallan pahentuminen/eskaloituminen, mikä on havaittavissa tapahtumista,
- Rikoksien vakavuus,
- Tekijän aiemmat väkivaltatuomiot tai vireillä olevat syytteet,
- Aiempien määräysten noudattaminen (esim. lähestymiskiellon rikkominen antaa viitteitä määräysten noudattamattomuudesta),
- Uhrin haavoittuva asema

Viranomaisten tietoisuuden arvioinnin kriteerit eivät kuitenkaan ole aina selviä ja oikeuskäytännössä on eroavaisuuksiakin. Ongelmia tuottaa ajoittain muun muassa Osman -testin kriteeri siitä, että viranomaisten tiedossa tulee olla väkivallan riski tietyille henkilölle tai henkilöille. Kriteeri ei välttämättä ota aina huomioon sellaisia tilanteita, jossa mielen-terveydellisestä epävakaa ja/tai väkivaltaan kiintynyt henkilö haluaa yleisellä tasolla kohdistaa väkivaltaa ihmistä kohtaan, vaikka hänellä ei olisi tiettyä henkilöä tai henkilöitä mielessä. Lisäksi riskin välittömyyden ja todellisuuden arviointi ei ole aina selvää tai sovellu kaikkiin tapauksiin. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu testin rajoittuvan tapauksiin, jossa väkivallan riskin alla oleva henkilö on viranomaisten tiedossa etukäteen ja tämä riski on välitön.³³⁵

Oikeuskirjallisuudessa on kritisoitu Osman -testiä tai sen osia. Esimerkiksi *Ebert ja Sijniesky* katsovat, että Osman -testin soveltaminen tapauksiin, johon sitä ei ole alun perin tarkoitettu, johtaa käsitteelliseen epäselvyyteen. He katsovat testin osoittautuneen epäsoveliaaksi erityisesti tilanteisiin, jotka sisältävät 'rakenteellisia riskejä', joilla he tarkoit-

---

³³⁵ *Styanova* 2018, s. 340.

tavat esimerkiksi mitä tahansa riskiä elämälle, jota yhteiskunnalliset rakenteet, kuten rasismi ja seksismi, edistävät ja jonka tuloksena on usein yleinen väkivalta tietyn ryhmän jäseniä kohtaan.³³⁶ He katsovatkin, että EIT:n tulisi selventää Osman –testin elementtejä, rajata sen soveltamisalaa ja kehittää edelleen sen käsitteellistä viitekehystä, jotta se mukautuu haasteisiin, joita yhä monimutkaisemmat tapaukset tuovat.³³⁷ He toteavat, että kun EIT on jättänyt Osman –testin eri elementtien tarkan oikeudellisen tarkoituksen epäselväksi, on tämä johtanut testin hajanaiseen soveltamiseen EIT:n myöhemmässä oikeuskäytännössä.³³⁸

Testi on saanut myös positiivisia kommentteja kirjallisuudessa. *McCamphill* katsoo, että huolimatta testiin kohdistetusta kritiikistä koskien sen kapea-alaisuutta, hän näkee EIT:n toiminnan kyseisen testin soveltamisessa olleen kekseliästä ja kauaskantoista laajentaessaan testin positiivisten velvoitteiden vaikutusaluetta.³³⁹ Hänen mielestään EIT on luonut puitteet, jotka eivät pelkästään toimi turvaverkkona, mikä havaitsee sellaiset tapaukset, jotka eivät kuulu 2 artiklan negatiiviselle puolelle, mutta myöskin tarjoaa vankan perustan positiivisten velvoitteiden edelleen kehittämiseksi, jonka perimmäisenä tuloksena on aukottomampi perusoikeuksien suoja koskien elämää.³⁴⁰ Se seikka, että riskin tulee olla ”välitön” ja ”todellinen” vähentää valtion vastuualuetta ja kyseisten termien tarkoituksena on voinut olla juuri sen välttäminen, ettei avata ovia mahdollisuudelle käräjöintiin jokaisessa tapauksessa.³⁴¹ Toisaalta *McCamphill* näyttäisi olevan Osman –tapauksen vähemmistötuomareiden kanssa samaa mieltä siitä, että EIT laittoi ratkaisussaan liikaa painoarvoa psykiatrin mielipiteelle ja liian vähän painoa tekijän oudolle ja häiritsevälle käyttäytymiselle pitkän ajanjakson kuluessa, kun viranomaisilla olisi ollut mahdollisuus puuttua hänen toimintaan ilman ’mahdotonta tai kohtuutonta taakkaa’ tai rikkomatta tekijän oletettua syyttömyyttä.³⁴² *McCamphill* toteaaakin, että tämän valossa on mahdollista, että Osman –testi operoi liian pienellä ulottuvuudella, jotta se tehokkaasti tarjoaisi suojelua oikeudelle elämään. EIT:n lähestymistapa osoittaa, että EIT halusi välttää kaiken kattavaa

---

³³⁶ *Ebert – Sijniesky* 2015, s. 343, 345 ja 363-363.

³³⁷ *Ebert – Sijniesky* 2015, s. 343

³³⁸ *Ebert – Sijniesky* 2015, s. 348, 355, 357-358 ja 368.

³³⁹ *McCamphill* 2010, s. 103.

³⁴⁰ *McCamphill* 2010, s. 103.

³⁴¹ *McCamphill* 2010, s. 107.

³⁴² *McCamphill* 2010, s. 109.

vaikutusta ja he halusivat sen sijaan kontrolloida positiivisten velvoitteiden kasvua jättämällä kehityksen auki velvoitteiden laajentumiselle tai sen rajaamiselle tulevaisuudessa.³⁴³

5. VIRANOMAISTEN RIITTÄVIEN JA TEHOKKAIDEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

5.1. Johdanto

EIT:n valtion vastuun arvioinnin ja samalla Osman –testin seuraava vaihe on viranomaisien riittävien toimenpiteiden arviointi. Siten, jos testin kolme ensimmäistä kriteeriä täyttyvät eli viranomaiset ovat olleet tai heidän olisi pitänyt olla tietoisia väkivallan riskistä, (riski on ollut todellinen ja välitön ja se on kohdistunut tiettyyn tiedossa olevaan henkilöön), tarkastellaan viimeiseksi sitä, tekivätkö viranomaiset riittävän tehokkaita toimenpiteitä väkivallan kohteen suojelemiseksi. Jos riittävät toimenpiteet katsotaan tehdyksi, vastuuta ei synny. Sinänsä Osman –testin kriteeriksi kutsuttava riittävien toimenpiteiden arviointi voi johtaa harhaan, sillä EIT arvioi valtion vastuun täyttymistä riittävien toimenpiteiden valossa myös tapauksissa, joissa se ei nimenomaisesti ole soveltanut Osman –testiä. Lisäksi on muistettava, että Osman –testiä on ajan saatossa kehitetty siten, että tunnistettavuuden sekä välittömän ja todellisen riskin kriteereitä ei aina oteta huomioon.

Kun viranomaisten tietoon on tuotu perusteltu uhka väkivallasta, tulee sen ryhtyä *ennaltaehkäiseviin aktiivisiin* toimiin suojatakseen henkilöä, jonka henki tai koskemattomuus on vaarassa.³⁴⁴ EIT:n arvioidessa valtion vastuuta yksityisten välillä sattuneissa väkivaltatapauksissa se katsoo, onko viranomainen tehnyt *riittävät ja tehokkaat toimenpiteet* ehkäistäkseen väkivallan sen jälkeen, kun kyseessä olevan viranomaisen on katsottu tulleen tietoiseksi väkivallan vaarasta. EIT on useaan kertaan todennut, että viranomaisten positiivinen suojelovelvoite on velvoite keinoista, ei velvoite saavutettavista tuloksista³⁴⁵, millä tarkoitetaan sitä, että valtioilla on velvollisuus välttää riski, ei tiukkaa velvollisuutta

---

³⁴³ *McCamphill* 2010, s. 109.

³⁴⁴ *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohdat 115. *Mahmut Kaya v. Turkki* 28.3.2000, kohdat 100-101.

³⁴⁵ *M.S. v. Ukraina* 11.10.2017, kohta 63; *Mustafa Tunç ja Fecire Tunç v. Turkki* 14.4.2015, kohta 173.

saavuttaa haluttua tulosta. Heillä on siis velvoite ahkeriin pyrkimyksiin välttää riski toteutumasta, mutta ei välttämättä velvoitetta menestyä ihmiselämän pelastamisessa.³⁴⁶

Oikeuskirjallisuudessa käsitellään lähtökohtaisesti ainoastaan rikostutkintaa prosessioikeudellisena velvoitteena. Käsittelen kuitenkin tässä työssä viranomaisten prosessuaalisen velvoitteen eli tehokkaan tutkinnan lisäksi tehokkaita suojelutoimenpiteitä väkivallan estämisessä tässä yhteydessä, vaikka yleisesti ottaen prosessuaalisena velvoitteena puhutaan ainoastaan rikostutkinnasta. Sinänsä katson, että tehokkaat suojelutoimenpiteet käsittävät sekä aineellisoikeudellisia velvoitteita että prosessioikeudellisia velvoitteita, mutta käsittelen toimenpiteet työssäni tässä kohtaa yhdessä tehokkaan rikostutkinnan kanssa. Perustelen tämän sillä, että rikostutkinta ja suojelutoimet menevät usein oikeuskäytännössä päällekkäin ja riittävien toimien käsittely tässä vaiheessa työtä on loogista ajatellen sitä järjestystä, jolla EIT arvioi viranomaisten toimintaa väkivaltatapauksissa. Tämä EIT:n tekemä tapausten arviointijärjestys tarkoittaa sitä, että kun EIT on katsonut, että viranomaiset ovat tienneet tai heidän olisi tullut tietää väkivallan vaarasta, he arvioivat sen jälkeen tekivätkö viranomaiset riittävät toimenpiteet uhrien suojelemiseksi ja rikoksen tutkimiseksi. Suojelutoimet ja tutkinta menevät päällekkäin, sillä kun viranomaisten tietoon on tuotu perusteltu epäily väkivallasta, heidän tulee ryhtyä sekä tutkimaan väitettä väkivallasta, että tekemään tarvittaessa suojelutoimia. Myös EIS 2 artiklan tapauksissa arvioidaan suojelutoimien riittävyttä siten, että toimivatko viranomaiset riittävällä tavalla estääkseen henkilön kuoleman. Tämän vuoksi käsittelen tutkintatoimia ja suojelutoimia tässä luvussa yhdessä.

Tehokkaiden toimien vaatimus sisältää ensinnäkin tehokkaan rikostutkinnan, joka on prosessioikeudellinen velvoite. Vaatimus täsmällisen ja kohtuullisen nopean tutkinnan toteuttamisesta on ehdoton velvoite. Kansallisen lainsäädännön tarjoaman suojelukoneiston tulee toimia käytännössä kohtuullisen ajan kuluessa päättääkseen tutkinta tosiseikkojen arvioinnista, jotka heille on toimitettu.³⁴⁷ Kirjallisuudessa tehokas tutkinta jaotellaan kolmeen alakohtaan, jotka ovat 1. tutkinnan suorittavien henkilöiden riippumattomuus rikos-

---

³⁴⁶ *Sicilianos* 2014, s. 120.

³⁴⁷ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohta 106; *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohdat 150-151.

tapahtumaan osallisista, 2. tutkinnan on oltava joutuisa, nopea ja läpikotainen; ja 3. tutkinnan tulee johtaa rikosentekijöiden tunnistamiseen ja rankaisemiseen.³⁴⁸ Tämä jaottelu on kuitenkin tehty sellaisten tekojen lähtökohdista, joissa valtion viranomaiset ovat tehneet väkivaltaa, jolloin jaottelussa ei ole keskitytty pelkästään yksityisten välillä tapahtuviin rikoksiin ja tutkinnan riippumattomuuden edellytys ei ole samalla tavalla nousnut esiin yksityisten välillä tehdyissä rikoksissa.

5.2. Tehokas rikostutkinta ja sen arviointi

Viranomaisten velvollisuus suojella yksilöiden oikeuksia edellyttää, että on olemassa tehokas virallinen tutkinta tilanteessa, jossa yksilö on kohdannut väkivaltaa tai kuollut yksittäisten ihmisten toimesta.³⁴⁹ Arvioitaessa rikostutkinnan tehokkuutta, huomioon otetaan muun muassa tutkinnan aloittamisnopeus, viiveet ottaa lausunnot asianosaisilta ja todistajilta sekä koko tutkinnan pituus.³⁵⁰ EIT on katsonut, että mikä tahansa puute rikostutkinnassa, joka heikentää tutkinnan kykyä selvittää väkivaltavammojen tai kuoleman syy sekä vastuussa olevat henkilöt, voi riskeerata sen, että tutkinta ei täytä EIS:n edellyttämiä standardeja.³⁵¹ Velvoite suorittaa tehokas rikostutkinta ei ole velvoite saavutettavasta tuloksesta, vaan keinoista, mikä tarkoittaa sitä, että viranomaisten tulee tehdä kohtuulliset heidän saatavillaan olevat toimenpiteet turvatakseen tapahtuman todistusaineisto.³⁵² Tutkinnan olennainen tarkoitus on ”turvata tehokas kansallisten lakien täytäntöönpano, jotka suojelevat oikeutta elämään” ja varmistaa syyllisten joutuminen vastuuseen.³⁵³

Vaatus tehokkaasta tutkinnasta tulee kyseeseen sekä EIS:n 2 ja 3 artikloiden tapauksissa, mutta EIT on maininnut, että se ei ole sulkenut pois mahdollisuutta, etteikö valtion

---

³⁴⁸ *Akandji-Kombi* 2008, s. 34.

³⁴⁹ *Branko Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohta 62.

³⁵⁰ *Mudric v. Moldovan tasavalta* 16.7.2013, kohta 42; *C.A.S ja C.S. v. Romania* 20.3.2012, kohta 70.

³⁵¹ *Agarkova v. Venäjä* 15.5.2018, kohta 57; *Branko Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohta 62; *Mazepa ja muut v. Venäjä* 17.7.2018, kohta 69; *Paul ja Audrey Edwards v. Yhdistynyt kuningaskunta* 14.3.2002, kohta 71; *Durmaz v. Turkki* 13.11.2014, kohta 66.

³⁵² Ks. 3 artiklan kontekstissa tapaus *M.S. v. Ukraina* 11.10.2017, kohta 63. Ks. 2 artiklan kontekstissa tapaus *Mustafa Tunç ja Fecire Tunç v. Turkki* 14.4.2015, kohta 173; *Agarkova v. Venäjä* 15.5.2018, kohta 57; *Mazepa ja muut v. Venäjä* 17.7.2018, kohta 69.

³⁵³ *Mazepa ja muut v. Venäjä* 17.7.2018, kohta 69.

positiivinen velvoite 8 artiklan alla turvata yksilön fyysinen koskemattomuus voisi laajentua kysymyksiin koskien rikostutkinnan tehokkuutta.³⁵⁴ Siten oikeuskäytännössä on ollut myös tapauksia, joissa EIT on arvioinut tutkinnan tehokkuutta 8 artiklan alla. Esimerkiksi tapauksessa *M.S. v. Ukraina* EIT toisti, että vaikka viranomaisilla olikin kyseisessä tapauksessa ollut vaikea tutkintatyö, valtion toteuttamien lasta suojelevien toimenpiteiden täytyy olla 8 artiklan mukaisesti tehokkaita.³⁵⁵ EIT on myös todennut, että koskien vakavia tekoja, kuten raiskaus ja lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, valtion 3 ja 8 artikloiden positiivinen velvoite turvata yksilön fyysinen koskemattomuus voi myös laajentua kysymyksiin koskien rikostutkinnan tehokkuutta.³⁵⁶

Se, milloin viranomaisten tulee ryhtyä tutkimaan rikosta, riippuu sovellettavasta artiklasta. EIS 2 artikla edellyttää viranomaisia ryhtymään oma-aloitteisesti tutkimaan kuolemantapauksen syytä, mutta EIS 3 ja 8 artikla edellyttävät valtioita tutkimaan väitetyn väkivallan, kun väitteet ovat perusteltuja ja herättävät kohtuullisen epäilyksen.³⁵⁷ Siten EIS 3 ja 8 artiklan tutkintavelvoitteen syntymiseksi viranomaisten tietoon tulee pääsääntöisesti tuoda *perusteltu väite* väkivallasta. Viranomaisten tulee kuitenkin toimia omasta aloitteestaan heti myös 3 ja 8 artikloiden kohdalla, kun tieto tapahtumasta on tuotu heidän tietoon.³⁵⁸ Vaikka pääsääntöisesti viranomaisten tietoon tulee tuoda 3 ja 8 artikloiden tapauksissa perusteltu väite väkivallasta, on EIT todennut 3 artiklan yhteydessä, että viranomaisilla on velvoite ryhtyä tutkimaan väkivaltaa myös tilanteessa, jossa nimenomaista ilmoitusta tai valitusta väkivallasta ei ole tehty, jos olemassa on riittävän selviä viitteitä siitä, että kidutusta tai väkivaltaa on saattanut tapahtua.³⁵⁹

EIT on arvioinut toimenpiteiden yhdenmukaisuutta EIS 2 artiklan prosessioikeudellisten vaatimusten kanssa muutaman olennaisen parametrin pohjalta, joita ovat tutkintatoimenpiteiden riittävyys, tutkinnan nopeus ja kohtuullinen joutuisuus, kuolleen uhrin perheen osallistuminen ja tutkinnan riippumattomuus. Nämä elementit liittyvät toisiinsa ja mikään

---

³⁵⁴ *M.C. ja A.C. v. Romania* 12.4.2016, kohta 115; *C.A.S ja C.S v. Romania* 20.3.2012, kohta 72; *Király ja Dömötör v. Unkari* 17.1.2017, kohta 61.

³⁵⁵ *Söderman v. Ruotsi* 12.11.2013, kohta 81

³⁵⁶ *A, B ja C v. Latvia* 31.3.2016, kohdat 148-149; *C.A.S. ja C.S. v. Romania*, kohta 72; *M.P. ja muut v. Bulgaria* 15.11.2011, kohdat 109-110; ja *M.C. v. Bulgaria*, kohta 152; *M ja C v. Romania* 27.9.2011, kohta 111; *M.P. ja muut v. Bulgaria* 15.11.2011, kohta 110.

³⁵⁷ Esim. *Akdogdu v. Turkki* 18.10.2005; *Beganovic v. Kroatia* 25.6.2009, kohta 66; *M ja M v. Kroatia* 3.9.2015, kohta 140. Kirjallisuudessa ks. *Akandji-Kombe* 2007, s. 33.

³⁵⁸ *Branko Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohta 62.

³⁵⁹ *Begheluri ja muut v. Georgia* 7.10.2014, kohta 99.

niistä ei yksistään merkitse itsetarkoitusta. Ne ovat kriteereitä, jotka yhdessä mahdollistavat tutkinnan tehokkuuden arvioinnin.³⁶⁰ Nämä kriteerit nousevat esiin myös 3 ja 8 artiklojen tutkinnan arvioinnissa. Viranomaisten tutkiessa väkivaltarikoksia, heidän tulee tehdä kaikki mikä on *kohtuullista niissä olosuhteissa* kerätäkseen ja turvatakseen todistusaineisto, selvittääkseen käytännölliset keinot totuuden löytämisessä ja toimittakseen täysin perusteltu, puolueeton ja riippumaton päätös ilman epäilyttävien tosiseikkojen poistamista, jotka voivat merkitä esimerkiksi sitä, että väkivalta on aiheutettu esim. rasis-tisista tai uskonnollista syistä tai väkivallan kannustimena on ollut sukupuolisyrjintä.³⁶¹ Tällä EIT on tarkoittanut sitä, että jos väkivallan taustalla on jokin erityinen syy tai sy-tyke, kuten rasismi, tulee se tuoda tutkinnassa ja päätöksessä esiin.

Tapauksissa, jotka koskevat naisiin kohdistunutta väkivaltaa, kansallisilla viranomaisilla on velvoite tutkia uhrin erityinen psykologinen, fyysinen ja aineellinen turvattomuus ja haavoittuvuus sekä äärimmäisellä nopeudella arvioida tilanne sen mukaisesti.³⁶² Tutkin-nallinen passiivisuus tapauksissa, jotka koskevat naisia tai perheväkivaltaa ovat johtaneet myös EIS 14 artiklan rikkomukseen yhdessä 3 artiklan kanssa. EIT on katsonut, että val-tion laiminlyönti naisten suojelemiseksi perheväkivallalta rikkoo naisten oikeutta lain mukaiseen tasapuoliseen suojeluun, vaikka laiminlyönti ei olisi ollut edes tarkoitukselli-nen.³⁶³ Viranomaisten yleisen ja syrjivän passiivisuuden voidaan katsoa luovan salliva ilmapiiri perheväkivallalle.³⁶⁴ Esimerkiksi *Opuz v. Turkki* sekä *Durmaz v. Turkki* –ta-pauksissa EIT katsoi, että oli *prima facie* viitteitä siitä, että perheväkivalta vaikuttaa pää-asiassa vain naisiin ja että viranomaisten yleinen sekä syrjivä oikeudellinen passiivisuus Turkissa oli luonut ilmapiirin, joka salli perheväkivallan.³⁶⁵ Syyttäjän laiminlyönnit muun muassa selvittää kuolemaan johtaneet syyt ovat osa tuota viranomaisten passiivi-suutta perheväkivaltatapauksissa.³⁶⁶

---

³⁶⁰ *Mazepa ja muut v. Venäjä* 17.7.2018, kohta 70; *Mustafa Tunç ja Fecire Tunç v. Turkki* 14.4.2015, kohta 225.

³⁶¹ *M.C. ja A.C. v. Romania* 12.4.2016, kohta 113; *Identoba ja muut v. Georgia* 12.8.2015, kohta 67; ja *Mudric v. Moldova* 16.7.2013, kohdat 60-64.

³⁶² *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohdat 130-131.

³⁶³ ks. esim. *Bălșan v. Romania* 23.5.2017, kohta 78; *T.M. ja C.M. v. Moldova* 28.1.2014, kohta 57; ja *M.G. v. Turkki*, kohta 115.

³⁶⁴ *Bălșan v. Romania* 23.5.2017, kohta 86.

³⁶⁵ *Opuz v. Turkki* 9.9.2009, kohta 198;

³⁶⁶ *Durmaz v. Turkki* 13.11.2014, kohta 65.

Jotta tutkinnan voidaan katsoa olevan tehokas, sen täytyy olla riittävä eli kykenevä johtamaan tosiseikkojen muodostamiseen ja milloin tarpeellista, johtaa tekijöiden tunnistamiseen ja rankaisemiseen.³⁶⁷ Viranomaisten tulee ensinnäkin tehdä kohtuulliset käytettävissä olevat toimet turvatakseen tapahtuman todistusaineisto. EIT on usein arvioinut sitä, ovatko viranomaiset relevanttina aikana nopeasti reagoineet rikosilmoituksiin. EIT on tällöin arvioinut tutkinnan aloittamista, viiveitä lausuntojen ottamisessa ja esitutkinnan ajallista pituutta.³⁶⁸ Ajan kulumisen voi heikentää tutkintaa ja jopa kohtalokkaasti haitata sen mahdollisuuksia onnistua.³⁶⁹ Todistusaineisto tulee täten kerätä viiveittä, sillä ajan kulumisen heikentää väistämättä saatavilla olevien todisteiden määrää ja laatua sekä viranomaisten huolimattomuus saa epäilemään tutkinnan vilpittömyyttä mieltä sekä pitkittää kantajien kärsimystä.³⁷⁰

Lisäksi tutkinnan lopputuloksen tulee pohjautua perusteelliseen, objektiiviseen ja puolueettomaan olennaisten tosiseikkojen analysointiin. EIT on katsonut, että se tutkinnan laatu ja määrä, mikä tyydyttää tehokkaan tutkinnan minimikynnyksen, riippuu yksittäisen tapauksen olosuhteista ja se täytyy arvioida relevanttien tosiseikkojen pohjalta ja tutkinnan tarkoituksenmukaisten realiteettien pohjalta.³⁷¹

5.2.1. Tutkinta-aika ja oikeusprosessin pituus tehokkaan toiminnan indikaattorina

Tutkinnan tehokkuus merkitsee ennen kaikkea vaatimusta tutkinnan toteuttamisen joutuisuudesta ja kohtuullisesta nopeudesta. Vaikka tutkinnassa olisi vaikeuksia ja vastoinkäymisiä, jotka estäisivät tutkinnan etenemisen tietyssä tilanteessa, viranomaisten nopea reagoiminen on elintärkeää, jotta viranomaiset säilyttävät julkisen luottamuksen siihen, että he noudattavat lakia, estävät salaliittoja ja eivät suvaitse laittomia tekoja.³⁷² EIT on

---

³⁶⁷ *Mazepa ja muut v. Venäjä* 17.7.2018, kohta 69.

³⁶⁸ *M.C. ja A.C. v. Romania* 12.4.2016, kohta 111; *Mocanu ja muut v. Romania* 17.9.2014, kohta 322; *Identoba ja muut v. Georgia* 12.8.2015, kohta 66; *Begheluri ja muut v. Georgia* 7.1.2015, kohta 99; ja *Denis Vasilyev v. Venäjä* 17.3.2010, kohta 100; *Stoica v. Romania* 4.3.2008, kohta 67; *Eremia ja muut v. Moldova* 23.5.2013, kohta 51.

³⁶⁹ *M.B. v. Romania* 3.11.2011, kohta 64; *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohta 128.

³⁷⁰ *Paul ja Audrey Edwards v. Yhdistynyt kuningaskunta* 14.3.2002, kohta 86; *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohta 128.

³⁷¹ *Mazepa ja muut v. Venäjä* 17.7.2018, kohta 69.

³⁷² *Agarkova v. Venäjä* 15.5.2018, kohta 64.

katsonut, että viive tutkinnan aloittamisessa³⁷³ tai oikeusprosessin pitkä kesto on vahva indikaattori siitä, että prosessi on ollut puutteellinen valtion positiivisten velvoitteiden osalta, ellei valtio ole tarjonnut erittäin vakuuttavia ja uskottavia syitä oikeuttaakseen oikeusprosessin pituuden.³⁷⁴

EIT:n oikeuskäytännön mukaan tutkinta tulee suorittaa erityisen nopeasti perheväkivaltatapauksissa, jotta vältettäisiin vaaralliset tilanteet. Perheväkivaltatapauksessa on katsottu, että seitsemän kuukauden ajanjakso ennen kuin uhria kuultiin voi viedä uhrilta tilanteen edellyttämän välittömän suojelun.³⁷⁵ *Talpis v. Italia* –tapauksessa EIT totesi, että kun viranomaiset laiminlöivät velvollisuutensa toimia nopeasti sen jälkeen, kun nainen oli tehnyt rikosilmoituksen, kansalliset viranomaiset veivät hänen kanteeltaan tehokkuuden. Tämä puolestaan loi tekijän rankaisemattomuutta edistävän tilanteen, mikä antoi rikoksenteijälle mahdollisuuden jatkaa väkivaltatoimia vaimoa ja lapsia kohtaan.³⁷⁶ Lapsen raiskaustapauksessa katsottiin liian pitkäksi kolmen viikon aika ennen kuin lääkärintutkimus tehtiin ja kahden kuukauden aika ennen kuin tekijää kuulusteltiin.³⁷⁷

Tapauksessa *M.G. v. Turkki* taas EIS 3 artiklaa katsottiin rikotun, kun tekijää oltiin kuultu vasta viiden kuukauden kuluttua rikosilmoituksesta ja rikosprosessi, joka oli edelleen viireillä, oli aloitettu vasta lähes kuuden vuoden kuluttua kanteen nostamisesta. EIT katsoi, ettei kyseisessä tapauksessa noussut esiin mitään, mikä olisi selittänyt syyttäjävirston noin pitkän ajan kestänyttä passiivisuutta, joten tapa, jolla viranomaiset toimivat, ei täyttänyt 3 artiklan vaatimuksia.³⁷⁸ *Bălșan v. Romania* –tapauksessa rikostutkinta pahoinpitelyistä oli aloitettu merkittävällä viiveellä, sillä kantajan ilmoittamien tappouhkausten johdosta tekijää kuultiin vasta kahden kuukauden päästä ilmoituksista.³⁷⁹ Tämän tapauksen perusteella vaikuttaisi siltä, että tappouhkausten tehnyttä tekijää tulisi kuulla hyvin nopeasti ja kaksi kuukautta voidaan katsoa jo merkittäväksi viiveeksi. Kyseisessä tapauk-

---

³⁷³ *Y v. Slovenia* 28.5.2015, kohta 96; *W v. Slovenia* 23.1.2014, kohta 64; *Labita v. Italia* 6.4.2000, kohta 133.

³⁷⁴ *Mazepa ja muut v. Venäjä* 17.7.2018, kohta 80; *Lopes de Sousa Fernandes v. Portugali* 19.12.2017, kohta 219; *Y v. Slovenia* 28.5.2015, kohta 99;

³⁷⁵ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohdat 113-114.

³⁷⁶ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohta 117.

³⁷⁷ *C.A.S ja C.S v. Romania* 20.3.2012, kohta 74.

³⁷⁸ *M.G. v. Turkki* 22.3.2016, kohdat 89-107.

³⁷⁹ *Bălșan v. Romania* 23.5.2017, kohdat 65-69.

sessä EIT katsoi myös vakavaksi sen, ettei lähestymiskieltoa määrätty. *Kalucza v. Ukraina* tapauksessa katsottiin vakavaksi rikkomukseksi se, että lähestymiskieltohakemuksen käsittelyyn oli mennyt 1,5 vuotta.³⁸⁰ Tapauksessa *T.M. ja C.M. v. Moldova* EIT puolestaan katsoi lähestymiskieltohakemuksen käsittelyn viivästyneen, kun oikeus oli käsitellyt hakemuksen 10 päivän kuluessa huolimatta kansallisen lainsäädännön 20 tunnin aikarajasta ja katsoi, että kun lähestymiskiellon tehokas suoja pantiin täytäntöön vasta puolen vuoden kuluttua, viranomaiset olivat altistaneet perheväkivallan uhrin väkivallan jatkumiselle.³⁸¹

Tapauksessa *Kowal v. Puola* kansalliset viranomaiset olivat toimineet asianmukaisesti ja tehokkaasti, sillä rikosprosessi oli kestänyt kuusi kuukautta kokonaisuudessaan, vaikkakin EIT totesi, että tapauksessa tekijän uuden pahoinpitelyn osalta viiden kuukauden mittainen kesto oli kritiikille altis.³⁸² Tapaus antaa vaikutelman, että jos sama tekijä uusii samankaltaisen väkivaltarikoksen vapauduttuaan vankilasta, tulee uusi pahoinpitely tutkia nopeammin. Taustalla voi olla ajatus siitä, että riski väkivallan jatkumisesta ja pahentumisesta tulee estää, sillä rikoksen uusinta antaa viitteitä siitä, että tekijä on piittaamaton lain määräyksistä ja rangaistuksista. Perheväkivaltatapauksille on tyypillistä juuri väkivallan pahentuminen ja lisääntyminen ajan myötä.

Tapauksessa *Bevacqua ja S v. Bulgaria* katsottiin, että väliaikaismääräystä koskevat hakemukset lapsen huollosta tulee normaalisti käsitellä viipymättä niiden luonteen ja tarkoituksen takia, erityisesti, jos määräystä haetaan toisen vanhemman väkivaltaisuuden vuoksi. Kansalliselta tuomioistuimelta oli mennyt kahdeksan kuukautta käsitellä hakemus, vaikka näissä olosuhteissa viranomaisilla olisi ollut velvollisuus tutkia väliaikaismääräys viipymättä.³⁸³ Eri mieltä oleva tuomari *Maruste* katsoi yllä olevassa tapauksessa, että kansallisen tuomioistuimen tapa käsitellä väliaikaismääräyshakemus ei johtanut ongelmaan 8 artiklan positiivisten velvoitteiden kanssa, koska ei ollut olemassa sellaista riskiä vakaviin seurauksiin, jota perusteeton viivästys edellyttäisi valtion vastuuseen.³⁸⁴

---

³⁸⁰ *Kalucza v. Ukraina* 24.4.2012, kohdat 64-65.

³⁸¹ *T.M. ja C.M. v. Moldova* 28.1.2014, kohdat 48-49.

³⁸² *Kowal v. Puola* 18.9.2012, kohdat 49-52.

³⁸³ *Bevacqua ja S v. Bulgaria* 12.6.2008, kohdat 68-73.

³⁸⁴ *Bevacqua ja S v. Bulgaria* 12.6.2008, tuomari *Maruste* s.20-21.

Hän viittasi EIT:n aiempaan oikeuskäytäntöön, joissa valtion viivästykset olivat johtaneet rikkomukseen, koska viiveet oli olleet useiden vuosien pituisia.³⁸⁵

Kaiken kaikkiaan se, milloin tutkinnan katsotaan tulleen riittävän joutuisasti suoritetuksi, riippuu tapauksen erityisistä olosuhteista ja syytteiden vakavuudesta.³⁸⁶ Tämän vuoksi ei voida sanoa mitään yleistystä tai tarkkaa aikaa siitä, missä ajassa tutkinta tulee suorittaa. Pääsääntöisesti kuitenkin asianosaiset ja todistajat tulisi kuulla lähes välittömästi tapahtumasta, samoin kuin kerätä todistusaineisto tapahtumapaikalta. Erityisesti perheväkivaltatapaukset tulee suorittaa niiden toistuvuuden ja pahentumisen vuoksi nopeasti. Jos näin ei toimita, tulee viiveelle olla asianmukainen peruste.

5.2.2. Riittävä todistusaineisto

Riittävän todistusaineiston riittävyys riippuu tapauksesta, mutta käytännössä riittävän todistusaineiston tulisi johtaa tosiseikkojen paljastamiseen sekä syyllisten tunnistamiseen ja rankaisemiseen. Viranomaisten tulee tehdä kaikki kohtuulliset käytettävissään olevat toimenpiteet turvatakseen tapahtumaa koskeva todistusaineisto sisältäen muun muassa silminnäkijöiden todistajanlausunnot, rikostekniset todisteet ja mahdollinen ruumiinavaus.³⁸⁷ Todistajanlausunnot tulee ottaa nopeasti ja tapauksen eri osapuolia tulee kuulla. Tapaukset, joissa viranomaisilla on kaksi erilaista versiota tapahtumasta, vaativat ne tilannekohtaista arviota lausuntojen luotettavuudesta ja varmistumista kaikista ympäröivistä seikoista.³⁸⁸ Tämä voidaan tehdä kuulemalla ihmisiä, jotka tuntevat kantajan ja vastaajan, kuten ystäviä, naapureita, opettajia ja muita, jotka pystyvät valaisemaan asianosaisten lausuntojen luotettavuutta tai kysymällä erikoispsykologin mielipidettä.³⁸⁹ Tässä yhteydessä viranomaiset voivat varmistua myös siitä, mikäli uhrilla olisi mitään syytä tehdä vääriä syytöksiä väitettyjä tekijöitä kohtaan³⁹⁰ sekä selvittää riittävällä tavalla niin asianosaisten kuin todistajienkin erilaisten kertomusten luotettavuus³⁹¹. Erityisesti, jos

---

³⁸⁵ Ks. *Maršálek v. Tsekki* 4.4.2006, kohta 49; ja *Kříž v. Tsekki* 9.1.2007, kohta 72.

³⁸⁶ *Van der Wilt – Lyngdorf* 2009, s.60.

³⁸⁷ *Milena Felicia Dumitrescu v. Romania* 24.3.2015, kohta 52; *Angelova and Iliev v. Bulgaria* 26.7.2007, kohta 95.

³⁸⁸ *M.C. v. Bulgaria*, kohta 177.

³⁸⁹ *I.G. v. Moldova* 15.5.2012, kohta 43.

³⁹⁰ *I.C. v. Romania*, 24.5.2016, kohta 54.

³⁹¹ *M.C. v. Bulgaria* 4.12.2003, kohta 178.

asianomistajana on lapsi tai muu erityisen haavoittuvassa asemassa oleva henkilö, kuten kehitysvammainen, vaatii tilanne sekä tutkintaviranomaisilta että tuomioistuimilta korotettua huolellisuutta analysoidessaan asianomistajan lausuntoja.³⁹²

Durmaz v. Turkki –tapauksissa EIT katsoi tutkinnan olleen tehoton, koska todistusaineistoa ei oltu hankittu riittävästi. Tutkintaviranomaiset alusta alkaen oletaneet henkilön tehneen itsemurhan, eivätkä he miettineet muita vaihtoehtoja kuolemalle senkään jälkeen, kun ruumiinavaus ja myrkkyyseula olivat osoittaneet, että vainaja ei ollut ottanut lääkkeitä, niin kuin hänen miehensä oli alun perin väittänyt. Viranomaiset eivät olleet myöskään kuulustelleet vainajan aviomiestä, joka oli kertonut lyöneensä naista, eikä pariskunnan kotona oltu suoritettu tutkintaa, vaikka tappelu oli sattunut siellä. Viranomaisille oli myös ilmoitettu kahteen kertaan siitä, että mies oli pahoinpidellyt naisen ja vammat olivat vaatineet sairaalahoitoa. Todisteita oli jäänyt siten olennaisilta osin keräämättä ja kuoleman syy oli jäänyt selvittämättä.³⁹³

EIT katsoi tutkinnan tehokkaaksi tapauksessa *Munteanu v. Moldova*, jossa poliisitutkinta oli aloitettu välittömästi samana päivänä ja rikosprosessi avattiin neljä päivää myöhemmin, tapahtumapaikka tutkittiin ja todisteet kerättiin, rikostekniset asiantuntijat tutkivat uhrin vaatteet, jos niistä olisi löytynyt toisen henkilön verta, noin 15 todistajaa oltiin kuultu, tutkijat pyrkivät etsimään auton, jonka kantaja oli yöllä nähnyt, sekä he tutkivat kantajalle lähetetyn uhkaustekstiviestin ja pyrkivät selvittämään lähettäjän. EIT toisti tapauksessa, että valtion prosessioikeudellinen velvoite tässä tapauksessa oli menettelyllinen, eikä tuloksellinen.³⁹⁴

5.3. Viranomaisten ehkäisevät toimenpiteet ja rangaistusten pelotevaikutus

Kun harkitaan sitä, ovatko viranomaisten toimet olleet riittäviä estämään rikoksen uusiutumiset, on toimenpiteiden ja erityisesti rangaistuksen luomalla pelotevaikutuksella merkitystä. Viranomaisten toimenpiteiden ja rangaistusten tulee olla riittäviä luomaan pelotevaikutus sekä riittäviä ennaltaehkäisemään rikoksentekijää uusimasta rikosta. EIT:n

---

³⁹² *I.C. v. Romania*, 24.5.2016, kohdat 55-56.

³⁹³ *Durmaz v. Turkki* 13.11.2014, kohdat 56-58, 60, 64-66.

³⁹⁴ *Munteanu v. Moldova* 5.8.2018, s. 1-5.

mukaan väkivaltarikoksista tulee rangaista rikosoikeusjärjestelmän kautta. Rangaistuksen tulee olla rikosoikeudellinen erityisesti teoista, jotka ovat vakavaksi harkittuja loukkauksia.³⁹⁵ Esimerkiksi raiskaustapauksessa rikosoikeudellista rangaistusta edellytetään huolimatta muista korvausjärjestelmistä.³⁹⁶ Rangaistusten ja eri toimenpiteiden riittävyys riippuu tilanteesta ja rikosten vakavuudesta. Esimerkiksi *Bălșan v. Romania* –tapauksessa perheväkivaltateoista annettu korotettu hallinnollinen sakko yhdessä muiden toimenpiteiden kanssa ei ollut EIT:n mukaan riittävä estämään väkivallan uusiutumista, koska tekijä oli pystynyt jatkamaan pahoinpitelyä. EIT katsoi, että tapauksessa olisi tullut määrätä lähestymiskielto erityisesti, kun uhri oli pyytänyt sitä.³⁹⁷ Rangaistuksen tuleekin olla riittävä estämään rikoksen uusiutuminen. Rankaisemattomuuden on katsottu mahdollistavan sen, että tekijä pystyy uusimaan rikoksen.

Myös viranomaisten toimenpiteiden tulee olla riittäviä ja oikeassa suhteessa väkivallan vakavuuteen nähden, jotta pystytään estämään väkivallan uusiutuminen. *Opuz v. Turkki* -tapauksessa viranomaiset eivät olleet täysin passiivisia, vaan jokaisen väkivaltatapahtuman jälkeen uhri oli viety lääkärintutkimuksiin, rikosprosessi oltiin käynnistetty tekijää vastaan, poliisit ja syyttäjät kuulustelivat tekijää teoista, vangitsivat tekijän kahteen otteeseen, syyttivät tappouhkauksista ja pahoinpitelystä sekä myöhemmin määräsivät rangaistukseksi sakkoa puukotuksista. Kuitenkaan, mikään näistä toimista ei ollut riittävän tehokas estämään miestä jatkamasta väkivaltaa.³⁹⁸ Viranomaisten ei voitu katsoa toimineen vaaditulla huolellisuudella väkivallan jatkumisen estämiseksi. EIT totesi, että toiminta oli ilmeisen riittämätöntä rikosten vakavuuteen nähden ottaen huomioon muun muassa uhrin saamat hengenvaaralliset vammat ja se, että tekijä oli vapautettu teoista. Lisäksi EIT huomautti tapauksessa, että vaikka uhri olisi sijoitettu turvakotiin, se olisi ollut vain väliaikainen ratkaisu, eikä viranomaiset esittäneet, että olisi ollut mitään virallista järjestelyä, joka olisi taannut uhrin turvallisuuden turvakodissa.³⁹⁹

EIT katsoikin *Opuz v. Turkki* –tapauksessa, että valtion positiiviset toimintavelvoitteet edellyttävät valtiolta ennaltaehkäiseviä toimia sellaisen yksilön suojelemiseksi, jonka

---

³⁹⁵ *Akandji-Kombi* 2008, s. 35.

³⁹⁶ *X ja Y v. Alankomaat* 26.3.1985; ja *M.C. v. Bulgaria* 4.3.2004.

³⁹⁷ *Bălșan v. Romania* 23.5.2017, kohdat 65-69. Näin myös *Opuz v. Turkki* 9.9.2009, kohdat 166-170.

³⁹⁸ *Opuz v. Turkki* 9.9.2009, kohdat 166-170.

³⁹⁹ *Opuz v. Turkki* 9.9.2009, kohdat 171-172.

henki on vaarassa, jolloin voidaan odottaa, että viranomaiset, jotka tietävät väkivaltaepäilyistä sellaisen henkilön toimesta, jolla on rikostausta väkivaltarikoksista, tekevät erityisiä toimenpiteitä *tilanteen vakavuuden edellyttämällä tavalla*. EIT mainitsi tarpeenmu-kaisiksi toimiksi kyseisessä tapauksessa muun muassa, että syyttäjä ja tuomioistuin olisi- vat voineet olla oma-aloitteisia suojelutoimenpiteissä ja he olisivat voineet määrätä lä- hestymiskiellon sekä selvittää syyt sen taustalla, miksi tekijän vaimo ja hänen äitinsä oli- vat useaan kertaan peruuttaneet poliisille tekemänsä ilmoitukset, joka tässä tapauksessa johtui tekijän uhkailuista.⁴⁰⁰ Uhrien esittämistä suojelupyynnöistä huolimatta poliisi ja tuomioistuin olivat ottaneet tekijältä ainoastaan lausunnot, ja kun viranomaiset olivat lä- hes kaksi viikkoa passiivisia lausuntojen ottamisen jälkeen, sinä aikana tekijä ampui toi- sen uhreista.⁴⁰¹

Myös tapauksessa *Eremia v. Moldova* viranomaiset eivät olleet täysin passiivisia, sillä tekijälle annettiin varoitus sisäministeriöltä, poliisi puhutteli tekijää ja tuomioistuin mää- räsi tekijälle sakot. Mitkään näistä toimenpiteistä eivät olleet kuitenkaan riittävän tehok- kaita ja ottaen huomioon, että vaikka kantajat olivat lisäksi ilmoittaneet viranomaisille kahdesta uudesta lähestymiskiellon rikkomuksesta, mitään toimenpiteitä ei viranomaisten toimesta tehty, jolloin tekijä pystyi palaamaan kotiinsa ja pahoinpitelemään puolisonsa uudelleen ja jälleen rikkomaan lähestymiskiellomääräystä. EIT katsoi, että se seikka, ettei tekijän suhteen tehty mitään ratkaisevaa viranomaisten toimenpidettä oli vielä järkyttä- vämpää, kun otettiin huomioon se, että tekijä oli poliisimies, jolta kansallisen lain mukai- set ammatilliset vaatimukset edellyttävät muiden oikeuksien suojelua, rikosten ehkäisyä ja julkisen järjestyksen ylläpitämistä. Lisäksi sen seikan perusteella, että tekijä työskenteli valtiolla, viranomaisilla olisi ollut parempi mahdollisuus vaikuttaa tekijän käytökseen.⁴⁰² Täten näyttäisi siltä, että EIT:n oikeuskäytännössä jossakin määrin huomioidaan perhe- väkivaltatapauksissa myös rikoksentekijän virkamiesasema, jolloin valtiolta edellytetään suurempaa puuttumista.

Branco Tomašić ja muut v. Kroatia –tapauksessa EIT korosti, että vaikka mies oli kerto- nut useaan kertaan, että hänen hallussaan on pommi ja muita aseita, viranomaiset eivät

---

⁴⁰⁰ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohdat 137-149 ja 102 tarkista kohdat.

⁴⁰¹ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 149.

⁴⁰² *Eremia v. Moldova* 23.5.2013, kohdat 62-63.

tehneet mitään etsintöjä hänen asuntoonsa tai hänen hallussaan oleviin kulkuneuvoihin.⁴⁰³ Vaikuttaakin siltä, että mitä vakavammista väkivaltateoista on kysymys, sitä enemmän viranomaisilla odotetaan aktiivisia toimia. Erityisesti vakavat uhkaukset ihmishenkeä kohtaan vaativat erityisiä toimia. Vaikka viranomaiset olisivat tehneet ehkäiseviä toimia, se ei riitä täyttämään positiivisten toimintavelvoitteiden kriteereitä, jos toimet eivät ole olleet tarpeeksi tehokkaita suojelemaan uhreja uudelta väkivallalta.

Tapauksessa *Dordevic v. Kroatia* olisi edellytetty *sosiaaliviranomaisten puuttumista tilanteeseen sekä asiantuntijoiden konsultointia* väkivallan jatkumisen estämiseksi. Tapauksessa viranomaiset olivat tietoisia kehitysvammaiseen henkilöön kohdistetusta vakavasta häirinnästä ja väkivallasta, mutta tilanne ei mahdollistanut rikosoikeusjärjestelmän soveltamista, koska tekijät olivat alle 14-vuotiaita. Vaikka poliisi oli käynyt tapahtumapaikalla, mitään konkreettisia toimia ei oltu tehty. Tässä EIT viittasikin sosiaaliviranomaisten ja asiantuntijoiden keskinäisen konsultoinnin tärkeyteen. EIT katsoi, että viranomaiset eivät olleet siten tehneet riittäviä toimia estääkseen väkivallan jatkuminen.⁴⁰⁴ Koulukiusaamistapauksessa *Durdevic v. Kroatia* EIT puolestaan katsoi, että väkivaltaväitteet eivät voineet johtaa viranomaisten vastuuseen, koska jotta kyseinen velvoite syntyy, tulee väkivaltaväitteiden olla tarkkoja ja yksityiskohtaisempia sen osalta, milloin rikos on tapahtunut, missä ja millaisia teot olivat. Tapauksessa ei pystytty esimerkiksi kertomaan, milloin ja missä väkivalta oli tapahtunut.⁴⁰⁵

Tapauksessa *Civik v. Turkki* viranomaiset eivät olleet tehneet asianmukaisia toimivia toimenpiteitä tekijän vankilasta vapautumisen jälkeen estääkseen uhrin murhatuksi joutumisen. Uusien tappouhkauksien jälkeen viranomaiset olivat ainoastaan ottaneet uhrilta uuden lausunnon, mutta eivät olleet tehneet enempiä toimia tekijää kohtaan, eikä uhrille tarjottu mitään käytännöllistä suojelua rikosilmoituksen teon jälkeen, vaikka tekijä oltaisiin voitu lainmukaisesti pidättää, koska hän ei noudattanut oikeuden lähestymiskielto määräystä.⁴⁰⁶ Tapauksessa *Kontrová v. Slovakia* poliisilla olisi ollut useita erityisiä velvoitteita, kuten muun muassa velvoite hyväksyä ja rekisteröidä rikosilmoitukset, velvoite

---

⁴⁰³ *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohta 54.

⁴⁰⁴ *Dordevic v. Kroatia* 24.7.2012, kohdat 141-150.

⁴⁰⁵ *Durdevic v. Kroatia* 19.7.2011, kohdat 112-113, 116-119.

⁴⁰⁶ *Civek v. Turkki* 23.2.2016, kohdat 59-66.

aloittaa välittömästi rikostutkinta ja rikosprosessi tekijää vastaan sekä velvoite pitää asianmukaista kirjaa hätäpuheluista, neuvoa uhria seuraavista toimista ja tehdä toimenpiteitä niiden syytösten perusteella, että miehellä on ase ja hän on uhkaillut käyttää sitä.⁴⁰⁷ Tapauksessa *Kayak v. Turkki* viranomaisten katsottiin rikkoneen 2 artiklaa, kun oppilas teki murhan koulun edessä ja viranomaiset olivat laiminlyöneet varmistaa riittävä valvonta koulun alueella.⁴⁰⁸ Viranomaisilla olisi ollut myös velvollisuus tapauksessa *Bljakaj ja muut v. Kroatia* viedä mielentilaltaan häiriintynyt ja väkivaltainen henkilö psykiatriseen hoitoon tai putkaan estääkseen yhteiskuntaan yleisellä tasolla kohdistunut väkivalta.⁴⁰⁹

Viranomaisten tulee siten toimia aina olosuhteiden edellyttämällä tavalla ja soveltaa väkivaltaan puuttumisen keinovalikoimaansa tilanteen mukaan. Väkivallan puuttumisen keinot voivat olla hyvin moninaisia ja ne tulee suhteuttaa tilanteen vakavuuteen nähdessä sopiviksi. Puuttuminen voi edellyttää tekijän psykiatrisista pakkohoitoa⁴¹⁰ tai psyykkistä tukea vankilassa, jolla autetaan tekijää ymmärtämään tekonsa⁴¹¹, kotietsintää tilanteessa, jossa henkilöllä kerrotaan olevan hallussa ase ja hän on uhkaillut sillä⁴¹², lähestymiskielon määräämistä⁴¹³ ja tehdä asianmukaiset kirjaukset hätäpuheluista ja rikosilmoituksista⁴¹⁴. Perheväkivaltatapauksissa voi velvollisuutena olla myös tarjota asianmukaista tukea henkilölle, joka kokee pelkoa väkivallasta. EIT totesi näin *Talpis v. Italia* –tapauksessa, jossa nainen ei ollut kohdannut enää fyysistä väkivaltaa asuessaan turvakodissa, mutta häntä häirittiin puhelimen välityksellä ja hän eli tällöin koko ajan väkivallan pelossa. Kansallisten viranomaisten velvollisuutena olisi tällöin ollut ottaa huomioon uhrin epätavallinen psykologinen, fyysinen ja aineellinen tilanne sekä arvioida tilannetta sen mukaisesti ja tarjota tämän perusteella hänelle asianmukaista tukea.⁴¹⁵ EIT:n mukaan vi-

---

⁴⁰⁷ *Kontrová v. Slovakia* 24.9.2007, kohdat 52-55.

⁴⁰⁸ *Kayak v. Turkki* 10.7.2012, kohdat 60-67.

⁴⁰⁹ *Bljakaj ja muut v. Kroatia* 18.9.2014, kohta ja samaa mieltä olevat tuomarit *Lazarova Trajkovska ja Pinto de Albuquerque* s. 38.

⁴¹⁰ *Branko Tomasic v. Kroatia* 15.1.2009, kohdat 55-61.

⁴¹¹ *Rumor v. Italia* 27.5.2014, kohta 71.

⁴¹² *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohta 54.

⁴¹³ *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 149; *Kalucza v. Unkari* 24.4.2012, kohdat 64-65; ja *Bălșan v. Romania* 23.5.2017, kohdat 65-69.

⁴¹⁴ *Kontrová v. Slovakia* 24.9.2007, kohdat 52-55.

⁴¹⁵ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohta 115. Vrt. *Rumor v. Italia* 27.5.2014, kohdat 64-77, jossa viranomaiset olivat täyttäneet toimenpideveloitteensa, vaikka uhri väitti, että viranomaiset olivat laiminlyöneet suojella häntä kärsityn väkivallan jälkeen, koska hän joutui elämään väkivallan pelossa tekijän vapautuessa valvontarangaistukseen.

ranomaisten tulisi lisäksi tehdä mahdollinen riskiarvio väkivallan uusiutumisriskistä perheväkivaltatapauksissa⁴¹⁶ sekä tilanteissa, kun tekijä päästetään valvontarangaistukseen⁴¹⁷.

Tilanteissa, joissa on väite vanhemman väkivaltaisuudesta, viranomaisten toimintana edellytetään lapsen asumispaikan arvioimista nopeasti⁴¹⁸ sekä poistamaan väkivaltainen vanhempi nopeasti perheen kodista.⁴¹⁹ EIT katsoi *M.S. v. Ukraina* tapauksessa, että väitteet epäilystä siitä, että lapsi on joutunut seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi, ovat riittävät laukaistakseen viranomaisille 8 artiklan mukaiset positiiviset velvoitteet. EIS 8 artiklan positiivisten velvoitteiden laajuus riippuu väitetyn käytöksen vakavuudesta.⁴²⁰ Rikostutinnan välttämättömyys korostuu, mitä vakavammista rikosilmoituksista on kyse. Varsinkin, jos väitetyt rikokset kohdistuvat lapseen, tulee viranomaisten ottaa syytökset vakavasti ja tutkia tapaus.

Tapauksissa, joissa EIT on katsonut viranomaisten toimineen asianmukaisesti ja tehokkaasti, EIT on huomionnut muun muassa seuraavia seikkoja: kansallinen tuomioistuimien on arvioinut tekijää vastaan nostetut syytteet ja tuominnut hänet nopeasti, tuomioistuimien on määrännyt ehdonalaisvirkailijan valvomaan tuomitun käytöstä ja kun tekijä on jatkanut väkivaltaista käyttäytymistä, viranomaiset ovat toimineet viiveettä ja tuomioistuimien päätöksillä on ollut ehkäisevä vaikutus tekijään⁴²¹, eikä tekijää vastaan ole ollut useista samanlaisista teoista vireillä useita prosesseja.⁴²²

5.4. Erityisen haavoittuvassa asemassa olevat uhrin

---

⁴¹⁶ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohta 116

⁴¹⁷ *Rumor v. Italia* 27.5.2014, kohta 67.

⁴¹⁸ *M.S. v. Ukraina* 11.10.2017, kohdat 79-82.

⁴¹⁹ *M.T ja S.T v. Slovakia* 29.5.2012, kohdat 77-78, 85 ja 87.

⁴²⁰ *A, B ja C v. Latvia* 31.3.2016, kohta 154 ja *M.S. v. Ukraina* 11.10.2017, kohta 60. Tapauksessa *M.S. v. Ukraina* EIT katsoi väitteet siitä, että 3-vuotias lapsi oli kahden kuukauden aikana säännöllisesti nähnyt äitinsä toisen miehen kanssa alasti halailmassa, pussailemassa sekä tekemässä ”edestakas suuntaista liikkettä”, jota lapsi ei ollut ymmärtänyt sekä se, että mies oli opettanut lasta pussailemaan ”aikuisten tavalla”, näyttäen hänelle genitaalialuettaan ja pyytänyt lasta koskettamaan sitä, ovat olleet vakavia rikosväitteitä ja tällöin tehokas rikostutkinta on välttämätön.

⁴²¹ *M.T ja S.T v. Slovakia* 29.5.2012, kohdat 77-78, 85 ja 87.

⁴²² *Kowal v. Puola* 18.9.2012, kohdat 49-56. Vrt. tapaukseen *A v. Kroatia*, jossa samaa vastaajaa vastaan oli vireillä samankaltaisista rikoksista useita eri prosesseja eri instansseissa.

Kun EIT:n arvioi sitä, onko valtio rikkonut positiivisia toimintavelvoitteitaan, se tarkastelee, onko tapauksen uhri ollut haavoittuvassa asemassa. Kun henkilön katsotaan kuuluvan ”haavoittuvien henkilöiden” –kategoriaan, oikeuttaa se valtion suojeluun.⁴²³ EIT on tunnustanut oikeuskäytännössään lasten⁴²⁴ ja perheväkivallan uhrien erityisen haavoittuvan aseman, jolloin valtion tulee aktiivisesti osallistua heidän suojeluunsa.⁴²⁵ Myös henkilön heikot mahdollisuudet puolustautua voivat tehdä hänestä uhrina erityisen haavoittuvan. Esimerkiksi tapauksessa *Eremia v. Moldova* uhrin mahdollisuudet puolustautumiseen olivat huonot, koska tämän väkivaltainen puoliso oli koulutukseltaan poliisi ja hän oli saanut koulutuksen siihen, miten käsitellään vastarintaa tekevää henkilöä.⁴²⁶ Tapauksessa *Valiuliene v. Liettua* kantaja katsoi olleensa haavoittuvassa asemassa, koska hän oli nainen, mutta EIT ei täysin hyväksynyt tätä lähtökohtaa, että pelkkä naiseus tekisi haavoittuvaksi henkilöksi, vaikkakin tapauksessa kantajan katsottiin olevan perheväkivallan uhrina haavoittuvassa asemassa.⁴²⁷ Lisäksi haavoittuvassa asemassa voivat olla erilaiset vähemmistöryhmät, kuten seksuaalivähemmistöt⁴²⁸ tai uskonnollisten vähemmistöjen jäsenet⁴²⁹. Haavoittuvassa asemassa ovat myös iäkkäät henkilöt. EIT on katsonut esimerkiksi 72-vuotiaan yksin asuvan naisen erityisen haavoittuvaksi.⁴³⁰

Lisäksi haavoittuvassa asemassa on katsottu olevan kehitysvammaiset. Kehitysvammaista koskevassa raiskaustapauksessa *I.C. v. Romania* viranomaisten olisi tullut ottaa huomioon kehitysvammaisen kyky antaa suostumus seksuaalisiin tekoihin sekä hänen henkilökohtaiset ominaisuutensa, kuten ikä, henkinen ja fyysinen kehitys sekä olosuhteet, jossa raiskaus tapahtui. Tapauksessa viranomaiset olivat EIT:n mukaan ottaneet punninnassaan huomioon ainoastaan tekijöiden lausunnot, sen ettei uhrin vartalossa ollut merkkejä väkivallasta tai hän ei ollut pyytänyt heti apua. Viranomaisten olisi tullut lähestyä tapausta tilannekohtaisesti ja ottaa huomioon uhrin haavoittuva asema.⁴³¹

---

⁴²³ Esim. *Opuz v. Turkki* 9.9.2009, kohta 159; *A v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.9.1998, kohta 22 raportti 1998-VI ja *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohdat 99 ja 126.

⁴²⁴ *X ja Y v. Alankomaat* 26.3.1985, kohta 27; *M.C. v. Bulgaria* 4.12.2003, kohta 150; *Z ja muut v. Yhdistynyt kuningaskunta* 10.5.2001, kohta 73; *M.P. ja muut v. Bulgaria* 15.11.2011, kohta 108.

⁴²⁵ *Bălșan v. Romania* 23.5.2017, kohta 57; *M ja C v. Romania* 27.9.2011, kohta 108.

⁴²⁶ *Eremia v. Moldova* 23.5.2013, kohta 61.

⁴²⁷ *Valiuliene v. Liettua* 26.3.2013, kohta 69.

⁴²⁸ *Identoba ja muut v. Georgia* 12.5.2015, kohta 72.

⁴²⁹ *Milanovic v. Serbia* 12.12.2010, kohta 89; *Begheluri ja muut v. Georgia* 7.10.2014, 113.

⁴³⁰ *Mudric v. Moldovan tasavalta* 16.7.2013, kohta 51.

⁴³¹ *I.C. v. Romania*, 24.8.2016, kohdat 56-58.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET EIT:N OIKEUSKÄYTÄNNÖSTÄ JA SUOMEN KÄYTÄNNÖN TARKASTELU

6.1. Viranomaisilta edellytettävät positiiviset toimet ja vastuun arviointi

Valtion positiiviset velvoitteet ja niiden laajuus riippuvat kontekstista ja yksittäisestä tapauksesta. Valtion velvollisuutena on ennen kaikkea luoda tehokas rikosoikeudellinen säännöstö ja täytäntöönpanokoneisto väkivaltarikosten ehkäisemiseksi ja rikkomusten rankaisemiseksi. Lisäksi viranomaisilla voi tietyissä olosuhteissa olla velvollisuus ryhtyä ennaltaehkäiseviin aktiivisiin toimenpiteisiin, kun ihmishenki on uhattuna. Tällaista velvollisuutta ei Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan ole kuitenkaan olemassa missä tahansa henkeä uhkaavissa tilanteissa, jotta viranomaisille ei aseteta mahdotonta tai kohtuutonta taakkaa. Positiivisten velvoitteiden laajuutta tuleekin tulkita tavalla, jolla ei aseteta mahdottomia tai kohtuuttomia velvoitteita viranomaisille, kun otetaan huomioon nykyaikaisten yhteiskuntien järjestyksenvalvomisen vaikeudet, ihmisten toiminnan arvaamattomuus sekä toimenpiteet, jotka täytyy tehdä prioriteettien ja resurssien puitteissa.⁴³²

Jotta positiivinen velvoite syntyy, tulee voida osoittaa, että viranomaiset tiesivät tai heidän olisi tullut tietää kyseisenä aikana (todellisen ja välittömän) väkivaltariskin olevan olemassa (tiedossa olevan) kolmannen osapuolen taholta (tietyn) henkilön elämää kohtaan, ja viranomaiset silti epäonnistuivat tehdä käytettävissä olevien toimivaltuuksien laajuudessa toimet, jotka kohtuudella arvioiden heidän olisi odotettu tekevän, jotta kyseinen rikki olisi vältetty.⁴³³ EIT on oikeuskäytännössään kehittänyt Osman –testiä siten, ettei se edellytä kaikissa tapauksissa riskin todellisuutta ja välittömyyttä tai sitä, että viranomaisien tiedossa tulisi olla tietty riskissä oleva henkilö. Viranomaisten toimintavelvoitteet voivat syntyä jo silloin, kun heidän tiedossa on tietty henkilö, joka on vaarallinen yhteiskunnalle yleisellä tasolla.

Kokoavasti voidaan todeta, että EIT tarkastelee viranomaisten toimintaa ja positiivisia velvoitteita muun muassa seuraavien kriteereiden valossa:

---

⁴³² Esim. *Kontrová v. Slovakia* 24.9.2007, kohta 50; *Van Colle v. Yhdistynyt kuningaskunta* 13.11.2012, kohta 88.

⁴³³ Esim. *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohta 116; *Kontrová v. Slovakia* 24.9.2007, kohta 50; *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohta 101.

- *Oliko valtiolla kattava rikoslainsäädäntö, jonka myötä väkivaltarikosten rankaisemisesta syntyy riittävä pelotevaikutus sekä yleisellä että erityisellä tasolla?*
- *Oliko valtiolla tehokas laintäytäntöönpanokoneisto tapausten selvittämiseksi, syyllisten tunnistamiseksi, syytteeseen asettamiseksi ja rankaisemiseksi sekä rangaistusten täytäntöönpanemiseksi?*
- *Tiesivätkö tai olisiko viranomaisten pitänyt tietää (todellisen ja välittömän) väkivallan uhan olevan olemassa kyseistä henkilöä kohtaan? Tietoisuuden arvioinnissa otetaan huomioon mm. seuraavia seikkoja:*
  - Viranomaisten suora tieto:
    - mm. viranomaisille tehdyt ilmoitukset
  - Viranomaisten epäsuoratieto:
    - Tekojen vakavuus, toistuvuus ja kehittyminen
    - Uhrin haavoittuva asema (perheväkivallan uhrit, kehitysvammaiset, lapset, tekijän mahdollinen koulutus vastarinnan vastustamiseksi)
    - Väkivaltaisen käytöksen mahdollinen toistuva paikka tai toimintamalli: esim. jos henkilön rikoshistoria osoittaa, että väkivalta tapahtuu humalassa, häntä ei tulisi päästää humalassa paikkaan, jossa ovat ne henkilöt, joihin väkivalta kohdistuu.
    - Tekijän rikoshistoria ja aiempi käyttäytyminen
    - Aiempien rangaistusten ja viranomaismääräysten noudattaminen
    - Mielentilatutkimus ja lääkärinraportit
- *Tekivätkö viranomaiset riittäviä toimenpiteitä, kun tiedossa oli riski ihmisen hengelle toisen henkilön tai henkilöiden rikollisen toiminnan takia?*
  - Esim. lähestymiskielto, uhrin sijoittaminen turvakotiin, tutkintavankeus tai vangitseminen, tehokkaat rangaistukset, lapsen väliaikainen uudelleen sijoittaminen, väkivaltaisen henkilön määrääminen poistumaan yhteisestä kodista, psykiatriseen hoitoon vieminen, vangin valvonta koevapaudessa, riskiarvioinnin tekeminen ennen vapauttamista...
  - Kotietsinnän suorittaminen erityisesti tilanteessa, jossa poliisille on ilmoitettu vakavista uhkauksista ja kerrottu henkilön hallussa olevan aseita,
  - Rikostutkinnan aloittaminen,
  - Tosiseikkojen selvittäminen ja todistusaineiston turvaaminen
    - Asianosaisten ja todistajien kuuleminen
    - Rikospaikan tekninen tutkinta
    - Todisteiden nopea kerääminen
    - Uhrin vieminen tai ohjaaminen lääkärintutkimuksiin

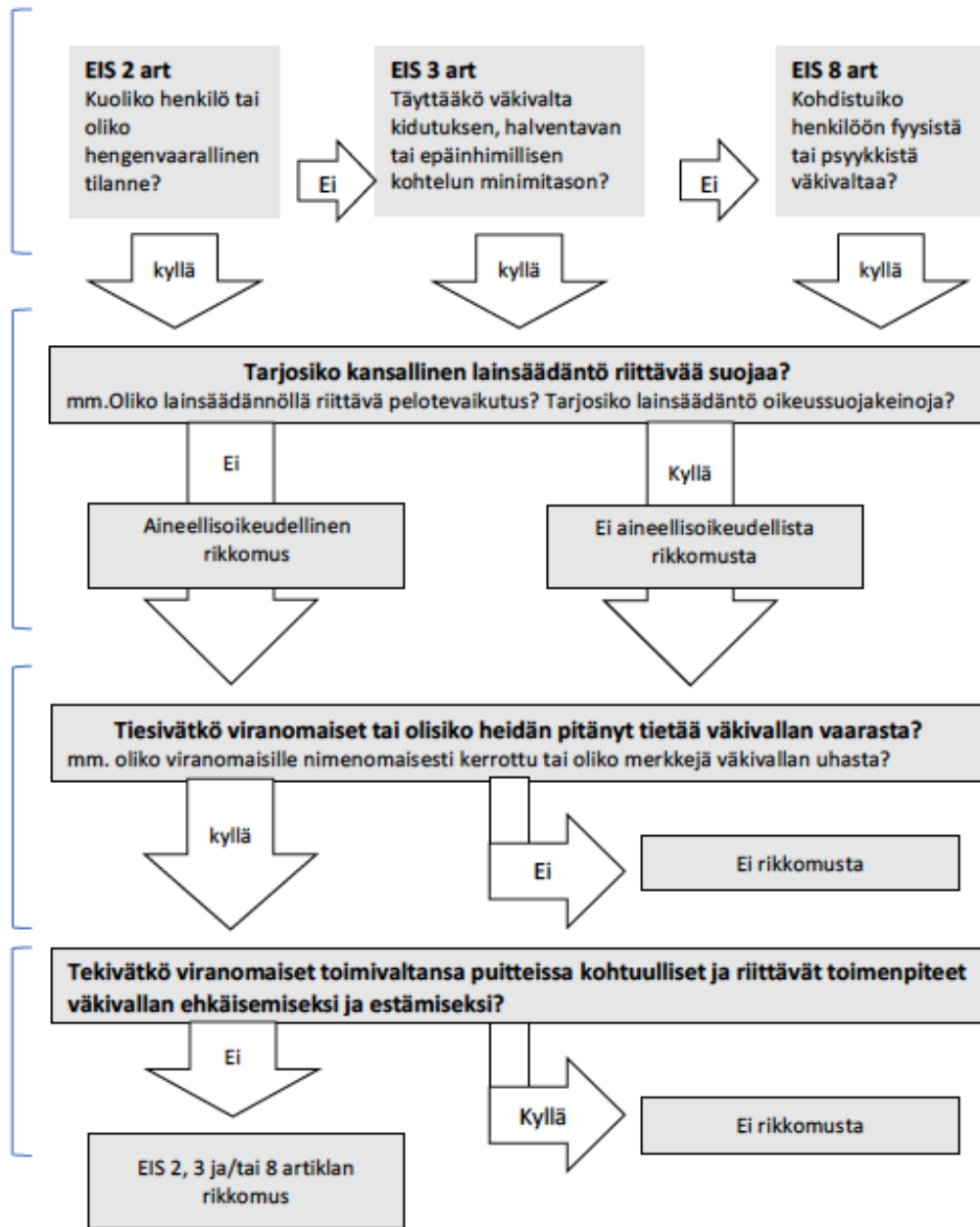
- Syytteen nostaminen,
- Perustellun, puolueettoman ja riippumattoman päätöksen antaminen,
- Väkivallan taustakannustimen syyn selvittäminen ja epäilyttävien tosiseikkojen esiintuominen: seikat, jotka voivat merkitä esim. sitä, että väkivalta on aiheutettu rasistisista syistä tai ilmentää uskonnollista suvaitsemattomuutta tai väkivallan kannustimena on ollut sukupuolisyryntä,
- Uhrin mahdollisuus hankkia vahingonkorvausta ja oikaisua

Seuraavassa kaaviossa pyrin tiivistetysti havainnollistamaan EIT:n tapaa arvioida valtion vastuuta väkivaltatapauksissa. Kaaviossa en ota huomioon sen arvioimista, ottaako EIT asian tutkittavaksi, vaan kaaviolla pyrin havainnollistamaan tilannetta, jossa EIT:llä on toimivalta tutkia asia. EIT noudattaa pääsääntöisesti alla olevaa järjestystä arvioidessaan valtion vastuuta ja toimintaa väkivaltarikostapauksissa. Kyseinen järjestys tulee yleensä kyseeseen 2, 3 ja 8 artikloiden tapauksissa. Koska Osman –testi on kehitetty 2 artiklan tapauksessa, EIT noudattaa pääsääntöisesti Osman –testin kriteereitä 2 artiklan tapauksissa, jolloin se alla olevan järjestyksen lisäksi pohtii sitä, onko kyseinen väkivallan riski kyseessä olevan tapauksen tilanteessa ollut todellinen ja välitön tietylle henkilölle. Välittömän ja todellisen riskin arviointia käytetään ajoittain myös 3 ja 8 artiklan tapausten tarkastelussa.⁴³⁴

---

⁴³⁴ Esim. *Milicevic v. Montenegro* 6.11.2018, kohdat 59-63; *Hajduová v. Slovakia* 30.11.2010, kohta 50; *Mudric v. Moldovan tasavalta* 16.7.2013, kohta 47.

Kaavio 1. Viranomaisten vastuun arviointiprosessi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa.

6.2. Valtion vastuun syntyminen ja näyttötaakka

Tutkittaessa valtion vastuuta tiettyyn laiminlyöntiin Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisesti, ratkaisevaa on kausaaliyhteyden löytäminen yksilön kokeman haitan ja val-

tion laiminlyönnin välillä.⁴³⁵ Valtion ei katsota rikkoneen ihmisoikeussopimusta, jos tapauksesta puuttuu kausaaliyhteys viranomaisten toiminnan ja tapahtuman välillä.⁴³⁶ Valtion laiminlyönnin ja yksilön kokeman haitan välillä tulee olla läheisyysyhteys. EIT on muotoillut läheisyyden seuraavasti: 'Laiminlyönti tehdä kohtuulliset käytettävissä olevat toimenpiteet, joilla olisi voinut olla *todellinen mahdollisuus ('real prospect')* muuttaa lopputulosta tai vähentää haittaa, on riittävää valtion vastuun syntymiseen'.⁴³⁷ Esimerkiksi tapauksessa *O'Keefe v. Irlanti* EIT totesi tätä soveltaen, että tapauksen tosiseikat osoittivat viranomaisten suojelupuutteen seuraukset sekä sen, että tehokas suojelua koskeva sääntely olisi kohtuudella arvioiden voinut estää tai ainakin minimoida riskin tai kärsityn vahingon.⁴³⁸ Samaa testiä käyttäen, mutta hieman eri sanamuodoin soveltaen EIT totesi tuoreessa tapauksessa *Talpis v. Italia*, että 'viranomaisten laiminlyönti tehdä kohtuulliset toimet, jotka *realistisesti ('realistically')* ottaen olisivat muuttaneet lopputulosta tai vähentäneet haittaa, on riittävää valtion vastuun syntymiseen'.⁴³⁹ EIT on nimenomaisesti ilmaissut, että ei ole tarpeellista näyttää niin kutsutun 'but for' -testin⁴⁴⁰ mukaisesti, että ilman valtion laiminlyöntiä väkivaltaa ei olisi tapahtunut.⁴⁴¹ 'But for'-testin on nimittäin katsottu olevan uhrin näkökulmasta liian vaativa tai jopa mahdoton tehtävä näyttää toteen, että pahoinpitelyä ei olisi tapahtunut, jos laiminlyöntiä ei olisi ollut.⁴⁴²

EIT ei kuitenkaan käytä yllä olevaa arviointia kaikissa tapauksissa syy-yhteyden löytämiseksi. EIT myös soveltanut Osman -testin '*todellisen ja välittömän riskin*' tietoisuuden arviointia pohdittaessa viranomaisten laiminlyönnin syy-yhteyttä kärsittyyn haittaan.⁴⁴³ EIT on käyttänyt myös '*merkittävän puutteen*' (significant flaw) kriteeriä valtion vastuun

---

⁴³⁵ *Stoyanova* 2018 A, s. 313.

⁴³⁶ *Stoyanova* 2018 A, s. 314.

⁴³⁷ *E ja muut v. Yhdistynyt kuningaskunta* 26.11.2002, kohta 99; *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 136; *O'Keefe v. Irlanti* 28.1.2014, kohta 149; *Bljakaj ja muut v. Kroatia* 18.9.2014, kohta 124.

⁴³⁸ *O'Keefe v. Irlanti* 28.1.2014, kohta 166.

⁴³⁹ *Talpis v. Italia* 18.9.2017, kohdat 120-121.

⁴⁴⁰ 'But for'-testissä (myös sine qua non) kysyttäisiin, olisiko esimerkiksi pahoinpitely vältetty, jos viranomaiset eivät olisi laiminlyöneet toimia. Siten syy-yhteyden löytymiseksi tulisi näyttää todeksi, että ilman laiminlyöntiä, haittaa ei olisi tapahtunut. Testiä käytetään muun muassa Britannian rikosoikeudessa etsittäessä tosiasiallista syy-yhteyttä jonkin henkilön teon (tai laiminlyönnin) ja lopputuloksen välillä. Ks. lisää esim. *Child, John – Ormerod, David: Smith and Hogan's Essentials of Criminal Law. OUP 2015, s. 59-62.*

⁴⁴¹ *E ja muut v. Yhdistynyt kuningaskunta* 26.11.2002, kohta 99; *Opuz v. Turkki* 9.6.2009, kohta 136; *O'Keefe v. Irlanti* 28.1.2014, kohta 149; *Bljakaj ja muut v. Kroatia* 18.9.2014, kohta 124.

⁴⁴² *Stoyanova* 2018 A, s. 316.

⁴⁴³ *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohta 116.

arvioimisessa, jonka mukaisesti se katsoo, ettei valtio ole rikkonut positiivisia velvoitteitaan, ellei näytetä, että olemassa on ollut 'merkittäviä puutteita' lainsäädännössä tai säännösten soveltamisessa.⁴⁴⁴ Kuitenkin EIT on 'merkittävä puute' –testistä todennut tapauksessa *Söderman v. Ruotsi*, että testi on ymmärrettävä koskien rikostutkinnan tehokkuuden arvioimista, mutta testiä ei voida käyttää arvioidessa sitä, mikäli valtiolla oli asianmukainen lainsäädännöllinen järjestelmä 8 artiklan alla, koska siinä on kysymys siitä, mikäli laki tarjosi hyväksyttävän suojan tason tapauksen olosuhteissa.⁴⁴⁵ Täten 'merkittävän puutteen' –testiä EIT:n mukaan voidaan käyttää ainoastaan arvioidessa sitä, onko rikostutkinnan toteuttamisessa ollut merkittäviä puutteita. EIT katsookin, että lainsäädännön yhdenmukaisuutta positiivisten velvoitteiden kanssa ei voida arvioida siten, että kysyttäisiin, onko lainsäädännössä ollut merkittäviä puutteita, vaan sen sijaan sitä tulee arvioida siten, onko lainsäädännön tarjoama suojan taso ollut *hyväksyttävä*. Lisäksi valtion vastuuta on arvioitu myös sen mukaan, onko voitu näyttää '*yli kohtuullisen epäilyksen*' (beyond reasonable doubt), että viranomainen on rikkonut velvoitteitaan.⁴⁴⁶

Kuten yllä olevasta EIT:n syy-yhteyden arvioinnista huomataan, EIT:n linja syy-yhteyden arvioimisessa ei ole täysin vakiintunut. EIT on tilanteesta riippuen hieman vaihdellut arviointitapaansa syy-yhteyden löytämiseksi. Tämän voidaan katsoa olevan EIT:n ratkaisujen ennustettavuuden kannalta huono asia. Toisaalta EIT on useaan kertaan todennut EIS:n olevan 'elävä asiakirja', jolloin se tulkitsee sitä yhteiskunnan muuttuvien tilanteiden mukaisesti. Melko vakiintuneiksi syy-yhteyden arviointitavoiksi varsinkin viimeaikaisessa EIT:n oikeuskäytännössä voidaan kuitenkin katsoa sen arviointi, onko viranomaisilla ollut 'todellinen mahdollisuus muuttaa lopputulos tai vähentää haittaa' sekä se, onko viranomaisilla ollut 'tieto todellisesta ja välittömästä väkivallan riskistä'. Uusimassa aihetta koskevassa *Talpis v. Italia* –tapauksessa valtion vastuuseen katsottiin riittävän sen, kun viranomaisilla katsottiin olleen olemassa todellinen mahdollisuus muuttaa lopputulosta tai vähentää haittaa. Tämän perusteella valtion vastuun arvioimisen rimaa on laskettu, sillä viranomaisten mahdollisuus vähentää haittaa voidaan melko helposti katsoa täyttyvän.

---

⁴⁴⁴ *Mja C v. Romania* 27.9.2011, kohta 112; *M.C. v. Bulgaria* 4.12.2003, kohta 167.

⁴⁴⁵ *Söderman v. Ruotsi* 12.11.2003, kohdat 90-91.

⁴⁴⁶ *Mahmut Kaya v. Turkki* 28.3.2000, kohta 87; *Begheluri ja muut v. Georgia* 7.10.2014, kohta 96.

EIT on katsonut, että näyttötaakka suojelutoimenpiteiden olemassaolosta sekä rikoksen tekijää kohtaan tehtyjen toimenpiteiden oikeutuksesta on viranomaisilla. Rikoksenteijän osalta yleisesti ottaen mikä tahansa henkilön yksityisyyteen puuttuminen edellyttää oikeutusta, jolloin todistustaakka on ensisijaisesti sillä, joka pyrkii rajoittamaan yksilön perustavanlaatuisia oikeutta.⁴⁴⁷ Väkivaltatapauksissa tämä tarkoittaa sitä, että viranomaisilla on näyttötaakka siitä, ovatko heidän toimenpiteensä rikoksenteijää kohtaan olleet oikeassa suhteessa uhrin suojelutoimenpiteiden kanssa. Valtiolla on myös näyttötaakka saatavilla olevista kotimaisista oikeussuojakeinoista, jolloin sen tulee näyttää, että henkilöllä on ollut mahdollisuus suojeluun, ei ainoastaan teoriassa mutta myös käytännössä, ja että suojakeinot tarjoavat vähintäänkin kohtuullisen menestymisen mahdollisuuden.⁴⁴⁸ Tapauksessa *Hajduová v. Slovakia* valtio ei pystynyt näyttämään oikeuskäytäntönsä nojautumalla, että oikeussuojakeinot olisivat olleet riittävällä varmuudella saatavilla, erityisesti kun otetaan huomioon valittajan henkilökohtaiset olosuhteet ja perheväkivallan uhrin erityinen tarve valtion aktiivisiin suojelutoimiin. Siten henkilön erityinen haavoittuva asema vaatii valtiolta pidemmälle meneviä toimia, jotta varmistetaan oikeussuojakeinon tosiasiallinen saatavuus.⁴⁴⁹ Myös esimerkiksi tapauksessa *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* valtio ei pystynyt osoittamaan, että tekijälle olisi tosiasiallisesti ja kunnolla annettu psykiatrista hoitoa, jota tekijä olisi mielentilatutkimuksen perusteella tarvinnut.⁴⁵⁰ EIT:n mukaan ihmisoikeussopimuksen tarkoituksena on nimenomaan taata oikeudet, jotka ovat käytännöllisiä ja tehokkaita - ei oikeuksia, jotka ovat illusorisia tai teoreettisia.⁴⁵¹

Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta -tapauksen perusteella myös uhrilla on osuutensa valtion vastuun toteennäyttämiseksi. EIT on huomauttanut, että ottaen huomioon EIS 2 artiklan luonne, on riittävää, että henkilö osoittaa, että viranomaiset eivät tehneet kaikkea, mitä he olisivat kohtuudella arvioiden voineet tehdä välttääkseen todellisen ja välittömän riskin elämälle, jonka he tiesivät tai heidän olisi pitänyt tietää. Siten uhrin tulee näyttää ainakin osittain toteen se, että viranomaiset olisivat voineet tehdä enemmän väkivallalta suojaamiseksi. Tämä on kysymys, johon voidaan vastata ainoastaan kyseisen tapauksen olosuhteiden valossa.⁴⁵²

---

⁴⁴⁷ *Xenos* 2012, s. 71.

⁴⁴⁸ *Hajduová v Slovakia* 30.11.2010, kohdat 36-37,

⁴⁴⁹ ks. esim. *X ja Y v. Alankomaat* 26.3.1985, kohdat 23-24; *Hajduová v Slovakia* 30.11.2010, kohta 45.

⁴⁵⁰ *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohdat 55-59.

⁴⁵¹ *Hajduová v Slovakia* 30.11.2010, kohta 41-42.

⁴⁵² *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohta 116; *Opuz v. Turkki*, 9.9.2009, kohta 130. Kirjallisuudessa *Stoyanova* 2018 B, s. 361.

EIT ei katsonut *Osman* -tapauksessa hyväksyttäväksi valtion näkemystä siitä, että valtion epäonnistuminen huomata elämään kohdistunut riski tiedossa olevissa olosuhteissa tai epäonnistuminen tehdä ehkäisevät toimenpiteet, jotta vältetään riski olisi käytännössä sama kuin törkeä huolimattomuus tai tahallinen velvoitteiden laiminlyönti. EIT katsoi, että tällaisen jäykän standardin on katsottava olevan vastoin EIS 1 artiklaa ja sopimusvaltioiden velvoitteita varmistaa käytännöllinen ja tehokas sopimuksen sisältämien oikeuksien ja vapauksien suojele.⁴⁵³

Täten valtion velvollisuutena on näyttää, että henkilöllä on ollut mahdollisuus suojeleun myös käytännössä, eikä ainoastaan teoriassa. Uhrin puolestaan tulee näyttää, että valtio ei tehnyt kaikkea heidän käytettävissään olevia keinoja suojellakseen häntä väkivallalta. Valtion vastuu ei edellytä törkeää huolimattomuutta tai tahallista velvoitteiden laiminlyöntiä, vaan riittävää vastuun syntymiseksi on riittävää, että viranomaiset eivät tehneet kaikkia käytettävissä olleita toimenpiteitä väkivallalta suojaamiseksi.

6.3. Suomi ja väkivaltarikokset EIT:n mittapuiden valossa

6.3.1. Valtion positiivisten toimintavelvoitteiden huomioiminen Suomen lainsäädännössä ja oikeuskäytännössä

Suomessa uudistettiin ja ajantasaistettiin perusoikeusjärjestelmä vuoden 1995 perusoikeusuudistuksella (969/1995) ja järjestelmästä tehtiin yhdenmukaisempi kansainvälisten ihmisoikeussopimusten kanssa, jolloin myös Suomessa omaksuttiin laaja perus- ja ihmisoikeusnäkemys ja tunnustettiin valtiolla olevan aktiivisia toimenpidevelvoitteita yksilöiden perusoikeuksien suojaamiseksi.⁴⁵⁴ Perustuslain esitöissä tuodaan nimenomaan esiin, että julkiselle vallalle asetettu perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvollisuus koskee myös oikeuksien toteutumista yksityisten keskinäisissä suhteissa.⁴⁵⁵ Tämän velvoitteen on katsottu kohdistuvan käytännössä lainsäätäjään, koska sen tehtävänä on yleisellä tasolla täsmentää perusoikeuksia niin, että niiden vaikutukset ulottuvat myös yksityisiin

---

⁴⁵³ *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998, kohta 116.

⁴⁵⁴ *KM 1992:3*, s.51. *Karapuu* 2011, s. 80.

⁴⁵⁵ *HE 309/1993*, s. 75.

suhteisiin.⁴⁵⁶ Perusoikeussäännösten on yleisesti kuitenkin katsottu sitovan julkista valtaa sen kaikessa toiminnassa eli lainsäädännössä, hallinnossa ja lainkäytössä.⁴⁵⁷

Tähän liittyen *Pekka Länsineva* on todennut, että kaikkia yksityisten välisissä suhteissa tapahtuvia perusoikeusuhkia ei ole mahdollista ratkaista lainsäädäntötasolla ja merkittävässä vastuussa ovat tuomioistuimet ja erilaiset valvontaviranomaiset, sillä tällaiset elimet ovat näköalapaikalla arvioimassa muun muassa konkreettisia suojantarpeita, mitä liittyy yksittäistapauksiin.⁴⁵⁸ Lisäksi perusoikeudet velvoittavat myös viranomaistoimintaan rinnastettavia yksityisiä tahoja.⁴⁵⁹ Perustuslakivaliokunta on myös tarkentanut, että julkisen vallan käsitteen sisältö vaihtelee perusoikeuksittain ja esimerkiksi vapausoikeuksia koskevat säännökset ulottavat vaikutuksensa kaikkiin sellaisiin tahoihin, joille on annettu toimivalta käyttää tällaisia oikeuksien kannalta merkityksellistä julkista valtaa.⁴⁶⁰

Tässä työssäni käsitellyt EIS 2, 3 ja 8 artiklojen oikeudet suojataan Suomen perustuslain (PL, 731/1999) 7 §:ssä ja 10 §:ssä. Lisäksi nykyisen Suomen perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen. Hallituksen esityksessä sanotaan kyseisen säännöksen ulottavan julkisen vallan turvaamisvelvollisuuden myös Suomea velvoittaviin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin.⁴⁶¹ Lisäksi yksilöiden turvaamisvelvollisuuksissa on perustuslakivaliokunnan mietinnössä katsottu olevan kyse lainsäätäjään kohdistuvista perustuslaillisista toimeksiannoista eli lainsäätäjän positiivisista toimintavelvoitteista, sekä katsottu, että edistämismisvelvollisuus asettaa lainsäätäjälle tiettyjen säännösten osalta perusoikeuksien edistämismisvelvollisuuden.⁴⁶² Säännöksessä ei ole määritetty keinoja, joilla julkisen vallan tulee toteuttaa turvaamisvelvollisuutensa, jolloin keinovalikoima jää kussakin tapauksessa julkisen vallan erikseen harkittavaksi. Hallituksen esityksessä todetaan, että valittavat keinot voivat vaihdella huomattavasti, mutta keskeisiin keinoihin kuuluvat esimerkiksi perusoikeuden käyttöä turvaavan

---

⁴⁵⁶ HE 309/1993, s. 75. Myös *PeVM 25/1994 vp.*, s. 3, katsotaan, että perusoikeussäännökset ovat erityisen merkityksellisiä lainsäätäjän toiminnassa, koska niillä voidaan johtaa lainsäätäjään kohdistuvia aktiivisia toimintavelvoitteita.

⁴⁵⁷ HE 309/1993, s. 75.

⁴⁵⁸ *Länsineva* 2006, s. 1190.

⁴⁵⁹ *PeVM 25/1994 vp.*, s. 3 ja HE 309/1993 vp, s. 26.

⁴⁶⁰ *PeVM 25/1994 vp.*, s. 3.

⁴⁶¹ HE 309/1993, s. 75.

⁴⁶² *PeVM 25/1994 vp.*, s. 6.

ja täsmentävän lainsäädännön säätäminen sekä taloudellisten voimavarojen kohdentaminen.⁴⁶³ Tähän hallituksen esityksen mainitsemaan keinovalikoimaan EIT:n oikeuskäytäntö nimenomaan antaa ohjeistusta, minkä vuoksi myös Suomessa tulee seurata positiivisten velvoitteiden kehittymistä.

Myös lainsäädäntötyössä on sittemmin huomioitu EIT:n oikeuskäytännössä luomat positiiviset veloitteet ja valtion vastuuta koskevat tapaukset, joissa väkivaltaa on tapahtunut yksityisten välillä. Perustuslakivaliokunta on esimerkiksi mietinnössään PeVL 10/2017 vp koskien yhdistelmärangaistuksen säätämistä viitannut esimerkiksi *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta*, *Mastromatteo v. Italia* ja *Branko Tomasic v. Kroatia* tapauksiin ja todennut EIT:n oikeuskäytännössä korostettavan valtion positiivisia toimintavelvoitteita yksilön hengen ja fyysisen koskemattomuuden turvaamiseksi.⁴⁶⁴ Valtion positiivisiin toimintavelvoitteisiin yksilön hengen ja fyysisen koskemattomuuden turvaamiseksi viitattiin myös lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 9/2018 vp) koskien uutta ehdotusta rikoksen tekijöiden riskiarvioinnista säätämiseksi.⁴⁶⁵

Sen sijaan Suomen oikeuskäytännössä ei ole ollut väkivaltarikoksiin liittyen juurikaan esillä viranomaisten positiivisten velvollisuuksien rikkomisia. EIT:ssa on kuitenkin parhaillaan vireillä Kauhajoen kouluampumistapaus, jossa aikanaan tultaneen EIT:n toimesta arvioimaan EIS 2 artiklan valtion positiivisten toimenpidevelvoitteiden valossa sitä, laiminlöivätkö Suomen viranomaiset tehdä riittävät toimenpiteet suojellakseen kouluampumisen uhreja. Kyseisessä tapauksessa mahdollista ampumisriskiä oltiin viranomaisten toimesta pohdittu vain muutama päivä ennen ampumispäivää.

Korkeimman oikeuden oikeuskäytännössä on muutamassa tapauksessa kuitenkin viitattu EIT:n väkivaltaa koskeviin tapauksiin. Korkein oikeus viittasi tuomiossaan KKO 2012:9 EIT:n tapauksiin *Opuz v. Turkki*, *E.S. ja muut v. Slovakia*, *A v. Kroatia* sekä *Hajduova v. Slovakia*. KKO:n tapaus koski rangaistusten mittaamista ja se kiinnitti huomiota rangaistusseuraamuksen harkinnassa teon suurempaan vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, koska tekijä ja uhri eivät olleet keskenään yhdenvertaisessa asemassa. Tämän vuoksi perhe- ja lähisuhdetapauksissa, joissa uhri tarvitsee erityistä suojelua, teon vahingollisuus

---

⁴⁶³ HE 309/1993, s. 75.

⁴⁶⁴ PeVL 10/2017 vp, s. 2.

⁴⁶⁵ LaVM 9/2018 vp, s. 3.

ja vaarallisuus sekä tekijän syyllisyyden aste puoltavat KKO:n mukaan rangaistuksen mittaamista yleistä rangaistuskäytäntöä ankarammaksi.⁴⁶⁶ KKO:n tulkinnan voidaan katsoa olevan yhdenmukainen EIT:n oikeuskäytännön kanssa, jossa on korostettu rangaistuksen antamaa pelotevaikutusta perheväkivaltatapauksissa sekä vaikutusta rikosentekijään siten, ettei hän jatkaisi väkivaltaisuutta. EIT on nimenomaan katsonut sakkorangaistukset väkivaltatapauksissa riittämättömiksi, joten KKO on ratkaissut EIT:n käytännön mukaan tapaukset oikein, kun se on muuttanut hovioikeuden tuomitsemat sakkorangaistukset perheväkivaltatapauksissa vankeusrangaistukseksi.⁴⁶⁷

Koska laaja-alainen Suomen oikeusjärjestelmän yhdenmukaisuuden arviointi väkivallan ehkäisemiseksi ja estämiseksi EIT:n oikeuskäytännön kanssa on tässä työssäni mahdollonta toteuttaa syvällisesti, pyrin ainoastaan tuomaan esiin mahdollisia ehdotuksia siitä, minkä osalta Suomen valtion tulisi arvioida oikeusjärjestelmänsä tilaa, jotta järjestelmä tarjoaisi EIT:n luomien positiivisten velvoitteiden edellyttämän suojan väkivaltarikosten ehkäisemiseksi. Tällaisen tarkastelun kautta pyrin selvittämään mahdollisia jatkoselvitystarpeita ja tekemään niistä ehdotuksia. Lisäksi arvioin viranomaisten toimintaa EIT:n mittapuiden valossa Kauhajoen kouluampumistapauksen ja vuonna 2018 Suomessa esillä olleen niin kutsutun sarjakuristajatapauksen kautta, joiden kautta pyrin havainnollistamaan EIT:n tulkintatapaa valtion vastuun arvioimisessa. Suomen järjestelmän syvällisempi arviointi EIT:n mittapuiden valossa edellyttää jatkotutkimusta, jotta on mahdollista perehtyä yksityiskohtaisemmin Suomen oikeuden tilaan.

6.3.2. Kauhajoen kouluampumistapaus

Kauhajoen kaupungissa tapahtui syyskuussa 2008 kouluampuminen, jossa tekijä tappoi 10 henkilöä ja myöhemmin itsensä. Kouluampumisessa kuolleiden henkilöiden sukulaiset ovat valittaneet asiassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen. He katsovat valituksessaan, että poliisien toimenpiteet EIS 2 artiklan mukaisesti ampumisen estämiseksi eivät olleet riittäviä, sillä poliisin ei olisi tullut myöntää miehelle aselupaa, koska miehellä oli mielenterveydellisistä ongelmia.

---

⁴⁶⁶ KKO 2012:9, kohta 6.

⁴⁶⁷ KKO 2002:2 ja KKO 2012:9, kohta 28.

Ensimmäinen epäily mahdollisesta ampumisesta oli noussut esiin vain muutama päivä ennen itse tapahtumaa. Päivä ennen ampumista syytettynä ollut poliisi oli ollut tietoinen tekijän internetiin julkaisemasta materiaalista, mutta ei katsonut sen olevan uhkaavaa. Poliisi kuitenkin kutsui samana päivänä eli ampumista edeltävänä päivänä tekijän kuuluttavaksi, mutta kuulusteluissa ei ilmennyt mitään selvää syytä peruuttaa aselupa, joten tekijälle annettiin vain sanallinen varoitus. Käräjäoikeus katsoi, että poliisilla oli ollut kaikki mahdollinen materiaali hallussaan ja hän oli käynyt tilanteen läpi kollegoiden kanssa. Poliisi oli kuulustellut tekijää henkilökohtaisesti, mutta ei ollut löytänyt mitään epätavallista tekijän käytöksessä. Oikeus katsoi, että päätös oli ollut poliisin harkintavallassa ja ei ollut todisteita huolimattomuudesta, joten hän ei ollut rikkonut virkavelvoitettaan. Ase oli siten myönnetty tekijälle lainmukaisesti, koska mies täytti lain edellyttämät kriteerit luvan saamiselle.

Myös hovioikeus katsoi, että aselupa oli myönnetty lainmukaisesti ja tekijä oli täyttänyt vaatimukset kyseisenä aikana ja häntä oli henkilökohtaisesti haastateltu poliisin toimesta ennen luvan myöntämistä. Kyseinen poliisi oli toiminut tuon ajan käytännön mukaisesti eikä ollut todisteita poliisin huolimattomuudesta aseluvan myöntämisessä. Kuitenkin harkittaessa sitä, mikäli poliisilla oli perusteltu syy uskoa, että tekijä voisi väärinkäyttää asetta, koska asetta oli väärinkäytetty jo muutama päivä aiemmin, katsottiin, että poliisin olisi tullut ottaa väliaikaisesti ase pois. Koska poliisi ei ollut tehnyt niin, hän oli rikkonut virkavelvollisuuttaan. Törkeästä kuolemantuottamuksesta oikeus kuitenkin katsoi, ettei poliisilla ollut konkreettisia perusteita epäillä tekijän tappavan. Hovioikeus katsoi, että valtio ei ollut vastuussa poliisimiehen tekojen tai laiminlyöntien pohjalta, jonka vuoksi valtio olisi ollut velvollinen korvaamaan kantajien kärsimyskorvaukset.⁴⁶⁸ Korkein oikeus ei myöntänyt asiassa valituslupaa.⁴⁶⁹ Kuolleiden oppilaiden vanhemmat ovat tämän vuoksi valittaneet Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen katsoen, että poliisi ei ehkäisyt riittävällä tavalla ampumista tapahtumasta.

EIT on asiassa 15.12.2015 esittänyt osapuolille seuraavan kysymyksen: ”EIS 2 artiklan positiivisten toimintavelvoitteiden valossa (ks. esim. Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta

---

⁴⁶⁸ *Vaasan HO 15.4.2011* 471, R 10/596.

⁴⁶⁹ *KKO 30.3.2012*, nro. 678.

28.10.1998, kohta 116), epäonnistuivatko Suomen valtion viranomaiset ryhtyä riittäviin toimenpiteisiin suojellakseen hakijoiden sukulaisten elämät?”⁴⁷⁰

EIT:n viittaus Osman –tapaukseen antaa osviittaa siitä, että Kauhajoen ampumistapausta saatetaan arvioida Osman –tapauksen kriteereiden valossa. Siten työssäni EIT:n oikeuskäytännön perusteella esittämäni EIT:n tulkintajärjestystä soveltaen tapausta voidaan arvioida siten, että a) onko Suomen lainsäädäntö tarjonnut kyseisenä aikana riittävää suojaa (erityisesti tarkasteltaessa aselakia) ja b) olisiko poliisien tullut tuona kyseisenä aikana tietää, että tekijä on todellinen ja välitön riski ihmisten elämälle. Jos vastaus on kyllä, arvioidaan vielä, että c) tekivätkö viranomaiset toimivaltansa puitteissa toimenpiteet, joita heiltä kohtuudella arvioiden oltaisiin voitu kyseisenä aikana edellyttää estääkseen kouluampumisen tapahtumasta.

Koska Suomen lainsäädännön kyseisen ajan tarjoaman oikeussuojan arviointi edellyttäisi tarkempaa arviointia, lainsäädännön arvioiminen tässä työssäni ei ole tarkoituksenmukaista. Sen sijaan on mahdollista todeta se, että poliisien tietoisuutta arvioitaessa EIT:n tulkintakäytännön mukaisesti välittömän ja todellisen riskin arvioinnissa voidaan arvioida sitä, että tekijä oli ollut viranomaisen hallussa vain muutama päivä ennen kuolettavaa hyökkäystä, ja heidän tiedossaan oli tuolloin ollut tekijän internetiin lataama materiaali sekä aseiden väärinkäyttö, vaikkakaan väärinkäyttöön ei ollut liittynyt väkivaltaa. Mikäli seurattaisiin EIT:n käsittelemän *Talpis v. Italia* –tapauksen arviointia, voi olla mahdollista katsoa viranomaisten rikkoneen 2 artiklan mukaisia suojeluvetoitteitaan. Kuitenkin, mikäli tapausta tulkitaan tiukan Osman –testin kriteereiden sisällä, voitaisiin katsoa, että viranomaisten tiedossa ei kyseisenä aikana ole ollut kyseisen tekijän kohdistama väkivallan riski kyseisille koululaisille. EIT on tosin vienyt ajan myötä tulkintaansa siihen suuntaan, että valtion vastuu on löydetty herkemmin niissäkin tapauksissa, joissa henkilö on ollut riski yhteiskunnalle yleisellä tasolla, eikä tiedossa ole ollut tiettyä uhria/uhreja. Mikäli poliisien tiedossa on ollut tekijän mielenterveydelliset ongelmat, johon Kauhajoen ampumatapauksessa hakijat valituksessaan vetoavat, vie se arviointia yhä enemmän siihen suuntaan, että ase olisi tullut ottaa pois, sillä EIT on oikeuskäytännössään antanut painoarvoa psykiatrin lausunnoille sekä tekijän mielentilalle. Tämä tosin edellyttää sitä, että tekijällä on todettu mielenterveysongelmia, jotka ovat olleet poliisin tiedossa.

---

⁴⁷⁰ *Kotilainen ja muut v. Suomi*, no. 62439/12.

Joka tapauksessa EIT on jatkuvasti kehittänyt tulkintalinjaansa positiivisten velvoitteiden osalta ja siten sen arviointilinjasta voidaan tehdä vain varovaisia ennusteita. Se, miten EIT tulee arvioimaan Kauhajoen ampumatapausta, riippuu yksittäisistä seikoista, joista kaikista ei ole julkisuudessa tietoa, joten tätä syvällisempi arviointi ei tässä vaiheessa ole mahdollista.

6.3.3. Ehdolliseen vankeuteen vapauttaminen, vangeille tehtävä riskiarviointi sekä mahdolliset muutostarpeet Suomessa

Voidaan myös pohtia sitä, olisiko joissakin suomalaisissa tapauksissa EIT:n arviointikriteereiden mukaan rikkomus noussut esiin, vaikka niitä ei ole koskaan EIT:ssä arvioitu tai sellaista väitettä tehtykään. Eräs ajankohtainen aihe Suomessa koskee sarjakuristajatapaukseenkin liittyvää rikoksentekijän vankilasta vapaaksi päästämistä tilanteessa, jossa mielentilatutkimusten mukaan tekijän on todettu suurella todennäköisyydellä uusivan rikoksen. Tapauksessa tekijä on syyllistynyt noin 10 kertaa väkivaltarikokseen, joihin sisältyy muun muassa useita henkirikoksia, törkeä raiskaus ja törkeä pahoinpitely sekä viimeisimpänä vuonna 2018 huhtikuussa tehty murha.⁴⁷¹ Kyseinen sarjakuristajatapaus on siinä mielessä pulmallinen, että tekijälle on tehty kolme mielentilatutkimusta, eikä hänen ole katsottu olevan pakkohoidon tarpeessa, vaikkakin on todettu olevan suuri riski siitä, että hän uusii samankaltaisen rikoksen. Suomessa henkilö voidaan pitää tahdonvastaisessa hoidossa niin kauan kuin henkilön katsotaan olevan mielenterveyshoidon tarpeessa, mutta sarjakuristajatapauksessa tekijän ei kuitenkaan ole katsottu olevan hoidon tarpeessa. Kun henkilön ei todeta olevan mielenterveyshoidon tarpeessa, häntä ei voida pitää vankilassa enempää kuin rangaistusta on aikanaan määrätty. Tämä olisi ihmisoikeuksienkin kannalta ongelmallista. Aiemmin Suomessa voitiin rikoksenuusijat eristää määrittämättömäksi ajaksi pakkohoitoon, mutta tästä luovuttiin 2000-luvulla. Tähän liittyen ri-

---

⁴⁷¹ Sarjakuristajatapauksen nimi tulee siitä, että tekijä on useissa teoissa kuristanut uhrejaan nahkahansikailla.

kosoikeuden professori *Terttu Utriainen* onkin todennut, että tällä hetkellä Suomen järjestelmä mahdollistaa vaarallisten rikostenusijoiden putoamisen oikeusjärjestelmän ja mielisairaalan väliin.⁴⁷²

Sarjakuristajatapaus on mielenkiintoinen, jos sitä tarkastellaan EIT:n oikeuskäytännön valossa, sillä kyseisen tekijän rikoshistoria ja mielentilatutkimuksen voitaisiin EIT:n mittapuiden mukaan katsoa antaneen viranomaisille siinä määrin tietoa väkivallan vaarasta, että heiltä oltaisiin mahdollisesti voitu edellyttää suojelutoimenpiteitä viimeisimmän murhan välttämiseksi. Tapauksessa tekijä oli kuitenkin ollut vapaalla jalalla, koska olemassa ei katsottu olevan lainmukaisia perusteita pitää häntä vangittuna, kun hän oli kärsinyt aiemman rikoksen rangaistuksensa. Tapauksen myötä Suomessa alettiinkin heti kaavailla uudistusta vakavan rikoksen tehneiden määräaikaisen vankeuden jälkeisen valvonnan mahdollistamiseksi. Hallitus esitti, että ehdollisen vankeusrangaistuksen oheis-seuraamuksiin lisättäisiin mahdollisuus määrätä yli 21-vuotias rikostenusija valvontaan ehdollisen vankeuden tehostamiseksi.⁴⁷³ Lisäksi murhasta, taposta tai murhan yrityksestä ensikertaa tuomittu sekä väkivalta- ja seksuaalirikoksien uusija voitaisiin määrätä vankeuden jälkeiseen valvontaan, mikäli riskiarvioinnin mukaan riski rikoksen uusimiseksi katsotaan korkeaksi.⁴⁷⁴ Ehdonalaisen vankeuden valvontaan asettamiselle säädettyihin edellytyksiin ehdotettiin esityksessä lisättäväksi korkeaksi arvioitu väkivalta- ja seksuaalirikokseen syylistymisen riski.⁴⁷⁵ Vapautumisvaiheessa väkivalta- ja seksuaalirikollisille tehtäisiin väkivaltariskin uusimisarviointi, mikä tällä hetkellä voimassa olevan lain mukaan Suomessa tehdään ainoastaan elinkautisvangeille.⁴⁷⁶ Jos riskiarvioinnin perusteella rikoksen uusimisriski arvioidaan korkeaksi, vanki voidaan määrätä ehdonalaisvalvontaan. Eduskunta on hyväksynyt nämä ehdotetut lakimuutokset 4.12.2018 ja niiden on tarkoitus astua voimaan kesällä 2019.⁴⁷⁷

---

⁴⁷² *Yle-uutinen* 8.5.2018: ”Rikosoikeuden professori: Aiemmin vaaralliset rikostenusijat voitiin eristää pakkolaitokseen määrittelemättömäksi ajaksi”.

⁴⁷³ *HE 120/2018 vp*. Esityksen mukaan rikoksen 21 vuotta täyttäneenä tehnyt voitaisiin tuomita ehdollisen vankeuden tehosteeksi valvontaan 1 vuoden 3 kuukauden ajaksi, jos se olisi tekijän aikaisempi rikollisuus, hänen henkilökohtaiset olonsa ja rikokseen johtaneet seikat huomioon ottaen tarpeen uusien rikosten ehkäisemiseksi, taikka ehdollista vankeutta yksinään on pidettävä riittämättömänä rangaistuksena. Lakivaliokunta ehdottaa kuitenkin poistettavaksi ilmaisua ’yksinään’. Ks. *LaVM 10/2018 vp*, s. 9 ja 13.

⁴⁷⁴ *HE 119/2018 vp*.

⁴⁷⁵ *HE 119/2018 vp*.

⁴⁷⁶ *HE 119/2018 vp*, s. 27; ja *OM 37/2012*, s. 32.

⁴⁷⁷ *EV 154/2018 vp*; *PKT 125/2018/29 vp* ja *PKT 125/2018/30 vp*. Ks. myös *HE 119/2018 vp* ja *HE 120/2018 vp*.

Lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 9/2018 vp) koskien tulevia muutoksia ehdonalaisen vapauden valvontaan asettamiselle säädettyihin edellytyksiin katsottiin uusintarikollisuuden vähentämisen tavoitteen sekä sen seikan, että melko suuri prosentuaalinen osuus vapautuneista syyllistyy uuteen rikokseen, perustavan painavan yhteiskunnallisen tarpeen ja perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävän perusteen, jota rikosoikeudelliselta sääntelyltä seuraamussääntely mukaan lukien on edellytettävä.⁴⁷⁸ Tähän liittyen myös perustuslakivaliokunta on useaan kertaan todennut, että esimerkiksi uhrin suojeleminen, tiettyjen muiden heikommassa asemassa olevien ryhmien sekä eri oikeushyviin liittyvien turvallisuusnäkökohtien kohentaminen ovat muodostaneet hyväksyttäviä perusteita kriminalisointeihin.⁴⁷⁹ Nyt tulevan uudistuksen hallituksen esityksessä sekä lakivaliokunnan mietinnössä nimenomaan todetaan uudistuksen pyrkimyksenä turvata jokaisen perusoikeuksista oikeutta elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen.⁴⁸⁰

Uuden lakimuutoksen myötä riskiarviointi rajoittuu väkivalta- ja seksuaalirikosten osalta ainoastaan rikoksen uusijoihin, jotka ovat aikaisemmin tuomittu *vastaavanlaisesta* rikoksesta.⁴⁸¹ Tämän lisäksi se koskee ensikertaa murhasta tai taposta tai murhan yrityksestä tuomittuja. Tähän liittyen sisäministeriön poliisiosaston lausunnossa ehdotettiin arvioinnin laajentamista siten, että riskiarviointi tulisi laajentaa koskemaan väkivalta- ja seksuaalirikosten osalta myös ensikertalaiset silloin, jos teko on ollut erityisen moitittava tai jos siihen liittyy haavoittuvassa asemassa oleva uhri, kuten lähisuhdeväkivallan ja seksuaalirikosten uhrit, koska yhteiskunnalla on näissä tapauksissa korostunut suojaamisvelvollisuus. Lausunnossa katsotaan, että tällaisissa tapauksissa teko on usein jatkunut pitkään ennen ensimmäisen rikosepäilyn tuloa viranomaisten tietoon ja suurempi riski väkivallan käyttöön perheessä tulisi huomioida arvioitaessa valvonnan tarvetta.⁴⁸² Tätä näkemystä voidaan pitää EIT:n oikeuskäytännön mukaisena, minkä vuoksi tulisikin harkita rikoksen uusimista koskevan riskiarvion tekemistä mahdollisesti myös silloin, jos väkivallan kohteena on ollut perheenjäsen.

---

⁴⁷⁸ LaVM 9/2018 vp, s. 3.

⁴⁷⁹ Esim. PeVL 9/2016 vp, s. 4.

⁴⁸⁰ HE 119/2018 vp, s. 38.; ja LaVM 9/2018 vp, s. 3.

⁴⁸¹ LaVM 9/2018 vp, s. 7 ja 11. Lakivaliokunta ehdotti säännökseen lisättäväksi ilmaisun siitä, että aiemman rikoksen tulee olla vastaavanlainen.

⁴⁸² SM 24.4.2018, Dno 2018/672, s. 2-3.

Joka tapauksessa voidaan pitää positiivisena asiana, että Suomessa hyväksyttiin edellä mainitut lakiehdotukset, jotta vastaavia väkivaltatekojen uusimisia voitaisiin ehkäistä. EIT:n oikeuskäytännön valossa Suomen järjestelmä on tällä hetkellä kritiikille altis, koska aineellisoikeudellisessa tarkastelussa Suomen lainsäädäntö ei ole mahdollistanut riittävää suojaa edellä mainitun sarjakuristajatapauksen uhrille rikoksentekeä aikana. Voidaan todeta, että uudistuksen valvonta voi vastaavanlaisissa tapauksissa ehkäistä ja vähentää vastaavia väkivaltatapauksia tapahtumasta, koska vakavan rikoksen uusimisriskissä olevaa henkilöä on mahdollista valvoa rajoitetun ajan hänen vapauduttuaan.

EIT:n oikeuskäytännössä valtion on katsottu rikkoneen velvoitteitaan, jos rikoksentekejän mahdollista rikoksen uusimista ei ole riittävässä määrin arvioitu ennen vapauttamista. Tapauksessa *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* EIT nimenomaan katsoi, että valtio oli rikkonut suojelovelvoitteitaan muun muassa sen vuoksi, että mielentilatutkimuksen mukaan oli ollut suuri todennäköisyys siitä, että mies toistaisi samat rikokset ja hänet oli silti vapautettu. EIT:n mukaan ennen vangin vapauttamista tulisi arvioida tekijän rikosten uusimisriski ja mielenterveydellinen tila.⁴⁸³ Myös tapauksessa *Bljakaj ja muut v. Kroatia* valtio oli rikkonut suojelovelvoitteitaan, koska viranomaiset eivät olleet yleisellä tasolla turvanneet yhteiskunnan turvallisuutta mielentilaltaan epävakaa ja väkivaltaisesti vaaralliseksi todetun henkilön toiminnalta.⁴⁸⁴ Valtion katsottiin olleen vastuussa sivullisen taposta *Maiorano ja muut v. Italia* –tapauksessa, kun raiskauksista ja raa’asta väkivallasta tuomittu elinkautisvanki oli päästetty koevapauteen, jonka aikana hän syyllistyi tappoon. Valtio oli rikkonut velvoitteitaan suojella yhteiskuntaa yleisellä tasolla, kun vaarallinen vanki oli päästetty koevapauteen huolimatta siitä, että hän oli mukana useissa välikohtauksissa vankilassa ja saanut niistä lisätuomioita sekä rikkonut koevapauden ehtoja jo vapautuspäivänä.⁴⁸⁵ Myös tapauksessa *Milicevic v. Montenegro* EIT huomioi, ettei ollut todisteita siitä, että mielenterveydellisesti epävakaa henkilön vaarallisuutta olisi arvioitu.⁴⁸⁶

Tapauksissa *Mastromatteo v. Italia*, *Bromiley v. Yhdistynyt kuningaskunta* ja *Choreftakis ja Choreftaki v. Kreikka* valtion velvollisuuksien rikkomuksia ei ollut, kun ehdonalaisten

---

⁴⁸³ *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohta 58-60.

⁴⁸⁴ *Bljakaj ja muut v. Kroatia* 18.9.2014, kohdat 119-134.

⁴⁸⁵ *Maiorano ja muut v. Italia* 15.12.2009.

⁴⁸⁶ *Milicevic v. Montenegro* 6.11.2018, kohdat 60-61.

vapautettu vanki oli surmannut ohikulkijan, koska viranomaisten ei voitu katsoa tienneen tekijöiden olevan vaarallisia. *Mastromatteo* –tapauksessa ennen vapauttamispäätöstä vangin vaarallisuus oli arvioitu.⁴⁸⁷ Edellä mainitussa *Choreftakis ja Choreftaki v. Kreikka* -tapauksessa vähemmistö tuomareista (4 vs. 3) katsoi kuitenkin, että 2 artiklaa oli rikottu, koska kyseisenä aikana Kreikan laki ei mahdollistanut kurinpitoviranomaisten huomioon ottamista kahta vuotta pidemmältä ajalta, ja kun kyseisessä tapauksessa vanki oli nimenomaan useaan kertaan saanut kurinpitoseuraamuksia vankilassa ja muun muassa pahoinpidelty muita vankeja. Laki ei kuitenkaan mahdollistanut näiden huomioon ottamista, koska ne olivat tapahtuneet kahta vuotta pidemmältä ajalta, jolloin vangin katsottiin käyttäytyneen vankilassa hyvin ja tällöin laki mahdollisti ehdonalaan vapauttamisen.⁴⁸⁸

EIT:n oikeuskäytännön perusteella se, onko valtio vastuussa koevapauteen tai ehdolliseen vankeuteen päästettyjen vankien tekemistä väkivaltarikoksista riippuu siitä, ovatko viranomaiset tienneet tai olisiko heidän pitänyt tietää vangin olevan vaarallinen. Tämän arvioinnissa otetaan erityisesti huomioon se, mitä viranomaiset ovat voineet olettaa erilaisen materiaalin ja vangin aiemman käyttäytymisen perusteella. Erityisesti, jos psykiatri on todennut tekijän edelleen vaaralliseksi tai tekijällä on mielenterveydellisiä ongelmia, viranomaisten tulee olla harkitsevampia päästäessään vanki koevapauteen. Samoin, jos tekijä on vankilassa käyttäytynyt epäasiallisesti, esimerkiksi vanki ei ole noudattanut sääntöjä, nostaa tämä kynnystä päästää vanki koevapauteen. Kuitenkin tilanteissa, joissa vanki on käyttäytynyt moitteettomasti vankilassa sekä varsinkin käyttäytynyt hyvin aiemmilla koevapautuskerroilla, on viranomaisilla perusteltuja syitä olettaa, että vanki myös jatkossa käyttäytyy hyvin, eikä viranomaisten ole katsottu tällöin olleen vastuussa mahdollisista rikoksista koevapauden aikana.

EIT on oikeuskäytännössään näyttänyt valtion vastuuta arvioidessaan antavan painoarvoa psykiatrin lausunnoille tekijän mielenterveydellisestä tilasta.⁴⁸⁹ EIT katsoi *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* -tapauksessa, että kahden kuukauden pituinen psykiatrinen hoito vankilassa ei ollut riittävä, kun otetaan huomioon tekijän mielenterveysongelmien vakavuus, koska niin lyhyessä ajassa ongelmiin ei ehdittäisi puuttua. EIT totesi lisäksi, että

---

⁴⁸⁷ *Mastromatteo v. Italia* 24.10.2002, kohta 72.

⁴⁸⁸ *Choreftakis ja Choreftaki v. Kreikka* 17.1.2012, tuomarit *Sicilianos, Steiner ja Lazarova Trajlpvska*, s. 22-24.

⁴⁸⁹ *Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta* 28.10.1998; *Dawn Bromiley v. Yhdistynyt kuningaskunta* 23.11.1999, s. 10.

kansallinen lainsäädäntö tai määräykset rikoksen tekijän psykiatrisesta hoidosta eivät saisi olla liian yleisluontoisia, jotta toimien täytäntöönpano ei jäisi täysin viranomaisen harkintaan. Lisäksi ennen ehdolliseen vankeuteen vapauttamista tulee vapautettavalle suorittaa riskiarvio siitä, kuinka todennäköisesti hän on vaarassa toteuttaa uudelleen väkivaltarikoksen.⁴⁹⁰

EIT:n oikeuskäytännön perusteella Suomessa tulisi myös selvittää se, kuinka hyvin vankiloissa käytännössä annetaan psykiatrista tukea ja hoitoa rikosentekijöille sekä se, kuinka heidän riskiään uusia rikokset pyritään vähentämään.⁴⁹¹ Tämän hetkisten tilastojen mukaan Suomessa noin 60 % vankilasta vapautuneista henkirikoksen tehneistä ja pahoinpitely- ja seksuaalirikoksen tehneistä vangeista noin 30-45 % tekijöistä uusii jonkin rikoksen vapauduttuaan.⁴⁹² Samanlaisen rikoksen uusijoiden osuudeksi on arvioitu noin 20 % väkivalta- ja seksuaalirikoksen tekijöistä.⁴⁹³ Tilastojen perusteella näyttää siltä, että mitä pidemmästä rangaistuksesta on kyse, sitä korkeampi uusimisriski henkilöllä on.⁴⁹⁴ EIT näyttäisi edellyttävän sitä pidempää psykiatrista hoitoa, mitä vakavammissa mielen-terveysongelmista on kyse ja tarjottavan hoidon tulisi olla psykiatrin toteuttamaa. EIT on nimenomaan todennut, etteivät hoidon säännökset ole riittäviä teoriassa, vaan niiden tulee toteutua myös käytännössä. Riittävää ei ole ollut vankilahenkilökunnan kanssa käydyt keskustelut erilaisten ohjelmien mukaisesti, kun niiden toteuttajana ei ole ollut psykiatrisen koulutuksen saanut henkilö.⁴⁹⁵ Kansallisella tasolla tulisi siten olla selvä hoidon toteuttamissuunnitelma, jotta hoidon toteutuminen ei jää yksittäisten vankilaviranomaisten harkinnan varaan. Suomessa rangaistusajan suunnitelmasta säädetään vankeuslaissa (VL 767/2005) sekä valtioneuvoston asetuksessa (548/2015) vankeudesta. Asetuksen mukaan rangaistusajan suunnitelmasta vastaa sijoitusvankila. Koska hoidon toteutuminen ei saisi jäädä vankilaviranomaisten varaan, tulisikin tarkistaa se, kuinka hyvin käytännössä hoitosuunnitelmat toteutuvat ja kuinka selvät tarkat linjat niiden toteuttamisesta on annettu, koska yleisen tason säännöksiä ei voida pitää riittävinä.

---

⁴⁹⁰ *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohta 55-58.

⁴⁹¹ Vankiloissa on erilaisia ohjelmia väkivaltarikoksille uusimisriskin vähentämiseksi, mutta niissä ei ole kyse terapiasta. Ks. lisää *HE 119/2018 vp*, s. 14-16 ja *OM 37/2012*, s. 42-

⁴⁹² *Tilastokeskus* 2017, s. 7.

⁴⁹³ *HE 119/2018 vp*, s. 7.

⁴⁹⁴ *OM 37/2012*, s. 30. Vähintään 8 vuotta rangaistusta vankilassa suorittaneista jopa 92 % oli ollut aiemmin vankilassa. Vankilassa 6-8 vuotta olleilla vastaava luku on 87 % ja 4-6 vuotta vankilassa suorittaneista 46 % oli aiemmin ollut vankilassa.

⁴⁹⁵ *Branco Tomašić ja muut v. Kroatia* 15.1.2009, kohta 55-58.

EIT:n oikeuskäytännössä on ollut paljon käsittelyssä perheväkivallan tapauksia, joissa valtion vastuu on syntynyt melko herkästi, kun viranomaiset eivät ole riittävällä tavalla ja nopeudella ryhtyneet suojaamaan perheväkivallan uhria. Tämän vuoksi EIT:n oikeuskäytännön perusteella tulisikin tarkistaa se, kuinka hyvin kansallisella tasolla perheväkivaltaan puututaan ja millaiset toimenpidekäytännöt erityisesti poliiseilla asiaa koskien on. Perheväkivaltatapauksissa tulisi varmistua siitä, että puuttumisen kynnyks pidetään matalalla, koska perheväkivallalle on tyypillistä sen pahentuminen ajan myötä. Usein uhrin vähättelevät tapahtumia ja peruuttavat ilmoituksensa esimerkiksi häpeän vuoksi. Poliisien tulisi matalan kynnyksen mukaisesti tutkia epäily perheväkivallasta ja syyttäjien nostaa asiassa syyte sekä toteuttaa tilanteen edellyttämät suojelutoimenpiteet nopeasti. Esimerkiksi oikeusministeriön selvityksessä koskien muun muassa uhrin suojelutarpeiden arviointia (OM 44/2018) liittyen Euroopan parlamentin ja neuvoston niin kutsuttuun uhridirektiiviin⁴⁹⁶ selvisi, että suojelutarpeen arviointia koskevaa koulutusta ei ole järjestetty kaikilla poliisilaitoksilla ja suojelutarpeen arviointien saattaminen järjestelmällisesti osaksi esitutkintaa vaatisi tehostamista ja koulutusta. Lisäksi tuomioistuimelle suunnatussa kyselyssä noin puolet tuomioistuimista vastasivat, että esitutkinnassa tehtävä suojelutarpeen arviointi ei näy juurikaan heillä.⁴⁹⁷ Erilaisista viranomaisten suojelutoimien keinovalikoimasta tulisikin tehdä tarkempaa selvitystä ja antaa laaja-alaisempaa koulutusta.

Suomen lainsäädäntö on siinä yhdenmukainen EIT:n käytännön kanssa, että lainsäädäntö mahdollistaa virallisen syytteen ajamisen tapauksissa, joissa uhri peruuttaa vaatimuksensa. Oikeusministeriön ehdotus siitä, että poliisille tehtäisiin ilmoitus, kun väkivalta- ja seksuaalirikollinen vapautuu ehdolliseen vankeuteen, lisäisi sellaista tietoa poliiseille, joka auttaisi heitä havaitsemaan mahdolliset riskitapaukset erityisesti perheväkivaltatapauksissa.⁴⁹⁸ Myös yllä mainittu sisäministeriön poliisiosaston ehdottama laajennus riskiarvioinnin tekemisestä myös ensikertalaisille, kun kohteena on ollut haavoittuvassa asemassa oleva uhri, lisäisi perheväkivallan uhrien suojaa väkivallan uusiutumiselta.

---

⁴⁹⁶ Direktiivi 2012/29/EU koskien rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista ('uhridirektiivi').

⁴⁹⁷ OM 44/2018, s. 36.

⁴⁹⁸ OM 37/2012, s. 56. Tällä hetkellä valvottuun koevapautteen vapauttamisesta ilmoitetaan poliisille, mutta ehdonalaiseen vapauttamisesta ei.

Lisäksi rikostutkinnan ja prosessien nopeudessa on Suomessa parantamisen varaa. Suomi on saanut EIT:lta useita huomautuksia pitkittyneistä oikeudenkäynneistä. Erityisesti koskien tappouhkauksia, tulisi tutkinta suorittaa nopeasti tutkinta ja uhkaajan koti tulisi tarkistaa, jos uhkailuihin on liittynyt aseita. Myös lähestymiskiellohakemukset tulisi käsitellä viiveittä sekä lapsen sijoittamisasiat sellaisissa tapauksissa, joihin liittyy vanhempien väkivaltaa. Oikeusministeriön julkaisussa 44/2018 esitetyistä rikosprosessin eri vaiheiden kestojen keskiarvoista ilmenee, että Suomessa väkivaltarikoksien rikosprosessi, erityisesti koskien lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä, vie enemmän aikaa kuin EIT:n oikeuskäytännön perusteella tulisi viedä. Tilastojen mukaan Suomessa rikosprosessit koskien lapsen seksuaalisista hyväksikäyttöä ovat kestäneet keskimäärin reilut 21 kuukautta vuosien 2014–2017 välisenä aikana tehdyn seurannan mukaan. Pahoinpitely- ja raiskausprosessien kesto on Suomessa vaihdellut 14,5 kuukauden ja 20 kuukauden välillä.⁴⁹⁹ EIT on katsonut tehokkaaksi rikosprosessin ajaksi perheväkivallan tapauksessa kuusi kuukautta. Kuitenkin saman tekijän samaan uhriin kohdistuvan uuden väkivaltarikoksen tutkinnan kestonä viisi kuukautta on jo EIT:n mukaan kritiikille altis.⁵⁰⁰ Voidaan kuitenkin todeta, että Suomessa väkivaltarikoksia koskevien rikosprosessien kestot eivät ole räikeästi ylittäviä EIT:n oikeuskäytännön valossa, kun otetaan huomioon EIT:n käsittelyssä olleet tapaukset, joissa rikosprosessin kestot ovat olleet useiden vuosien mittaisia. Suomessa väkivaltarikosprosessit käsitellään keskimäärin noin puolessatoista – kahdessa vuodessa.⁵⁰¹

Lainsäädäntöä tarkisteltaessa esiin nousi myös se, että EIT näyttää edellyttävän seksuaalirikoksia koskevan lainsäädännön ottavan huomioon uhrin suostumuksen lainsäädännöksessään.⁵⁰² Tällä hetkellä Suomen raiskaussäännöksessä suostumusta ei oteta huomioon ja sen muuttaminen onkin ollut viime aikoina esillä. Tähän liittyen Suomessa tehdäänkin selvitystä lainsäädännön mahdollisesta muutostarpeesta.

---

⁴⁹⁹ *OM 44/2018*, s. 64–65.

⁵⁰⁰ *Kowal v. Puola* 18.9.2012, kohdat 49–52.

⁵⁰¹ *OM 44/2018*, s. 64–65.

⁵⁰² *M.C v. Bulgaria* 4.12.2003, kohta 166.

7. LOPUKSI

Olen tässä tutkimuksessani arvioinut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä ja pyrkinyt selvittämään sitä, miten pitkälle valtioiden tulee mennä suojellakseen lainkäyttöpiirissään olevia ihmisiä väkivaltarikoksilta yksityisten välisissä suhteissa. Olen pyrkinyt selventämään Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön avulla sitä, millaisia positiivisia velvoitteita väkivaltarikosten ehkäisemiseksi viranomaisille on luotu, sekä miten mahdollista viranomaisten vastuuta on oikeuskäytännössä arvioitu. Työssäni olen kuvannut sitä, että EIT arvioi valtion vastuun syntymistä pääsääntöisesti siten, että se arvioi ensin sen, mahdollistaako kansallinen lainsäädäntö kyseisessä tapauksessa suojan ja tämän jälkeen se arvioi sitä, ovatko viranomaiset tulleet tietoiseksi tai olisiko heidän pitänyt tulla tietoiseksi väkivallan vaarasta kyseiselle yksilölle tai vaarasta kyseisen rikosentekijän taholta. Jos vastaus edelliseen kysymykseen on kyllä, EIT arvioi tapauskohtaisesti sitä, ovatko viranomaiset tehneet riittävät toimenpiteet estääkseen väkivallan toteutumasta.

Näitä toimenpiteitä olen EIT:n tulkinnassa ilmenneiden seikkojen osalta tuonut työssäni esiin, mutta mitään tyhjentävää toimenpidelistaa on vaikea tehdä, sillä riittävät toimenpiteet riippuvat olosuhteista ja väkivallan vakavuudesta. Mitä laaja-alaisempaan ryhmään väkivalta kohdistuu ja mitä vakavammasta väkivallasta on kyse, sitä enemmän toimenpiteitä viranomaisilta edellytetään väkivallan ehkäisemiseksi ja estämiseksi. EIT:n oikeuskäytännöstä on ilmennyt, että vaikka viranomaiset olisivat toimineet aktiivisesti estääkseen väkivallan, se ei välttämättä ole ollut riittävää, jos toimenpiteitä ei ole osattu valita oikein siten, että ne olisivat olleet tilanteen edellyttämällä tavalla tehokkaita. Siten viranomaisten toimivallan laajuudessa heidän keinovalikoimastaan tulee valita sellaiset toimet, jotka ovat toimivia yksittäisessä tapauksessa. Tässäkään valtioilta ei kuitenkaan edellytetä väkivallan estämistä jokaisessa mahdollisessa tilanteessa, vaan velvollisuus koskee EIT:n mukaan nimenomaan velvoitetta käyttää erilaisia keinoja, joita heiltä kohtuudella voidaan odottaa. Erilaiset keinot ovat koskeneet muun muassa lähestymiskiellon määräämistä, nopeaa ja riittävää rikostutkintaa, sosiaaliviranomaisten konsultointia, rankaisevia ja riittävän pelotevaikutuksen antavia rangaistuksia, syytteen nostamista, turvakodin mahdollistamista sekä psykiatrista hoitoa.

Työssäni olen tuonut esiin myös positiivisten velvoitteiden laajentamisen käänköpuolen ja sen, kuinka EIT:n olisi tärkeää ottaa huomioon se, ettei valtioiden velvollisuuksia laajennettaisi kohtuuttomasti, jotta viranomaisten taakka ei kasva liialliseksi. Ihmisoikeuksien toteutumisen vastuu on myös yksilöillä, eikä sitä tule unohtaa. Lisäksi tulee muistaa, että täyttä turvallisuuden tilaa ei ole mahdollista luoda. Toisaalta velvoitteiden laajentaminen liiallisesti voi myös mahdollistaa viranomaisille yksilöiden oikeuksien ja vapauksien hyväksikäytön erityisesti korruptoituneissa maissa. Siten vaikka valtion positiiviset velvoitteet väkivaltarikosten estämiseksi yksityisten välisissä suhteissa on hyvä asia, niin asialla on myös käänköpuolensa, koska valtiot voivat käyttää ihmisten turvallisuutta argumenttina puolustaessaan oikeuttaan puuttua ihmisten yksityissuojaan eri tilanteissa. Kun valtio suojelee kansalaisten oikeuksia ja turvallisuutta, se saa myös tehokkaan syyn puuttua joidenkin ihmisryhmien tai yksilöiden toimintaan, mikä voi aiheuttaa yksilön vapauden tarpeetonta rajoittamista ja jopa tiettyjen ihmisryhmien tai yksilöiden leimaimista.

Vaikka Suomen tilanteen syvällisempi tarkastelu tässä työssä ei ollut mahdollista, olen tuonut esiin mahdollisia uusia aihealueita, joiden tarkempi tilanneselvitys kansallisella tasolla voi olla tarpeen EIT:n käytännössä ilmenneiden eri seikkojen vuoksi. Olen tuonut esiin erityisesti vankien psykiatrisen hoidon sekä vankien riskiarvioiden tekemisen sekä poliisien toimenpidelinjauksen tutkimisen perheväkivaltatapauksissa. Tällä hetkellä Suomen lainsäädäntö ei ole yhdenmukainen vankien riskiarviointien tekemisessä siten kuin EIT edellyttää, mutta nyt tulevan lakimuutoksen myötä siihen on tulossa muutos. Toin esiin, että sisäministeriön poliisiosaston antaman lausunnon sisällön mukaisesti lakimuutosta voisi laajentaa koskemaan riskiarvioinnin tekemistä myös niihin tapauksiin, joissa tekijä on ollut sellainen ensikertalainen, jonka väkivaltateko on ollut erityisen vakava tai teon kohteena on ollut haavoittuvassa asemassa oleva perheväkivallan uhri. Tällainen muutos olisi EIT:n tulkintalinjan mukainen ottaen huomioon EIT:n useaan kertaan korostaman haavoittuvassa asemassa olevien perheväkivallanuhrien erityisen suojelutarpeen. Erityisen mielenkiintoinen ja tarpeellinen jatkotutkimus aiheesta olisikin soveltaa EIT:n käytäntöä Suomen väkivallan ehkäisyn tilanteeseen ja tarkastella laajemmin mahdollisia muutostarpeita. Tässä työssä sille ei valitettavasti kuitenkaan ollut mahdollisuutta pro gradu –työlle asetetun rajallisen ohjeellisen pituuden vuoksi.

Seuraava jatkotutkimus voisi myös koskea sen selvittämistä, että miten tunnistetaan korkean väkivallan riskin henkilöt ja millä käytännön suojelutoimilla turvallisuutta voitaisiin lisätä erityisesti ottaen huomioon modernin teknologian kehitys ja esimerkiksi sen mahdollistamat seurantalaitteet. Teknologia mahdollistaa erilaisia rikollisten valvontakeinoja ilman, että henkilöä tarvitsisi sulkea vankilaan. Tämä avaa mahdollisuuksia yhteiskunnalle käyttää keinoja, joilla mahdollisen rikoksentehtäjän vapautta rajoitetaan vähemmän. Nykyään käytössä on jo jalkapantoja ja sähköisen seurannan menetelmiä, mutta erilaisten suojelutoimien keinovalikoiman ja henkilöiden väkivallan riskianalyysitapojen systemaattiselle kartoitukselle olisi tutkimustarvetta. Kyseisessä tutkimuksessa voitaisiin pohdita myös kriminalisointien siirtymistä vaarantamisrikosten suuntaan ja sen vaikutusta sekä uhrien suojelutoimenpiteisiin että rikoksesta epäiltyjen oikeusturvaan.

Koska EIT on jatkuvasti tulkinnallaan laajentanut valtiolta edellytettäviä positiivisia velvoitteita, tulee valtioiden seurata velvoitteiden kehittymistä ja mahdollisuuksien mukaan reagoida niihin. Myös Suomessa lainsäätäjien, täytäntöönpanokoneistojen sekä tuomioistuimien ratkaisuisaan tulisi huomioida EIT:n oikeuskäytäntö, minkä huomioiminen on ollut tähän mennessä vähäistä. Toisaalta on myös muistettava se, että EIT:n ratkaistavaksi tulee ainoastaan valikoitu joukko tapauksia, ja EIT joutuu tekemään ratkaisut yksittäisten tapausten faktojen puitteissa. Nouseekin esiin ajatus, että onko EIT aina osannut suhteuttaa käsiteltävän tapauksen riittävässä määrin vastaavien tapausten massaan. Yksittäisessä tapauksessa ongelmia voidaan käsitellä yleisellä tasolla ainoastaan rajallisesti, eikä tapauksen tilannetta suhteuteta välttämättä riittävästi koko kyseisenlaisten tapausten joukkoon, jolloin tämä vaikuttaa väistämättä ratkaisijan ajattelutapaan sekä sitä kautta myös tapauksia tulkitsevan ajatteluun. Työssäni onkin käsitelty positiivisia velvoitteita EIT:ssa ratkaistujen tapausten valossa, joten sen vuoksi työssä ei huomioida kaikkia viranomais-ten väkivaltarikosten ehkäisyssä käytettäviä toimenpiteitä tai huomioida ongelmia laajassa mittakaavassa.

Lopuksi tutkimuksen perusteella voi todeta, että voidaan pitää hyvänä asiana, että valtiolta edellytetään tosiasiallisia suojelutoimia yksilöiden suojaamiseksi erityisesti silloin, kuin henkilö tarvitsee suojelua ja pyytää sitä. Varsinkin heikommassa asemassa olevien kyky puolustautua edellyttää yhteiskunnan taholta toimenpiteitä väkivaltarikoksilta suojaamiseksi. Viranomaisten tulisi tehdä suojelutoimia yksilöiden suojaamiseksi erityisesti silloin, kun tietyn henkilön tiedetään olevan vaarallinen yhteiskunnalle yleisellä tasolla,

koska tällöin viranomaisilla on paremmat keinot puuttua väkivaltaan kuin yksilöllä. Edelleen viranomaisilta voidaan edellyttää tiettyyn pisteeseen asti suojelutoimien toteuttamista myös tulkinnallisen tietämyksen kautta, mutta samalla EIT:n tulisi olla varovainen velvoitteiden laajentamisessa liialti ja pyrkiä lisäksi yksittäisessä tapauksessa huomioimaan myös kyseisenlaisten tapausten tapauskokonaisuus. Viranomaisilta ei voida juuri ihmisen arvaamattoman käytöksen ja järjestyksenvälön vaikeuden vuoksi edellyttää kohtuuttomissa määrin tulkinnallisen tiedon kautta eri tietojen yhdistämistä ja päätelmien tekemistä suuren tapausmäärän vuoksi. Usein voi nimittäin myös olla, että tieto yksittäisen ihmisen väkivallan riskistä on useilla eri viranomaisilla, eikä kokonaisuutta pystytä sen vuoksi hahmottamaan. Lisäksi on tarpeen korostaa, että asiassa on vielä se tärkeä huomioon otettava asia, että positiiviset velvoitteet turvallisuuden toteuttamiseksi mahdollistavat viranomaisille juuri yksilöiden vapauksiin ja oikeuksiin puuttumisen, joita ihmisoikeussopimuksella alun perinkin on pyritty suojaamaan. Jos positiivisia velvoitteita laajennetaan huomattavasti, voi se kääntyä ihmisoikeussopimuksen alkuperäisen tarkoituksen vastaiseksi. Tulee muistaakin se, että kyse on aina punninnasta eri oikeuksien ja vapauksien sekä intressien välillä.

LIITTEET

Liite 1. EIT:n tapaukset koskien valtion vastuun arviointia yksityisten välisissä väkivaltilanteissa.

TAPAUK	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYK	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Kotilainen ja muut v. Suomi, no. 62439/12</p>	<p>Ei vielä ratkaistu</p>	<p>Kauhajoella sattui kouluampuminen vuonna 2008, jossa tekijä tappoi 10 ihmistä ja itsensä. Kouluampumisessa kuolleiden henkilöiden sukulaiset ovat valittaneet asiassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen väittäen, että EIS 2 artiklan alla poliisien toimenpiteet ampumisen estämiseksi eivät olleet riittävät, sillä heidän ei olisi tullut myöntää miehelle aselupaa johtuen miehen mielenterveydellisistä ongelmista. Heidän olisi valittajien mukaan tullut takavarikoida ase saadessaan vihjeen ampumisesta. Ensimmäinen epäily mahdollisesta ampumisesta oli noussut esiin vain muutama päivä ennen itse tapahtumaa. Päivä ennen ampumista syytetty poliisi oli ollut tietoinen tekijän internetiin julkaisemasta materiaalista, mutta ei katsonut sen olevan uhkaavaa. Kuitenkin poliisi kutsui tekijän kuultavaksi samana päivänä, mutta kuulusteluissa ei ilmennyt mitään selvää syytä peruuttaa aselupa, joten tekijälle annettiin sanallinen varoitus. Seuraavana päivänä tekijä ampui kuolulla.</p>	<p>EIT on asiassa esittänyt osapuolille seuraavan kysymyksen: ”EIS 2 artiklan positiivisten toimintavelvoitteiden valossa (ks. esim. Osman v. Yhdistynyt kuningaskunta 28.10.1998, kohta 116), epäonnistuivatko Suomen valtion viranomaiset ryhtyä riittäviin toimenpiteisiin suojellakseen hakijoiden sukulaisten elämät?”</p>	<p>Ei vielä ratkaistu</p>	

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
Tkhelidze v. Georgia, no. 33056/17	Ei vielä ratkaistu	<p>A oli useaan kertaan joutunut miehensä B uhkailujen ja pahoinpitelyjen kohteeksi. A oli useaan kertaan ilmoittanut teoista poliisille. Poliisi oli ottanut parin kertaan lausunnot, mutta rikostutkintaa ei oltu aloitettu. Eräänä kertana B meni A:n työpaikalle ja pyysi A:ta ulos juttelemaan. Kun A oli mennyt ulos, B oli ampunut hänet kuoliaaksi ja tehnyt tämän jälkeen itsemurhan. Murhan tutkinta oli tehty, mutta se oli lopulta lopetettu, koska tekijä oli kuollut.</p>	<p>EIT kysymykset osapuolille: 1. Oliko hakijan valitus jätetty ratkaistuihin? EIT:lle 35 artiklan mukaisesti ajoissa? 2. Onko tapauksessa ollut 2 artiklan rikkomus? Erityisesti ottaen huomioon, että viranomaiset olivat tietoisia tekijän kohdistavasta vaarasta, noudattivatko he positiivista velvoitettaan tehdä kaikki välttämättömät toimet suojellakseen työntekijää, kuten EIS 2 artiklassa edellytetään? 3. Ottaen huomioon oikeuden elämään prosessioikeudellinen velvoite, oliko kansallisten viranomaisten suorittama tapauksen tutkinta 2 artiklan mukainen? Tässä yhteydessä, tutkivatko viranomaiset poliisien mahdollisen passiivisuuden, kuten kantaja väitti? 4. Onko tyttö kokenut syrjintää sukupuolensa vuoksi vastoin 14 artiklaan yhdessä 2 artiklan kanssa? Kuuluuko tyttö erityisen haavoittuvien henkilöiden ryhmään ottaen huomioon väitetty suojelun puute koskien naisiain kohdistuvaa perheväkivaltaa.</p>	Vireillä, ei vielä ratkaistu	

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Kurt v. Itävalta, no 62903/15</p>	<p>Ei vielä ratkaistu</p>	<p>A:n mies B oli ollut pitkään väkivaltainen A:ta ja heidän lapsia C:tä ja B:tä kohtaan. B oli tuomittu pahoinpitelystä ja uhkailusta 3 kk vankeuteen. Vuoden päästä nainen ilmoitti poliisille, että mies uhkailee tappaa hänet ja lapset. Nainen ilmoitti myös miehen pahoinpitelevän heitä. Mies sai lähestymiskielon. Lähestymiskielto ei ollut sisältänyt lasten koulua, joten B oli mennyt myöhemmin lapsensa kouluun ja pyytänyt opettajalta saada jutella lapsensa kanssa. Opettaja ei ollut tiennyt perheen tilanteesta, joten oli antanut luvan. Myöhemmin lapsi oli löytynyt ammuttuna kuoliaaksi koulun alakerrasta. A katsoo, että viranomaisten olisi tullut ottaa mies kiinni, kun hän oli ilmoittanut poliisille miehestä muutama päivä aiemmin. Lähestymiskielto ei ollut riittävä toimenpide kun se ei ollut sisältänyt lasten koulua. B on valittanut EIT:lle vedoten EIS 2, 3 ja 8 artikloihin, että Itävallan viranomaiset eivät olleet täyttäneet heidän positiivisia velvoitteita suojella häntä ja hänen lapsiaan.</p>	<p>EIT kysymykset osapuolille: 1. Onko kuolleen pojan oikeutta elämään artiklan 2 mukaisesti rikottu tässä tapauksessa? Erityisesti ottaen huomioioon oikeuden elämään prosessioikeudellinen suojaaminen (ks. Opuz v. Turkki ja Talpis v. Italia), tiesivätkö tai olisiko viranomaisten tullut tietää kyseisenä aikana, että mies voisi toteuttaa kuolettavan hyökkäyksen jotakin perheenjäsentä kohtaan? Onko ollut riittäviä merkkejä todellisesta ja välittömästä riskistä? 2. Onko oikeudellinen kehikko väkivallan suojaamiseksi kyseisenä aikana ollut riittävä? 3. Onko hakijaan kohdistunut epäinhimillistä ja halventavaa kohtelua johtuen viranomaisten väitetystä epäonnistumisesta suojella hakijan pojan elämää vastoin 3 artiklaa? 4. Ovatko hakija ja hänen poikansa kärsineet heidän oikeuksien rikkomuksen 8 artiklan alla, eritoten koska valtion ei</p>	<p>Vireillä, ei vielä ratkaistu</p>	

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
Udalova v. Venäjä, no. 20289/10	Ei vielä ratkaistu	Kantaja väittää tapauksessa tulleensa miehensä pahoinpitelämäksi ja katsoo, että valtio ei ole asianmukaisesti käsitellyt hänen kanteluita perheväkivallasta.	EIT on esittänyt osapuolille seuraavat kysymykset: : a) ovatko Venäjän viranomaiset mukaan lukien tuomioistuimet laiminlyöneet positiiviset velvoitteensa varmistaa, että heidän lainkäyttöpiirinsä yksilöt ovat suojeltuja 3 artiklassa kiellettyä kohtelulta, mukaan lukien sellainen kohtelu, jonka yksityisten henkilöiden väitetään tehneen perheväkivallan kontekstissa, kuten tässä tapauksessa?; b) Laiminlöikö valtio heidän 3 artiklan prosessioikeudellisen velvoitteen ”toimituttaa tehokas tutkinta” väitetyistä pahoinpitelystä, vaikkakin kyseisen teon on yksityisen henkilön väitetty tehneen? Onko mitään tällaista menettelyllistä 3 artiklan velvoitetta syntynyt tuomioistuinten osalta, jotka käsittelevät yksityisten nostamia rikossyytteitä koskien perheväkivaltaa?; c) Vaihtoehtoisesti, oliko tapauksessa EIS 8 artiklan rikkomusta?	Ei vielä ratkaistu	

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
Milicevic v. Montenegro no. 27821/16	6.11.2018	Mielenterveydellisesti sairas henkilö A oli hyökännyt valittaja B:n kimppuun ja uhannut tappaa tämän. Hyökkäyksestä aiheutui B:lle päävamma. B katsoi, että viranomaiset eivät olleet tehneet riittäviä toimia estääkseen väkivallan tapahtumasta. B oli vain pari päivää ennen tapahtumaa ilmoittanut poliisille A:n uhkailuista. B:llä oli myös vireillä syyte toisen henkilön puukotuksesta.	Olivatko viranomaiset tehneet riittäviä toimenpiteitä suojataksen mielenterveydellisesti epävakaa henkilön väkivallalta?	8 artiklan rikkomus	Viranomaiset eivät olleet huolehtineet, että A olisi viety psykiatriseen hoitoon puukotuksen jälkeen ja tämä mahdollisesti B:n uhkailut ja väkivallan. Viranomaiset puuttuivat tilanteeseen asianmukaisesti vasta B:lle aiheutuneen väkivallan jälkeen. B oli ilmoittanut uhkailuista viranomaisille, joten he olivat tulleet uhasta tietoisiksi. Vaikka uhka ei ollut niin pahaenteinen, oli muitakin seikkoja, jotka viranomaisten olisi tullut ottaa huomioon: a) A oli alle 4 kk sitten ennen puukotusta ja B:n uhkailuja lähtenyt sairaalasta, vaikka lääkäri katsoi, että hoito olisi edelleen tarpeen, b) B:n ilmoittaessa uhkailuista, poliisilla oli tiedossa myös A:n aiemmat hyökkäykset muihin henkilöihin, joista viimeisin oli vain 6 pv sairaalasta lähdön jälkeen. Ei ollut todisteita, että A olisi viety psykiatriseen hoitoon tai hänen vaarallisuuttaan arvioitu puukotuksen jälkeen, c) viranomaisilla oli tiedossa, että A:lla oli puukko tai muu vastaava ase. Ainut toimenpide oli se, että poliisit pitivät A:ta silmällä.

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
Munteanu v. Moldova, no. 63067/12	5.8.2018	Kantaja oli yöllä mennessään kotiin yllättäen pahoinpidelty kadulla, jonka seurauksena hän oli menettänyt tajuntansa ja saanut pahoja vammoja. Hän oli n. 1kk sairaalassa ja vammantui. Kantaja katsoi, että valtio ei ollut täyttänyt sen velvoitteitaan tutkia tehokkaasti ja nopeasti pahoinpitelyä.	Oliko valtio tutkinut tehotomasti kantajaan kohdistuneen pahoinpitelyn.	Ei 3 artiklan rikkomusta. Kanne oli perusteeton.	Polisitutkinta oli aloitettu välittömästi samana päivänä ja rikosprosessi avattiin neljä päivää myöhemmin. Tapahtumapaikka tutkittiin ja todisteet kerättiin, rikostekniset asiantuntijat tutkivat uhrin vaatteet, jos niitä olisi löytynyt toisen henkilön verta, n. 15 todistajaa oliin kuultu (sis.ystäviä, vartioita..), pyrkivät etsimään auton, jonka kantaja oli yöllä nähnyt, tutkivat kantajalle lähetetyn uhkaustekstiviestin ja pyrkivät selvittämään lähettäjä. EIT katsoo, että ottaen huomioon olosuhteet ja tutkinnan toteutus, valtio on täyttänyt 3 artiklan velvoitteet. EIT toisti tässä, että valtion prosessioikeudellinen velvoite tässä tapauksessa oli yksi keinoista, eikä tuloksesta. Tämän vuoksi hakemus oli selväst perusteeton 35 artiklan tarkoittamalla tavalla, eikä hakemusta hyväksytä.

TAPAUK	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYK	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Mazepa ja muut v. Venäjä, no. 15086/07</p>	<p>17.7.2018</p>	<p>A oli journalisti ja hänet palkkamurhattiin taloyhtiön hississä. A:n äiti ja lapset väittivät, että erityisesti rikostutkinta koskien heidän läheisensä salamurhaa ei ollut tehokas, mikä on vastoin EIS 2 artiklaa. Tutkinta oli vireillä 2006 vuodesta asti ja epäonnistui tunnistamaan tekijät ja murhan rahoittajat.</p>	<p>Olivatko Venäjän viranomaiset suorittaneet tehokkaan tutkinnan selvittääkseen A:n palkkamurhaajat?</p>	<p>EIS 2 artiklan rikkomus</p>	<p>Kansalliset viranomaiset eivät tutkineet kaikkia väitteitä epäillyistä henkilöistä, vaikka ne olisi myöhemmin todistettu perättömiksi. Tutkinta oli keskittynyt useiksi vuosiksi samaan, eikä kansalliset viranomaiset antaneet selvitystä mitä toimenpiteitä tehtiin selvittääkseen epäillyn henkilön roolia A:n tapossa. EIT ei ole vakuuttunut, että A:n tapon tutkinta olisi saavuttanut riittävyyden vaatimuksen. EIT on katsonut 2 artiklan kontekstissa, että oikeusprosessin pituus on vahva indikaattori, että prosessi on ollut puutteellinen valtion positiivisten velvoitteiden osalta, ellei valtio ole tarjonnut erittäin vakuuttavia ja uskottavia syitä oikeuttaakseen oikeusprosessin pituuden. Tämän tapauksen olosuhteissa, jossa rikostutkinta on alkanut 7.10.2006 ja ei ole vielääkään päättynyt, EIT ei ole vakuuttunut siitä, että Venäjä olisi tarjonnut uskottavia ja vakuuttavia syitä, jotka oikeuttaisivat prosessin pitkän pituuden.</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKS	RATKAISU	PERUSTELUT
Agarkova v. Venäjä, no.29951/09	15.5.2018	Tapauksessa A:n vanhempi valitti, että hänen poikansa kuolemaa ei oltu tutkittu tehokkaasti. Hänen poikansa oli kuollut päävammaan tappelun seurauksena.	Oliko pojan kuoleman seurauksena suoritettu rikostutkinta tehokkaasti.	EIS 2 artiklan rikkomus	Mikä tahansa puute tutkimassa, joka heikentää kykyä selvittää kuoleman syy ja vastuussa olevat henkilöt riskeeraavat sen, että tutkinta ei täytä standardeja. Tässä tapauksessa tutkinta oli kesken vielä viiden vuoden jälkeen tapahtumasta ja se oli alunperin tehty puutteellisesti, joten se jouduttiin tekemään tuomioistuimen pyynnöstä uudelleen. Tutkinta oli evätty useaan kertaan ja tutkintaviranomaiset eivät olleet noudattaneet tuomioistuimen neuvoja ja tämä oli osoittanut vakavia puutteita tutkimassa, jota ei voitu katsoa 2 artiklan mukaiseksi.

TAPAUK	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYK	RATKAISK	PERUSTELUT
M.S v. Ukraina, no. 2091/13	11.10.2017	<p>C oli vuonna 2008 syntynyt lapsi. Vanhempien riidan seuraksena äiti B vei lapsen isän A tietämättä asumaan B:n sedän D luokse. Myöhemmin A:n saadessa lapsen takaisin, hän huomasi lapsen kehon olevan mustelmilla ja hiertymillä, jonka vuoksi lapsi vietiin lääkärin. Myöhemmin lapsen puheista oli ilmennyt seikkoja, joista A ja hänen vanhemmat alkoivat epäilemään lapsen joutuneen seksuaalisesti hyväksikäytetyksi. Useista yrityksistä huolimatta oikeusprosessia asiasta ei aloitettu, koska viranomaisten mukaan todisteita ei ollut riittävästi. Lapsi oli myös määrätty asumaan äidillensä fyysisen väkivallan väitteistä huolimatta.</p>	<p>Olivatko viranomaiset täyttäneet positiiviset toimintavelvoitteensa suorittaakseen tehokkaan rikostutkiminnan asiassa sekä olivatko kansalliset tuomioistuimet arvioineet todistusaineiston kunnolla ja arvioineet kaikki merkitykselliset asialhaarat määrätessään lapsen asumaan äidin luokse, jonka luona väitetty väkivalta oli tapahtunut.</p>	<p>EIS 8 artiklan rikkomus puutteellisen tutkimuksen osalta koskien väitettä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä sekä 8 artiklan rikkomus koskien määräästä lapsen asumispaikasta.</p>	<p>Tutkimuksen tehokkuus: Täysimittainen tutkinta oli aloitettu myöhässä. Lasta kuultiin 2 vuotta väitety rikosilmoituksen jälkeen. Asiantuntijat olivat katsooneet, että lapsi oli kykenevä antamaan todennukaisia lausuntoja koskien väitettyjä tekoja. Ei ole olemassa oikeutusta viiveelle, jotta tärkeä todistusaineisto saadaan turvattu. On aiheellista mainita tässä, että artikla 35 §1 (a) Euroopan Neuvoston sopimus lasten suojelusta seksuaaliselta väkivallalta tarkentaa, että tämän tyyppisissä tapauksissa lasten haastattelut tulisi pitää ilman epäoikeutettuja viiveitä. Onkin kyseenalaista, oliko viranomaisilla riittävät perusteet evätä lapsen lausunnot harkiten, että hän oli tehnyt ne pitkän ajan jälkeen ja nuorena heikentäen niiden totuudenmukaisuutta. Ottaen huomioon merkittävät puutteet ja epäasiallisen tavan, jolla viranomaiset tutkivat tapauksen, sekä prosessin kokonaispituuden, EIT katsoo, että viranomaiset epäonnistuivat noudattaa heidän positiivisia velvoitteita huolehtia tehokkaasta rikostutkimuksesta ja turvata riittävästi lapsen yksityiselämä. Kansalliset viranomaiset olivat käsitelleet tapausta yli 3 v 3 kk ja tutkinta oli edelleen käynnissä. Tutkijat olivat useaan otteeseen epäonnistuneet suorittaa tutkimuksen läpikotaisin, vaikka heitä oli ohjattu nopeuttamaan prosessia. Päätös lapsen</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
D.M.D v. Romania, no 23022/13	3.10.2017	A oli joutunut alaikäisenä lapsena perheväkivallan uhriksi useaan kertaan. Hän katsoi, että viranomaiset eivät olleet tutkineet väitteitä pahoinpitelyistä tehokkaasti, vaikka heille oli tuotu todisteita, eivätkä he olleet ottaneet huomioon sitä, että hän oli haavoittuvassa asemassa oleva henkilö.	Olivatko viranomaiset käsitelleet lapseen kohdistuneet väkivaltailmoitukset tehokkaasti.	EIS 3 artiklan rikkomus	Prosessien pituus ja nopeus (oikeudenkäynnit kestivät yhteensä 8 v 4 kk ja tutkinta kesti melkein 3 v 6 kk) sekä uhrin ja tekijän eri kohtelu prosessin pituuden osalta, kuten myös tapa, jolla tuomioistuimet käsitteivät perheväkivallan ongelmaa, EIT katsoo, että tutkinta pahoinpitelysyytyöksiä koskien oli tehoton ja kesti liian kauan sekä sisälsi vakavia puutteita. Tästä seuraa, että kansalliset viranomaiset eivät noudattaneet velvoitteitaan 3 artiklan alla

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKS	RATKAISU	PERUSTELUT
Talpis v. Italia, no. 41237/14	18.9.2017	Tapauksessa A oli useaan kertaan joutunut aviomiehensä B pahoinpitelemäksi. A oli pyytänyt viranomaisilta suojelua. B myöhemmin puukotti parin pojan kuoliaaksi sekä heti perään A:ta muutamaa kertaan rintaan.	Oliko valtion viranomaiset toimineet riittävästi suojellakseen perheväkivallan uhreja eli olivatko viranomaiset onnistuneet noudattaa positiivisia toimintavelvoitteitaan EIS 2 ja 3 artikloiden mukaisesti pyrkien estämään pojan kuoleman ja naiseen kohdistuneen puukotuksen.	EIS 2 ja 3 artiklojen rikkomus	<p>Artikla 2: poliisin täytyi puuttua tilanteeseen kahdesti sinä iltana: ensin, kun he tarkastivat asunnon vauriot ja toisena pysäyttäessään ja sakottaessaan humaltunutta B:tä kadulla. Huomioitava on myös se tosiseikka, että poliisi oli tarkistanut B:n sen hetkisen rikosrekisterin ja tämän vuoksi EIT katsoo, että poliisien olisi pitänyt tietää, että mies muodosti todellisen ja välittömän riskin naista kohtaan, mikä oltaisiin voitu torjua. (§ 122). Tämän vuoksi EIT katsoo, että viranomaiset laiminloivat toimia valtansa puitteissa siten, että riskin toteutuminen olisi estetty tai vähintään lievennetty. EIT katsoi artiklan 2 kohdalla, että epäonnistumalla toimia välittömästi sen jälkeen, kun nainen oli tehnyt valituksen miehestä, kansalliset viranomaiset olivat riistäneet valituksen tehokkuuden, luoden rankaisemattomuutta edistävän tilanteen ja mahdollisuuden B:lle toistaa väkivaltaa perhettään kohtaan. 3 artikla: Erityistä huolellisuutta vaaditaan perheväkivallan tapauksissa. EIT katsoo, että oikeustapauksissa, jotka koskevat riitoja liittyen naisiin kohdistuneeseen väkivaltaan, kansallisilla viranomaisilla on velvoite tutkia uhrin erityinen psykologinen, fyysinen ja aineellinen turvallisuus ja haavoittuvuus sekä äärimmäisellä nopeudella arvioida tilanne</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Bălșan v. Romania, no. 49645/09</p>	<p>23.5.2017</p>	<p>A oli useaan kertaan väkivaltainen vaimoan B:tä ja heidän lapsia kohtaan A:n ja B:n avioliiton aikana. Väkivalta B:tä kohtaan voimistui heidän avioero prosessin aikana. A väitti, että kansalliset viranomaiset eivät olleet suojelleet häntä toistuvilta perheväkivaltateoilta tai laittaneet tekijää vastuuseen teostaan. A katsoi, että viranomaiset eivät olleet tehneet riittäviä toimia suojella häntä, eivätkä ehkäisseet väkivallan toistumista.</p>	<p>Kuuluuko B:n kokema väkivalta EIS 3 artiklan soveltamisalan piiriin ja ovatko viranomaiset noudattaneet positiivisia velvoitteitaan suojaten B:tä riittävästi estääkseen väkivallan uusiutumisen.</p>	<p>3 artiklan rikkomus (myös 14 artiklan rikkomus yhdessä 3 artiklan kanssa)</p>	<p>EIT katsoi, että A:n pahoinpitely, joka kolmella kerralla aiheutti fyysisiä vammoja, yhdessä naisen kokemien pelontunteiden ja avuttomuuden kanssa, oli riittävän vakavaa saavuttamaan 3 artiklan vakavuuden vaaditun tason ja asettamaan positiivisen velvoitteen valtiolle 3 artiklan alla. Tapa, jolla kantajaa kohdeltiin kansallisten viranomaisten toimesta ei tarjonnut asianmukaista suojelua miehen väkivallantekojä vastaan. Kantaja oli käyttänyt kaikki käytettävissä olevat rikosprosessuaaliset oikeuskeinot, mutta viranomaiset eivät tehneet riittäviä toimia estääkseen rikosten uusiutumisen, vaikka olivat tietoisia tilanteesta. Viranomaiset katsoivat perheväkivallan tekojen olleen provosoituja ja katsoivat, että teot eivät olleet tarpeeksi vakavia ollakseen rikoslain piirissä, mikä oli EIT:n mielestä huolestuttavaa. Romanian viranomaiset eivät tarjonneet kantajalle ilmaista oikeusapua, koska katsottiin ettei se ollut tarpeen. A:lle oli määrätty vain korotettu sakko teosta. Tuomioistuimien ei huomionnut sitä seikkaa, että B:n tytär oli peruuttanut lausuntonsa syyttäjälle, koska A uhkaili häntä. Toimien ei voitu katsoa aiheuttaneen pelotevaikutusta ja ehkäisevän tekojen uusiutumista.</p>

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
I.C.v. Romania, no. 36934/08	24.8.2016	Kehitysvammainen 14-vuotias lapsi väitti, että hänet on raiskattu. Tekijät väittivät, että tyttö oli itse suostunut seksuaaliseen kanssakäymiseen.	Olivako viranomaiset tutkineet tarpeeksi tehokkaasti väitettyä lapsen raiskaustapausta ?		EIT on samanlaisissa tapauksissa, joissa on kaksi erilaista versiota katsottu, että ne vaativat tilannekohtaista arviota lausuntojen luotettavuudesta ja kaikkien ympäröivien seikkojen varmistamista. Tämä voidaan tehdä kuulustelemalla ihmisiä, jotka tuntevat kantajan ja vastaajat, kuten ystäviä, naapureita, opettajia ja muita, jotka pystyvät valaisemaan heidän lausuntojen luotettavuutta tai kysymällä erityispsykologin mielipidettä. Tässä yhteydessä viranomaiset voivat varmentua myös siitä, mikäli uhrilla on mitään syytä tehdä väärää syytöksiä väitettä tekijöitä kohtaan. Mitään näistä ei oltu tehty tässä tapauksessa. Tapauksessa kantajan kehitysvamma teki hänestä erityisen haavoittuvassa asemassa olevan ja vaatii sekä tutkintaviranomaisilta että tuomioistuimilta korotettua huolellisuutta analysoidessaan kantajan lausuntoja. Edelleen, erityisesti huomioon olisi tullut ottaa kantajan kyky antaa suostumus seksuaalitekoihin ottaen huomioon hänen kehitysvamma. Kuitenkin näyttää siltä, että mitään kantajan ominaisuuksia, kuten ikä ja henkinen sekä fyysinen kehitys tai olosuhteet, joissa raiskaus tapahtui, ei otettu huomioon. Viranomaiset ovat ilmeisimmin ottaneet huomioon vain tekijöiden lausunnot sekä sen, ettei kantajan vartalossa näkynyt väkivallan merkkejä tai

TAPAUKSI	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSI	RATKAISU	PERUSTELUT
Halime Kiliç v. Turkki, no. 63034/11	28.6.2016	A valitti, että hänen tyttärensä B oli kuollut B:n aviomiehen vuoksi, kun viranomaiset eivät olleet suojelleet häntä kunnolla huolimatta siitä, että B oli neljään kertaan ilmoittanut miehensä ja kolmeen kertaan pyytänyt viranomaisten suojelua, koska pelkäsi lastensa ja itsensä hengen puolesta.	Oliko valtion viranomaiset suojelleet riittävästi B:tä hänen aviomiehen väkivallalta ja estääkseen hänen kuoleman?	2 artiklan rikkomus (14 artiklan rikkomus yhdessä 2 artiklan kanssa)	Kansalliset oikeusprosessit eivät täyttäneet 2 artiklan vaatimuksia. Viranomaiset epäonnistuivat rangaista miestä siitä, että hän ei noudattanut hänelle annettuja määräyksiä ja tämän vuoksi viranomaiset heikensivät määräysten tehokkuutta ja rakaisemattomuudella mahdollistivat sen, että mies pystyi toistuvasti pahoinpitelemään vaimonsa, joutumatta siitä vastuuseen. EIT ei pidä hyväksyttävänä sitä, että nainen oli jätetty ilman suojelua, vaikka hänen miehensä pahoinpiteli ja uhkaili tappaa hänet. Viranomaiset olivat luoneet ilmapiirin, joka salli perheväkivallan. Kansallinen tuomioistuimien määränyt kolme suojelua ja kielto määräystä, mutta ne olivat olleet tehotonta antamaan suojelua. Määräysten antaminen oli kestänyt ensimmäisellä kerralla 19 päivää ja toisella 8 viikkoa, joten välitön suojelua ei ollut toteutunut, vaikka tarve tilanteessa olisi ollut välittämätön suojelulle. EIT katsoi, että suojelutoimenpiteiden tehokkuutta ei voida taata ilman asianmukaisia kontrollimekanismeja. Kuitenkin tässä tapauksessa poliisi pidätti miehen viiveellä ja takavarikoi kaksi veistä. Tuomioistuimien ei ollut määrännyt miestä vangittavaksi, vaikka hän oli selvä riski

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
M.C. ja A.C v. Romania, no. 12060/12	12.4.2016	A ja B olivat osallistuneet gay-marssiin ja kotimatalla heidän päällensä hyökkäsi 6 henkilön joukko. Uhrit katsoivat, että viranomaiset eivät tutkineet heidän rikosilmoituksiaan asianmukaisesti.	Olivatko viranomaiset rikkoneet positiivisia toimintavelvoitteitaan 3 artiklan alla tutkia epäilty rikos tehokkaasti sekä mahdollinen syrjivä motiivi sen taustalla.	3 artiklan rikkomus	EIT katsoo, että väitettyjen pahoinpitelyjen tutkinta oli tehoton, kun ne kestivät liian kauan, sisälsivät vakavia puutteita ja ei ottanut huomioon mahdollisia syrjiviä motiiveja, joten on ollut 3 artiklan rikkomus. Tutkintaa ei aloitettu kunnolla, kun vasta vuoden kuluttua rikosilmoituksen tekemisestä. Viiden vuoden jälkeenkään rikostekijöiden henkilöllisyyttä ei oltu tunnistettu. Koko prosessi kesti yli 6 vuotta. Poliisi kuuli ainoastaan yhtä todistajaa, eivätkä he hyödyntäneet heille annettua todistusaineistoa, erityisesti tekijöiden kuvia ja henkilöllisyyksiä. Vaikka uhrit olivat tunnistaneet tekijöitä, silti viranomaiset väittivät, että tutkintaa oli mahdoton suorittaa, koska tekijöitä ei oltu tunnistettu.

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKAUKAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
M.G v. Turkki, no.646/10	22.3.2016	Kantaja väitti, että viranomaiset olivat epäonnistuneet estää häneen kohdistuvan väkivallan. Kantaja katsoi, että hän ei pystynyt elämään rauhassa ja turvassa lastensa kanssa johtuen entisen miehensä uhkauksista sekä rikosprosessin kohtuuttomasta pituudesta ja tehoittomuudesta, joka oli edelleen vireillä.	Olivatko viranomaiset täyttäneet 3 artiklan vaatimukset suoja- ja tehoittomuudesta väkivallalta.	EIS 3 artiklan rikkomus (myös 14 artiklan rikkomus yhdessä 3 artiklan kanssa)	EIT katsoi, että miestä oli kuultu vasta viiden kuukauden kuluttua kanteen nostosta ja rikosprosessi, joka oli edelleen vireillä, oli aloitettu vasta lähes kuuden vuoden kuluttua kanteen nostamisesta. EIT katsoi, ettei tapauksessa noussut esiin mitään, mikä olisi seittänyt syyttäjävirston passiivisuutta noin pitkältä ajalta. Tämän vuoksi EIT katsoi, ettei tapa, jolla viranomaiset toimivat täyttäneet 3 artiklan vaatimuksia. EIT myös katsoi, että Turkin lainsäädäntö ei ennen muutosta mahdollistanut eronneelle naiselle suojelua ja koska oikeusprosessi oli vireillä niin pitkään, nainen joutui elämään pitkään pelätyksen ex-miestänsä. Tämän vuoksi valtio rikki myös 14 artiklaa yhdessä 3 artiklan kanssa.

TAPAUK	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYK	RATKAISU	PERUSTELUT
Civek v. Turkki, no. 55354/11	23.2.2016	<p>A oli useaan kertaan joutunut miehensä B uhkailujen ja pahoinpitelyn kohteeksi. Kun mies vapautui vankilasta marraskuussa, A ilmoitti, että B oli jatkanut tappouhkauksia ja häirintää. A nosti uuden kanteen joulukuussa. Tammikuussa B puukotti A:n kadulla kuoliaaksi.</p>	<p>Olivatko viranomaiset tehneet tarvittavat toimenpiteet suojataksesse vakavia uhkauksia saanutta naista joutumasta murhatuksi.</p>	<p>EIS 2 rikkomus</p>	<p>EIT katsoi, että viranomaiset olivat tehneet useita toimenpiteitä miestä vastaan, kuten asettaneet hänet syytteeseen, pitäneet tutkintavankeudessa ja pitäneet häntä valvomassa. Kuitenkaan viranomaiset eivät olleet tehneet asianmukaisia toimivia toimenpiteitä miehen vankilasta vapautumisen jälkeen estääkseen naisen murhaamisen. Viranomaiset olivat ainoastaan ottaneet uhrilta uuden lausunnon, mutta eivät olleet tehneet enempää toimia miestä kohtaan, joka jatkoi häirintää ja tappouhkailuja. Uhkaukset jatkuivat ja nainen nosti uuden kanteen joulukuussa, joka johti syytteeseen tappouhkauksesta. Mitään käytännöllistä suojelua ei kuitenkaan tarjottu, vaikka mies olisi lainmukaisesti voitu pi-dättää, koska hän ei noudattanut oikeuden määräyksiä. Tämän vuoksi EIT katsoi, etteivät viranomaiset olleet tehneet tehokkaita toimenpiteitä, vaikka heillä olisi lain mukaan ollut velvollisuus viran puolesta suojella uhrin elämäään.</p>

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
M ja M v. Kroatia, no. 10161/13	3.9.2015	Hakijat valittivat, että viranomaiset eivät olleet täyttäneet positiivisia velvoitteitaan suojella heitä jatkuvalla perheväkivallalta. Väkivaltaista isää kohtaan ei oltu nostettu myöskään syytetä teoista tai määränneet isää poistumaan kodista.	Olivatko viranomaiset riittävällä tavalla toimineet estääkseen väkivallan jatkumisen?	EIS 3 artiklan prosessioikeudellinen rikkomus	Viranomaiset eivät toimineet 3 artiklan edellyttämällä joutuisuudella. Yli 4 vuotta ja 5 kk kului siitä, kun toinen valittajista oli loukkaantunut ennen kuin lopullinen oikeudellinen päätös tehtiin siitä, oliko isä aiheuttanut vammat. Viranomaisten toimenpiteiden osalta EIT katsoi puolestaan, että viranomaiset tekivät riittävät toimet arvioidessaan ja punitessaan potentiaalisen kaltoinkohtelun riskin. EIT huomioi, että asiantuntijat eivät olisi suositelleet lapsen asumista isänsä luona, jos kaltoinkohtelulle olisi ollut riski.
Y.v. Slovenia, no 41107/10	28.5.2015	Hakija väitti, että rikosprosessit koskien häneen kohdistettuja raiskauksia olivat kohtuuttomasti viivästyneitä, puolueellisia ja altistivat hänet useille traumaattisille kokemuksille, jotka loukkasivat hänet henkilökohtaista koskemattomuuttaan.	Olivatko viranomaiset rikkoneet positiivisia velvoitteitaan EIS 3 ja 8 artikloiden alla tutkia tehokkaasti alaikäisen raiskaussyytökset ja suojata lapsen koskemattomuutta?	EIS 3 ja 8 artikloiden rikkomus	Valtio oli rikkonut EIS 3 artiklan prosessioikeudellista velvoitettaan, koska tutkinta (1 vuosi ennen kuin esitutkinta annettiin syyttäjälle) sekä koko oikeusprosessin pituus (yhteensä 7 vuotta rikosilmoituksesta alioikeuden tuomioon) eivät täyttäneet tutkinnan joutuisuuden vaatimusta. Tapa, jolla rikosprosessi toteutettiin epäonnistui tarjota uhrille tarvittavaa suojaa 8 artiklan edellyttämällä tavalla.

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Identoba ja muut v. Georgia, no 73235/12</p>	<p>12.5.2015</p>	<p>Hakijat väittivät, että poliisien puutteellinen suoja seksuaalivähemmistöjen mielenosoituksen aikana mahdollisesti heihin kohdistuvan väkivallan. Hakijat olivat ilmoittaneet poliisille etukäteen suojan tarpeesta mahdollista väkivaltaa vastaan tulevan mielenosoituksen aikana.</p>	<p>Rikkoivatko viranomaiset velvoitteitaan 3 artiklan alla, kun hakijoihin kohdistui väkivaltaa mielenosoituksen aikana?</p>	<p>Eis 3 artiklan rikkomus yhdessä 14 artiklan kanssa.</p>	<p>Poliisia oli tiedotettu etukäteen suojelun tarpeesta seksuaalivähemmistöjen marssin aikana. Ottaen huomioon seksuaalivähemmistöihin kohdistuneen vihamielisyyden historian sekä nimenomaiset suojelepyynnöt, viranomaisten olisi tullut tietää heidän suojelun tarpeesta. Kuitenkin marssin aikana poliiseja oli paikalla vain rajoitettu määrä ja lisää poliiseja tuli paikalle vasta, kun hyökkäykset olivat tapahtuneet ja tämän vuoksi viranomaiset epäonnistuivat tarjota tehokasta suojelua hakijoille. Viranomaiset eivät myöskään suorittaneet asianmukaista rikostutkintaa hakijoiden väkivalta-ilmoituksista.</p>
<p>Milena Felicia Dumitrescu v. Romania, no. 28440/07</p>	<p>24.3.2015</p>	<p>Hakija valitti, että viranomaiset eivät olleet suorittaneet nopeaa ja tehokasta rikostutkintaa häneen kohdistuneet fyysisen väkivallan väitteiden johdosta. Tehottomuuden vuoksi häneen kohdistunut raiskaustapausta päätettiin, koska rikos ehti vanhentua.</p>	<p>Olivatko viranomaiset rikkoneet Eis 3 artiklan positiivista velvoitetta suorittaa tehokas rikostutkinta raiskaussytyksestä?</p>	<p>EIS 3 artiklan rikkomus</p>	<p>Väkivalta ylitti 3 artiklan vähimmäistason ottaen huomioon uhriin kohdistuneet lyönnit kovalla esineellä, joiden vuoksi uhri joutui olemaan sairaalassa 8-9 päivää. Huolimatta väkivaltaisytytösten vakavuudesta, viranomaisilla kesti yli 6 vuotta päättää rikostutkinta. Rikosprosessin lopulla, lähes 9 vuotta väitetyn rikoksen tapahtumasta, tapaus päätettiin vanhentuneena ja epäilty vapautettiin syytteistä. Viranomaisten toiminta oli ollut tehotonta.</p>

TAPAUKSE	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSE	RATKAISU	PERUSTELUT
Durmaz v Turkki, no. 3621/07	13.11.2014	Kantajat väittivät, että heidän tyttärensä kuolemaan johtaneita syitä ei oltu tutkittu kunnolla. Heidän tytär kuoli sen jälkeen, kun hänen miehensä oli tuonut hänet sairaalaan ja väittänyt naisen ottaneen yliannostuksen lääkkeitä. Myöhemmin mies kertoi lyöneensä naista aiemmin. Kuolleen naisen isä väitti, ettei hänen tyttärensä ole ollut itsetuhoinen ja hänen miehensä on vastuussa kuolemasta. Syyttäjä katsoi, että kyseessä oli itsemurha senkin jälkeen, kun ruumiinavaus ja myrkkyselä osoitti, ettei nainen ollut ottanut lääkkeitä.	Olivatko kansalliset viranomaiset tutkineet tehokkaasti kantajien tyttären kuoleman.	EIS 2 artiklan rikkomus	Kuten EIT on aiemmin katsonut, mikä tahansa puute tutkimassa, joka heikentää tutkimuksen mahdollisuutta selvittää kuoleman syy tai rikoksentehtäjä, riskeräsen, että viranomaisilta odotetun tehokkaan tutkimuksen mittapuut eivät täyty. Tässä tapauksessa viranomaisten toiminnassa oli useita puutteita, joten EIT katsoi, että viranomaiset laiminloivat suorittaa tehokkaan tutkimuksen kantajan tyttären kuolemaan johtaneista syistä. Syyttäjä ei ollut tehnyt toimia, jotka osoittaisivat, että hän olisi tutkinut muita syitä kuolemalle. Senkin jälkeen, kun tulokset ruumiinavauksesta ja myrkkyselästä, jotka osoittivat, että nainen ei ollut ottanut yliannostusta valmistuivat, syyttäjä ei muuttanut asennettaan ja väitti, että nainen oli tehnyt itsemurhan. Syyttäjän olisi tullut kuulustella naisen aivomiestä ja suorittaa tutkinta avioparin kotona, jossa he olivat tapelleet. EIT katsoi, että on viitteitä siitä, että perheväkivalta vaikuttaa pääasiassa naisiin ja että yleinen ja syrjivä oikeudellinen passiivisuus Turkissa on luonut ilmapiirin, joka sallii perheväkivallan.

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Begheluri ja muut v. Georgia, no. 28490/02</p>	<p>7.10.2014</p>	<p>Valittajat väittivät, että viranomaiset eivät olleet suojanneet heitä riittävästi laaja-alaiselta uskontoon perustuvalla väkivallalta, jota heihin oli kohdistettu lukuisia kertoja.</p>	<p>Olivatko viranomaiset laiminlyöneet positiivisia velvoitteitaan EIS 3 artiklan alla estää laajalle levinnyt uskontoon perustuva väkivalta jehovan todistajia kohtaan?</p>	<p>EIS 3 artiklan rikkomus</p>	<p>Viranomaisten toiminta oli tehotonta estämään ja lopettamaan uskontoon perustuva väkivalta ja heidän passiivisuus loi kansallisesti ilmapiirin, joka kannusti väkivaltaan jehovan todistajia kohtaan. Koska viranomaiset eivät tutkineet nopeasti väkivaltaväitteitä tai ranskaisseet tekijöitä, valtio laiminlöi sen velvollisuuden loukkausten korvaamiseen ja siten laiminlöi ehkäistä ja luoda pelotevaikutuksen uusia jehovan todistajiin kohdistuvia loukkauksia vastaan, Valtio rikkoi sekä 3 artiklan aineellisoikeudellisia että prosessioikeudellisia velvoitteita, kun se laiminlöi soveltaa lakia suojaamaan uhreja sekä toteuttaa prosessuaaliset velvoitteet.</p>

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Bijakaj ja muut v. Kroatia, no. 74448/12</p>	<p>18.9.2014</p>	<p>Hakijat väittivät, että viranomaiset olivat epäonnistuneet suojella heidän sukulaisten oikeutta elämään mielenrenteydellisesti epävakaa ja väkivaltaisen A:n väkivallalta. A:lla oli väkivaltaisen historia, alkoholi-ongelma ja hänellä tiedettiin olevan hallussaan laittomia aseita. Erityisesti A oli väkivaltaisen humassa. A oli ampunut B:n kuoliaaksi sekä yrittänyt tappaa vaimonsa C, joka kuitenkin selvisi vakavista vammoista huolimatta. Hakijat katsoivat, että poliisit olivat laiminlyöneet suojella heitä, vaikka he tiesivät A:n väkivaltaisen historian ja häiriintyneen mielen-tilan sekä uhkaukset.</p>	<p>Olivatko viranomaiset tehneet riittäviä toimia suojellakseen yhteiskuntaa yleisellä tasolla mielenrenteydellisesti epävakaaan henkilöön väkivallalta?</p>	<p>EIS 2 artiklan rikkomus</p>	<p>Viranomaisilla olisi ollut velvollisuus suojella yhteiskuntaa yleisellä tasolla mielenrenteydellisesti epävakaa ja väkivaltaiseksi todetulta A:lta. Viranomaiset olivat tietoisia, että A oli uhkailut uhria päivittäin ennen väkivaltaista tekoa, tapahtuma-aamuna sekä tunti ennen tapahtumaa, eivätkä poliisit olleet tehneet muuta kuin ilmoittaneet henkilöstä ainoastaan sairaalaan ja sosiaalipalveluille, vaikka tilanteessa oli jo todennäköisesti mahdollista reagoida tai muuttaa tapahtumien suuntaa. VEIT katsoi, että poliiseilla oli ollut mahdollisuus estää tapahtumat viemällä A lääketieteelliseen valvontaan sekä tekemällä muita tarpeellisia toimia, kun oli selvää, että henkilön mielen-tila oli häiriintynyt. Viranomaiset olivat siten laiminlyöneet velvollisuutensa taata yksilöiden turvallisuus kyseiseltä henkilöltä.</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Rumor v. Italia, no. 72964/10</p>	<p>27.5.2014</p>	<p>Kantaja oli joutunut miehensä pahoinpitelemäksi, jonka vuoksi mies joutui vankilaan. Kantaja väitti, että viranomaiset eivät olleet tukeneet häntä väkivallatekojen jälkeen tai suojanneet riittävästi uudelta väkivallalta. Kantaja väitti, että miehelle ei oltu tekijälle ei oltu määrätty mielenterveydelistä hoitoa, mies oli sijoitettu valvontarangaistukseen lähellä hänen kotiaan, mikä oli asiantonta ja hän oli jatkanut uhkailuja.</p>	<p>Olivatko viranomaisten tekemät toimenpiteet EIS 3 artiklan vaatimusten mukaisia ja riittäviä ehkäisemään väkivallan uusiutumisen.</p>	<p>Ei EIS 3 artiklan rikkomusta</p>	<p>EIT katsoi, että viranomaiset olivat tehneet tarvittavat toimet. Viranomaiset olivat säätäneet lainsäädännöllisen kehikon, joka mahdollisti viranomaisille toimenpiteiden tekemisen perheväkivallasta syytettyjä kohtaan ja tuo kehikko oli tehokas rankaisemaan tekijää ja ehkäisemään pahoinpitelyyn uusiutumisen. Tekijä oli osallistunut vankilassa psykologisen tuen ohjelmaan, jonka tarkoituksena oli auttaa tekijää ymmärtämään tekonsa ja analysoimaan oman käytöksen vakavuutta. Ennen kuin tekijälle myönnettiin siirto tutkintavankeuteen, tuomioistuimien oli huolellisesti arvioinut tilanteen. Kantajalle oli heti myönnetty lasten huoltajuus ja rikoksentehtävän vanhemman oikeudet menetetty. EIT myös toteaa, että uhkailut tai väkivalta eivät jatkuneet, kun tekijälle myönnettiin pääsy valvontarangaistukseen. Osapuolten välit näyttivät olevan rauhalliset ja harmoniset heidän sähköpostien perusteella.</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>O'Keefe v. Irlanti, no. 35810/09</p>	<p>28.1.2014</p>	<p>A:n opettaja käytti seksuaalisesti hyväksi häntä. A valitti, että valtio oli epäonnistunut suojella häntä hyväksikäyttöltä ja tarjota hänelle tehokasta oikeussuojakeinoa.</p>	<p>Olisiko viranomaisten tullut olla tietoisia lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä koulussa ja olisiko valtiolla tehokas lainsäädännöllinen suoja, erityisesti tehokas mekanismi rikoksen selvittämiseksi ja raportoimiseksi.</p>	<p>EIS 3 artiklan rikkomus</p>	<p>Valtio oli epäonnistunut rakentaa peruskoulusysteemin siten, että oppilaat ovat suojeltuja väivallalta, jonka vuoksi he olivat rikkoneet 3 artiklan positiivisia velvoitteita. Vähintään olisi pitänyt luoda tehokas, valtion kontrolloima väkivallan havainnointi ja raportointi mekanismit.</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
T.M.ja C.M.v. Moldova, no. 26608/11	28.1.2014	Hakijat valittivat, että viranomaiset eivät olleet tarjonneet heille tehokasta suojelua perheväkivallalta, kun he eivät panneet täytäntöön lähestymiskieltoa tekijälle ja hänen rikkoneet EIS 3 artiklan mukaisia positiivisia velvoitteitaan.	Olivatko viranomaiset laininlyöneet positiivisia velvoitteitaan EIS 3 artiklan alla suojata perheväkivallan uhreja uudelta väkivallalta?	EIS 3 artiklan rikkomus	Otaen huomioon erityisesti lapsen nuori ikä (8v) ja uhreihin kohdistuva väkivalta, väkivalta oli riittävää ylittämään 3 artiklan vähimmäistasoa. Uhrit olivat hakeneet lähestymiskieltoa, mutta hakija joutui odottamaan 10 päivää, että oikeus käsitteli hänen hakemuksen, huolimatta kansallisen lain 20 tunnin aikarajasta lähestymiskieltohakemusten käsittelyssä. Kun lähestymiskielto viimein määrättiin, sitä ei lähetetty välittömästi hakijoille eikä poliisille, jolloin hakijat asetettiin väkivallan jatkumisen vaaraan. Hakijat eivät olleet saaneet tehokasta suojelua kuin vasta vuoden kuluttua ensimmäisestä väkivaltilmoituksesta ja puoli vuotta lähestymiskieltohakemuksen jälkeen. Viranomaiset eivät olleet siten käsitelleet tapausta tehokkaasti ja he olivat rikkoneet positiivisia velvoitteitaan 3 artiklan alla.

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
W v. Slovenia, no. 24125/06	23.1.2014	<p>Hakija valitti, että rikosprosessi koskien häneen kohdistunutta raiskausta oli kohtuuttoman pitkä ja sitä ei oltu toteutettu vaadittavalla huolellisuudella. Hakija väitti, että hänet oli raiskannut 7 hengen ryhmä miehiä.</p>	<p>Oliko valtio noudattanut positiivisia velvoitteitaan 3 artiklan alla tutkia epäilty raiskaustapaus tehokkaasti?</p>	<p>EIS 3 artiklan rikkomus</p>	<p>EIT katsoi, että pitkittynyt prosessi aiheutti hakijalle pitkittyneen epävarmuuden, kärsimystä ja stressiä ja se oltaisiin voitu välttää, jos rikoslain mekanismit, joilla rikosteot rangaistaan ja pelotevaikutus luodaan olisi sovellettu käytännössä tehokkaasti ja nopealla tavalla. Valtio ei ollut tässä tapauksessa suorittanut tehokasta syyttämistä raiskausteosta. Laiminlyönnit olivat yhä vakavampia, kun kyseessä oli haavoittuvassa asemassa oleva uhri.</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKS	RATKAISU	PERUSTELUT
Söderman v. Ruotsi, no. 5786/08	12.11.2013	Valittaja katsoi, että Ruotsin viranomaiset eivät olleet noudattaneet velvoitteitaan EIS 8 artiklan alla tarjota hänelle oikeussuojakeinoa hänen isäpuoltaan vastaan, joka oli rikkonut hänen henkilökohtaista koskemattomuutta, kun hän oli yrittänyt salaa kuvata häntä kylpyhuoneessa valittajan ollessa 14-vuotias.	Tarjosiko ruotsin lainsäädäntö suojaan sellaista tekoa vastaan, jossa henkilöä yritetään kuvata seksuaalisiin tarkoituksiin hänen tietämättään.	EIS 8 artiklan rikkomus	Ottaen huomioon kaikki tapausta koskevat seikat, EIT ei ollut vakuuttunut siitä, että Ruotsin lainsäädäntö olisi tarjonnut tekoajankohtana riittävää suojelua positivistien velvoitteiden mukaisesti teolle, kun isäpuoli oli kylpyhuoneeseen asentanut piilokameran yrittäen kuvata alastonta lasta seksuaalisiin tarkoituksiin. Teko rikkoi kantajan koskemattomuutta ja oli vielä tuomittavampaa, koska uhri oli alaikäinen, teko tapahtui kotona, jossa hänen tulisi tuntea olonsa turvallisiksi ja tekijänä oli hänen isäpuoli, johon hänen olisi tullut pystyä luottamaan. Ruotsissa ei ollut olemassa rikosoikeudellista tai siviilioikeudellista oikeussuojakeinoa, joka olisi mahdollistanut valittajalle riittävän tehokkaan suojan ja siten 8 artiklaa on rikottu.

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
Mudric v. Moldova, no. 74839/10	16.7.2013	<p>Hakija väitti, että viranomaiset eivät olleet toteuttaneet positiivisia velvoitteitaan 3 artiklan alla suojella häntä perheväkivallalta ja rangaista tekijää. Hakija oli tehnyt viranomaisille useita ilmoituksia väkivallasta ja pyytäen suojelua ex-miestään kohtaan. Viranomaiset olivat olleet tietoisia hänen tilanteestaan, mutta eivät olleet tehneet mitään.</p>	<p>Olivatko viranomaiset pyrkineet estää perheväkivallan jatkumisen riittävällä tavalla?</p>	<p>EIS 3 artiklan rikkominen</p>	<p>Väkivalta sekä uhrin jatkuva pelko väkivallasta huomioon ottaen, EIS 3 artiklan vähimmäistaso ylittyi. Viranomaiset olivat tietoisia tekijän mielenterveydelllistä ongelmista ja hänet oli todettu vaaralliseksi yhteiskunnalle. Tuomioistuimien olisi voinut määrätä henkilöille pakollista hoitoa aiemmin sekä poistaa tekijä hakijan talosta. Viranomaisten olisi tullut aikaisemmin määrätä tekijälle myös lähestymiskielto. Useat viiveet ja tapa, jolla viranomaiset hoitivat tapauksen rikkoi EIS 3 artiklan mukaisia positiivisia velvoitteita.</p>
B v. Moldova, No. 61382/09	16.7.2013	<p>Hakijat väittivät, että viranomaiset eivät olleet tehneet tarpeeksi estääkseen A:ta joutumasta ex-miehensä pahoinpitelmäksi sekä estämästä lapsia näkemästä pahoinpitelyä ja tämä oli mahdollistanut väkivallan uusiutumisen.</p>	<p>Oliiko valtio rikkonut positiivisia velvoitteitaan 3 ja 8 artikloiden alla suojata perheväkivallan uhreja uudelta väkivallalta?</p>	<p>EIS 3 ja 8 artikloiden rikkominen</p>	<p>Väkivalta oli riittävän vakavaa ylittääkseen 3 artiklan minimitason. Viranomaiset olivat tulleet tietoiseksi väkivallasta, kun he olivat antaneet miehelle hallinnolliset sakot muutamaan otteeseen. Viranomaiset eivät tehneet riittäviä toimia estääkseen väkivallan jatkumista, kun tekijä oli pystynyt jättämään asumisen perheen yhteiseen kotiin huolimatta lähestymiskielton määräksestä. Viranomaiset olivat täten mahdollistaneet väkivallan jatkumisen, kun tekijä ei oltu poistettu kodista.</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Eremia ja muut v. Moldova, no 3564/11</p>	<p>28.5.2013</p>	<p>Tapauksessa perheen isä A pahoinpiteli puolisoaan B useasti perheen kotona lasten C ja D nähden sekä uhkaili tappavansa vaimonsa. Mies oli koulutukseltaan poliisi. Mies sai lähestymiskielton, mutta rikkoi sitä useaan kertaan.</p>	<p>Toimivatko viranomaiset EIS 3 artiklan tarkoittamalla tavalla riittävästi suojatakseen B:tä uusiutuvalla väkivallalla sekä rikkoivatko viranomaiset 8 artiklan positiivisia velvoitteitaan, koska lapset joutuivat näkemään kotona heidän äitiään pahoinpideltävän.</p>	<p>EIS 3 ja 8 artiklojen rikkomukset</p>	<p>EIS 3 art: Kantaja oli valittanut viranomaisille lähestymiskielton rikkomisesta, kun tekijä oli häirinyt häntä kadulla ja tullut heidän kotiin. Tämän valituksen olisi pitänyt osoittaa viranomaisille, että kantajat eivät halunneet miehen tulevan heidän kotinsa, mutta myöskin sen, että kantajaan kohdistui kasvanut riski uudesta väkivallasta ottaen huomioon, että mies ei välttänyt oikeuden määräyksestä. Mitiään toimenpiteitä ei tehty, vaikka kantaja ilmoitti tekijän rikkomuksen lähestymiskieltoa ja pahoinpidelleen häntä uudelleen. Syyttäjä myös lakkautti tutkinnan, mikä entisestään vaikutti siihen, ettei miestä rangaistu teoista. Sen valossa, miten viranomaiset hoitivat tapauksen tietäessään perheväkivallan uusiutumisen vaarasta ja heidän laiminlyönti tehdä tehokkaita suojaustoimia ja varmistaa tekijän rankaiseminen asiaa koskevien lain säädösten mukaisesti, EIT katsoo, että valtio oli epäonnistunut noudattaa heidän positiivisia toimintavelvoitteita EIS 3 artiklan alla ja rikkomukset sopimusta ensimmäisen kantajan kohdalla. EIS 8 art; Lasten psyykkiseen hyvinvointiin vaikutti haitallisesti se, että he näkivät jatkuvasti äitinsä tulevan heidän isänsä pahoinpitelemäksi kotonaan. EIT:n näkökulmasta tämä vaikuttaa häirintään</p>

TAPAUK	VUOSI	TAPAHUTUMAKUVAUS	KYSYMYS	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Vaiulieni v. Liettua, no. 33234/07</p>	<p>26.3.2013</p>	<p>Kantajan kumppani oli pahoinpidellyt hänet viiteen kertaan mm. kuristamalla, potkimalla ja lyömällä häntä. Kantaja oli yrittänyt itse ajaa syytettyä, mutta tuomari oli siirtänyt asian syyttäjälle, koska vastaaja oli jättänyt useaan kertaan saapumatta paikalle. Kansallisen lain mukaan lievä pahoinpitely on asianomistajarikos 2003 alkaen, eikä syyttäjän mukaan ollut syytä viralliseen tutkinnan aloittamiseen yleisen edun vuoksi. Tutkinta oli kahteen kertaan lopetettu todisteiden puutteessa. Myöhemmin syyttäjä oli ilmoittanut, ettei hän aja asiaa. Asianomistaja nosti kanteen uudelleen, mutta se hylättiin koska rikos oli ehtinyt vanhentua. Kantaja katsoi, että viranomaiset eivät noudattaneen lainsäädöksiä ja tapa, jolla he tutkivat hänen syytökset väkivallasta oli tehotonta.</p>	<p>Rikkoiko valtio 3 artiklan mukaisia positiivisia velvoitteitaan tutkia perheväkivalta väitteet ja suojata uhria sekä rangaista tekijää.</p>	<p>EIS 3 artiklan rikkomus (yksi erimielistä oleva, jonka mukaan kohtelu ei täyttänyt 3 artiklan minimivaatimusta ja olisi tullut tarkastella 8 artiklan mukaan)</p>	<p>Kantaja oli jo vuonna 2001 kääntynyt alioikeuden puoleen nostaakseen asianomistajasyytteen. Kantaja oli kertonut pahoinpitelyistä yksityiskohtaisesti, nimennyt todistajat, maininnut sovellettavan lainkohdan sekä toimittanut lääkärintlausunnot. EIT täten katsoi, että viranomaiset olivat saaneet riittävästi tietoa, jotka herättävät epäilyn tapahtuneesta rikoksesta ja tuosta hetkestä lähtien viranomaisilla on ollut velvollisuus toimia valittajan ilmoitusten johdosta. Tuomioistuimien olikin toiminut välittömästi saadakseen tekijän oikeuden eteen, mutta vastaaja oli useaan kertaan jättänyt ilmestymättä oikeuteen, joten tuomioistuimien päätettiin siirtää asian viralliselle syyttäjälle. EIT katsoo, että tuohon asti viranomaiset toimivat ilman aiheuttomia viiveitä. Kuitenkin, kun asia oli siirretty viralliselle syyttäjälle, tutkinta oli lopetettu kahteen kertaan todisteiden puutteen vuoksi. Puute valtiolta. Syyttäjä oli vasta kahden vuoden kuluessa uuden rikosprosessilain voimaantulosta (jolloin lievä pahoinpitely muuttui asianomistajarikokseksi) palauttanut asian asianomistajalle ja täten asettanut hänet samaan asemaan kuin jossa hän oli jo neljä vuotta aikaisemmin, kun hän ensimmäisen kerran yritti ajaa syytettyä. Kantajan valitukset oli hylätty huolimatta siitä, että hän oli muistuttanut rikosten</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Van Colle v. Yhdistynyt kuningaskunta, no. 7678/09</p>	<p>13.11.2012</p>	<p>Rikoksesta tuomittu murhasi kostoksi yhden tapauksen todistajan. Kuolleen pojan vanhemmat valittivat, että poliisi oli epäonnistunut suojella heidän poikaansa.</p>	<p>Rikkoivatko viranomaiset 2 artiklan mukaisia velvoitteitaan suojella pojan elämää?</p>	<p>Ei 2 artiklan rikkomusta</p>	<p>Viranomaiset eivät voineet tietää tekijän olevan riski todistajalle, koska tekijä oli ainoastaan pienrikollinen syytteessä varkaudesta, uhri ei ollut edes päätodistaja ja tekijän rikosrekisteri ei antanut viitteitä siitä, että hän voisi tehdä vakavaa väkivaltaa ihmistä kohtaan. Mijikkään ei osoittanut, että hän olisi käyttänyt aseita ennen tai hänellä olisi mielenterveydellisiä ongelmia. Täten, koska ei ollut mitään vaihtetta, jolloin olisi voitu osoittaa viranomaisten tulleen tietoiseksi, ei viranomaisten voitu katsoa olleen vastuussa.</p>
<p>E.M v. Romania</p>	<p>30.10.2012</p>	<p>Kantaja oli pahoinpidelty hänen 1,5-vuotiaan tyttärensä nähdessä. Hän oli ilmoittanut pahoinpitelystä viranomaisille, mutta asia oli hylätty katsoen, ettei ole todisteita.</p>	<p>Ovatko viranomaiset suorittaneet tehokkaan tutkimuksen koskien väitettyä perheväkivaltaa?</p>	<p>Ei 3 artiklan rikkomus</p>	<p>EIT katsoi, että valtio ei ollut noudattanut prosessioikeudellista velvoitettaan suorittaa tehokas tutkimus EIS 3 artiklan mukaisesti. Kantaja oli pyytänyt viranomaisilta apua ja suojelua hänelle ja tyttärelleen miehensä väkivaltaisuukselta. Mitään toimenpiteitä ei näytetty tehneen, vaikka lääkärintodistus oli todisteena ja lainsäädäntö mahdollisesti toimenpiteiden teon perheväkivaltatapauksissa.</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKS	RATKAISU	PERUSTELUT
Irene Wilson v. United Kingdom, no. 10601/09	23.10.2012	<p>Valittajan mies oli pahoinpidellyt hänet heidän kotonaan 20.10.2007. Valittaja kärsi useista haavoista päässä, jotka vaativat kahdeksan tikkää sekä lisäksi hänellä oli useita mustelmia ja päänsärkyä. Valittaja kertoi poliisille, että pahoinpitelyitä on ollut usein aiemminkin. Valittaja ei ollut ilmoittanut väkivallasta aiemmin kuin tuolloin 20.10.2007 ja eikä valittaja tuonut esiin, että väkivalta olisi aiemmin ollut fyysistä. Valittaja valitti 8 artiklan alla, että rikosprosessissa ei ollut otettu riittävästi huomioon hänen oikeuksiaan uhrina ja tekijän rangaistusta oli sopimattomasti alennettu ja rangaistus oli paljon lyhyempi kuin se olisi ollut, jos väkivalta olisi tapahtunut avioliiton ulkopuolella.</p>	<p>Oliko valtio rikkonut positiivisia velvoitteitaan 8 artiklan alla ottamatta huomioon uhrin oikeuksia rikosprosessissa ja antamalla perheväkivallan tekijälle alemman rangaistuksen.</p>	<p>Ei 8 artiklan rikkomusta, hakemus hyvällyttiin perusteettomana.</p>	<p>Tässä tapauksessa ei ollut jatkuvan väkivallan tilannetta. Vaikkakin nainen sanoo, että häneen oltiin kohdistettu väkivaltaa useiden vuosien ajan, hän toi viranomaisten tietoon vain yhden tapahtuman, eikä hän ole tuonut mitään muita väitteitä tietyistä väkivaltateoista EIT:n tietoon. Kun hän teki ilmoituksen poliisille tapahtumasta, se tutkittiin nopeasti ja mies pidätettiin ja asetettiin syytteeseen. Tämän jälkeen oikeudenkäynti pidettiin ilman viivettä. Tämä ei ollut siten sellainen tapaus, jossa viranomaiset eivät olisi tehneet mitään saadessaan tietoonsa toistuvat ja uskottavat väitteet väkivallasta ja väkivaltauhkauksista (vrt. Kontrova ja Opuz). Tässä tapauksessa ei myöskään ollut vireillä toista valittajan oikeusprosessia tai ei olisi täytäntöönpantu tuomioistuimen määräyksiä (vrt. A v. Kroatia ja Kalucza). Ei myöskään ilmennyt, että perheväkivallan tekijät olisivat saaneet muita alempia rangaistuksia. Muun muassa näiden syiden vuoksi valtio ei ollut rikkonut positiivisia velvoitteita 8 artiklan alla ja valitus hylättiin perusteettomana. Rangaistus ei ollut liian lievä.</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
Kowal v. Puola, no. 2912/11	18.9.2012	Valittaja valitti 8 artiklan alla, että valtio oli epäonnistunut täyttämään sen positiiviset toimintavelvoitteet suojella häntä, hänen pikkuveljeä ja äitiä perheväkivallalta, koska viranomaiset eivät olleet tehneet toimia toimeenpannukseen oikeuden päätöksen, jolla määrättiin väkivaltaisen isän muuttamaan kodista. Tämän seurauksena kantaja ja hänen perheensä olivat jääneet vaaraan väkivallan jatkumisesta.	Olivatko viranomaiset toimineet asianmukaisesti suojellakseen perhettä väkivallan jatkumiselta 8 artiklan positiivisten velvoitteiden mukaisesti.	EI 8 artiklan rikkomusta, hakemus hyvälittiin perusteettomana.	EIT totesi, että kansallinen tuomioistuin arvioi miestä vastaan nostetut syytteet ja tuomitsi hänet nopeasti, sillä prosessi kesti kuusi kuukautta kokonaisuudessaan. Tuomioistuin oli myös määrännyt ehdonalaisvirikailijan valvomaan tekijän käytöstä. Kun tekijän väkivalta oli jatkunut myöhemmin, viranomaiset olivat viiveittä aloittaneet uuden prosessin. Tuomioistuin arvioi miehen käytöksen ja katsoi, että se oli kehitynyt parempaan suuntaan, joten vankeuden sijaan he määräsivät miehen muuttamaan pois perheen kodista. Vaikka uusi prosessi oli kestänyt 5kk, mikä EIT:n mukaan on avoin kritiikille, se kuitenkin katsoi, että oikeuden päätöksillä oli väkivallan jatkumista ehkäisevä vaikutus. Mies ei ollut heti muuttanut pois kotoa, jonka vuoksi oikeus oli määrännyt ehdonalaisvirikailija ryhtymään toimiin. Myöhemmin mies oli muuttanut itse pois kotoa, joten asian käsittely oli keskeytetty. EIT päätyi siihen, että viranomaiset olivat toimineet asianmukaisesti ja heidän päätöksillään oli ollut ehkäisevä vaikutus sekä pelotevaikutus.

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
Dordevic v. Kroatia, no. 41526/10	24.7.2012	<p>Tapuksessa naapuruston alle 14-vuotiaat lapset kiusasivat sekä fyysisesti että psyykkisesti kehitysvammaista valittajaa. Valittajat väittivät, etteivät viranomaiset olleet antaneet riittävästi suojaa naapuruston lasten häirinnältä ja pahoinpitelyltä ja he ovat rikkoneet 2, 3 ja 8 artikloiden velvollisuuksia.</p>	<p>Olivatko viranomaiset suojelleet riittävästi kehitysvammaista lasten väkivaltaiselta kiusaamiselta.</p>	<p>EIS 3 ja 8 artikloiden rikkomukset.</p>	<p>EIT katsoo, että viranomaiset laiminloivat tehdä riittävät toimet varmistukseensa ongelman laajuuden ja estääkseen väkivallan jatkumisen. Poliisi oli käynyt paikalla, mutta mitään konkreettisia toimia ei oltu tehty: ei poliisimääräisiä ja valvontamekanismeja toteutettu, jotta voitaisiin havaita ja estää väkivallan jatkuminen. Myöskään sosiaaliviranomaiset eivät puuttuneet asiaan, eikä asiantuntijoita konsultoitu, jotka olisivat voineet antaa suosituksia ja käsitellä asiaankuuluvat lapset. Ensimmäisen valittajan osalta siten artiklaa 3 on rikottu, koska viranomaiset eivät tehneet riittäviä toimia estääkseen väkivallan, vaikka riski sen jatkumisesta oli todellinen ja ennustettavissa. Väkivaltalla oli tarpeeksi vakavaa, jotta 3 artikla sovellettiin. Toisen valittajan osalta viranomaiset rikkoivat 8 artiklan velvoitteitaan suojella henkilön yksityis- ja perhe-elämää. Viranomaiset eivät tehneet riittäviä toimia estääkseen häirinnän jatkumista. Kun tekijät olivat alle 14-vuotiaita, eivätkä olleet siten rikosoikeudellisessa vastuussa kansallisen lainsäädännön mukaan, valtion viranomaiset eivät olleet velvollisia puuttumaan rikosoikeuden keinoin, mutta sen sijaan heidän olisi tullut tehdä muita ehkäiseviä toimia estääkseen pitkään jatkunut kiusaaminen, kun he tiesivät siitä.</p>

TAPAAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKS	RATKAISU	PERUSTELUT
Kayak v. Turkki, no. 60444/08	10.7.2012	Tapauksessa 15-vuotias oppilas puukotettiin koulun edessä toisen oppilaan toimesta koulun ruokalasta varastetulla veitsellä.	Oliko valtio vastuussa oppilaan puukottaessa toista oppilasta koulun läheisyydessä koulun keittiöstä haetulla veitsellä.	EIS 2 artiklan rikkomus	Viranomaiset, erityisesti koulun henkilökunta, olivat laiminlyöneet varmistaa riittävän valvonnan koulun alueella. Heidän olisi tullut seurata oppilaiden toimintaa niin koulun sisällä kuin ulkonakin. Koulun henkilökunta ei ollut ilmoittanut turvallisuusongelmista tai soittaneet edes poliisille.
M.T ja S.T v. Slovakiä, no. 59968/09	29.5.2012	Valittaja oli tullut miehensä pahoinpitelemäksi. Syyte kuitenkin hylättiin. Mies määrätin muuttamaan pois kodista ja lapsen huoltajuus määrätin valittajalle. Valittaja katsoi rikosprosessin olleen vastoin hänen EIS 3 ja 8 artiklan oikeuksia, koska tuomioistuinten päätös koskien miehen käytöstä ei ollut asianmukaisesti perusteltu.	Rikkoiko valtion viranomaisten toiminta EIS 8 artiklan positiivisia velvoitteita.	EI 8 artiklan rikkomusta	Viranomaiset olivat toimineet tehokkaasti, koska tekijä oli poistettu perheen kodista, rikosprosessi oli suoritettu riittävällä nopeudella ja todistusaineisto oli tutkittu läpikotaisin kahden tuomioistuimen toimesta, joista viimeisen päätöksen perustuslakituomioistuin arvioi, sekä rikosprosessilla oli ollut yleinen sekä yksityinen pelotevaikutus ja yhdessä muiden ennaltaehkäisevien toimenpiteiden kanssa se johti siihen, ettei väkivalta jatkunut. Tämän vuoksi ei voitu katsoa, että viranomaisten toiminnassa olisi ollut puutteita.

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Kaluza v. Unkari, no. 57693/10</p>	<p>24.4.2012</p>	<p>A omisti yhdessä asunon B kanssa. Heillä oli riitainen ja väkivaltainen suhde, jonka vuoksi A haki useaan kertaan apua viranomaisilta mm. hakien lähestymiskieltoja ja siviilikanteella omistajuuden purkua ja häätöä sekä teki rikosilmoituksia B:stä.</p>	<p>Täyttävätkö viranomaiset riittävällä tavalla velvollisuutensa suojella hakijan fyysistä koskemattomuutta.</p>	<p>EIS 8 artiklan rikkomus</p>	<p>EIT katsoo vakavaksi, että viranomaisilla kesti 1,5 vuotta kantajan hakemuksesta päättääkseen lähestymiskiellosta. Lähestymiskielton epäämistä ei oltu myöskään perusteltu kunnolla. Vireillä oli myös 3 siviilikannetta koskien asuntoa. Ottaen huomioon osapuolten säännölliset ja väkivaltaiset riidat ja se tosiseikka, että oikeudenkäynnit keskeytettiin toistuvasti, EIT katsoo, että kansalliset tuomioistuimet epäonnistuivat noudattaa heidän positiivisia velvoitteita ratkaista tapaukset kohtuullisen ajan kuluessa ja rikkoivat siten 8 artiklaa.</p>
<p>Ilieva ja Gerogjeva v. Bulgaria, no. 9548/07</p>	<p>17.4.2012</p>	<p>Hakijat valittivat, että viranomaiset eivät olleet syyttäneet huolellisesti henkilöitä, jotka olivat pahoinpidelleet heitä. Erityisesti oikeusprosessi oli epäreilu ja lopetettu sekä viranomaiset olivat toimineet epäreilulla tavalla.</p>	<p>Rikkoivatko viranomaiset positiivisia velvoitteitaan 3 artiklan alla suojella hakijoita heidän naapureiltaan?</p>	<p>EI 3 artiklan rikkomusta</p>	<p>Naapureiden kohdistama väkivalta ei ollut vakavuudeltaan sen asteista, että viranomaisien puuttumattomuus johtaisi positiivisten velvoitteiden rikkomukseen 3 artiklan alla. Väkivalta käsitti suullista haukkumista, tiilien heittämistä kohti (eivät osuneet) sekä lyömistä, joista hakijoille tuli mustelmia.</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
C.A.S ja C.S v. Romania, no. 26692/05	20.3.2012	7-vuotias lapsi oli joutunut toistuvasti seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi. Hakijat valittivat, että rikostutkinta oli ollut tehoton ja viranomaisten toiminta oli siten rikkonut hänen 3 ja 8 artiklan mukaisia oikeuksiaan. He olivat tapahtumien johdosta joutuneet muuttamaan pois kotiaan.	Olivatko viranomaiset tutkineet lapsen raiskaustapauksen 3 ja 8 artikloiden edellyttämällä tavalla tehokkaasti?	EIS 3 ja 8 artiklan rikkomus	Viranomaisten tulee saattaa lapseen kohdistuva hyväksikäyttötapaus rikosprosessuaaliseen käsittelyyn ja tutkia se tehokkaasti. Tapausta ei oltu tutkittu tehokkaasti; kaiken kaikkiaan tutkintaan oli mennyt 5 vuotta ja 7 vuoden kuluttua annettiin tuomio, jossa syytteet hylättiin. Lääkärintarkastus ja kuulustelut tehtiin vasta kuukausien ja viikkojen kuluttua tiedosta, mahdollisia muita tekijöitä ei yritetty selvittää, eikä myöskään selvittää ristiriitaisia näyttöjä.

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Choreftakis ja Choreftaki v Kreikka, no. 46846/08</p>	<p>17.1.2012</p>	<p>Vankilasta vapautunut elinkautisvanki tappoi valittajan pojan. Vanhemmat valittivat, että viranomaiset olivat rikkoneet 2 artiklan velvoitteitaan, kun he olivat vapauttaneet tekijän, mikä oli mahdollistanut heidän poikansa kuoleman. Valittajat katsoivat, että viranomaiset olivat olleet huolimattomia päästäessään vaarallisen vangin vapaaksi.</p>	<p>Oliko valtio vastuussa ehdonalaisten päästetyn henkilön tekemästä henkirikoksesta</p>	<p>Ei 2 artiklan rikkomusta (4 vs. 3); vähemmistöön jääneet tuomarit katsoivat, että 2 artiklaa olisi rikottu)</p>	<p>Enemmistö katsoi, ettei ollut olemassa välitöntä kausaaliyhteyttä Kreikan oikeussysteemin toimivuuden ja murhan välillä. Kreikan ehdollisen vapautuksen systeemi ei loukannut oikeutettua tasapainoa sen tavoitteen kanssa, että vangit pyritään integroimaan takaisin yhteiskuntaan. Järjestelmä takasi tuona aikana riittävän suojan yhteiskunnalle väkivaltateoilta, kun vangit päästettiin ehdolliseen vapauteen. Vähemmistöön jääneet tuomarit katsoivat, että valtio oli rikkonut 2 artiklan velvoitetta, koska järjestelmä ei mahdollistanut kaikkien vankien kurinpitoseuraamusten huomioimista. Tapauksessa tekijällä oli ollut väkivaltaista käyttäytymistä vankilassa useita kertoja vuosina 1998-2004, mutta järjestelmän mukaan kurinpitorangeistusten merkinnät tuli poistaa 6 kk-2 v välillä. Hänet oli pariin kertaan määrätty kurinpitoselliin, kun hän oli pahoinpidellyt toista vankia, mutta kansallinen laki ei mahdollistanut näiden tekojen huomioimista.</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
M.P ja muut v. Bulgaria, no 22457/08	15.11.2011	Hakijat valittivat, että viranomaiset olivat laiminlyöneet positiiviset velvoitteet 3 artiklan alla toteuttaa nopea ja tehokas rikostutkinta lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä sekä poistaa tekijä perheen kodista, jossa hän pystyy todennäköisimmin jatkamaan hyväksikäyttöä.	Olivatko viranomaiset rikkoneet positiivisia velvoitteitaan EIS 3 ja 8 artikloiden alla tutkia tehokkaasti lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja suojata lasta hyväksikäytön jatkumiselta?	Ei 3 ja 8 rikkomuksia.	Viranomaiset olivat toimineet huolellisuudella lapsen paras etu huomioiden ja tehokkaasti, eikä siten voitu katsoa heidän rikkoneet Euroopan ihmisoikeussopimusta.
M.ja C v. Romania, no. 29032/04	27.9.2011	Hakijat valittivat, että viranomaiset eivät olleet suojanneet alaikäistä joutumasta isänsä seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi.	Oliko viranomaiset tehneet riittävät toimenpiteet estääkseen lapsen seksuaalisen hyväksikäytön?	EIS 3 rikkomus	Rikostutkinta oli suoritettu puutteellisesti eikä kaikkia mahdollisia vaihtoehtoja käyty tutkinnassa läpi. Viranomaiset eivät laittaneet tarpeeksi painoarvoa lapsen haavoittuvalle asemalle. Tutkimman suorittamisessa oli merkittävä viive.
Durdevic v. Kroatia, no. 52442/09	19.7.2011	Valittajat väittivät muun muassa etteivät kouluviranomaiset olleet suojelleet kolmatta valittajaa riittävästi toistuvalla pahoinpitelyllä koulussa.	Olivatko viranomaiset tehneet riittävät toimet tunnistaakseen ja rangaistakseen väitetyt pahoinpitelyiden tekijät.	Ei 3 tai 8 artiklan rikkomuksia; perusteeton valitus	EIT katsoi, että valittajien väitteet eivät voineet johtaa viranomaisten vastuuseen, koska velvoitteen syntyäkseen tulee väkivalta väitteiden olla tarkkoja ja yksityiskohtaisempia sen osalta, milloin rikos on tapahtunut, missä ja millaisia teot olivat. Tässä tapauksessa valittajat eivät kyenneet antamaan tarkkoja yksityiskohtia tekijöistä tai väkivallan tapahtumista tai ajasta.

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Milanovic v. Serbia, no. 44614/07</p>	<p>14.12.2010</p>	<p>Valittaja väitti, että viranomaiset eivät olleet suojanneet riittävästi häntä väkivallalta, joka hänen kohdistui johtuen uskonnolliseen vähemmistöön kuulumisesta. Viranomaiset eivät olleet riittäväällä tavalla myös tutkineet valittajaan kohdistuneita hyökkäyksiä.</p>	<p>Oliko viranomaiset suojanneet uskonnolliseen vähemmistöryhmään kuuluvan jäsenen joutumista väkivallan kohteeksi riittäväällä tavalla?</p>	<p>EIS 3 artiklan rikkomus</p>	<p>Viranomaiset eivät tehneet toimivaltansa puitteissa kaikkea mitä he olisivat pystyneet toimittaakseen riittävän tutkintana. Lisäksi he laiminlöivät tehdä riittävät ja tehokkaat toimet suojataksaan hakia toistuvalla väkivallalta huolimatta siitä, että väkivallan riski oli jatkuva ja todellinen sekä ennustettavissa oleva.</p>
<p>Hajduová v. Slovakia, 2660/03</p>	<p>30.11.2010</p>	<p>Tapauksessa A oli useaan kertaan joutunut aviomiehensä B henkisen ja fyysisen väkivallan kohteeksi. B sairasti vakavaa persoonallisuushäiriötä, joten alioikeus toimitti B:n psykiatriseen hoitoon vankilan sijaan. B kuitenkin päästettiin sairaalasta pois viikon kuluttua, koska häntä ei oltu määrätty pidettäväksi sairaalassa. Sairaalasta pääsyn jälkeen B jatkoi A:n uhkailua.</p>	<p>Suojelivatko Slovakian viranomaiset asianmukaisesti perheväkivallan uhria uudelta väkivallalta.</p>	<p>EIS 8 artiklan rikkomus</p>	<p>Viranomaisten tehokkaiden toimenpiteiden puuttumisen vuoksi, erityisesti alioikeuden epäonnistuminen noudattaa kansallisen lain mukaista veloiteta määrätä mies pidettäväksi psykiatrisessa hoidossa, johti valtion 8 artiklan positiivisten velvoitteiden täyttämättä jättämiseen ja artiklan rikkomiseen. Valtion toimintavelvoitteiden laiminlyönti oli johtanut siihen, että mies oli pystynyt jatkamaan uhkailujaan.</p>

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
A.v. Kroatia, no. 55164/08	14.10.2010	<p>Kantaja oli useaan kertaan joutunut miehensä fyysisen ja psyykkisen väkivallan kohteeksi ja myös heidän tyttärelleen nähty tämän useaan kertaan. Michellä oli mielenterveysongelmia, kuten post-traumaattista stressihäiriötä, vainoharhaisuutta ahdistuneisuushäiriötä sekä epilepsiaa sota- ja sotavangiksi joutumisen johdosta. Psykiatristen lausuntojen mukaan mies tarvitsi jatkuvaa pakollista psykiatrista hoitoa, hänellä oli alentunut kyky säädellä käyttäytymistään sekä raporteissa korostettiin miehen taipumusta väkivaltaan. Miestä kohtaan oli useita eri rikosprosesseja käynnissä sekä tuomioistuimet määräsivät useita eri toimenpiteitä tehtäväksi.</p>	<p>Suojelivatko kansalliset viranomaiset riittävästi perheväkivallan uhria ja noudattivatko 8 artiklan positiivisia toimintavelvoitteita.</p>	<p>EIS 8 artiklan rikkomus</p>	<p>Kansalliset viranomaiset epäonnistuivat toimeenpanna kansallisten tuomioistuimien toimenpidemääräykset, joiden tavoitteena oli yhtäältä toteuttaa B:n psykiatrisen hoidon, joka näytti olevan väkivaltaisen käytöksen syy ja toisaalta tarjota hakijalla suojelua väkivallalta. Uhri jäi siten pitkään vailla suojelua, eikä viranomaiset täyttäneet positiivisia velvoitteitaan. EIT huomioi, että psykiatrisen hoidon tarve oli pitkään tiedossa, mutta sitä ei toimeenpantu.</p>
Dink v. Turkki, no. 2668/07	14.9.2010	<p>Toimittajaan kohdistui tappouhkauksia, joista tieto oltiin toimitettu poliisille, eikä toimenpiteisiin oltu ryhdytty. Toimittaja itse ei ollut pyytänyt suojelua viranomaisilta.</p>	<p>Suojelivatko viranomaiset riittävästi toimittajaa joutumasta ääriiikkeen murhaamaksi?</p>	<p>EIS 2 artiklan rikkomus</p>	<p>Poliisi tiesi ääriiikkeen vihamielisyydestä kyseistä toimittajaa kohtaan jo ennen murhaa. He olivat tienneet myös murhan valmistelusta. Poliisien olisi tullut ryhtyä suojelutoimenpiteisiin sekä suorittaa tehokas rikostutkinta. Ei pystytty näyttämään, että poliisi olisi ryhtynyt suojelutoimiin saatuaan tietää ääriiikkeen aikeista.</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
Maiorano ja muut v. Italia, no. 28634/06	15.12.2009	A oli saanut elinkautustuomion kahden tytön raiskauksesta ja raa'asta väkivallasta. A:n päästessä päiväksi poistumaan vankilasta, hän tappoi B:n. B:n sukulaiset valittivat, että tuomioistuimien oli rikkonut positiivisia toimintavelvoitteitaan päästessään A:n vapaille.	Olivatko viranomaiset suojanneet tarpeeksi B:tä joutumasta tapetuksi kahden vankilasta vapautetun henkilön toimesta.	EIS 2 artiklan rikkomus	A oli sotkeutunut useihin kohtauksiin vankilassa, joiden vuoksi hän oli saanut uusia tuomioita. Siltikin A:lle myönnettiin koevapaus. A oli ollut tällöin valvonnan alla ja oli paljastunut, että hän oli rikkonut vapautuksen ehtoja jo vapautuspäivänä. Tuo tieto on huolestuttavaa ja olisi pitänyt tuoda tuomioistuimen tietoon, jonka vuoksi viranomaiset rikkoivat positiivisia toimintavelvoitteitaan. Se, ettei vapautuspäätökselle haettu peruutusta, voitiin myös katsoa laiminlyönniksi ottaen huomioon vankilan tiedottajan tieto ja poliisitutkinnan tulokset.

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
E.S ja muut v. Slovakiä, no. 8227/04	15.9.2009	Mies oli pahoinpidellyt vaimoaan ja heidän yhteisiä lapsia sekä seksuaalisesti hyväksikäyttänyt yhtä tyttärtä. Nainen oli pyytänyt oikeudelta määräystä, jolla yhteinen vuokrasopimus olisi voitu purkaa ja mies olisi joutunut muuttamaan pois asunnosta. Oikeus hylkäsi tämän vaatimuksen, koska he katsoivat miehellä olevan vuokralaisena oikeus asua asunnossa eikä tuomioistuimella ollut valtaa rajoittaa hänen oikeuttaan käyttää sitä. Tämän vuoksi kantajien piti muuttaa talosta pois ja lapset joutuivat vaihtamaan koulua. Kantajat valittivat, että viranomaiset olivat epäonnistuneet suojella heitä asianmukaisesti miehensä/isänsä kohtelulta.	Olivatko viranomaiset täyttäneet positiiviset toimintavelvoitteensa 3 ja 8 artikloiden alla suojataksseen kantajia miehen väkivallalta.	EIS 2 ja 8 artiklojen rikkomus	Naisella ei ollut mahdollisuutta hakea vuokrasopimuksen purkamista ennen kuin hänen ja miehen välinen avioero oli astunut lopullisesti voimaan eli vuosi ensimmäisestä kanteesta, eikä mahdollisuutta hakea määräystä, joka olisi kieltänyt miehen pääsyn asuntoon ennen kuin lakimuutos astui voimaan eli noin kaksi vuotta ensimmäisestä kanteesta. Ottaen huomioon syytösten luonne ja vakavuus, nainen ja lapset olisivat tarvinneet suojelua välittömästi, ei vuosi tai kaksi sen jälkeen, kun väitteet ensimmäisen kerran tuotiin viranomaisten tietoon. Tuona aikana EIT katsoo, ettei tehokasta oikeussuojakeinoa ollut avoimna naiselle, jonka avulla olisi varmistettu suojeleminen hänelle itselleen ja hänen lapsille. Täten väkivaltaista miestä ei saatu häädettyä perheen kodista ennen avioeron lopulliseksi tuleamista ja lapset eivät saaneet suojaa väkivallalta.

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
Opuz v. Turkki, 33401/02	9.9.2009	Tapauksessa valittaja C ja hänen äitinsä D olivat useaan kertaan joutuneet C aviomiehen B pahoinpitelämäksi. B oli mm. uhannut usein tappaa C:n ja D, puukottanut C:tä pahoin, ajanut autolla C:n ja D:n yli aiheuttaen vakavia vammoja D:lle sekä myöhemmin ampunut kuolettavasti D:n.	Toimivatko Turkin viranomaiset tarpeeksi aktiivisesti suojellakseen perheväkivallan uhreja, estääkseen väkivallan jatkumisen sekä D:n kuoleman. Oliko valittaja käyttänyt kaikki käytettävissään olevat oikeussuojakeinot.	EIS 2 ja 3 artiklojen rikkomus sekä 14 artiklan rikkomus yhdessä 2 ja 3 artikloiden kanssa	<p>2 art: Oltiin huomioon B:n väkivaltaisen käytöksen, aiemmat rikokset, jatkuvat uhkaukset ja väkivaltainen historia parisuhteessa, ei ollut ainoastaan mahdollista, mutta myös ennalta-arvattavissa, että väkivalta jatkuu. Viranomaiset olivat tästä tietoisia, eivätkä olleet toimineet asianmukaisella huolellisuudella. 3 art: Vaikka C olisi sijoitettu johonkin turvakotiin, kuten valtio suositteli, EIT huomauttaa, että tämä olisi ollut ainoastaan väliaikainen ratkaisu ja ei näytetty, että turvallisuus olisi siltikään ollut taattu. Väkivalta oli jatkuva ja silti viranomaiset olivat epäaktiivisia, huolimatta siitä, että C oli välittömästi B:n vapauduttua vankilasta ja jatkaessaa uhkailuja pyytäneet viranomaisilta suojelua. Mitään ei tehty ennen kuin EIT C:n aloitteesta pyysi hallitusta kertomaan, mitä toimenpiteitä viranomaiset olivat tehneet suojellakseen C:tä. EIT katsoo, että valtio on rikkonut EIS 3 artiklaa epäoimistuessaan tehokkaasti suojella C:n koskemattomuutta B:ltä. Turki ei ollut asettanut ja implementoinut järjestelmää perheväkivallan rankaisemiseksi ja uhrien suojelemiseksi. Viranomaiset eivät olleet tehneet edes käytettävissä olevia suojelutoimenpiteitä ja eivät olleet jatkaneet prosesseja, koska asia oli "perheasia", samalla iättäen huomioimatta</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
Beganovic v. Kroatia, no 46423/06	25.6.2009	Seitsemän henkilöä oli hyökännyt kantajan kimppuun ja potkineet sekä lyöneet häntä. Yksi löi häntä puulaudalla, jonka vuoksi kantaja menetti tajuntansa. Kantaja katsoi, että viranomaiset eivät tarjonneet hänelle asianmukaista suojelua väkivallalta, kun rikostutkinta oli ollut tehoton ja viranomaiset olivat tehneet virheitä ja viiveitä, joiden takia syyteoikeus vanheni.	Täyttivätkö viranomaiset positiiviset velvoitteet EIS 3 artiklan mukaisesti suojata uhria väkivallalta.	EIS 3 artiklan rikkomus	Toimivaltainen tuomioistuim ei tutkinut asiaa ja EIT:n mukaan rikosprosessilla ei ollut riittävää pelotevaikutusta tekijöihin tai se ei varmistanut tehokkaasti rikostekojen estämistä. Uhria ei suojeltu asianmukaisesti vakavalta väkivallalta ja rikoslainsäännöksiä ei toimeenpanttu tehokkaasti.
Sandra Jancovic v. Kroatia, no 38478/05	5.3.2009	Valittaja valitti tukeutuen 3 ja 8 artikloihin, että valtio ei ollut tarjonnut hänelle riittävää suojaa väkivallalta. Tapauksessa valittaja väitti, että kolme henkilöä oli hänen asuntonsa luona huutaneet rivouksia hänelle sekä potkineet muutamaan otteeseen ja työntäneet alas portaita.	Suojelivatko viranomaisesti riittävästi valittajaa väkivallalta?	EIS 8 artiklan rikkomus	Teosta ei nostettu syytettä, eikä valittajan annettu ajaa itse syytettä. Viranomaisten päätökset osoittivat tehotomuutta ja laiminlyönnin toimia Kyseenalaiset toimet tapauksen olosuhteissa eivät tarjonneet riittävää suojaa väkivallalta ja rikoslain mekanismien täytäntöönpano oli tehotonta 8 artiklan osalta. EIT katsoi, ettei tapausta tarvitse siten arvioida enää 3 artiklan alla.

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Branco Tomašić ja muut v. Kroatia , no. 46598/06</p>	<p>15.1.2009</p>	<p>A oli uhkaillut vakavalla väkivallalla perhettään. Hänet tuomittiin 5 kuukauden pituiseen vankeuteen. Kuukauden kuluttua vapauduttuaan vankilasta mies tappoi tyttärensä ja vaimonsa. Hänen oli mielentilatutkimuksessa todettu sairastavan vakavaa persoonallisuushäiriötä sekä olevan hyvin todennäköistä, että hän toteuttaisi uhkaukset.</p>	<p>Olivatko viranomaiset tehneet tarvittavat toimenpiteet suojataksaan vakavia uhkauksia saaneita uhreja persoonallisuushäiriötä sairastavalta rikoksentehtäjältä?</p>		<p>EIT löysi useita puutteita kansallisten viranomaisten toiminnasta. Ensinnäkin vaikka oikeudenkäyntiä varten saatu mielentilatutkimus osoitti, että mies tarvitsisi jatkuvaa psykiatrista hoitoa, Kroatian valtio ei pystynyt osoittamaan, että kyseistä hoitoa oli tosiasiasa ja kunnolla annettu. Asiakirjat osoittivat, että vankilassa oli suoritettu vai keskustelutuokioita vankilan henkilökunnan kanssa, joista kukaan ei ollut psykiatri. Lisäksi asiaa koskevat kansalliset säännökset tai tuomioistuimen päätös ei määritellyt tarkempia yksityiskohtia siitä, kuinka psykiatrinen hoito tulisi toteuttaa. Ei myöskään toteutettu mitään arviota ennen miehen vapauttamista vankilasta sen osalta, että oliko mies edelleen olisi riski tyttärensä ja puolisonsa hengelle. EIT huomioi lisäksi, että vaikka mies oli kertonut useaan kertaan, että hänen hallussaan on pommi ja muita aseita, mitään etsintöjä hänen asuntoonsa tai kulkuneuvoihin ei määrätty tehtäväksi, vaikka viranomaiset olivat tietoisia lausunnoista jo tammikuun alussa 2006.</p>

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
Bevacqua ja S. V Bulgaria, no. 71127/01	12.6.2008	Kantajan mies oli ollut väkivaltainen, joten kantaja muutti pois poikansa kanssa yhteisestä kodista ja haki avioeroa. Mies oli tämän jälkeen uhkailut ja käyttäytynyt aggressiivisesti kantajaa kohtaan heidän lapsen edessä. Myös pahoinpitelyä tapahtui uudelleen. Nainen oli hakenut väliaikaisen huollon määräämistä oikeudelta. Avioeron ollessa vireillä, tuomioistuimella meni 8 kk ottaa asia käsiteltäväksi. Kantaja pyysi myös apua viranomaisilta koskien miehensä väkivaltaa. Kantaja katsoi, että viranomaiset eivät tehneet tarvittavia toimenpiteitä suojellakseen häntä miehensä väkivaltaisuukselta sekä eivät käsitelleet riittävän joutuisasti hakemusta lapsen väliaikaisen huollon määräämisestä, vaikka syynä hakemukselle oli miehen väkivaltaisuus.	Käsittelevätkö valtion viranomaiset perheväkivallan uhrin hakemuksen lapsen väliaikaisen huollon määräämisestä riittävän nopeasti turvatakseen hänen sekä hänen poikansa 8 artiklan oikeudet.	EIS 8 artiklan rikkomus (yksi eriävä mielipide)	EIT huomioi, että poliisit ja syyttäjät, joilta kantaja haki apua, eivät olleet täysin passiivisia: poliisi antoi miehelle varoituksen ja osapuolten välillä yritettiin saada aikaan sovinto, vaikkakin sillä oli vain vähän käytännön vaikutusta. Kuitenkaan Bulgarian laki ei tarjonnut mitään erityisiä hallinnollisia tai poliisitoimia ja poliisin sekä syyttäjien tekemät toimenpiteet eivät olleet tehokkaita. Viranomaisten laiminlyönti määrätä miehelle sanktioita tai muutoin pakottaa mies pidättäytymään tekemästä laittomia tekoja oli ratkaisevaa tässä tapauksessa, koska se johti siihen, ettei kantajalle tarjottu niiden tarvitsemää välitöntä apua. Viranomaisten näkökulma siitä, ettei apua tarvinnut antaa, koska riittä oli ”yksityisasia” on vastoin heidän positiivisia velvoitteita turvat 8 artiklan mukaiset oikeudet. EIT mukaan 8kk pituista asian käsittelyaika ei voitu katsoa yhdenmukaiseksi 8 artiklan turvaamisvelvoitteiden kanssa, koska tilanne olisi edellyttänyt nopeaa toimintaa vanhempien jännittyneiden välien sekä tilanteen lapseen aiheuttamien haitallisten vaikutusten takia. Viranomaisten laiminlyönnit suorittaa lapsen huoltajuutta koskevia väliaikaisia toimenpiteitä, johti laiminlyöntiin auttaa kantajaa ja samalla 8 artiklan rikkomukseen. Eri mieltä oleva

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKS	RATKAISU	PERUSTELUT
Kontrová v Slovakia, 7510/04	24.9.2007	<p>A oli kokenut pitkään miehensä B väkivaltaa ja saanut tappouhkauksia. Mies oli myös uhkaillut aseella. Poliisille oltiin kerrottu väkivallasta ja uhkailuista sekä tapahtumista soitettu hätäkeskukseen. Samana päivänä, kun A meni poliisiasemalle kertomaan paikan päälle tapahtumista, mies oli tappanut heidän kaksi lastaan. Kantaja katsoi, ettei poliisit olleet suojelleet heitä tarpeeksi, vaikka he tiesivät miehen väkivaltaisesta käytöksestä ja täten rikkooneet velvoitteitaan 2 ja 8 artiklojen alla.</p>	<p>Olivatko poliisiviranomaiset tehneet asianmukaiset toimet suojellakseen kantajan yksityis- ja perhe-elämää ja hänen lasten elämiä.</p>	<p>2 artiklan rikkomus.</p>	<p>Tässä tapauksessa poliisilla oli tiedossa kantajan perheen tilanne useiden yhteydenottojen vuoksi marras- ja joulukuussa 2002. Yhteydenotot olivat naisen ja hänen sukulaisten tekemiä ja koostuivat rikoskanteista ja hätäpuheluista, jotka koskivat vakavia syytöksiä pitkäaikaisesta fyysisestä ja psyykkisestä väkivallasta, vakavasta pahoinpitelystä sähköjohtolla sekä aseella uhkaamista. Vastauksena kantajan tilanteeseen kansallisten säännösten mukaisesti, poliisilla oli suuri määrä erityisiä velvoitteita, jotka sisältsivät muun muassa velvoitteet rikoskanteiden hyväksymistä ja rekisteröimistä, rikostutinnan ja rikosprosessin aloittamisen miestä vastaan välittömästi sekä pitää asianmukaista kirjaa hätäpuheluista, neuvoo seuraavista toimista ja tehdä toimenpiteitä syytösten perusteella, että miehellä on ase ja hän on uhkaillut sillä. Poliisit eivät olleet toimineet velvoitteiden mukaisesti, joten 2 artiklaa oli rikottu. EIT ei katsonut tarpeelliseksi arvioida tosiseikasta 8 artiklan alla, koska he katsoivat jo 2 artiklaa rikottuna, vaikka valtio myönsikin rikkomuksen.</p>

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Angelova ja Iliev v. Bulgaria, no 55523/00</p>	<p>26.7.2007</p>	<p>Valittajat väittivät, että viranomaiset eivät olleet tutkineet riittäväällä tavalla heidän sukulaisensa kuolemaa. Tapauksessa pojan kimppeun oli hyökännyt seitsemän hengen ryhmä, jotka pahoinpitelivät hänet pahasti. Uhri kuoli seuraavana aamuna.</p>	<p>Olivatko viranomaiset selvittäneet riittäväällä tavalla kuolemaan johtaneita syitä ja tutkineet rikoksen tehokkaasti?</p>	<p>2 artiklan rikkomus</p>	<p>Huolimatta rikostutkintatoimista, ketään tekijöistä ei 11 vuoden aikana oltu tuotu oikeuden eteen. Tutkintaa ei voida katsoa suoritetun tehokkaasti. Arvioitaessa valtion toimintaa, merkitystä annettiin sille, että rikos oli vanhentunut, koska rikosprosessi oli pitkittynyt epäoikeutetusti.</p>
<p>M.C.v. Bulgaria, no. 39272/98</p>	<p>4.12.2003</p>	<p>Valittaja väitti, ettei kansallinen lainsäädäntö ja käytäntö raiskaustapauksissa ja raiskausten tutkinnassa tarjonnut tehokasta oikeudellista suojelua raiskausta ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan, koska syyte nostetaan ainoastaan tapauksissa, joissa uhri on vastustanut aktiivisesti. Valittaja kertoi tulleen kahden miehen raiskaamaksi kaksi kertaa ollessaan alle 15-vuotias, mutta tutkinnassa ei löydetty riittävästi todisteita raiskauksesta ja miesten mukaan nainen oli itse suostunut.</p>	<p>Tarjosiko kansallinen lainsäädäntö ja käytäntö riittävä suojaa raiskauksen uhrille ja olivatko kansalliset riittäväällä tavalla tutkineet väitetyt raiskauksia täyttääkseen positiiviset velvoitteensa.</p>	<p>EIS 3 ja 8 artikloiden rikkomus.</p>	<p>Lainsäädäntö ja käytäntö eivät tarjonneet tehokasta suojelua raiskauksia vastaan, kun raiskaus oli edellyttänyt uhrin aktiivista vastustamista, eikä väitetyjä raiskauksia oltu riittävän tehokkaasti ja viiveittä tutkittu. Tuomioistuimien ei ollut ottanut huomioon mm. uhrin haavoittuvaa asemaa tai selvittänyt todistajien ja osapuolten lausuntojen luotettavuutta ja he painottivat liian "suoria todisteita". Valtion velvoitteet 3 ja 8 artikloiden alla edellyttävät suostumuksettoman seksuaalisen teon rankaisemisesta ja tehokasta syyttämistä, mikä sisältää uhrin fyysisen vastustamisen puuttumisen.</p>

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
E ja muut v. Yhdistynyt kuningaskunta, no. 33218/96	26.11.2002	Lapset olivat olleet pitkän ajan kuluessa useaan kertaan vakavan seksuaalisen ja fyysisen väkivallan hyväksikäytön kohteena isäpuolensa toimesta. He väittivät, että valtio ei ollut suojellut heitä hyväksikäyttöä.	Suojelevatko viranomaiset riittäväällä tavalla lapsia joutumasta isäpuolen jatkuvan seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi?	EIS 3 artiklan rikkomus	Sosiaaliviranomaisten olisi pitänyt tietää, että lapset joutuivat tai heillä oli riski joutua seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi asuessaan isäpuolensa kanssa ja he laiminlöivät velvollisuutensa puuttua tilanteeseen. Viranomaisten puuttumattomuus mahdollisti lapsen seksuaalisen hyväksikäytön jatkumisen. Valtion laiminlyönti tehdä kohtuullisia toimenpiteitä, jotka realistisesti olisivat voineet muuttaa lopputulosta tai lieventäneet haittaa on riittävä valtion vastuuseen.

TAPPAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Mastromatteo v. Italia, no. 37703/97</p>	<p>24.10.2002</p>	<p>Vankilassa olleet rikoksentehtäjät olivat päässeet väliaikaisesti poistumaan vankilasta ja murhanneet tänä aikana ohikulkeneen henkilön. Valittaja väitti, että viranomaiset olivat rikkoneet positiivisia velvoitteitaan suojella hänen poikansa elämää, päästämällä erittäin vaaralliset rikoksentehtäjät vankilasta vapaille.</p>	<p>Olivatko viranomaiset rikkoneet positiivisia toimintavelvoitteitaan 2 artiklan alla suojataksseen yleisellä tasolla ihmisten (tässä tapauksessa valittajan pojan) elämää vankilasta vapautettujen rikoksentehtäjöiden väkivaltateolta.</p>	<p>Ei EIS 2 artiklan rikkomusta</p>	<p>EIT katsoi, ettei valtio ollut rikkonut EIS 2 artiklaa, koska viranomaisten saatavilla olleessa materiaalissa ei ollut mitään, joka olisi voinut varoittaa heitä siitä, että tekijät olisivat todellinen ja välitön riski jonkun elämälle sekä viranomaiset olivat valvooneet tekijöitä, kuten normaalistikin käytäntönä on ollut vapautettujen vankien kohdalla. EIT viittasi materiaalin osalta muun muassa siihen, että tekijät olivat aiemminkin vapautuskerroilla toimineet asianmukaisesti, eivätkä olleet vaarantaneet kenenkään elämää, eikä ollut viitteitä siitä, että viranomaisten olisi tullut ajatella tällä kertaa toisin. Tapauksessa EIT totesi myös tiedostavana sen tärkeyden, että vankilassa olevia henkilöitä sopeutetaan progressiivisesti yhteiskuntaan, jonka vuoksi se ymmärtää esimerkiksi vankien väliaikaisen vapauttamisen mahdollistavan sosiaalisen integraation, vaikka he olisivatkin tuomittuina väkivaltaisista rikoksista</p>

TAPAUKSET	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKSET	RATKAISU	PERUSTELUT
D.P & J.C v. Yhdistynyt kuningaskunta, no 38719/97	10.10.2002	Isäpuoli oli hyväksikäyttänyt lapsia kotona. Valittajat katsoivat, että paikalliset viranomaiset olivat laiminlyöneet suojella heitä hyväksikäytöltä.	Olisiko viranomaisten tullut olla tietoisia lasten seksuaalisesta hyväksikäytöstä?	EI 3 tai 8 artiklan rikkomusta	Viranomaiset eivät olleet rikkoneet velvoitteitaan, koska he eivät olleet tienneet kotona tapahtuvasta väkivallasta. Silloinkin, kun lapset olivat sijoitettuina, he menivät vapaaehtoisesti kotiin. Toinen lapsi oli ainoastaan vähillä näyttänyt haluttomuutta mennä käymään kotona viikonloppuisin. Viranomaisten tietoon ei tuotu kotona tapahtuvaa seksuaalista väkivaltaa tai sen merkkejä.
Paul ja Audrey Edwards v. Yhdistynyt kuningaskunta, no. 46477/99	14.3.2002	Tapauksessa vankilassa ollut valittajan poika kuoli, kun hänet oltiin sijoitettu samaan huoneeseen vakavasti mielisairaana henkilön kanssa, joka tappoi hänet. Valittaja katsoi, että viranomaiset olivat laiminlyöneet velvollisuutensa suojella hänen poikansa henkeä vankilassa.	Tiesivätkö viranomaiset tekijän vaarallisuudesta sekä suojelivatko he riittäväällä tavalla uhria?	EIS 2 artiklan rikkomus	Viranomaisille olisi tullut tietää ilmeisestä riskistä, joka valittajan poikaan kohdistui. Tekijä oli jatkuvasti mukana tappeluisissa ja ei sovelnut olemaan muiden vankien kanssa ja hän oli vaarallinen muiden hengelle. Viranomaisilla oli tiedossa tekijän mielentilaportti. Vangit ovat haavoittuvassa asemassa ja viranomaisten huolenpidon alla ja viranomaisilla on velvollisuus suojella heitä. Myös tutkinta ei ollut 2 artiklan tarkoittamalla tavalla riittävä.
Z ja muut v. Yhdistynyt kuningaskunta, no 29392/95	10.5.2001	Neljä lasta oli jatkuvasti joutunut vanhempiensa hyväksikäyttämäksi. Lapset katsoivat, että viranomaiset olivat laiminlyöneet tehdä riittäviä suojelutoimia, vaikka he tiesivät heihin kohdistuvasta kohtelusta.	Olivatko viranomaiset rikkoneet 3 artiklan mukaisia positiivisia velvoitteita suojella lapsia seksuaaliselta hyväksikäytöltä?	EIS 3 artiklan rikkomus	Lapsen kohdistuneeseen väkivaltaan ei puututtu yli neljään vuoteen, vaikka väkivalta oli viranomaisten tiedossa. Sosiaaliviranomaiset olivat tarkkailleet tilannetta, mutta eivät olleet puuttuneet siihen. Tilanne olisi edellyttänyt valtion viranomaisilta aktiivisia toimenpiteitä.

TAPAUK	VUOSI	TAPAHUTUMAKUVAUS	KYSYMYS	RATKAISU	PERUSTELUT
Dawn Bromiley v. Yhdistynyt kuningaskunta, no. 33747/96	23.11.1999	Vankilomalla ollut vanki surmasi nuoren naisen. Naisen äiti valitti, että viranomaiset olivat vastuussa hänen tyttärensä kuolemasta päästäessään vangin koevapauteen, vaikka hän oli vaarallinen yhteiskunnalle.	Olivatko viranomaiset rikkoneet positiivisia velvoitteita vapauttaessaan tekijän ja hänen surmatessa taten valittajan tyttäreen?	Ei 2 artiklan rikkomusta	Psykiatri ei ollut todennut tekijällä mielenterveysvairauksia. Tekijä oli aiempien koevapauksien aikana käyttäytynyt hyvin ja palannut takaisin vankilaan. Ei ollut todisteita, että viranomaiset tiesivät tai heidän olisi tullut tietää, että tekijä tekisi rikoksen vapautuessaan.

TAPAUK	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYK	RATKAISU	PERUSTELUT
<p>Osman v Yhdistynyt kunigaskunta (87/1997/871/1083)</p>	<p>28.10.1998</p>	<p>Opettaja C oli ampunut kuoliaaksi kaksi ja haavoittanut vakavasti kahta. Toinen kuolleista oli B ja toinen haavoittuneista B:n poika D. B:n puoliso A sekä D valittivat, että valtio ei ollut suojellut heitä tarpeeksi C:ltä, vaikka olemassa oli ollut useita hälytysmerkkejä ja tapahtumia, joista oli ilmoitettu myös poliisille. C oli kiintynyt oppilaaseensa D:hen ja oli mm. antanut tälle lahjoja ja rahaa, ottanut valokuvia sekä myöhemmin vaihtanut saman sukunimen kuin D:llä. C oli myös aiemmin muuttanut sukunimensä oppilaansa mukaan. Psykiatri oli suositellut psykoterapiaa C:lle, mutta katsoi, ettei C kuitenkaan ole virallisesti sairas, joten C sai jatkaa töissä. C:tä oli kuulusteltu ja hän kertoi seuranneensa erästä oppilasta kotiin hänen yrittäessään häiritä hänen suhdettaan B:hen. B:n perheen kotia ja omaisuutta kohtaan oli tehty useita ilkeilytöitä ennen tapahtumaa, kuten tiili heitetty ikkunasta sisälle. C oli myös nähty D:n talon lähetyillä B:n ollessa etsintäkuulutettu muista rikoksista, jotka eivät liittyneet D:hen ja siitä oli soitettu poliisille. C oli mm. murtautunut erääseen autoon ja varastanut aseita.</p>	<p>Olivatko viranomaiset tehneet riittävät suojelutoimet suojellakseen uhreja ja olivatko he rikkoneet suojeluvuorotteitaan EIS 2 ja 8 artikloiden alla.</p>	<p>EI 2 tai 8 artiklan rikkomuksia</p>	<p>Osman- testi: Valtion vastuun syntymiseksi tulee osoittaa, että viranomaiset tiesivät tai heidän olisi tullut tietää kyseisenä hetkenä todellisen ja välittömän riskin olevan olemassa tunnistetulle henkilölle tai henkilöille ja he laiminlöivät tehdä toimivaltansa puitteissa toimenpiteet, jotka kohtuudella arvioiden heidän olisi voitu odottaa tekevän. EIT:n mielestä valittajat eivät pystyneet osoittamaan mitään ratkaisevaa kohtaa ta-pahtumakehityksessä, josta oltaisiin voitu sanoa, että poliisi tiesi tai sen olisi pitänyt tietää, että uhrin perhe oli todellisessa ja välittömässä vaarassa tekijän vuoksi</p>

TAPAAUS	VUOSI	TAPAHTUMAKUVAUS	KYSYMYKS	RATKAISU	PERUSTELUT
A v Yhdistynyt kuningaskunta, no. 25599/94	23.9.1998	Tapauksessa isäpuoli pahoinpiteli toistuvasti 9-vuotiaasta lasta. Isäpuoli ei kiistänyt tapausta ja häntä vastaan nostettiin syyte. Isäpuolta ei kuitenkaan tuomittu pahoinpitelystä, koska hänen katsottiin väitetyn mukaisesti tehneen laimukaista kuritusta. Valittaja katsoi valtion olleen vastiissa isäpuolen pahoinpitelystä.	Tarjosiko kansallinen laki riittävää suojaa lapselle vanhemman pahoinpitelyä vastaan?	EIS 3 artiklan rikkomus	EIT katsoi, että kansallinen laki ei tarjonnut riittävää suojaa lapselle.
Costello-Roberts v. Yhdistynyt kuningaskunta, A 247-C	25.3.1993	Oppilas joutui fyysisen kurituksen kohteeksi yksityisessä koulussa. Hän katsoi, että viranomaiset olivat rikkoneet 3 ja 8 artiklan mukaisia velvoitteitaan tarjota riittävää suojaa oppilaille, jotta he eivät joudu halventavan kohtelun kohteeksi koulun toimihenkilöiden toimesta. Koulussa oli tapana rangaista ruumiillisesti. Tässä tapauksessa rehtori löi kengällä poikaa takamukselle kolme kertaa.	Oliko valtio vastuussa yksityisen koulun tekemästä ruumiillisesta kurituksesta ja täyttikö kuritus vakavuuden vähimmäistason?	EI 3 tai 8 artiklan rikkomusta (3art osalta ään. 5-4)	EIT katsoi, että valtio ei voi välttää vastuutaan siirtämällä tehtäviä yksityisille toimijoille. Yksityiskoulun rehtorin toiminta oli siten valtion vastuulla. EIT kuitenkin totesi, ettei tapauksessa tehty sellaista ruumiillista kuritusta, joka olisi täyttänyt 3 tai 8 artiklan vakavuuden. Siten EIS:n rikkomusta ei ollut. Vähemmistö tuomareista (5 vs. 4) kuitenkin katsoi, että kohtelu oli 3 artiklan tarkoittamalla tavalla halventaa.
X ja Y v. Alankomaat, no. 8978/80	26.3.1985	Kehitysvammaista tyttöä oli käytetty seksuaalisesti hyväksi. Valittajat väittivät, ettei kansallinen lainsäädäntö tarjonnut riittävää oikeussuojaa. Tapauksessa vanhemmat eivät pystyneet nostamaan kannetta alaikäisen kehitysvammaisen tyttärensä puolesta, joka ei itse ollut kyvykäs nostamaan rikoskannetta.	Tarjosiko laki riittävää suojaa?	EIS 8 artiklan rikkomus	Ainoastaan siviilioikeudellinen oikeussuojakeino oli olemassa, mutta se ei taannut riittävää pelotevaikutusta ihmisoikeuksien loukkauksille. Riittävä pelotevaikutus väkivaltarikokselle ja oikeussuojakeino uhrille voidaan taata ainoastaan rikoslain kautta. Tapauksessa laki ei tarjonnut siten riittävän tehokasta ja käytännöllistä suojaa uhrille.